

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК І БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих вчених

м. Львів
19 квітня 2018 р.

УДК 351.863:371.214.2

Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи // матеріали міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (м. Львів, 19 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Я.Я. Пушака. – Л. : Ліга-Прес, 2018. – 212 с.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
(протокол №9 від 10 квітня 2018 р.)

Відповідальність за достовірність та зміст публікацій несуть автори та їх наукові керівники

ISBN 978-617-39-7-132-7

©ТзОВ «Ліга-Прес», 2018

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ		7
<i>Бажан О.М.</i>	Мовна складова у контексті національної безпеки	7
<i>Біль М.Р.</i>	Сучасні міграційні процеси: виклики та економічні загрози	9
<i>Вижовець К.В.</i>	Ринок праці та зайнятість населення	12
<i>Годванюк Л.П.</i>	Безробіття як соціально-економічна проблема	14
<i>Дорош Ю.М.</i>	Корупційні загрози економічній безпеці України	16
<i>Дребот Т.В.</i>	Особливості особистого страхування в Україні: основні проблеми та шляхи їх вирішення	18
<i>Железняк О.В.</i>	Економічна безпека – основа національної безпеки	21
<i>Ільницький І.І.</i>	Вплив корупції на національну безпеку України	22
<i>Корнафель М. В.</i>	Оцінка рівня життя населення в Україні	24
<i>Лукащук Ю.А.</i>	Тінізація економіки як одна з загроз економічній безпеці України	26
<i>Лучик І.О.</i>	Механізм забезпечення безпеки країн ЄС у сфері авіації	28
<i>Маргітич І.Ю.</i>	Інвестиції в людину як фактор економічного розвитку держави	31
<i>Ополонець Т.Р.</i>	Вплив фінансової кризи на соціально-економічний стан держави	33
<i>Милявський В.А., Тушницький Н.І.</i>	Механізм розвитку інформаційних технологій в системі національної безпеки держави	35
<i>Паньків І.І.</i>	Проблема корупції – економічний аспект	37
<i>Петрушевський Р.П.</i>	Роль інформаційної безпеки як складової воєнної безпеки держави	39
<i>Поволоцький Д.В.</i>	Альтернативна енергетика як основа енергетичної безпеки України	41
<i>Пронько Х.М.</i>	Політична орієнтація на інтеграцію до Європейського союзу	43
<i>Пушак В.Я.</i>	Аналіз та напрями запобігання депопуляції в Україні	45
<i>Семанишин Х.В.</i>	Економічна безпека в системі національної безпеки України	47
<i>Фульмес О.А.</i>	Стан та проблеми забезпечення продовольчої безпеки України	48
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ		51
<i>Борова І.Я.</i>	Тіньова економіка як загроза економічній безпеці	51
<i>Василишин Т.С.</i>	Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки держави	53
<i>Вижовець К.В.</i>	Тіньова економіка: підходи до оцінки	55
<i>Генсецький Д.А.</i>	Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробництв як запорука економічно-фінансової безпеки України	58
<i>Гольдфельд В.В.</i>	Характеристика злочинів пов'язаних з нецільовим використанням бюджетних коштів	60

<i>Горбулько М.Ю.</i>	Управління інвестиційною діяльністю підприємств	62
<i>Задворна Д. В.</i>	Особливості класифікації дебіторської заборгованості в системі обліку	64
<i>Івахів А.Б.</i>	Аудит витрат діяльності підприємства як запорука його економічної безпеки	67
<i>Ковальчук О.В.</i>	Аналіз результативності діяльності кредитних спілок в Україні: безпековий аспект	69
<i>Качмарик Т.Р.</i>	Особливості організації обліку грошових коштів на підприємстві	71
<i>Козут А.І.</i>	Механізми забезпечення фінансової безпеки закладів вищої освіти в Україні	74
<i>Коляда І.В.</i>	Інноваційні підходи до оптимізації комплаєнс-контролю у системі забезпечення економічної безпеки банківських установ в Україні	76
<i>Левчук К.А.</i>	Суть та структура власного капіталу підприємства	78
<i>Левчук К.А.</i>	Впровадження інноваційних технологій на фінансовому ринку України	80
<i>Ленчук О.А.</i>	Використання статистичних методів в економічних дослідженнях	82
<i>Лопатка О.І.</i>	Вплив управлінської праці на результативну діяльність підприємства	84
<i>Лучиніна В.З.</i>	Незалежний фінансовий контроль підприємства	87
<i>Мазурук Г. І.</i>	Конкурентоспроможність страхового сектора як складова фінансової безпеки держави	89
<i>Мороз Н.П.</i>	Сутність аутсорсингу та його значення у діяльності підприємства	91
<i>Петрів Л.І.</i>	Фінансова безпека підприємства	93
<i>Полторацька Д.В.</i>	Стан та перспективи розвитку фінансової безпеки держави	96
<i>Полієва А.Ю.</i>	Факторний аналіз фінансових результатів діяльності підприємства в системі його фінансової безпеки	99
<i>Пращур А.О.</i>	Сучасний стан банківської системи України	102
<i>Ревій А.З.</i>	Інтеграційні процеси в системі ведення обліку	104
<i>Сличко А. В.</i>	Проблеми забезпечення бюджетної безпеки в Україні	106
<i>Соболева М.Ю.</i>	Концепція державного фінансового контролю в міжнародній організації EUROSAI	109
<i>Фенюк У.Д.</i>	Сучасні аспекти розвитку аутсорсингу в Україні	111
<i>Шегинський І.І.</i>	Криптовалюта – гроші майбутнього	114
<i>Якубовська М.Т.</i>	Фінансовий моніторинг в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави	115
РОЗДІЛ III. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ		118
<i>Аль Жаммаль Жорж</i>	Оцінка корупційних ризиків в діяльності підприємств	118
<i>Байло І. А., Славияк І.Р.</i>	Використання засобів інтернет-маркетингу для розвитку ринку туристичних послуг в Україні	120

Байсицький І.Л.	Діагностика комунікацій як основа економічної безпеки підприємства	122
Біловус В.І.	Теоретичні засади безпеки соціальних систем	124
Бінюк А.М.	Вдосконалення системи управління економічною безпекою на підприємстві	126
Бондаренко О.В.	Сучасне становище українського агросектору на внутрішньому та зовнішньому ринках: економічні ризики агрокомпаній	128
Борова І.Я.	Кадрова безпека підприємства	131
Бура О.В., Добровольська І.І.	Вплив кредитних відносин держави на тінізацію економіки України	133
Брезіцький А.А.	Вагомість трудового потенціалу працівників у системі економічної безпеки підприємства	136
Вольних А. І., Живко О. В., Пацай Л.М.,	Управління персоналом підприємства - конкретна функція менеджменту	137
Вінник І.Ю., Краївський Б.Б.	Формування системи економічної безпеки підприємства за збалансованою системою показників	140
Гавриленко Я.В. Галушка Н.В.	Загрози безпеці спричиненні діяльністю персоналу Стратегічне управління у сфері економічної безпеки підприємства	142 144
Ганусяк І.М., Лабарткава В.В., Онисько Ю.Р. Дребот Т.В.	Основні методи оцінювання ділової репутації банку Проблема забезпечення кадрової безпеки суб'єктів господарювання в Україні	146 148
Думас Н.А.	Гейміфікація як спосіб розвитку та систематизації мотиваційної політики	151
Ільків Ю.І.	Корпоративне управління у процесі забезпечення економічної безпеки товариств	153
Коновал Р.П.	Управління організаційною культурою як ресурс розвитку підприємства	156
Корнафель М. В.	Недобросовісна конкуренція як актуальна загроза економічній безпеці суб'єктів господарювання	158
Маковій В.В., Аугустин О.А.	Оцінка стану економічної безпеки підприємства: методичний аспект	161
Лукащук Д.А. Марциняк Ю.В.	Системний аналіз як метод протидії кіберзлочинам Діагностика фінансового стану підприємства як важлива умова забезпечення його економічної безпеки	163 166
Момот Д.Т.	Економічна безпека арт-інвестування	168
Музика С.Н.	Економічна безпека підприємств у сучасних ринкових умовах господарювання	170
Осташ В.Ю.	Маркетинговий менеджмент як важливий інструмент зміцнення економічної безпеки підприємства	171

Постол А.Р.	Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства	173
Попадюк О.В., Федюк М.В.	Екологічна складова соціальної відповідальності підприємства в контексті формування його економічної безпеки	175
Рабей А.В.	Аналіз методів оцінювання економічної безпеки підприємства	177
Рижкова А.А.	Перспективи співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями	179
Романів М.П., Романишин М.І., Шегинський І.І.	Показники ефективності управління персоналом	181
Саківська І.І., Верблянська А.І.	Вдосконалення діяльності служби безпеки як основи системи забезпечення економічної безпеки підприємства	184
Суплива У.І.	Актуальні проблеми безпеки підприємництва України	185
Сенюк Д.Я.	Впровадження системи моніторингу економічної безпеки підприємства	187
Силкін О.С., Муж О.П.	Основні підходи до визначення економічної безпеки підприємства	190
Стадник З. В.	Промислове шпигунство – загроза економічній безпеці підприємства	192
Філатова І.О.	Моніторинг споживачів в системі забезпечення корпоративної безпеки підприємства	194
Чонка Р.М.	Роль інформаційного забезпечення управління підприємством в системі зміцнення економічної безпеки суб'єкта господарювання	196
Шемчишин В.В.	Функціональний розвиток евристики у системі менеджменту підприємства	198
Шинкар С.М.	Структуризація організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки промислових підприємств	200
Шпаківська Н.А.	Соціальна відповідальність бізнесу	202
Шпук Я.А.	Особливості формування стратегії розвитку підприємства	204
Штиков М.С.	Сучасні принципи забезпечення економічної безпеки підприємства	207
Яцкевич В.Р.	Фактори конкурентоспроможності підприємств з позиції забезпечення економічної безпеки	209

РОЗДІЛ I. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Бажан О.М.,
*здобувач вищої освіти I курсу факультету обліку,
фінансів та економічної діяльності
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

Науковий керівник:
Пацаранюк Ю.М.,
*к.ф.н., доцент, доцент кафедри сучасних європейських мов
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету*

МОВНА СКЛАДОВА У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Національна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз [1]. До чинників національної безпеки належать: інформаційний (захист українського інформаційного простору – телебачення, радіо, Інтернет – від стороннього впливу); освітній (захист українського освітнього простору від стороннього впливу), науковий (підтримка й розвиток національних наукових структур), культурний (забезпечення розвитку національної культури), релігійний (забезпечення безперешкодного функціонування української церкви) та мовний, що передбачає забезпечення безперешкодного функціонування української державної мови в усіх сферах суспільного життя.

Мовний чинник в означеному комплексі вважаємо чи не основним, оскільки він репрезентований у кожному з названих факторів: медіа-засоби функціонують у вербальній реалізації, освіта та наука зобов'язані функціонувати державною мовою, і розвиток такої ж наукової метамови на часі. Культурний же чинник безпосередньо пов'язаний з українською мовою, що у сферах фольклору, музики та літератури відіграє визначальну роль [2].

Мова – це гарантія національної безпеки, територіальної цілісності, національної свідомості та історичної пам'яті. Необхідність правового закріплення, чіткість та прозорість у реалізації мовної політики забезпечують ефективне регулювання відносин між членами суспільства, захист та узгодження суспільних, групових та індивідуальних інтересів. Це першочергове завдання держави, без його вирішення будуть загострюватися фундаментальні для існування країни питання миру, спокою, злагоди.

Мовна політика держави відображає реальний стан справ у суспільстві. Адже з мови розпочинається взаєморозуміння між людьми,

яке переростає на рівень спілкування держави зі своїми громадянами. Держава, забезпечуючи підтримку та розвиток державної мови, утверджує та зміцнює свої позиції як всередині держави, так і за її межами. Вільне користування меншинами рідними мовами є ознакою цивілізованості, демократичного устрою та дотримання прав і свобод людини та громадянина.

Регулювання мовної політики – це завдання, яке потрібно вирішувати поряд з іншими стратегічно важливими питаннями розвитку нації. Правильна і чітка стратегія мовної політики має забезпечуватися законодавством з урахуванням особливостей як країни в цілому, так і регіональних потреб.

На жаль, багато українців ще й досі мало поінформовані про вплив мови на безпеку країни, загрозу мовно-культурної асиміляції [6]. Україна має докорінно переглянути свою мовну політику і розпочати активне поширення та популяризацію української мови на всій території України. Адже саме українська мова є запорукою безпеки України та самозбереження нації. Нагальна потреба законодавчого врегулювання мовного питання зумовлена справді загрозливим становищем української мови та національної безпеки країни.

Певні позитивні кроки у цьому напрямі вже зроблені. Скандальний закон Ківалова-Колісніченка скасовано. У Верховній Раді України подано до розгляду три законопроекти, що стосуються державної мови. 7 червня 2017 р. депутати на засіданні Комітету з питань культури і духовності Верховної Ради України підтримали всі три законопроекти, що стосуються державної мови, а також четвертий законопроект, який напрацював комітет разом з громадськістю, взявши за основу проект № 5670. Верховною Радою України прийнятий законопроект № 5313 «Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації», відомий як закон про 75% української мови на телебаченні, який покликаний зміцнити позиції української мови на телебаченні. Набрала чинності постанова Кабінету міністрів № 301 від 26 квітня 2017 р. «Про організацію проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою». Президентом України підписаний указ № 133/2017 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» щодо російських компаній «Вконтакте», «Однокласники», «Mail.ru», «Яндекс», антивірусних компаній «Лабораторія Касперського», «DrWeb» та інших медіаресурсів. Ще раніше був прийнятий закон про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України (№1317), який передбачає заборону на трансляцію в Україні російських серіалів. Реалізація цих заходів і прийняття нового закону про мови стане необхідною умовою розбудови повноцінного українськомовного інформаційного простору та національної

безпеки України. Тим більше, що переважна більшість (майже 67%) громадян України підтримують політику державного сприяння українській мові.

1. Шемшученко Ю.С. *Безпека національна* / Ю.С. Шемшученко // *Юридична енциклопедія : в 6 т. – К.: Укр. енцикл., 1999. – Т. 1. – С. 36.*

2. Демченко В. М. *Українська мова як чинник державної безпеки України* // *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: Електронне наукове фахове видання* / Демченко В. М. – 2016. – № 2. // http://el-zbirn-du.at.ua/2016_2/6.pdf

3. *Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом.* – К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. – С. 335.

4. Дзюба І. *Сучасна мовна ситуація в Україні. До змісту книги «Чи має українська нація перспективу?».* До розділу «Просвіта» / І. Дзюба // <http://ukrlife.org/main/prosvita/dziuba.htm>

5. Масенко Л. *Українська мова як чинник національної безпеки* / Л. Масенко // <http://prostir.co.ua/ukrayinska-mova-yak-chynnyk-natsionaln-14650/>

Біль М.Р.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-12 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Михаліцька Н.Я.,

*к.н.держ.упр., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СУЧАСНІ МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ВИКЛИКИ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЗАГРОЗИ

Сучасні реалії життя в Україні та безперспективність майбутнього змушують українську молодь емігрувати в пошуках кращих умов існування в яких буде можливість не лише повноцінно забезпечити свою сім'ю, а й реалізувати себе як особистість.

За даними Державної служби статистики кількість українських заробітчан на сьогоднішній день становить понад 8 млн. осіб і ця цифра невпинно зростає, адже бажаючих виїхати це понад 13 млн. осіб. Така міграційна ситуація дуже негативно відобразиться на економіці країни. Перш за все, виїзд молодого працездатного населення вплине на демографічну ситуацію, адже, відповідно, знизиться рівень народжуваності, кількість населення. А також варто врахувати фактор старіння населення, оскільки Україну відносять до країн з високим рівнем постаріння населення та, вважається, що цей процес швидко прогресуватиме. Наприкінці першої половини ХІХ ст. кількість жінок віком 65 років і старше буде 28% від всього жіночого населення України, а чоловічого населення - 20% відповідно. Такі фактори призведуть до того, що кількість населення України до 2050 року становитиме всього лише 32 млн. осіб (рис. 1).

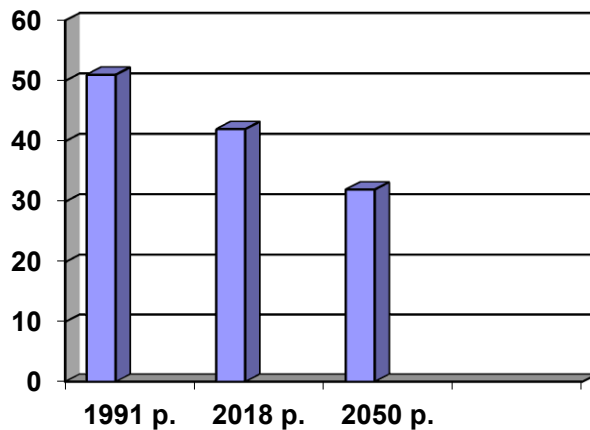

Рис. 1. Прогноз демографічної ситуації в Україні на 2050 рік

Ще одним із наслідків впливу масштабних міграційних процесів на економіку країни є те, що із зменшенням кількості молодого, працездатного населення зменшується і кількість податків, які могли б надходити до бюджету внаслідок їх трудової діяльності на батьківщині. Відповідно це створить недофінансування багатьох державних установ, соціальних виплат тощо.

Варто врахувати те, що молодь яка виїжджає за кордон являє собою не лише трудовий капітал країни, а й інтелектуальний, Україну вважають однією із найосвіченіших країн світу, тут є безліч вищих навчальних закладів, отримання вищої освіти є бажаним серед молоді, проте після закінчення вишів багато спеціалістів не мають можливості в повній мірі себе реалізувати і виїжджають закордон. Спостерігається також така тенденція, що в перші роки незалежності молоді науковці виїжджали закордон після закінчення аспірантури для отримання певного професійного досвіду, а в теперішній час молодь виїжджає для того, щоб поступити в іноземний вуз на рівні магістратури, що свідчить про те, що ми втрачаємо інтелектуальний потенціал ще на рівні бакалаврату.

Щорічно втрати України від еміграції висококваліфікованих фахівці, спеціалістів та вчених оцінюється у понад 1 млрд. дол. Такі втрати також посилюють диспропорцію між науково-технічними рівнями розвитку різних країн, що відповідно впливає і на конкурентоспроможність держави.

На основі даних Державної служби статистики (рис.2) можна спостерігати тенденцію, щодо зменшення кількості молодих науковців за період 2010-2016 р.

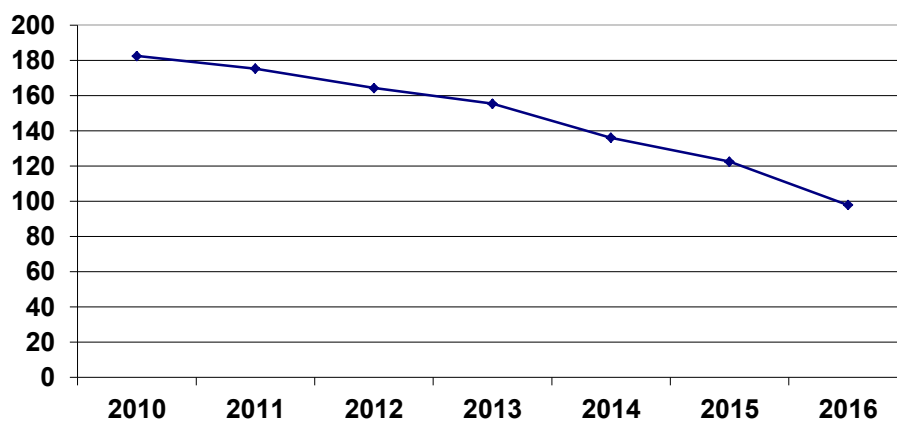

Рис. 2. Діаграма кількості працівників наукових організацій за 2010-2016 рр. (тис. осіб)[1]

Міграція молоді має також негативний соціальний ефект, адже це призводить до розпаду багатьох сімей, діти емігрантів виростають без належної батьківської турботи і любові, що зазвичай призводить до того, що серед молоді є багато наркоманів, молодих матерів, які народжують у 15-16 років, людей які зловживають спиртними напоями, тютюном тощо. Багато українських емігрантів за кордоном працюють на низькокваліфікованих роботах із шкідливими умовами праці, стають жертвами експлуатації з боку місцевих роботодавців та щодня страждають від дискримінації.

Однак варто також відзначити, що міграційний процес також має і позитивний вплив для держави. Перш за все зменшується рівень безробіття, до країни надходить певна кількість валюти, молоді люди, що виїхали на навчання закордон привозять на батьківщину нові ідеї для розвитку країни на основі досвіду передових країн.

Отже, вплив міграційних процесів на соціально-економічний стан України і більшій мірі є негативним ніж позитивним. Погіршення демографічної ситуації, зниження темпів науково-технічного прогресу, що відповідно знижує рівень конкурентоспроможності країни, втрата значної частини як трудових так і інтелектуальних ресурсів, що могли б дати потужний розвиток економіці, а також негативний соціальний ефект сприяють реальною загрозою не лише економічній ситуації країни, а й майбутньому розвитку країни в цілому. Україні життєво необхідно розробити та реалізувати, ефективну програму, що запустить механізм зворотної міграції українських громадян.

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: . <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Цевух Ю.О. Міжнародна міграція робочої сили як чинник економічного розвитку країн : монографія / Ю.О. Цевух, С.О. Якубовський : - Одеса : ОНУ, 2017. - 272 с.

Вижовець К.В.,
здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Галайко Н.В.,
викладач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

РИНОК ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ

Високоєфективна, конкурентоспроможна робоча сила є невід'ємною умовою успішного функціонування економіки будь-якої держави. Ринок праці являє собою один із найбільших динамічних елементів ринкової економіки, складну систему, яка постійно розвивається і змінюється під впливом політичних та економічних подій.

Процеси, що відбуваються на ринку праці й у сфері зайнятості, тісно пов'язані з процесами у державі. По-перше, український ринок праці отримав значні втрати в результаті анексії Криму, бойових дій у Луганській і Донецькій областях. Локальні підприємства та регіональні офіси компаній на цих територіях зазнали серйозних втрат або знищення, що призвело до скорочення персоналу та до закриття підприємств; по-друге, збільшився рівень міграції та його територіальна направленість. Внутрішня міграція наносить додаткове навантаження на ринок праці центральних і західних регіонів України, що впливає на збільшення рівня безробіття та навантаження кількості безробітних на одне робоче місце у регіоні [1, с. 200].

Регулювання ринку праці є важливим напрямом розвитку національної економіки та є об'єктивно необхідним процесом, оскільки він безпосередньо впливає на розширення зайнятості, підвищення добробуту та якості життя населення. В сучасних умовах основними факторами, що впливають на процеси, які відбуваються на ринку праці, є: структурна перебудова економіки, зокрема переважаючий розвиток галузей сфери послуг; прискорене економічне зростання; нарощування потенціалу підприємництва; науково-технічний прогрес, інформатизація суспільства; державне регулювання розвитку трудового потенціалу, ринку праці та зайнятості.

Зайнятість розкриває один з найважливіших аспектів соціально-економічного життя людини, пов'язаний із задоволенням її потреб у сфері праці. Водночас трудова зайнятість населення країни забезпечує виробництво валового національного продукту, а отже – економічну основу життя суспільства. Разом з тим зайнятість має і соціальний характер: вона відображає потреби людей не лише в заробітках, але й у самореалізації через суспільно корисну діяльність.

Одним із важливих показників, що характеризує рівень використання людського капіталу та зайнятість населення є чисельність зареєстрованих безробітних та рівень зареєстрованого безробіття. Головною причиною безробіття є незбалансованість попиту і пропозиції робочої сили, саме тому потрібно втілювати в життя активну політику, яка складається із заходів, спрямованих на: збільшення попиту на робочу силу з боку як державного, так і приватного сектора економіки; підвищення конкурентоспроможності робочої сили та забезпечення відповідності робочої сили і робочих місць; вдосконалення процесу працевлаштування.

Згідно з методологією вітчизняної статистики, рівень безробіття в Україні в першому кварталі 2017 р. становив 10,5%. У другому кварталі показник зменшився до 10,0%, а у третьому – 9,7%. Тобто, показник скоротився на 0,8% порівнюючи стана початку та кінець року. Відомо, що безробітних українців у цілому по країні наприкінці 2017 налічувалося близько 1,67 млн. осіб. Найнижчий рівень безробіття спостерігається в Одеській області - 5,8%. Це зумовлено тим, що у регіоні зосереджена велика кількість підприємств, які постійно потребують кадрового поповнення. Також низький рівень безробіття у Харківській (6,3%), Київській (6,6%), Дніпропетровській (8,0%) областях та м. Києві – (6,3%). Разом з тим до лідерів з найвищими показниками рівня безробіття увійшли Херсонська (12,1%), Кіровоградська (12,3%), Полтавська (13,1%) [2, 3].

Проблема безробіття є надзвичайно гострою, яку потрібно вирішувати і яка потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня.

Для зменшення рівня безробіття в Україні можна запропонувати такі заходи: – зниження податків для підприємств, за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників); – надання державою пільгових кредитів для виплати зарплати додатково зайнятим на виробництві, які за розміром будуть дорівнювати зарплаті; – створення нових робочих місць, за рахунок взяття кредитів для технічного переобладнання і розширення підприємств; – створення центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у яких найбільш високі; – забезпечення спеціальними службами зайнятості перенавчання або підвищення кваліфікації кадрів, відповідно до потреб галузей, що розвиваються; – проведення спеціальних ярмарків праці для навчальних закладів, з метою працевлаштування випускників.

1. Котляревська К. Ю. Безробіття та зайнятість: стан і виклики сучасності / К. Ю. Котляревська // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – 2016. – № 2. – С. 199-207.

2. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Державної служби зайнятості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>.

Годванюк Л.П.,

*здобувач вищої освіти групи ФБСС-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Волошин О.Р.,

*к.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

БЕЗРОБІТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА

В умовах переходу України до ринкової економіки та кризових явищ, які спіткали Україну за останні роки, проблема безробіття стала однією з найголовніших проблем вітчизняної економіки. Безробіття – це таке соціально-економічне явище, коли частина економічно - активного населення не може знайти застосування своїй робочій силі й стає «зайвою». На сьогодні, за даними ООН, близько 800млн осіб, тобто кожен третій працездатний у світі не має роботи взагалі, або має сезонний чи випадковий заробіток. Чим нижчий рівень соціально-економічного розвитку країни, тим вищий рівень безробіття і навпаки.

У ринковій економіці безробіття виступає як результат взаємодії між попитом на робочу силу та її пропозицією. У країнах з розвинутою економікою безробіття може стати, як правило, наслідком зростання виробництва і його структурної перебудови в результаті науково-технічного прогресу, скорочення виробництва якого-небудь товару внаслідок його неконкурентоспособності, що веде до скорочення зайнятості населення. Українське безробіття принципово відрізняється за своїми передумовами від аналогічних явищ у країнах Заходу. Справа в тому, що в даний момент наша країна ще не вийшла з економічної кризи, яка протікає в усіх сферах суспільства. Ця ситуація зумовлена безліччю факторів – як економічних, так і соціальних і політичних. На тлі саме цієї кризи виник основний фактор, що сприяє виникненню і зростанню безробіття в країні – це вивільнення робочої сили на етапі загального спаду виробництва, що призвело до розпаду господарських зв'язків, закриття підприємств, значних скорочень централізованих інвестицій. Специфіка українського безробіття визначається також тим, що на відміну від країн з розвинутою економікою, з їх перевиробництвом товарів і обмеженістю ринку, в Україні немає непереборних перешкод

для створення нових робочих місць для безробітних, адже ємність українського ринку для виробництва товарів і послуг далека від вичерпання. Відповідно до статистичних даних і причин безробіття можна виділити такі проблеми ринку праці [1]:

- безробіття молоді;
- збільшення чисельності людей, зневірених у пошуку роботи;
- безробіття сільського населення;
- неврівноваження попиту і пропозиції робочої сили;
- велика кваліфікаційна різниця між необхідною і реальною пропозицією робочої сили;
- втрата якісних складових трудового потенціалу і інші;
- проблеми щодо статистики безробіття в Україні;
- низька конкурентоспроможність національного ринку праці;
- висока частка безробітних з вищою освітою;
- проблема мобільності робочої сили.

Вирішити проблему збільшення зайнятості можна, але підходити до цього рішення слід комплексно [2]:

По-перше, держава має подбати:

- про створення атмосфери соціальної стабільності і захищеності для молоді;
- переглянути і доопрацювати законодавчу базу;
- відкоригувати політику в галузі працевлаштування;
- розробити систему заохочень, пільгового інвестування і оподаткування регіонів з низьким рівнем безробіття.

По-друге, органи місцевої адміністрації повинні:

- активно стежити за становищем на ринку праці свого регіону;
- сприяти створенню необхідної кількості державних і комерційних спеціалізованих інститутів, що займаються працевлаштуванням, професійним консультуванням, психологічною підтримкою (зокрема, спеціалізованих агентств для молоді, кадрових агентств, бірж праці);
- стежити за діяльністю державних служб зайнятості та Міської біржі праці, надаючи необхідну фінансову допомогу та організаційно-правову підтримку;
- формувати державне замовлення для вузів на такі спеціальності, які відповідають вимогам часу і умов сформованого ринку праці;
- забезпечити тісний взаємозв'язок у системі: місцеві органи самоврядування - вузи - ринок праці;
- стимулювати підприємства і приватних підприємців у збільшенні кількості молодих фахівців при формуванні кадрового потенціалу фірм.

По-третє, необхідна перебудова в освітній діяльності сучасних навчальних закладів, сьгоднішній вуз повинен випускати якісно іншого фахівця, а саме:

- випускник повинен мати чітку професійну спрямованість (для цього необхідно ввести в будь-який вищий навчальний заклад спеціальну дисципліну «Планування професійної кар'єри»);

- випускник повинен бути впевнений у затребуваності своїх знань;

- вуз повинен бути націлений не на набір, а на випуск, тобто на базі будь-якого сучасного вузу повинна працювати своя кадрова служба по роботі з випускниками.

Проблема безробіття – це проблема, яка потребує негайного вирішення і глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально – допустимого рівня.

1. *Львіч Л. М. Основні причини українського безробіття та неучасті громадян у ринку праці / Л. М. Львіч // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 4. - С. 204-211.*

2. *Машика Ю. В. Стан та проблеми безробіття в Україні / Ю. В. Машика, О. І. Бобруйко // Економічний простір. - 2013. - № 74. - С. 122-130.*

Дорош Ю.М.,

*аспірант кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Васильчак С.В.,

*д.е.н., професор, професор кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

КОРУПЦІЙНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Корупція є однією з найбільш актуальних проблем. Безперечним є те, що корупція, як антисоціальне явище, впливає на темпи розвитку національної економіки, уряду та суспільства в цілому, загрожує національній безпеці та конституційному порядку держави. Корупція – це форма нечесної чи неетичної поведінки особи, яка займає владну посаду і використовує свої повноваження в особистих цілях. Корупція може охоплювати багато видів діяльності та набувати різних форм, які є законними у багатьох країнах, що дозволяє зловживання з боку посадових осіб.

В Україні найважливішими результатами дослідження проблеми корупції та економічної безпеки є такі вчені: Л. Балкин, Д. Буркульцева, З. Варналій, Я. Жаліло, Т. Ковальчук, Т. Корнякова, Д. Машлякевич В. Мунтіян, Ю. Харазішвілі, Н. Юрків, Р. Тучак та багато інших.

Корупція пожирає економіку, зменшуючи її ефективність, на що вказують дані світового дослідження корупції. У звітах міжнародної організації Transparency International [1], присвяченої дослідженням та

боротьбі з корупцією, показано стабільність проблеми корупції в Україні. Індекс сприйняття корупції 2017 році в Україні становить 30 балів з 100, що свідчить про високий рівень корупції в країні. Індекс сприйняття корупції в Україні в середньому становив 25,9 з 2006 до 2017 року, досягнувши максимального значення в 30 пунктів у 2017 році та рекордно низький 22 пункти в 2008 році.

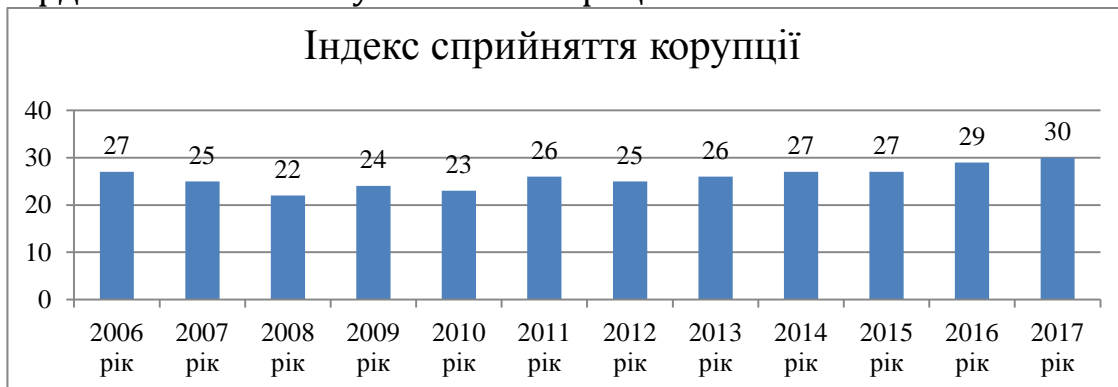

Рис.1. Індекс сприйняття корупції в Україні [1].

Чим нижче країна в рейтингу, тим вище рівень корупції. Оцінка встановлюється на підставі опитувань за участю міжнародних фінансових та правозахисних експертів.

Для боротьби з цією загрозою створено Національне антикорупційне бюро, Національна поліція та Спеціалізована антикорупційна прокуратура. Однак, незважаючи на всі нововведення у цьому напрямку, держава не може ефективно боротися з корупцією, що виражалось у зменшенні темпів реформ, спрямованих на виведення України із складної економічної кризи.

На підставі вище сказаного нова концепція боротьби з корупцією та забезпечення стабільності економічної безпеки в державі повинна базуватися на таких кроках:

1. Держава повинна активно сприяти створенню та функціонуванню основних ринкових інститутів – організації та захисту ринкових принципів.

2. Корупція повинна бути ліквідована, починаючи з державних монополій, де є найбільший обсяг фінансових операцій.

3. Необхідно усунути вплив олігархічних кланів на національну економіку. Ефект від такого впливу спостерігаємо в широко розповсюдженій корупції, незаконному контролі основних сфер економіки, хабарництві високопоставлених чиновників та політичної еліти.

4. Необхідні відповідні заходи для подолання економічної депресії. Завдання держави переорієнтувати інвестиції з часто непродуктивної сфери діяльності (накопичення спекулятивних капітальних вкладень у розкіш) до реального сектору економіки.

5. Держава повинна сприяти розвитку конкурентного середовища, підтримуючи створення нових підприємств, підтримувати сміливі та іноді нестандартні проекти. Під такою підтримкою ми пропонуємо створення державного інтернет-майданчика для залучення інвестиції та просування нових ідей та «ноу-хау» від українських підприємців і виробників.

6. Основним завданням для НБУ є підвищення ефективності механізму монетарної трансмісії. Що повинно забезпечити розвиток ринку державних цінних паперів і ринку деривативів, лібералізацію валютного регулювання, а також перезавантаження банківського сектору. Завдяки цьому Національний банк зможе краще впливати на інфляційні процеси в країні.

7. Важливим кроком для запобігання корупції та забезпечення економічної безпеки України є створення антикорупційних судів, які забезпечать незалежну роботу Антикорупційного бюро. Також необхідно створити Службу фінансових розслідувань проект закону якого був запропонований Міністерством фінансів України, але через політичні мотиви ухвалення якого відкладено наневизначений термін. Це ключові елементи забезпечення економічної безпеки держави, оскільки без ефективної роботи служб, які відповідають за боротьбу з корупцією неможливо забезпечити економічне зростання та економічну безпеку держави.

1. *Transparency International EU: official site. URL: <http://transparency.eu> (accessed: 10.02.2017).*

2. *Recommendations // EPAC: official site. URL: http://www.epac-eacn.org/downloads/constitutionscouncildecision/cat_view/3_recommendations (accessed: 10.02.2017).*

3. *EU Anti-Corruption report: Brussels, 2016 // European Commission, Migration and Home Affairs: official site. URL: https://ec.europa.eu/homeaffairs/what_we_do/policies/organized_crime_and_human_trafficking/corruption/anti_corruption_report_en (accessed: 10.02.2017).*

Дребот Т.В.,

*здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Висоцька І.Б.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У сьогоденних складних умовах сучасної економічної та політичної ситуації в Україні, у зв'язку із тим держава не може забезпечити достатній рівень матеріального забезпеченням добробуту

та соціального захисту наших громадян. На даний час в Україні перше місце посідає особисте страхування, воно являється одним із головним та найбільш дієвим інструментом вирішення соціальних проблем які склалися на сьогоднішній день.

Особисте страхування є однією із галузей страхування і регламентується Законом України «Про страхування». Відповідно до ст. 4 цього Закону під особистим страхуванням розуміють «страхування майнових інтересів, що не суперечать закону і пов'язані із життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням». До системи особового страхування відносяться такі основні види страхової діяльності а саме як, страхування життя, страхування від нещасних випадків та медичне страхування.

Страхування життя – це вид особового страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити певну страхову виплату згідно із договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачене даним договором страхування, якщо ж у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором даного віку.

Страхування від нещасних випадків – це один із основних видів особового страхування, де об'єктом виступають майнові інтереси застрахованої особи, пов'язані із тимчасовим або постійним зниженням доходів внаслідок утрати здоров'я або витратами у зв'язку із смертю застрахованої особи через нещасний випадок. Таке страхування здійснюється і як окремий вид страхування, і як складова змішаного страхування життя.

Медичне страхування належить до основних соціально необхідних видів страхування. В першу чергу врахувавши відсутність у держави належного своєчасного фінансового потенціалу для забезпечення основних конституційних прав населення щодо охорони здоров'я, воно стає ще більш важливим. Основне його завдання є гарантувати застрахованим особам одержання медичної допомоги, за рахунок внесених застрахованими особами страхових вкладів при настанні страхових випадків які були зазначені у договорі страхуванні.

Не звертаючи уваги на значимість особового страхування, зокрема, і страхового ринку в Україні в цілому, існують багато проблем, які стримують їх розвиток. Ці основні проблеми можна об'єднати у декілька груп, а саме:

Проблеми законодавчого характеру: недосконалість законодавчої бази у сфері особового страхування, ненадійність державного нагляду за страховою діяльністю, відсутність систем досудового розв'язання спорів та гарантування страхових виплат власникам полісів особового страхування, а також недосконалість захисту прав споживачів страхових послуг.

Проблеми макроекономічного характеру: нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні, високий рівень інфляції, зменшення реальних доходів населення, і як наслідок, низький рівень платоспроможності населення та низька доступність до якісних страхових послуг.

У зв'язку із виявленням наявних даних проблем необхідно вжити наступні заходи для їх ефективного вирішення: прийняття різноманітних законів у страховій діяльності, які її регулюватимуть; регламентування питань розвитку страхування; оптимізація процесу прав споживачів і створення Фонду захисту страхових вкладів; налагодження співпраці державних органів із страховими компаніями та об'єднання страховиків з найважливіших проблем страхування; податкове стимулювання тощо.

Щоб вирішити основні проблеми макроекономічного характеру в особовому страхуванні, тоді держава має вживати заходи для покращення матеріального добробуту населення та подолання інфляції, а також впровадити системи мікрострахування для малозабезпечених верств населення. Для вирішення оптимальних проблем страхового ринку потрібно: врахувати тенденції і особливості розвитку страхових ринків найбільш розвинених країн; створити найкращі умови для розвитку інфраструктури страхового ринку; поширювати серед громадськості інформацію про тенденції розвитку страхування через ЗМІ, телебачення, задля підвищення рівності страхової культури, а також підвищити рівень якості страхових послуг, шляхом вдосконалення діяльності страхових компаній.

Отже, можна вважати що особисте страхування є найважливішим механізмом соціального захисту населення в цілому, який доповнює державне соціальне страхування, в першу чергу він дозволяє вирішити низку проблем у сфері охорони здоров'я та пенсійного страхування, не збільшуючи при цьому навантаження на державний бюджет. Але активізація розвитку даної галузі страхування не можлива без вирішення зазначених проблем які існують на сьогоднішній день.

1. Добіжа Н.В. Страхування : [навчальний посібник] / Н.В. Добіжа ; Тернопільський національний економічний університет, Вінницький інститут економіки, Кафедра «Фінанси і кредит». – Тернопіль : Крок, 2011. – 213 с.

2. Законодавство України про страхування. Збірник нормативних актів. – К.: КНТ, 2003. – 260 с.

3. Манэс А. Основы страхования. – М.: Изд.Центр СО «АНКИЛ», 1992. –112с.

4. Страхування в системі економічної безпеки : монографія / [ред. А.А. Черняк]. – Львів : Видавництво ЛДУВС, 2008. – 327 с.

Железняк О.В.,
здобувач вищої освіти групи МН901-13 факультет економіки та менеджменту
Дніпровської національної металургійної академії України

Науковий керівник:
Черченко О.Л.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Дніпровської національної металургійної академії України

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА – ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Економічні перетворення, які відбуваються в Україні, мають на меті поступову інтеграцію українських підприємств до системи міжнародних економічних зв'язків, з одного боку, і залучення іноземних підприємців до діяльності в Україні - з другого. Значимість таких зв'язків у розвитку країн, у тому числі й України, постійно зростає. Історичний розвиток ряду країн підтверджує позитивний вплив і вигідність розширення участі кожної з них у міжнародному поділі праці та у різноманітних формах міжнародних зв'язків. Очевидним є той факт, що зовнішньоекономічна діяльність кожної країни є важливою умовою її економічного зростання. Особливо це актуально за сучасних умов, коли набувають інтенсивного розвитку процеси міжнародної економічної інтеграції, транснаціоналізації, міжнародного поділу праці, глобалізації світового господарства. Зовнішньоекономічна діяльність сприяє розвитку перспективних напрямів експортного потенціалу; саме за рахунок зовнішньоекономічної діяльності наша країна вирішує проблему нестачі енергоносіїв, новітніх машин та устаткування, технологій, деяких товарів народного споживання.

Світ єдиний. Сучасне світове господарство, з одного боку, є частиною світобудови і тому функціонує за єдиними для всього світу законами і принципами. Але, з іншого боку, представляє самостійну єдину систему з власними законами і правилами, елементи якої перебувають у взаємозв'язку і взаємозалежності не тільки один з одним і з елементами інших систем (політичної, правової, біологічної, екологічної і т.д.). Повна економічна ізоляція країни зараз неможлива. Спроби жити незалежно від світової спільноти до успіху не приводили і привести не можуть. В основі сучасного світового господарства лежать ринкові відносини, а економічними лідерами є країни з більш високим рівнем розвитку цих відносин.

В умовах посилення інтеграції економіки України у світову економічну систему питання зовнішньоекономічної безпеки набуває все більшої ваги. Зовнішньоекономічна безпека – це такий стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення

сприятливих умов розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці.

Зовнішньоекономічна безпека полягає в мінімізації збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників, створенні сприятливих умов для розвитку економіки шляхом її активної участі у світовому розподілі праці, відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним Інтересам.

Економічна, зокрема зовнішньоекономічна, безпека національного господарства України визначається рівнем розвитку її територій (на мезорівні) і ефективністю діяльності суб'єктів господарювання на макрорівні. У сучасній Україні спостерігається високий рівень асиметрії регіонального розвитку, як по соціально-економічним характеристикам (рівень зовнішньоекономічної діяльності, галузева специфіка, рівень розвитку транспортної інфраструктури), так і геополітичним умовам розвитку (площа території і її заселеність, природно кліматичні умови, близькість до кордону, ін.), які визначають диференціацію пріоритетних загроз зовнішньоекономічній безпеці на мезорівні. Висока залежність України від зовнішньоекономічного ринку та зовнішньоекономічної діяльності, поява нових загроз загострює проблеми регулювання зовнішньоекономічної безпеки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності на світовому ринку і її захисту на внутрішньому ринку. Регулювання зовнішньоекономічної безпеки певною мірою залежить від держави, оскільки саме держава через відповідні органи, у тому числі і законодавчої межі, в яких безпечне середовище на мезорівні формується, функціонує і розвивається. У цьому контексті важливість нормативно-правового регулювання зовнішньоекономічної безпеки національного господарства на мезорівні важко переоцінити.

Ільницький І.І.,

слухач магістратури

Регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління при Президенті України

Науковий керівник:

Копитко М.І.,

д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту

Львівського державного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Рівень національної безпеки в Україні впродовж всіх років незалежності знаходиться на критичній позначці. Впродовж останніх років ситуація вкотре погіршилася. Це негативно позначається на економіці та соціальній сфері. Вітчизняні підприємства втрачають свою конкурентоспроможність, населення біднішає і виїжджає закордон. Як наслідок негативні тенденції породжують інші негативні наслідки.

Одним із факторів, який спричиняє домінуючий негативний вплив є корупція. Як визначають представники бізнесу в Україні – серед 16 негативних факторів 3 з них пов'язані із проявами корупції (рис. 1).

Рис. 1. Фактори, що заважають веденню бізнесу в Україні

Джерело:[1]

Корупція є тим явищем, яке не дає розвиватися економіці, обумовлює соціальну напруженість та перешкоджає досягненню стабільно високого рівня національної безпеки. За даними аудиторської компанії *Ernst & Young* Україна очолила рейтинг країн за рівнем корупції у світі у 2017 р.

Про проблеми із корупцією в Україні свідчать дані опитування представників іноземних компаній про можливість інвестування в економіку України (рис. 2).

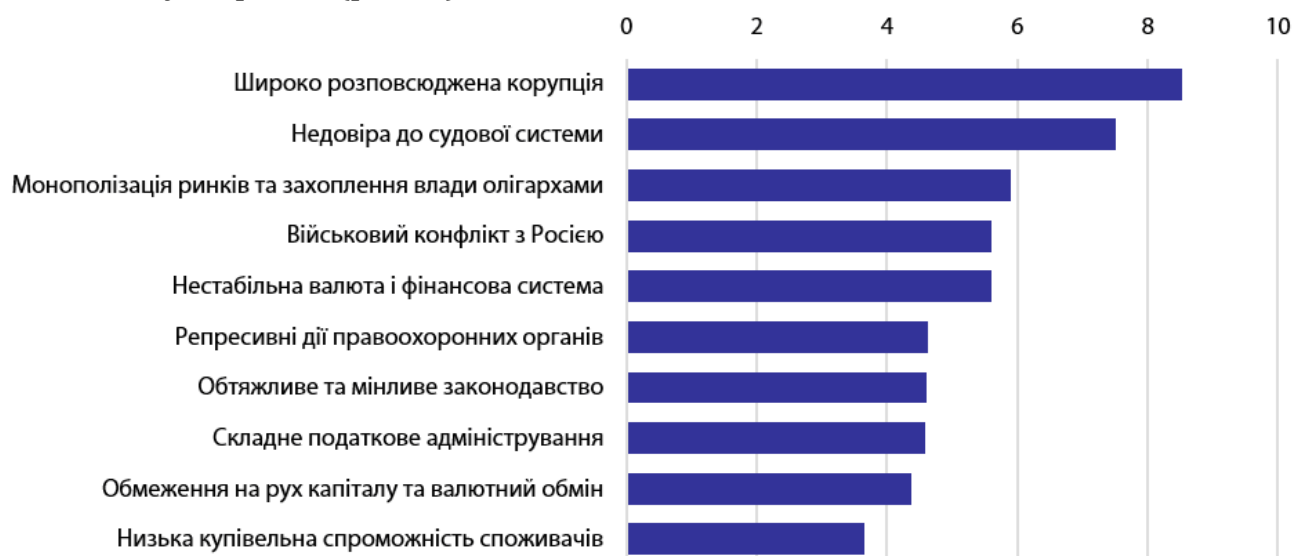

Рис. 2. Результати опитування представників іноземних компаній про можливість інвестування в економіку України (станом на 2017 р.)

Джерело:[2]

Потенційні інвестори більше балів віддали корупції, вражає той факт, що конфлікт з Росією зайняв лише 4 місце, а олігархізація економіки та ринків – 3 місце. За таких умов не можна досягнути бажаного рівня розвитку економіки, а відповідно і стабільного рівня національної безпеки.

1. Корупція в бізнесовому середовищі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/nazk_files/doslidzhennya/15.pdf.

2. Іноземні інвестори: корупція та недовіра до судової системи все ще більше впливають на інвестиційний клімат в Україні, ніж конфлікт з Росією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ces.org.ua/inozemni-investory-korupciya-ta-nedovira/>

Корнафель М. В.,
здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Галайко Н.В.,
викладач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОЦІНКА РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Серед безлічі проблем України, пов'язаних з кризовим станом економіки, увагу привертає тема пов'язана з соціальним захистом населення, а саме з низьким їх рівнем життя. Вона торкається практично всіх сфер життєдіяльності суспільства та породжує, у свою чергу, такі проблеми, як зниження народжуваності, підвищення рівня смертності, зростання злочинності тощо. Вивчення рівня життя населення України та його динаміки – важлива складова комплексного аналізу соціально-економічного положення країни, який проводиться з метою розробки адекватних заходів соціальної політики держави. Поняття «рівень життя населення» характеризується як соціально-економічна категорія, яка характеризує можливості суспільства щодо забезпечення життя, діяльності та всебічного розвитку. Він виражається сукупністю суспільних відносин і умов, що характеризують життя, працю, побут та інтелектуально-культурний розвиток людей, їх свободу та правову захищеність [1, с. 301].

Під рівнем життя населення у науковій літературі розуміється соціально-економічне поняття, а також поєднання матеріального, соціального та духовного рівня благополуччя населення, яке диктується сучасними вимогами щодо розвитку людства [2, с. 222].

Виходячи з цього розрізняють різні шаблі цієї категорії відповідно до визнаних суспільством і державою потреб, покладених в її основу:

- добробут – користування благами, які забезпечують всебічний розвиток людини;

- нормальний рівень – раціональне споживання за науково обґрунтованими нормативами, яке забезпечує відновлення фізичних та інтелектуальних сил людини;
- бідність – споживання благ на рівні збереження працездатності як нижчої межі відтворення робочої сили;
- злиденність – споживання мінімально припустимого за біологічними критеріями набору благ [3, с. 122].

Рівень життя є достатньо складною і багатогранною категорією. Не дивлячись на те, що багато елементів життєвого рівня взаємозв'язані між собою, вони мають значні особливості, специфіку і для їх комплексної характеристики потрібне використання відповідної системи специфічних показників.

Україна за економічними показниками значно відстає від розвинених країн світу. Більшість підприємств є низькотехнологічними та орієнтовані на випуск сировинної продукції. Їм характерні обмежений інноваційний потенціал, низький рівень запровадження автоматизованих систем управління та міжнародних стандартів якості, недостатність інвестування у наукові розробки, відсутність стимулів до переорієнтації на випуск товарів і послуг з високою доданою вартістю та недостатність кваліфікованих, мотивованих кадрів, що є однією з причин бідності працюючих. Підвищення рівня життя населення є головною метою будь-якого прогресивного суспільства [4].

Держава зобов'язана створювати сприятливі умови для довгого, безпечного, здорового і благополучного життя людей, забезпечуючи економічне зростання і соціальну стабільність суспільства.

Прогнозування рівня життя і соціальний захист населення є важливою функцією держави. Ринок сам по собі не може регулювати цю сферу, тому обов'язок регулювання в цій сфері покладається на державу.

Враховуючи все вищезгадане, можна узагальнити, що існує два шляхи підвищення рівня життя населення.

Перший – це активний спосіб, тобто підвищення доходів працюючих, другий – пасивний через підвищення соціальної допомоги. Виходом має стати соціально орієнтована економіка як механізм переробки ресурсів у товари та послуги для громадян, яка зрештою приведе до створення свідомого власника, зможе подолати масштабну бідність та зробить нашу державу країною зі зростаючим добробутом. Для вирішення цієї проблеми необхідний переведення тіньової економіки в легальне становище, у тому числі і за рахунок зниження податкового тягаря. Необхідне оздоровлення економіки, підвищення рівня реальної заробітної плати, яка повинна виявитися стимулом зростання продуктивності праці, економічної активності.

Тому політика в сфері соціального захисту населення має бути більш грамотною, що сприятиме підвищенню рівня життя громадян,

забезпеченню гідного життя пенсіонерів, сиріт, інвалідів, соціально-незахищених верств населення [3].

1. Лібанова Е., Палій О. Ринок праці та соціальний захист / Е. Лібанова, О. Палій. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи». – 2004. – 491с.
2. Гордей О. Система чинників і фінансові показники вимірювання рівня життя населення / О. Гордей // Економіка. – 2009. – № 10. – С. 222 – 225.
3. Железняк О. В. Оцінка рівня життя населення в Україні / О. В. Железняк // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 30(1). - С. 121-124.
4. Проніна І.І. Аналіз рівня життя населення України / І.І. Проніна // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України: Зб. наук. пр. – Тернопіль: Економічна думка. – 2007. – Вип. 2. – С. 127 – 132.

Лукашук Ю.А.,
здобувач вищої освіти групи ПМІ-53М
факультету прикладної математики та інформатики
Львівського національного університету імені Івана Франка
Науковий керівник:
Хомин О.Й.,
к.е.н., доцент, професор кафедри соціальних дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ

ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ОДНА З ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У нинішньому глобалізованому суспільстві неабиякої актуальності набула проблема забезпечення держави як незалежної життєздатної політичної та економічної одиниці. Економічний спад у більшості розвинених країн світу, нестабільна ситуація на фінансових ринках, непрогнозованість цін на енергоносії, поглиблення розриву між різними верствами населення, посилення соціального напруження, зниження рівня доходів та соціального захисту громадян, зростання рівня злочинності та збільшення кількості проявів тероризму спричинили збільшення загроз для функціонування соціальної та економічної систем багатьох держав світу. Україна не виняток. В процесі переходу від планової до ринкової економіки, відмови від централізованої моделі господарювання, трансформації існуючої системи управління країною, виникнення й посилення конкуренції та низки інших чинників призвели до загострення існуючих і появи нових загроз стабільності у різних сферах суспільного життя. Особливе занепокоєння викликає спад виробництва, структурна деформація економіки, зниження інвестиційної та інноваційної активності, зменшення науково-технічного потенціалу, відсутність експортно-імпоротної збалансованості, поглиблення розриву в рівнях доходів різних груп

населення, тінізація і криміналізація економіки та корумпованість у владних ешелонах держави.

Крім того, використовуючи нинішню складну військову та геополітичну ситуацію в Україні, її держави-партнери займають певні сегменти економіки, витісняючи вітчизняні компанії. І це явище є доволі масштабним, оскільки спостерігається практично у всіх галузях народного господарства.

Здійснюючи аналіз основних загроз, що негативно впливають на економічний розвиток держави, особливу увагу звернемо на тінізацію економіки. Саме тіньова економіка, проникнувши у фінансову, грошово-кредитну, промислову, аграрну, соціальну, зовнішньополітичну та зовнішньоекономічну діяльність, виявляє домінуючий вплив на всі соціально-економічні та політичні процеси у державі. Таким чином, вона визначає вектори розвитку економіки і держави загалом.

Тіньова економіка як явище виникла разом з виникненням товарно-грошових відносин і еволюціонує пропорційно з легальною економікою. При цьому легальна економіка і тіньова проростають одна в одну і іноді функціонують як одне ціле. Адаже без використання тіньових схем легальна економіка є неконкурентноспроможною.

Значна частина підприємств під тиском несприятливих умов ділового середовища та обтяжливості офіційних регуляторних процедур перемістилася до тіньового сектору економіки, перетворившись на політичних антагоністів держави. Відтак розвиток корупції та «тіньової» економіки може розглядатися як об'єктивний наслідок низької ефективності економічної стратегії української держави, а одночасно – її чинник її подальшого зниження. Значне поширення цих явищ на теренах України є одним із найбільш очевидних свідчень низької дієздатності держави, оскільки доводить її неспроможність реалізувати свою владу належним чином [1].

Суб'єкти тіньової економіки ставлять за мету: ухилення від оподаткування або зниження податкового навантаження; обмеження конкуренції; отримання пільг, привілеїв, виключних прав у держави; легалізація доходів, отриманих незаконним шляхом; незаконне привласнення прав на економічні блага. Досягнення тих чи інших цілей передбачає посягання на об'єкт тіньової економіки, яким є економічні відносини, та його предмет – капітал, майнові та немайнові права.

Тіньова економіка забезпечує функціонування ринку праці, оскільки офіційна не здатна забезпечити ефективну трудову зайнятість і належний рівень життя. Реальні доходи населення облікувати практично неможливо, оскільки повернувся принцип «зарплата та розрахунки в конвертах».

Минулого року 22,9% українців працювали у тіньовому секторі економіки, тобто працювали без офіційного оформлення. Зокрема, за даними Держстатистики, у 2017 році кількість неформально зайнятого

населення віком 15-70 років сягала 3 млн 695,6 тисяч осіб, або 22,9% до загальної кількості зайнятого населення відповідного віку. При цьому, у неофіційному секторі економіки, було задіяно 1 млн 514,7 тисяч жінок, або 19,5% від усього зайнятого населення, та 2 млн 180,9 тисяч чоловіків, або 26%. При цьому, у містах неформальна зайнятість є меншою - на міста припало 15,3% неофіційно працюючих українців, у той час як щодо сільської місцевості, то цей показник сягає 39,6% [2].

Отже, тіньовий сектор економіки, сформований у вигляді системи, становить пряму загрозу економічній безпеці України. Найбільші загрози становлять – корупція (державна (корупція у верхніх ешелонах влади) і низова), фінансове обезкровлення державного і місцевих бюджетів (збільшення державного боргу), формування споживацького і антисоціального типів організаційної культури суспільства (нівелювання ментального етичного кодексу українців).

1. Жаліло Я. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: монографія / Я. Жаліло. – К.: НІСД, 2003. – 368 с.

2. Українські національні новини. Інформаційне агентство // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1723006-mayzhe-chvert-ukrayintsiv-pratsyuyut-u-tinoviy-ekonomitsi>

Лучик І.О.,

здобувач вищої освіти групи П-102

Навчально-наукового юридичного інституту

Національного авіаційного університету

Науковий керівник:

Пильгун Н.В.,

к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права

Навчально-наукового юридичного інституту

Національного авіаційного університету

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ КРАЇН ЄС У СФЕРІ АВІАЦІЇ

Щорічне зростання пасажиропотоків актуалізує проблему дослідження безпеки аеропортів, оснащення і функціонування яких має гарантувати збереження життя і здоров'я як пасажирів, так і обслуговуючого персоналу. В умовах розвитку інфраструктури авіаперевезень, заходу лоукостів на український ринок та необхідності гармонізації законодавства України та ЄС у сфері цивільної авіації вивчення та адаптація досвіду ЄС є особливо актуальним.

Згідно з дослідженнями Д.П. Бугайко, підхід до європейської безпеки авіації ґрунтується на трьох елементах: стратегія безпеки, правила якої прописані Європейською комісією спільно з Радою Європи та Європейським парламентом; Європейська програма безпеки авіації (EASP) – інтегрований набір правил та заходів, спрямованих на

підвищення безпеки; «Європейський план безпеки авіації (EPAS)», що оновлюється щороку [1, с. 141-142].

Насамперед, функціонування Європейської системи авіаційної безпеки було розглянуто в рамках Європейської авіаційної стратегії ЄС-2015, яка підкреслила важливість високих стандартів безпеки розвитку авіації для конкурентоспроможності цього сектора в економіці ЄС [2] і визначила пропозиції Комісії щодо створення нової системи регулювання безпеки польотів, спрямованої на підготовку системи безпеки авіації ЄС до викликів майбутнього, включаючи нову еру інновацій та цифрових технологій.

Європейська система безпеки авіації базується на комплексному наборі загальних правил безпеки, які контролюються Європейською комісією, Європейським агентством з аварійної безпеки (EASA) та Національними авіаційними органами. Ці правила застосовуються безпосередньо у всіх державах-членах ЄС та охоплюють всі основні галузі авіації, включаючи придатність для польотів, екіпаж, аеродроми, повітряні операції та надання аеронавігаційних послуг.

Системний підхід до забезпечення безпеки в авіаційній галузі в країнах ЄС передбачає наявність реактивної (передбачає розслідування причин аварій та інцидентів, щоб уникнути повторної їх появи на основі загальних правил) та проактивної складової, яка визначає механізм «управління безпекою» на всіх ланках здійснення перевезень.

«Європейський план безпеки авіації (EPAS)» на період 2017-2021 рр. включає ключові проблеми, стратегічні пріоритети та комплекс заходів щодо розвитку авіації в країнах ЄС [3]. Відповідно ЄС прийнято ряд регуляторних актів у цій царині. Ще з 2002 року Європейська комісія встановила спільні правила у галузі безпеки цивільної авіації, спрямовані на захист людей та товарів від незаконного втручання в цивільну авіацію [4]. Регламент (ЄС) № 300/2008 Європейського Парламенту та Ради визначає загальні правила та основні стандарти безпеки авіації та процедури контролю за виконанням загальних правил та стандартів. Він замінив початкову рамкову Постанову № 2320/2002 Європейського Парламенту та Ради, щоб задовольнити зростаючі ризики та дозволити запроваджувати нові технології. Починаючи з 2009 року, декілька положень доповнили Положення (Є) № 300/2008 щодо рідин, аерозолів та гелів, використання сканерів безпеки, прийняття альтернативних заходів безпеки, контролю над повітряними вантажами як всередині країни, так і на міжнародному рівні, а також специфікацій національних програми контролю якості. У 2016 році був поновлений весь набір попередніх впроваджувальних законодавчих актів [6]: Регламент Комісії (ЄС) № 2015/1998 визначає детальні заходи щодо впровадження спільних основних стандартів безпеки авіації. Регламент Комісії (ЄС) № 72/2010 визначає процедури проведення перевірок Комісії в галузі авіаційної безпеки.

Європейська політика авіаційної безпеки заснована на тісній координації з державами-членами та зацікавленими сторонами. Комісія ефективно бере участь у всіх відповідних заходах Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) і повністю співпрацює з ключовими партнерами із третіх країн (в т.ч. з Україною) та регіональними організаціями. На офіційному сайті Державної авіаційної служби України серед інших документів представлено перелік нормативно-правових документів з авіаційної безпеки, серед яких Резолюція 1373 (2001). Ради Безпеки ООН, 4385 засідання від 28.09.2001 року; Додаток 17 «Міжнародні стандарти та рекомендована практика. Безпека. Захист міжнародної цивільної авіації від АНВ» (9 видання, березень 2011 року), 13 поправка – липень 2013 р., 14 поправка – листопад 2014 р.; Керівництво з авіаційної безпеки (Дос. 8973, видання 9, 2014 року); Керівництво з виконання положень по безпеці Додатка 6 ІКАО (Дос. 9811, видання 1, 2002 року); Людський фактор в системі заходів безпеки ЦА (ІКАО, Дос 9808/1 видання, 2002 року, AN/765); Довідкове керівництво з проведення перевірок з питань забезпечення авіаційної безпеки (ІКАО, Дос 9807/ видання, квітень 2011 року); Регламент комісії (ЄС) від 4 березня 2010 року № 185/2010 «Що встановлює детальні заходи з імплементації спільних основних стандартів авіаційної безпеки»; ЄКЦА Дос. 30, частина II «Безпека» (Політика країн-членів ЄКЦА у сфері авіаційної безпеки), 13 видання, травень 2010 року, 8 поправка – вересень 2015 року, 9 поправка – лютий 2016 р. тощо [7].

Підсумовуючи результати дослідження в межах окресленої проблеми варто акцентувати увагу на тому, що механізм забезпечення безпеки країн ЄС у сфері авіації, в т.ч. аеропортів, складають норми універсального та національного характеру, які гарантують безпеку цивільної авіації. На регіональному рівні розроблені регуляторні акти та стандарти безпеки для аеропортів, повітряних суден, багажу, обладнання, обслуговуючого персоналу. Перспективними дослідженнями в цій царині повинно стати вивчення системи колективної безпеки у сфері авіації на основі «профайлінгу».

1. Бугайко Д. О. Регіональне регулювання безпеки аеропортів на рівні ЄС // АЕРО-2016. Повітряне і космічне право : Матеріали Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів. Т. II, Київ, Національний авіаційний університет, 24 листопада 2016 р. – Тернопіль.: Вектор, 2016. – С. 141-143.

2. Aviation Security. European Commission, Mobility and Transport [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://ec.europa.eu/transport/modes/air/security_en

3. European Plan for Aviation Safety (EPAS) 2017–2021. European Aviation Safety Agency, 24 January 2017 [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.easa.europa.eu/system/files/dfu/EPAS_2017-2021.pdf.

4. Aviation Safety Policy in Europe. European Commission, Mobility and Transport [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://ec.europa.eu/transport/modes/air/safety_en

5. Postorino, M. N. Regional airports. WIT Press, Bristol, 2011. - 138 p.

6. Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Union Aviation Safety Agency, and repealing Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15155_2016_INIT&qid=1506970703103&from=EN.

7. Перелік нормативно-правових документів з авіаційної безпеки станом на 21.02.2017 року. Державна авіаційна служба України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua/documents/Bezpeka-aviatsii/Aviatsiyna-bezpeka/30042.html>.

Маргітич І.Ю.,
здобувач вищої освіти групи МН-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Волошин О.Р.,
к.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДИНУ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Загальна закономірність розвитку науки дедалі більшою мірою супроводжується об'єднанням зусиль і концентрацією досліджень на проблемі людини. Визнання людського капіталу як основного стратегічного ресурсу означає перехід до такого виміру життя українського суспільства, в якому людина (індивід) як виробник і споживач знаходяться в центрі соціально-економічної системи.

Поняття «людський капітал» означає не лише усвідомлення вирішальної ролі людини в економічній системі суспільства, а й визнання необхідності інвестування в людину, оскільки капітал набувається і збільшується шляхом інвестування (за рахунок обмеження поточного споживання) і приносить тривалий економічний ефект.

Людський капітал доцільно розглядати як систему характеристик, які визначають здатність людини до творчої праці з метою створення товару, послуг, доданої вартості [2]. Це поняття включає набуті знання, навички, мотивацію й енергію, які використовуються для створення благ, а також забезпечують конкурентоспроможність та економічне зростання.

Чим досконалішим є людський капітал, виражений рівнем освіти, кваліфікації, знань, досвіду, тим більші можливості людини до продуктивної високоякісної праці.

Інвестиції в людський капітал – це джерело економічного зростання, не менш важливе, ніж капіталовкладення в матеріально-речові фактори виробництва та землю. Якщо українське суспільство не

зуміє усвідомлено та цілеспрямовано вкладати інвестиції у розвиток людини, воно, безперечно, буде відставати в економічному розвитку від інших. У порівнянні з інвестиціями в інші різні форми капіталу, інвестиції в людський капітал є найбільше вигідними як із погляду окремої людини, так і з погляду всього суспільства, тому що дають досить значний за обсягом, тривалий за часом й інтегральний за характером економічний і соціальний ефект.

Відповідно до рівнів інвестування в людський капітал розрізняють такі наслідки впливу цих інвестицій на економічне зростання: індивідуальний, корпоративний і макроекономічний, що схематично відображено у моделі впливу інвестицій на показники безпосередньо у виробництві та на ринку [1].

Початковим пунктом у цій моделі є інвестування в людський капітал на індивідуальному рівні, коли індивід збільшує свій запас людського капіталу за допомогою додаткових вкладень, що приводить до зростання продуктивності праці. На індивідуальному рівні збільшення продуктивності праці є передумовою для зростання дивідендів від людського капіталу, зокрема, у вигляді збільшення заробітної плати або інших вигод (наприклад, матеріального стимулювання й заохочення). Це зумовлює збільшення споживчих витрат і, відповідно, ринкового попиту, виступаючи, таким чином, додатковим стимулом розвитку виробництва і прискорення економічного зростання.

На корпоративному рівні збільшення продуктивності праці внаслідок зростання інвестицій у людський капітал стимулює працедавців до подальшого збільшення інвестицій у людський капітал з метою посилення ефекту зростання продуктивності праці, що зумовлює додатковий приріст людського капіталу і приводить до економічного зростання.

На макроекономічному рівні при збільшенні продуктивності праці та індивідуальних дивідендів від людського капіталу посилюються стимули інвестування в людський капітал. Це зумовлює зростання людського капіталу і приводить, зрештою, до зростання сукупного людського капіталу країни і збільшення ВВП. Формується економіка Знань (knowledge - based economy), у якій джерелом зростання є продукування ідей, а не товарів.

Розглянемо джерела інвестицій у людський капітал. Вкладення можуть здійснювати держава (уряд), недержавні суспільні фонди й організації, міжнародні фонди й організації, регіони, освітні заклади, підприємства, сім'ї та окремі громадяни [3].

У наш час роль держави у цій галузі дуже велика. Держава застосовує і стимули, і примусові заходи, спрямовані на примноження людського капіталу нації. До примусових належать обов'язкова для всіх формальна шкільна освіта в установленому обсязі, обов'язкові медичні

профілактичні заходи (наприклад, щеплення) тощо. Основними є заходи, що стимулюють.

Особливо велика роль держави у двох найважливіших сферах формування людського капіталу – в освіті та охороні здоров'я.

Дедалі більше у створенні активів людського капіталу зростає роль окремих підприємств. Часто вони стають найефективнішими виробниками цього капіталу, оскільки здійснюють підготовку персоналу відповідно до поточних і перспективних потреб виробництва, а також мають достовірну інформацію про перспективні напрями капіталовкладень у навчання та професійну підготовку.

Саме тому в цивілізованому світі держава економічними методами заохочує підприємства до інвестування в людський капітал.

Людський капітал є одним із головних чинників економічного зростання. Він підвищує можливості суспільства у виробництві нових товарів і послуг, здатний приносити його власнику протягом певного часу доход. Критерієм виміру людського капіталу є інвестування в людину, всі види вкладень в неї, що сприяють зростанню продуктивності праці та її інтелектуалізації, підвищенню персоніфікованих доходів людини.

1. Близнюк В.В. Людський капітал як фактор економічного розвитку/В.В. Близнюк//Економіка і прогнозування.-2005.-№2.-с.64-74.

2. Коровський А.В. Еволюція людського фактора економіки та проблеми його формування: Монографія /А.В.Коровський.- К.: КНЕУ, 2004. - 184 с.

3. Шульга Ж.О. Ефективність інвестування в людський капітал як чинник економічного зростання/О.Ж.Шульга//Держава та регіони. - 2007. - №6. - С.224-228.

Ополонець Т.Р.,

здобувач вищої освіти 2 курсу

Навчально-наукового інституту економіки та бізнесу

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Науковий керівник:

Чеботарьов В.А.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії,

маркетингу та підприємництва,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН ДЕРЖАВИ

У сучасному світі криза – поширене явище. Вона негативно впливає як на фінансову систему, так і на національну економіку в цілому. Фінансова криза тягне за собою тяжкі наслідки, такі як: погіршення макроекономічних показників, зростання боргів, зниження темпів зростання ВВП; низький рівень добробуту населення. Без

детального розгляду сутності фінансової кризи, причин та наслідків неможливо знайти шляхи подолання.

Фінансова криза – це соціально-економічна проблема сучасного світу, тому багато вчених досліджують її. Серед них М. Білик, О.Василик, А. Загородний, Л. Українець, М. Романишин, Ю.Кравець, М. Міллер та ін.

Метою дослідження є аналіз поняття фінансової кризи, розгляд її причин, наслідків та впливу на соціально-економічний стан країни.

Фінансова криза відображає серйозні проблеми у фінансовій системі, які впливають на розвиток економіки держави або на міжнародну економіку в цілому. Вона охоплює всі елементи фінансової системи, зокрема бюджет, біржі, банки, міжнародні фінанси тощо.

Причини виникнення фінансових криз можуть бути як в середині країни чи економіки, так і ззовні. До внутрішніх збудників відносять нестабільність банківської системи, зростання дефіциту державного бюджету, заборгованість країни. Валютні війни, зміна міжнародної конкурентоздатності впливають на розвиток фінансової кризи із зовнішнього середовища [1].

Фінансові кризи негативно впливають на національну економіку й призводять до тяжких наслідків. Вони проявляються у всіх сегментах грошово-фінансової системи: у фінансовому секторі та на фінансових ринках спостерігається скорочення кредитування економіки, неліквідність фінансових ринків і фінансових інститутів, банківська паніка; у сфері грошового обігу – некероване зростання цін, інфляція, впровадження у внутрішній обіг іноземної валюти; у сфері державних фінансів – дефіцит бюджету, скорочення збирання податків, збільшення внутрішнього державного боргу; у міжнародних фінансах – збільшення зовнішнього державного боргу, падіння курсу національної валюти, вивіз капіталу з країни.

Поява нових товарів, нових технологій, методів управління спричиняє проблеми у визначенні попиту й пропозиції, з якими стикаються підприємці. Економіка змінюється, стає більш рухливою. З розвитком інноваційної економіки виникає все більше ризику виникнення фінансової кризи [2].

За оцінками аналітиків Україна почала виходити з дворічної рецесії 2014-2015 років. Державна служба статистики України фіксувала зростання реального валового внутрішнього продукту (ВВП) у 2017 році: в першому кварталі – на 2,8%, у другому – на 2,6%, в третьому – на 2,4%, а в четвертому – на 2,2% в порівнянні з аналогічними періодами 2016 року [3].

Отже, фінансові кризи – це великий стрес як для національної економіки, так і для світової. Звичайно, виникнення цього явища зумовлено об'єктивними чинниками, тому державне регулювання не в змозі захистити економіку від усіх фінансових криз. Але кваліфікаційна

економічна політика в такій ситуації може впливати на перебіг процесу і зменшити збитки від нього.

1. Тивончук І. О. *Фінансові кризи: аналіз причин та механізмів їх прояву* / І. О. Тивончук, П. І. Стецюк, О. І. Тивончук // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. – 2011. – № 698 : *Проблеми економіки та управління*. – С. 112–118.

2. Ефименко Т. И. *Кризисы несут в себе новые шансы (президент Академии финансового управления о развитии государственных банков и эффективности госфинансов)* / Т. И. Ефименко // *Фінанси України*. – 2015. – № 12. – С. 7-11.

3. *Державна служба статистики України*. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Милявський В.А., Тушніцький Н.І.,
здобувачі вищої освіти групи МНм-11 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Блага Н.В.,
к. е. н., доц., доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Нині, інформаційні технології є вкрай необхідними засобами для ефективного розвитку економічної безпеки держави. Адже саме вони дозволяють створити одне єдине інформаційне середовище, основним осередком якого є системи зв'язку та комп'ютерні мережі. Завдяки їхній функціональності дедалі більше актуалізується питання розвитку інформаційних технологій. А це допускає здійснювати нагляд та контроль будь-якої організації. Власне такий підхід передбачає організаційну, технічну та методологічну інтеграцію основних напрямків управлінської діяльності, як проектно-конструкторський, фінансовий, бухгалтерський, маркетинговий, виробничий, організаційний. Інформаційні продукти знаходяться у базах даних. Доступ до них здійснюється завдяки комп'ютерній мережі і регламентується правилами, нормами даної організації. Слід зазначити що інформаційні технології також забезпечують координацію дій, використовуючи сучасні засоби зв'язку та комп'ютерні мережі. Ця мережа без проблем може від'єднуватися до всім відомої комп'ютерної мережі INTERNET. Таким чином можна отримати прямий доступ до різного роду інформації.

Управлінські інформаційні системи (ІС) – це організаційно-технічні системи, які забезпечують вироблення рішень на основі автоматизації інформаційних процесів у сфері управління[3]. Призначення ІС – сприяння більшій оперативності та точності управлінської діяльності,

вчасного виконання і високого ступеня розрахунків та контроль за виконанням управлінських рішень.

Механізм розвитку інформаційних систем ми розділили в два етапи, кожен з яких характеризується окремими періодами та характеристиками діяльності (таблиця 1).

Таблиця 1

Етапи розвитку інформаційних систем

№ п/п	Періоди	Назва інформаційної системи	Характеристика інформаційної системи
Перший етап	70-ті роки XX ст	Системи MRP (Material Resource Planning)	Виробнича діяльність описується як потік взаємопов'язаних замовлень; за виконання замовлення враховуються обмеження ресурсів; забезпечується мінімізація виробничих циклів і запасів; прямування замовлень ув'язується з економічними показниками; виконання замовлення завершується до моменту, поки воно необхідне.
	3 кінця 70-х - до кінця 80-х років	MRPII	Прогнозування, планування і контроль виробництва здійснюється для повного його циклу, починаючи від закупівлі сировини і закінчуючи відвантаженням товару споживачеві.
	3 кінця 80-х років	ERP (Enterprise Resource Planning)	Орієнтація на роботу з фінансовою інформацією для розв'язування задач керування великими корпораціями з територіально розподіленими ресурсами. Розв'язання задач планування виробництва у цих системах базувалося на застосуванні календарно-планових нормативів.
	3 середини 90-х років	APS (Advanced Planning and Scheduling)	Застосування економіко-математичних методів для розв'язання задач планування з поступовим зниженням ролі календарно-планових нормативів.
Другий етап	Сучасні	CSRP (Customer Synchronized Resource Planning)	Ідеологія CSRP надає методики і програмні продукти, що їх реалізують, для виробництва товарів, які модифікуються під конкретного покупця.
		Технологія «клієнт-сервер»	Клієнт-серверна технологія допускає можливості оптимізації обчислювального процесу завдяки раціональному розподілу задач між сервером і клієнтом
		Intranet-технологія	Технологія intranet розуміє під собою створення локальної інформаційної системи клієнт-серверної архітектури з урахуванням суворих обмежень
		OLAP (OnLine Analytical Processing)	Системи на основі OLAP дають змогу аналітикам і менеджерам, що потребують оперативного прийняття рішень, досягти розуміння процесів, що відбуваються на підприємстві.
		CASE-технологія (Computer-Aided Software/System Engineering)	CASE надає системним аналітикам, проектувальникам і програмістам інструментарій для автоматизації проектування і розробки ПЗ.

На всіх етапах встановлено окремі часові періоди, що у свою чергу характеризуються визначеними інформаційними системами.

Таким чином на сьогодні маємо немалий вибір інформаційних систем для будь-яких потреб, з різним функціоналом та базою інструментів для виконання різного роду задач і спрощення управлінської роботи. Нині, роль безпеки таких систем є надзвичайно високою, тому важливо правильно обрати інформаційно-технологічні системи в сфері захисту персональної інформації, адже це запорука ведення бізнесу.

1. Гордієнко І. В. *Інформаційні системи і технології в менеджменті: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дис. – 2-ге вид., перероб. і доп. / І. В. Гордієнко – К.: КНЕУ, 2003. – 259 с*

2. Жигалов В.Т., Шимановська Л.М. *Основи менеджменту і управлінської діяльності. – К.: Вища шк., 1994. – 223 с*

3. Глівенко С.В., Лапін Є.В., Павленко О.О. та ін. *Інформаційні системи в менеджменті: Навч. посібник - Суми: ВТД «Університетська книга», 2005.-407с.*

4. Гава Ю. *Роль сучасних технологій в економіці / Ю. Гава // Економіст. – 2006. – №6. – с.61–63.*

5. Ступницький О. *Інформаційні технології та корпоративне управління у XXI ст. // Економіка України. – 2005. – № 2. – с. 38–46.*

Паньків І.І.,

*здобувач вищої освіти групи МН-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Галайко Н.В.,

*викладач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЇ – ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасному світі корупція стала однією з найгостріших глобальних проблем людства та водночас є основних загроз економічній безпеці України. Протягом останніх років тема економічної корупції в Україні стала особливо актуальною. Корупція проникла у владні інституції, залучила у свої сіті чимало політичних і громадських діячів та значну частину державних службовців. На міжнародному рівні Україна набула репутації надзвичайно корумпованої держави, про що свідчить її незмінно високий рейтинг за рівнем корумпованості [1, с. 3].

Корупція (лат. corruptio – підкуп, хабар) – неправомірна діяльність у сфері політики та державного управління, яка полягає у використанні посадовими особами доручених їм прав та владних можливостей для особистого збагачення.

М.П. Яблоков зазначає, що корупція – це систематичний підкуп посадових осіб законодавчої, виконавчої та судової влади, громадських та політичних діячів, який спричиняє прийняття ними рішень, що порушують закон або «неписані» суспільні норми, та їх здійснення часто на користь кримінальних структур, призводить до встановлення залежності від зазначених структур [2, с. 342].

У такому аспекті В.В. Лунєєв зазначає, що політична корупція – реальний і сильнодіючий фактор, який підриває основні принципи демократії. «Влада – гроші – влада – власність», зав'язані в один порочний вузол, де більшість державних структур діють на комерційній основі, політична корупція має надзвичайну актуальність і небезпеку [3, с. 71].

Рівень поширення корупції є одним з індикаторів розвитку суспільства, його моралі, політичного, економічного, соціального стану держави загалом. Корупція проявляє неефективність дій державної влади у економічних, політичних, правових, соціальних та інших суспільно значимих процесах.

Сутність економічного підходу до проблеми корупції полягає в тому, що незалежно від того, у якій сфері корупція проявляється, вона має матеріальний інтерес і зростає завдяки прагненню отримати економічну ренту шляхом того політичного процесу, яким стало в Україні державне регулювання різних сфер економічного життя. Сфера економіки саме те середовище, де корупція живиться і заради чого чиновник вступає у корупційні зв'язки.

До найбільш негативних наслідків впливу корупції на економіку дослідники відносять:

- Розширення тіньової економіки. Як наслідок, держава втрачає фінансові важелі управління економікою, загострюються соціальні проблеми через невиконання бюджетних зобов'язань.
- Порушуються конкурентність ринку, оскільки часто у виграші залишається не той, хто конкурентоспроможний, а той, хто незаконно зміг отримати переваги.
- Неефективно використовуються бюджетні кошти, зокрема при розподілі державних замовлень та пільг.
- Підвищуються ціни за рахунок «корупційних витрат».
- Погіршується інвестиційний клімат, наслідком чого є невирішення проблем подолання спаду виробництва, оновлення основних фондів.
- Розширюються масштаби корупції в неурядових організаціях (на фірмах, підприємствах, в громадських організаціях). Це призводить до зменшення ефективності їхньої роботи, а відповідно, знижується ефективність економіки країни загалом [4].

Отже, корупція підриває економічну систему держави, перешкоджає надходженню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, є

причиною фінансових криз, тощо. Оптимально чого можна досягти у протидії корупції, це: зменшити її обсяги, обмежити сфери її обумовлення та розповсюдження, змінити на менш небезпечний характер корупційних проявів, обмежити взаємовплив корупції та економічних, політичних, правових та інших соціальних процесів, збільшити ризик настання негативних наслідків для особи, яка вступає в корупційні відносини.

1. Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичний феномен: автореф. дис. докт. політ. наук / Є. В. Невмержицький ; Ін-т держави і права України НАН України. – К., 1999. – 45 с.

2. Яблоков Н.П. Криміналістика: учебник для вузов и юрид. факультетов / Н.П. Яблоков. – М.: ЛексЭст, 2003. – 376 с.

3. Лунеев В.В. География организованной преступности и коррупции в России (1997–1999 гг.) / В.В. Лунеев // Организованная преступность и коррупция: исследования, обзоры, информация. Социально-правовой альманах. – Екатеринбург: ИИТЦ «Зерцало-Урал», 2000. – Вып. 3 – С. 5–15.

4. Бельська Т. Корупція як фактор негативного впливу на взаємовідносини органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua

Петрушевський Р. П.,

*здобувач вищої освіти групи МЕФБ-11
Інституту адміністрування та післядипломної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»*

Науковий керівник:

Дзюрах Ю. М.,

*асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Національного університету «Львівська політехніка»*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На сьогодні інформаційна боротьба стає однією з важливих, а не рідко й основних форм вирішення суперечностей між державами, і в цій боротьбі шляхом проведення інформаційних операцій досягаються стратегічні цілі [1].

В даний період часу в умовах інформаційної боротьби у світі дуже швидко зростає рівень та значно розширюється спектр інформаційних загроз. Така ситуація становить серйозну небезпеку національній і міжнародній безпеці та призводить до важкопрогнозованих і часом непередбачуваних наслідків у воєнно-політичній, економічній, військово-технічній, екологічній та інформаційній сферах.

Не залишається осторонь світових тенденцій і Україна, яка, з огляду на своє геополітичне положення, існуючу навколо неї воєнно-політичну обстановку та наявність досить розвинутої інформаційної

інфраструктури, перебуває під потужним іноземним інформаційним впливом. Можна впевнено сказати, що інформаційний вплив, який іде ззовні та розповсюджується із підставних внутрішніх джерел, має системний характер і може призвести до виникнення загроз національній безпеці України в інформаційній сфері, які можуть завдати значних збитків державі.

Особливо це стосується виконання завдань оборони країни, оскільки ця діяльність безпосередньо спрямована на захист національних інтересів держави від зовнішніх загроз і пов'язана з підготовкою та веденням війни з агресором.

Активне розроблення інформаційної зброї і підготовка до інформаційних війн багато в чому визначаються поглядами розвинутих країн на цілі, умови, форми і наслідки застосування воєнної сили.

Значущість інформаційної безпеки як складової воєнної безпеки України пояснюється залежністю реалізації найбільш важливих інтересів України у воєнній сфері від інформаційних загроз. З аналізу найбільш небезпечних загроз важливим національним інтересам України у воєнній сфері випливає, що реалізаційною основою більшості цих загроз є інформаційна [2].

З-поміж інших загроз стабілізації воєнно-політичної обстановки та недопущення збройних конфліктів в Центральній Європі розглядаються такі:

- висування територіальних претензій до України;
- втручання у внутрішні справи України;
- нестабільність воєнно-політичної обстановки навколо України;
- активізація сепаратистських сил і підтримання їх ззовні;
- заяви та акції, що дискредитують внутрішню і зовнішню політику України;
- войовничість політичного керівництва сусідніх країн;
- загострення міжетнічних і міжконфесійних суперечностей;
- нестабільність соціально-політичної обстановки в суміжних з Україною країн.

Не виникає сумніву в тому, що всі ці загрози тією чи іншою мірою реалізуються на інформаційному рівні, причому їх інформаційна складова досить вагома [3].

Крім того, за оцінками вітчизняних експертів з проблем інформаційної безпеки, що сформовані на основі аналізу іноземного впливу на інформаційний медіа – і кіберпростір України, існують ознаки реальних загроз для нашої держави. Про це свідчать такі основні тенденції:

- цілеспрямоване формування окремими іноземними державами негативного міжнародного іміджу України;
- активізація критики вищого державного керівництва України;

- посилення інформаційних заходів з перешкоджання реалізації Україною її зовнішньополітичного курсу та спонукання її до участі в проєктах, які в сучасних умовах не вигідні нашій державі;

- дискредитація нашої держави як конкурента у сфері міжнародного військово-технічного співробітництва;

- зростання для України загроз кібернетичних атак, що обумовлено появою нових, більш досконалих зразків кібернетичної зброї [4].

Таким чином, забезпечення інформаційної безпеки держави є проблемою високої складності та потребує комплексного підходу. Тому для ефективного функціонування системи воєнної безпеки України сукупність зазначених організаційно-технологічних та організаційно-правових заходів слід поєднати в систему управління інформаційною безпекою в межах забезпечення воєнної безпеки України.

1. Семенченко А.І. *Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України: монографія* / А.І. Семенченко. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 428 с

2. Певцов Г.В. *Концептуальні підходи щодо забезпечення інформаційної безпеки у воєнній сфері* / Г.В. Певцов, С.В. Залкін, А.О. Феклістов // *Системи обробки інформації*. – Х.: ХУПС, 2011. – Вип. 2 (92). – С. 57-59.

3. Косогов О.М. *Пріоритетні напрямки державної політики щодо забезпечення безпеки національного кібер-простору* / О.М. Косогов // *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. – Х.: Харківський університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба, 2014. – Вип. 3 (40). – С. 127-129.

4. Кормич Б.А. *Інформаційна безпека: організаційно-правові основи* / Б.А. Кормич. – К.: Кондор, 2003. – 384 с.

Поволоцький Д.В.,

здобувач вищої освіти 2 курсу

Навчально-наукового інституту економіки та бізнесу

ДЗ «Луганський національний інститут імені Тараса Шевченка»

Науковий керівник:

Чеботарьов В.А.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії,

маркетингу та підприємництва

ДЗ «Луганський національний інститут імені Тараса Шевченка»

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА ЯК ОСНОВА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі в енергетичній сфері України більш поширеними є АЕС та ТЕС які у своїй діяльності використовують вугілля та газ. Це призводить до того, що у повітря «викидується» багато шкідливих речовин. Виходом з цієї ситуації є застосування відновлюваних джерел енергії. Сприятливі географічне положення та

природно-кліматичні умови України дозволяють активно розвивати альтернативну енергетику.

Значний вклад у дослідження проблем, пов'язаних з розвитком альтернативної енергетики, внесли такі науковці, як Петрук В.Г., Коцюбинська С.С., Мацюк Д.В., Ратушняк Г.С., Поліщук О.В. та інші.

Метою нашої роботи є дослідження значення альтернативної енергії в Українській енергетиці, та її різновиди.

Загальною функцією альтернативної енергетики є забезпечення якомога більшої території біоенергією. Ця функція є критерієм ефективності використання засобів здобування альтернативної енергії. Таким чином, можна зрозуміти, яку енергію вигідніше використати в країні: вітру, сонця, геотермальну або енергію біомас.

Як показали дослідження, перехід на альтернативні джерела енергії зменшать викиди шкідливих речовин у повітря, вона буде дешевше ніж та, якою ми користуємося зараз. Перехід на альтернативну енергетику дозволить забезпечити незалежність від політичної та економічної залежності України від нафтових і газових світових ринків.

На сьогодні Україна виробляє лише 0,8% альтернативної енергії від всієї, яку споживає (натомість в розвинених країнах цей показник сягає 20-30%). При цьому, наприклад Харківська область виходить на показник 18%, Донеччина виробляє 4%, Луганська область - менш ніж 1% [2].

Альтернативна енергетика почала зароджуватись в Україні ще в далекому 1994 році; тоді вона мала назву «нетрадиційна енергетика». Вже в 2003 році було прийнято перший в Україні в цьому напрямку Закон «Про альтернативні джерела енергії». Провівши свої дослідження, вчені прийшли до висновків, що не всі джерела альтернативної енергетики є екологічно небезпечними.

Сонячні установки виробляють енергію з отруйних речовин, таких як кадмій, свинець, галій, миш'як тощо. Під будівництво сонячних електростанцій потрібна велика площа землі.

Вітряні електростанції більш вигідна ніж сонячна, але вона також потребує великих площ землі, ще вони створюють великий поріг шуму та зашкоджують прийняття телевізійних передач.

Гідроелектростанції на території України виробляють приблизно 9,2% всієї енергії в країні, але при неправильному їх розташуванні вони можуть нанести великої шкоди. Шкода в тому, що відбувається пересихання малих річок, наслідок затоплення великих територій порушення екології місцевості.

Біомаса є самим чистим джерело енергії, ще вона має шалені перспективи розвитку на території України, оскільки джерелом виробництва біомаси є сільське господарство [3].

І хоча в Україні сьогодні тяжке фінансове та соціальне становище, але вона повільно та впевнено рухається в напрямку повної заміни

традиційної енергетики на альтернативну. Якщо в нас вийде зробити цей крок, ми здобудемо економічну та енергетичну незалежність від інших країн експортерів палива та енергетики. Перехід на альтернативну енергетику зменшить забруднення навколишнього середовища.

1. Поліщук О.В. *Розвиток альтернативної енергетики в Україні: стан та перспективи розвитку*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.er.gov.ua/doc.php?f=2582>

2. Волочнюк В. *Альтернативна енергетика в Україні. Перспектива є?* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zmiya.com.ua/read/508>

3. *Сонце і вітер є скрізь, але у країн все одно буде можливість шантажувати одна одну*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/WORLD/perehid-na-novi-dzherela-energiyi-ne-poklade-kray-energetichniy-geopolitici-bloomberg-view-251888_.html.

Пронько Х.М.,
здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Наконечна Н.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

ПОЛІТИЧНА ОРІЄНТАЦІЯ НА ІНТЕГРАЦІЮ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Визначальний вплив на економіки країн ЦСЄ мало впровадження євро через тісні торгівельні та інвестиційні зв'язки з ЄС, політичну орієнтацію на інтеграцію до ЄС та Європейської валютної системи (ЄВС). Головними етапами впровадження євро в країнах ЦСЄ, на думку О.Голубцової, стали:

(1) розширення масштабів використання євро у зовнішній торгівлі;

(2) створення фінансового ринку з єдиною валютою – євро, що сприяло надходженню європейських інвестицій;

(3) перехід до єдиної валюти як головної валюти офіційних резервів та емісії боргових зобов'язань;

(4) участь деяких з країн ЦСЄ в новому механізмі обмінних курсів (МОК-2) та їх приєднання до ЄВС [1].

Зростання проєвропейських стремлінь в українському суспільстві протягом останніх років все-таки ще не достатнє для того, аби можна було говорити про формування стійкого суспільного консенсусу щодо підтримки європейського зовнішньополітичного вектору в Україні. Натомість потреба у ньому надзвичайно важлива, аби планомірно

реалізовувати політику євроінтеграції, незалежно від ситуативних політичних факторів змін урядів, парламентських коаліцій, активізації популістських сил тощо [2].

Основний інструмент проведення грошово-кредитної політики з підтримки запланованого рівня інфляції – зміна облікової процентної ставки (ставки рефінансування). Підвищення облікової ставки збільшує депозитні ставки в комерційних банках і привабливість заощаджень, а зниження облікової ставки, навпаки, зменшує депозитні ставки в комерційних банках і привабливість заощаджень. Водночас, збільшення облікової ставки підвищує рівень процентної ставки кредитування в банках і знижує рівень попиту на кредитування. Зниження облікової ставки дозволяє кредитним організаціям знизити рівень процентної ставки кредитування [3, с. 74].

Прикладом ефективного застосування політики інфляційного таргетування є Польща, яка серед країн ЦСЄ найменше постраждала від фінансової кризи 2008-2010 рр. Позитивний вплив такої діяльності проявився в тому, що незважаючи на зниження процентної ставки, обмінний курс злотого до долара залишився відносно стабільним. Як негативний вплив можна відзначити утворення на ринках активів «інфляційних бульбашок», спричинених програмами лібералізації для збільшення потоків капіталу в країну. Неймовірно, але «інфляційні бульбашки» виникають навіть на передбачуваних, ретельно прорахованих експериментальних ринках, де невизначеність зведена до мінімуму, а учасники ринку, в принципі, мають можливість розрахувати дійсну вартість активів просто оцінивши очікуваний потік дивідендів [3, с. 74].

Таким чином, для подолання негативного впливу глобального ринку капіталу на перехідні економічні системи країнам необхідно здійснювати ефективну макро- економічну політику, яка буде спрямована на стабілізацію економічної ситуації, зокрема, на покращення діяльності фондового ринку. Упродовж докризового періоду ринок капіталу активно розвивався – банки, страхові та пенсійні фонди, фондовий ринок пройшли стадію свого становлення, а також наростили активи, підвищили фінансову стійкість. Однак ці позитивні зрушення не супроводжувалися адекватною трансформацією реального сектору економіки, що зумовило неузгодженість процесів формування національних заощаджень та інвестицій.

Оскільки інтеграція до Європи є головним напрямом розвитку та розбудови України як правової держави, однією із основних передумов є адаптація законодавства України до законодавства країн Європейського Союзу, серед пріоритетів європейських держав є питання правового співробітництва з попередження злочинів, фінансових у тому числі.

1. Голубцова О. Фінансові реформи в країнах Центральної та Східної Європи в процесі євроінтеграції. Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01 / О.А. Голубцова; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2003. – 18 с.

2. Щоб ЄС залишався стійким орієнтиром для українських громадян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/shchob-es-zalishavsya-stiykim-orientirom-dlya-ukrainskikh-gromadyan>

3. Наконечна Н.В. Макроекономічна стабілізація в системі зміцнення фінансової безпеки в умовах глобалізації співробітництва країн ЦСЄ: Монографія // Стратегії економічного розвитку: мікро- та макроекономічний рівні : колективна монографія / За заг. ред. О. Л. Гальцової. – Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 348 с.

Пушак В.Я.,

здобувач вищої освіти групи МЕ-35

Інституту економіки і менеджменту

Національного університету «Львівська політехніка»

Науковий керівник:

Стецюк П.І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри

теоретичної та прикладної економіки

Національного університету «Львівська політехніка»

АНАЛІЗ ТА НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ ДЕПОПУЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Населення країни є базисною умовою ефективного функціонування економіки будь-якої країни, адже завдяки йому країна визначає оптимальні напрями господарської діяльності, оскільки населення виступає не лише як трудовий ресурс, але також є кінцевою ціллю функціонування економіки – споживачем товарів та послуг та забезпечує різного роду податкові надходження до державного бюджету.

Виділяють декілька показників, що характеризують населення країни, серед яких вагомим є його чисельність. Це динамічний показник, на зміну якого постійно впливають різноманітні чинники. Насамперед, до них слід віднести природний приріст населення, що відбувається за рахунок його природного руху - народжуваності та смертності.

Населення України за 2017 рік скоротилося на 198 100 осіб порівняно з минулим роком. Станом на 1 січня 2018 року чисельність населення в країні становила 42 млн. 386,4 тис. осіб, що, порівняно з 1991 роком, при чисельності 51 млн. 944,4 тис. осіб майже на 10 млн. осіб менше. Відзначається, що перевищення кількості померлих над кількістю живонароджених у 2017 році залишалося істотним: на 100 померлих - 63 живонароджених [1].

Зменшення чисельності населення призводить до зменшення густоти заселення території, що, в свою чергу, може спричинити погіршення соціальних взаємовідносин та інфраструктури. Враховуючи

те, що визначальним фактором депопуляції залишається висока смертність, скорочення кількості населення свідчить про значний рівень соціального неблагополуччя.

Порівняння статистичних показників з іншими країнами свідчать, що за основними показниками природних змін населення – народжуваності, смертності, природного приросту – Україна стоїть не тільки після країн Заходу, але й республік колишнього СРСР. За рівнем народжуваності вона посідає передостаннє місце серед них та країн Європи, за смертністю населення друге місце серед країн континенту, за рівнем дитячої смертності її показники входять у першу десятку показників для європейських країн, за очікуваною тривалістю життя (67 років) – 109-е місце у світі, коли ще у 1994 році посідала 87-е місце [2].

До причин низької народжуваності та високої смертності населення в Україні можна віднести, насамперед, низький рівень доходів населення, відсутність достатньої державної підтримки молодих сімей, вікову структуру населення, високий рівень його захворюваності та низький рівень медичного обслуговування.

Загрозами демографічній безпеці є зменшення кількості населення та погіршення його якості. Для розв'язання накопичених у системі охорони здоров'я проблем необхідно сформувавши цілісну політику збереження здоров'я нації, яка має охопити такі сфери як умови та охорону праці, медичну допомогу, якість доріг та безпеку руху, економічні стимули здорового способу життя, охорона довкілля, якість продуктів харчування, що реалізуються через торгівельну мережу, доступність закладів масового спорту, рекламу, шкільне та позашкільне виховання тощо. Найбільш перспективними шляхами покращення здоров'я населення та зниження передчасної смертності є визнання здоров'я населення національною цінністю і для його забезпечення необхідна злагоджена державна політика, пріоритетом якої має стати життя і здоров'я населення [3, С.350].

Отже, пріоритетним завданням України повинно стати скорочення масштабів депопуляції з метою збільшення чисельності населення та запобігання загрозі перевищення кількості людей похилого віку над чисельністю людей працездатного віку, що в свою чергу сприятиме покращенню добробуту населення загалом завдяки забезпеченню темпів економічного зростання.

1. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Палієнко О.А. Демографічна криза в Україні: шляхи її подолання / О.А. Палієнко // Молодий вчений. - № 9.1 (49.1), 2017. – С. 133-136.

3. Цвігун І.А. Демографічна безпека України та напрями її регулювання: монографія / І.А. Цвігун. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2013. – 400 с.

Семанишин Х.В.,
здобувач вищої освіти групи ОА-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Штангрет М.Й.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

На фоні суттєвих змін у світовій політичній та економічній діяльності виникає необхідність у вдосконаленні і розробленні нових підходів для забезпечення національної безпеки країни в умовах тиску негативних чинників як внутрішніх, так і зовнішніх. Проблема забезпечення національної безпеки є актуальною, тому необхідно мати єдину систему знань про національну безпеку, володіти ефективною методикою вивчення її структурних складників, а також методологічної бази. Концепція національної безпеки України базується на нормах Конституції України, яка спрямована на уникнення загроз та мінімізацію їх впливу, забезпечення ефективного функціонування національної економіки та її економічне зростання.

Політика національної безпеки України ґрунтується на повазі до норм і принципів міжнародного права. Україна захищатиме свої фундаментальні цінності, визначені Конституцією та законами України, - незалежність, територіальну цілісність і суверенітет, гідність, демократію, людину, її права і свободи, верховенство права, забезпечення добробуту, мир та безпеку. Їх захист забезпечать ефективні Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, розвідувальні, контррозвідувальні і правоохоронні органи держави, динамічний розвиток економіки України. [1]

Ця Стратегія національної безпеки України спрямована на реалізацію до 2020 року визначених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, і Стратегією сталого розвитку «Україна - 2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5. [1]

Основними цілями цієї Стратегії є:

1) мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави;

2) утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО [1].

Реалізація Стратегії національної безпеки України відбуватиметься на основі національного оборонного, безпекового, економічного, інтелектуального потенціалу з використанням механізмів державно-приватного партнерства, а також із залученням міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги [1].

Отже, національна безпека є визначальною і в економічній сфері держави, оскільки не можна досягти будь-якого рівня оборонної, соціальної, ідеологічної безпеки без стабільної та ефективної економіки. Вона дає змогу виявити вразливі ділянки державного управління, а також звести до мінімуму загрози зовнішнього та внутрішнього характеру.

1. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». Електронний ресурс/ Режим доступу [://http://zakon5.rada.gov.ua/laws/287/2015](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/287/2015)

2. Живко З.Б. Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку держави, регіону, галузі та підприємства. Монографія / В.І.Ляшенко, М.М.Назарук, Я.Я.Пушак, А.М.Штангрет та ін.; за заг.редакцією д-ра екон.наук, доц. Штангрета А.М. – Львів: Вид-во УАД, 2013. - 394 с.

Фульмес О.А.,

*здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Пацула О.І.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проблема забезпечення продовольством країн, регіонів, домогосподарств, пересічних громадян стояла перед людством з давніх-давен, а досягнення певного рівня продовольчої безпеки було завжди основним завданням як суспільства в цілому, так і конкретної особистості. Необхідність забезпечення продовольчої безпеки є нагальною ще й тому, що в її основу покладений інстинкт самозбереження, на якому базується вся людська діяльність.

Згідно Закону України «Про продовольчу безпеку України» продовольча безпека – це соціально-економічний та екологічний стан в державі, при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано

забезпечені продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідної якості [1].

Існує безліч трактувань поняття «продовольча безпека» проаналізувавши які ми можемо згрупувати їх за певними акцентами:

- акцент на економічній складовій продовольчої безпеки. Науковці тлумачать дане поняття як стан економіки, за якого агропромисловий комплекс, за рахунок вітчизняного виробництва продовольчих товарів, спроможний покривати внутрішні потреби в харчовій продукції незалежно від впливу будь-яких факторів [2]. З цього випливає, що центральне місце посідають виробники харчової продукції;

- акцент на соціальній складовій продовольчої безпеки. Сутність продовольчої безпеки за даним аспектом можна трактувати, як захищеність життєвих інтересів людини внаслідок гарантованого фізичного та економічного доступу населення до харчової продукції, що зумовлює відсутність соціальної напруги в суспільстві [3];

- акцент на екологічній складовій продовольчої безпеки. Основу цього аспекту становлять якісні характеристики продукції та ступінь безпеки.

На стан продовольчої безпеки впливають різні зовнішні та внутрішні фактори:

- рівень розвитку аграрного сектору, у тому числі особистих підсобних господарств;

- розвиток харчової промисловості;
- рівень експортно-імпортних операцій;
- рівень купівельної спроможності та культури населення;
- можливості використання інноваційних технологій;
- фінансові можливості підприємств;
- матеріально-технічне забезпечення та інвестиційна привабливість підприємств АПК;

- підтримка держави в наданні підприємствам АПК пільг та ефективної фіскальної політики [4, с. 179].

Економічну кризу в Україні викликали внутрішні фактори, які виявилися біль масштабними, ніж зовнішні, до того ці фактори підсилюються.

Україна є лідером за площами сільськогосподарських угідь на одного жителя серед країн Європи. На даний момент розораність сільськогосподарських угідь уже становить 80%. Щорічно тони ґрунтів змиваються з розораних схилів і земель під просапними культурами. Уже гектари угідь забруднено радіонуклідами або виведено із землекористування.

Процес відновлення земельних ресурсів є важливим аспектом екологічної складової продовольчої безпеки, тому необхідно сприяти удосконаленню екологічної політики, що передбачає практичне

впровадження технологій очистки ґрунтів, водоєм та збереження навколишнього середовища [6].

На території України багато сільськогосподарських виробництв зазнають великих матеріальних втрат через стихійні явища (підтоплення, посухи та землетруси тощо). Збитки сільськогосподарських виробників можуть сягати 50%, а у випадках коли здійснюється вплив одночасно кількох несприятливих чинників - до 70%.

Щоб покрити свої збитки і мати можливість продовжити свою діяльність виробники звертаються за кредитами до банків. Проте банки надають кредити на коротко- та середньострокові терміни, але в жодному випадку не надають довгострокових кредитів. В результаті деякі виробництва завершують свою діяльність, що в майбутньому призводить до нестачі сільськогосподарської продукції на ринку. Вирішити це питання можна на законодавчому рівні, якщо держава буде надавати певні суми відшкодування або державні кредити.

Україна потребує значних вкладів іноземних інвестицій в нашу продовольчу систему. Наша вітчизняна продукція неконкурентоспроможна на зовнішньому ринку, тому наші виробники спеціалізуються на внутрішніх споживачах. Спеціалізуючись на вузькому колі споживачів виробники отримують незначні прибутки, тому не можуть витратити значну суму на обладнання. Вітчизняні підприємства потребують модернізації обладнання та відчувають гостру нестачу в техніці.

1. Закон України від 28.04.2011 № 8370-1 «Про продовольчу безпеку України»[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>

2. Березін О.В. Взаємозв'язок соціально-економічної та продовольчої безпеки у формуванні відносин підприємств АПК / О.В. Березін, Л. М. Березіна // Економіка АПК - 2011. - № 7. - С. 107.

3. Вахович І. М. Продовольча безпека України: регіональний вимір: монографія / І. М. Вахович, І. В. Бодак. - Луцьк: Вежа-Друк, 2014. - 332 с.

4. Немченко В.В. Продовольча безпека України / В.В. Немченко// Збірник наукових праць ВНАУ. Серія економічна. - 2012.-То 2. Вип.4(70). - С. 179-183.

5. Курляк М.Д. Формування системи національної продовольчої безпеки України. - Монографія. - Львів: Видавництво «Растр-7»,2018.- 232 с.

6. Бодак І.В. Зміст та складові регіональної політики забезпечення продовольчої безпеки країни / І.М. Вахович, І.В. Бодак // Зб. наук. праць Луцького національного технічного університету. - Серія «Регіональна економіка». - Луцьк: ЛНТУ, 2011.- С. 75-84.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Борова І.Я.,

*здобувач вищої освіти групи МН-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Галайко Н.В.,

*викладач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ

Тіньова економіка складний феномен, який впливає на сучасний етап розвитку економічної галузі держави та її економічну безпеку. Ця проблема була актуальною в минулому, проте на сьогодні вона набула надзвичайного розмаху. Оскільки, на відміну від розвинених ринкових країн, тінізація економіки в Україні виникла стрімко, на підґрунті різкої зміни відносин власності та суспільно-економічних відносин на ринку, без відповідної адаптації правового та організаційно-управлінського забезпечення цих трансформаційних процесів.

Тінізації економіки є основою для корупції, криміналізації, хабарництва у сферах політики, економіки та соціальної сфері. В Україні спостерігається критичний рівень тіньової економіки. Мінекономрозвитку оприлюднило звіт про тенденції тіньової економіки в Україні. Так, за попередніми розрахунками у I кварталі 2017 року рівень тіньової економіки склав 37% від офіційного ВВП. Цей показник на 6 відсоткових пунктів менше за показник I кварталу 2016 року., проте рівень тінізації є досить високий [1].

Чіткого визначення поняття тіньова економіка не існує, в загальному його описують як сукупність видів економічної діяльності, заборонених законодавством України, або тих, які з різних причин не враховані у офіційній статистиці, що шкодять функціонуванню та розвитку економіки держави.

Серед видів тіньової економіки слід виділити такі: – проведення готівкових операцій без обліку; – приховування доходів або перебільшення видатків; – виплати нелегальної заробітної плати; – хабарі та відмивання коштів; – шахрайство і «чорні ринки» (незаконні ринки збуту) [2, с. 63-64].

Тіньова економіка, безперечно, має великий негативний вплив на всі суспільні соціально-економічні процеси. Зростання тіньового сектору економіки призводить до структурних деформацій та нестабільності соціально-економічного розвитку країни, перешкоджає процесу

розбудови держави, демократизації суспільства та європейської інтеграції України. Також це явище призводить до скорочення державних доходів, що, у свою чергу, викликає проблему дефіциту державного бюджету. Неможливим стає й економічний аналіз на макро- і мікрорівнях. Проте, є одна особливість, що може здивувати: за припустимого рівня тіньова економіка має позитивний ефект. У цьому сегменті ринку майже без перешкод здійснюється координація попиту і пропозиції. Тіньова економіка, що зростає, створює нові робочі місця як у тіньовому секторі, так і у легальному, бо цей сектор економіки потребує товари і легального сектору також. У галузі тіньової економіки залучаються інновації, що призводить до підвищення суспільного добробуту загалом.

Однак все-таки будь-яка тіньова економічна діяльність – це злочин. Вчиненню економічних злочинів сприяє відхилення від загальноприйнятих стандартів соціального розвитку, який в Україні є досі нестабільним та характеризується законодавчою непослідовністю, адміністративною плутаниною, тощо.

На думку експертів, виходу економіки України з «тіні» перешкоджає низка факторів, серед яких, насамперед, високий рівень корупції, системні вади податкової політики, нестабільна політична система, відсутність повноцінного ринкового середовища та ін.

Детінізація економіки – це систематизовані дії, які спрямовані на подолання причин та передумов тіньових явищ, шляхом створення сприятливих умов для залучення тіньового капіталу у легальний сектор економіки.

Скоординована стратегія протидії явищу «тіньової економіки» можлива при діяльності влади, що буде базуватися на: створенні сприятливих умов для розвитку бізнесу; вдосконаленні податкової системи; розробці прозорої системи податкових пільг; розробці механізму притягнення до відповідальності платників, які порушують порядок сплати податків; ліквідуванні нелегального ринку праці; вдосконаленні системи соціального страхування; перегляді механізму оплати праці з метою його вдосконалення; сприянні підвищеної обізнаності громадськості, збільшенні можливості її впливу на рішення влади.

Отже, тіньова економіка – це проблема світового масштабу. Дуже важливою є боротьба з цим явищем, бо саме величина сектору тіньової економіки є показником ефективності державної економічної політики. Неефективність та непрозорість державної політики призводять до того, що підприємці змушені вести тіньовий бізнес. Для України подолання корупції та тіньової економіки є важливою умовою входження до ЄС, бо саме боротьба з корупцією, розширенням кримінального сектору та нелегальною міграцією визначаються Європейською комісією як пріоритетні напрями співробітництва. Щоб

вирішити проблему існування «тіньової економіки» та забезпечити її знищення потрібно вдосконалювати податкову систему, законодавчу базу, залучати інвестиційний капітал у сектор легальної економіки та ін. [2, с. 65].

1. Тенденції тіньової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.

2. Руденок О. І. Тіньова економіка: причини, наслідки та шляхи подолання / О. І. Руденок // Управління розвитком. – 2013. – № 19. – С. 63-65.

Василишин Т.С.,

*здобувач вищої освіти групи МН-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Верескля М.Р.,

*к.п.н., доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА: СУТНІСТЬ І МІСЦЕ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Однією із найважливіших складових економічної безпеки є фінансова безпека, без якої практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед державою. Поняття фінансової безпеки так само широке, як, власне, і тлумачення фінансів як економічної категорії. На сьогодні відсутнє єдине усталене визначення поняття «фінансова безпека». Наявні формулювання відображають лише окремі аспекти фінансової безпеки і не можуть претендувати на її однозначне та виключне трактування. Фінансова безпека як дефініція розглядається під різними кутами, зокрема:

- з позицій ресурсно-функціонального підходу, фінансова безпека - захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання відповідних зобов'язань;

- з погляду статички, фінансова безпека – такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи і економічне зростання;

- у контексті нормативно-правового регламентування фінансова безпека передбачає створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, по-перше, фактично відсутня можливість спрямовувати фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами [1, с. 232].

Таким чином, з позицій різностороннього підходу фінансова безпека - захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; певний рівень незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці; здатність фінансової системи держави забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання.

Фінансову безпеку будь-якої держави визначають такі фактори:

- рівень фінансової незалежності (при цьому велике значення має розмір зовнішньої фінансової допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угруповань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку);

- характер фінансово-кредитної політики (як внутрішньої, так і зовнішньої), яку проводить держава;

- політичний клімат у країні;

- рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери. Фінансова безпека держави має як внутрішній, так і зовнішній аспекти [2, с. 165]

Щодо зовнішнього, то це, перш за все, фінансовий суверенітет країни, незалежність національної фінансової системи від впливу міжнародних фінансово-кредитних організацій і транснаціонального капіталу. Проте вести мову про абсолютну фінансову незалежність в умовах глобалізації некоректно. Адже на фінансовій безпеці України позначаються процеси фінансової глобалізації, що посилюються у світовому співтоваристві. Відтак проблема фінансової безпеки сьогодні виходить за національні межі. Зростає рівень інтеграції та консолідації фінансових ринків, зростають масштаби мобільності капіталу і посилюється інтенсивність його обігу. Як стверджують фахівці, «у світі сформувалися грандіозні потоки «світових грошей», що не підпорядковуються ні національним урядам, ні будь-яким іншим політичним інституціям. Вони не утворилися як вияв потреб виробництва, торгівлі, інвестування чи споживання. Головним їх джерелом є переважно торгівля грішми». Тому при розробці стратегії фінансової безпеки держави важливо скрупульозно аналізувати і враховувати поточну та ймовірну ситуацію на світових валютних ринках і ринках капіталу.

Безпека внутрішньої фінансової сфери України визначається досконалістю правової, організаційної та інституціональної бази, а також політичною стабільністю, рівнем ризиків ринкової кон'юнктури, масштабами тіньової економіки та рівнем корупції в державі [3, с. 306].

Фінансова безпека є надзвичайно складною багаторівневою системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру і логіку розвитку. Фінансова безпека держави включає: бюджетну, податкову, боргову безпеку, фінансову безпеку банківської системи, валютну, грошово-кредитну, інвестиційну безпеку, фінансову безпеку страхового та фондового ринку.

1. Васенко В.К., Пуш Л.А., Шульга І.П., Герасименко О.М. *Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Василенка В.К. – Черкаси: Вид-во ТОВ «Маклаут», - Черкаси, 2010. – 367 с.*

2. Кавун С.В. *Економічна безпека підприємства: інформаційний аспект / С.В. Кавун. - Харків: Щедра садиба плюс, 2014. – 311 с.*

3. Камлик М.І. *Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навчальний посібник / М. І. Камлик. – К: Атіка, 2005. – 432 с.*

Вижовець К.В.,

*здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Аніловська Г.Я.,

*д.е.н., професор, в.о. завідувача кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ

Тіньова економіка – структурно складне явище, яке може включати:

- діяльність, що в цілому здійснюється в рамках закону, але не реєструється органами державного регулювання економіки, не відображається в її статистиці, а отже залишається за межами прямого впливу регулюючих заходів;

- діяльність, яка є в своїй основі кримінальною і охоплює незаконні, не санкціоновані державою види діяльності (незаконна торгівля зброєю, наркотичними та психотропними речовинами, нелегальний вивіз капіталу, тощо);

- діяльність, яка в принципі є легальною, але здійснюється методами що знаходяться поза законом, (без обов'язкової реєстрації підприємств, без подачі обов'язкової звітності і без сплати податків).

Першим науковим дослідженням, що привернуло інтерес наукової громадськості до проблеми тіньової економіки слід вважати роботи

Кеннета Едварда Боулдінга, які були опубліковані у 1944-1947рр. Вони присвячені узагальненню наслідків регулювання цін на основні споживчі товари в роки Другої світової війни [1]. Ним було розроблено класичну модель тіньового ринку, що описує відхилення кривих попиту і пропозиції. Проте ці дослідження мали тільки теоретичний характер і не набули подальшого розвитку.

У своєму дослідженні «Тіньова економіка України: проблеми і шляхи подолання» О.А. Кравченко та О.М. Головченко умовно розділяють тіньову економіку на дві групи [2]. Перша з них своєю діяльністю прямо попадає під статті Кримінального кодексу України, в неї входять суцільно кримінальні елементи: торговці наркотиками і зброєю, рекетири і т.п. Масштаби даної складової тіньової кримінальної економіки багато в чому визначаються рівнем розвитку правової нормативної бази, верховенством закону щодо владних структур і управління будь-якого рангу. В другій групі тіньової економіки, сама по собі діяльність не є незаконною, хоча в силу ряду обставин вона виявилася за межами правового поля. Цю діяльність здійснюють тіньові підприємці – суб'єкти господарювання: фінансисти, промисловці, аграрії, бізнесмени дрібного і середнього бізнесу.

Належить погодитись з їхньою думкою, що «однією з головних причин, що змушують підприємців ховатися в «тіні», є податковий тягар» [2]. Можна додати ще кілька причин тотальної тінізації економіки України:

- зацікавленість окремих представників державного апарату в існуванні тіньової економіки і в отриманні тіньових доходів;
- незахищеність громадян і підприємств від посягань злочинних формувань і встановлення контролю кримінальних структур за їх діяльністю;
- правова незахищеність суб'єктів економічної діяльності від зловживань, утисків, протидії і вимагань з боку представників різних структур і рівнів держапарату;
- низький рівень оплати праці всіх категорій держслужбовців і працівників бюджетної сфери;
- соціально-економічна криза, неритмічна робота великої кількості підприємств, затримки в оплаті праці, зростання безробіття, відсутність соціального захисту населення.

У сучасному світі з проблемою тінізації економічних процесів ведуть боротьбу майже всі країни. Обсяги тіньового сектору в економічно розвинутих країнах світу тримаються на рівні, що не має суттєвого впливу на соціально-економічні процеси у суспільстві (5-12 % ВВП). При розмірах тіньового сектору у 30 % ВВП настає критична межа, перевищення якої свідчить про функціонування у країні відтворювальної системи тіньових економічних відносин.

Серед країн Центральної та Східної Європи і на пострадянському просторі за масштабами тіньового сектору Україна, на жаль, і далі утримує одну із чільних позицій. Оцінки масштабів тіньової економіки в Україні коливаються у межах від 40 до 60 % ВВП залежно від методу оцінки (наприклад, на основі попиту на гроші чи споживання електроенергії). Для порівняння: обсяги тіньової економіки у Словацькій Республіці, Польщі, Чеській Республіці та Естонії оцінюються на рівні 5-13 % ВВП, у Казахстані – 34 %, Латвії – 35 %, Болгарії – 36 %, Росії – 42 % [3].

Рівень тіньової економіки України у 2017 році знизився до 35% ВВП держави. Про це повідомляє прес-служба Міністерства економічного розвитку та торгівлі. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку, у січні-вересні 2017 року рівень тіньової економіки склав 35% від офіційного ВВП, що менше у порівнянні з показником відповідного періоду 2016 року [3].

У звіті, який підготував департамент економічної стратегії та макроекономічного прогнозування Мінекономрозвитку, детінізація стала результатом:

- закріплення макроекономічної стабільності та відновлення економічного зростання (за підсумком 2017 року реальний ВВП зріс на 2,1%. У Нацбанку прогнозують, що економічне зростання прискориться до 3,4% у 2018 році, сповільниться до 2,9% у 2019–2020 роках [4]);

- поліпшення бізнес-клімату в умовах проведення політики дерегуляції підприємницької діяльності, що, у свою чергу, сприяло зростанню довіри інвесторів та нарощенню притоку прямих інвестицій.

Водночас динаміка детінізації стримується досі невирішеними проблемами, що негативно позначається на показниках розвитку економіки країни в цілому. Це, зокрема, збереження значних викликів стабільності фінансової системи країни в умовах триваючого збанкрутіння банків та виведення їх з ринку; утримання напруги у міжнародних відносинах з РФ; наявність територій, непідконтрольних владі, утворених у ході військової агресії на території країни; низька довіра до інститутів влади.

1. Болдінг К. Примітка теорії чорного ринку / АК. Боулдінг // Канадський журнал економіки та політичних наук, 13, 1 (1947р.): 115-118. СР 1.

2. Кравченко О.А., Головченко О.М. В Україні знизився рівень тіньової економіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uain.press/economics/v-ukrayini-znyzuyvsya-riven-tinovoji-ekonomiky>.

3. Шелудько Н.М. Проблема тіньової економіки в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу http://tourlib.net/statti_others/sheludko.htm

4. Національний Банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

Генсецький Д.А.
*здобувач вищої освіти групи ТП-31 кафедри підприємництва
та екологічної експертизи товарів
Національного університету «Львівська Політехніка»*

**Науковий керівник:
Фарат О.В.**
*к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва
та екологічної експертизи товарів
Національного університету «Львівська Політехніка»*

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИРОБНИЦТВ ЯК ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНО-ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Зміцнення конкурентоспроможності виробництва, а також забезпечення торговельних переваг – головна перепона на шляху до стійкої економічної безпеки України. Надзвичайно гостро постає дане питання для на тлі динамічного зниження економічних показників, наявності фіскального дисбалансу, критичного рівня державного боргу, нестабільної політичної та економічної ситуації [1]. Сучасна глобалізація світової економіки й кардинальні реформаційні й інтеграційні процеси в нашій державі надають особливого значення даній проблемі.

Метою дослідження є визначення проблем й пошук умов для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств для забезпечення економічної безпеки України.

В контексті євроінтеграційних перетворень принципово змінюються вимоги до української продукції й функціонування та розвитку господарюючих суб'єктів. Гостро постає проблема збільшення конкурентних переваг товарів, що повинно забезпечити високу конкурентоспроможність на нових світових ринках, що відкрились перед нашими виробниками завдяки вступу України в СОТ та підписання угоди про зону вільної торгівлі з країнами ЄС [2].

Провівши ряд заходів, щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств держава отримує ряд переваг:

- 1) Можливість виготовляти якісні товари, які змогла б конкурувати на міжнародних ринках;
- 2) Зниження собівартості продукції;
- 3) Підвищення ефективності капітальних витрат;
- 4) Збільшення прибутковості підприємств;
- 5) Ріст макроекономічних показників;
- 6) Створення сприятливого інвестиційного клімату;
- 7) Посилення стійкості національної економіки.

Лібералізація зовнішньої торгівлі при низькому індексу конкурентоспроможності через жорстку конкуренцію на внутрішньому і зовнішньому ринках з боку іноземних підприємств, політичні та економічні негаразди, недосконалість правової системи й зниження

інноваційної активності може стати суттєвою загрозою економічній безпеці країні [3].

Проаналізуємо експорт та імпорт товарів та послуг між Україною та ЄС (рис.1).

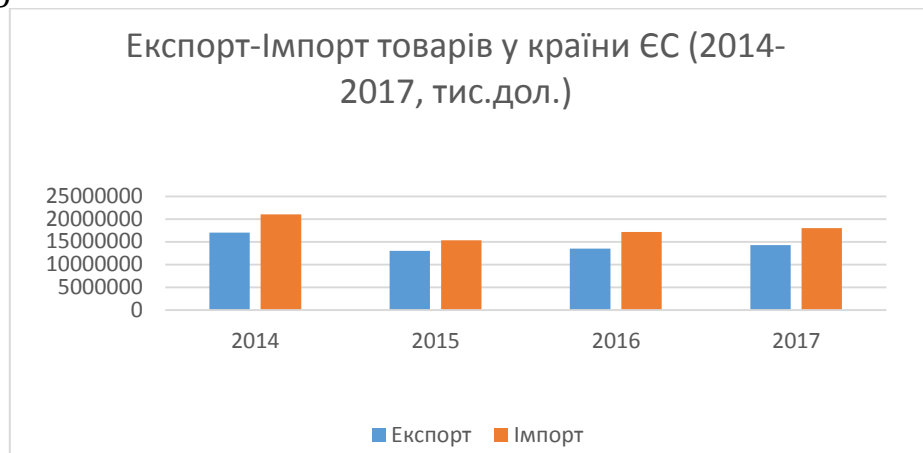

Рис 1. Експорт та імпорт Україною товарів в ЄС

З даних діаграми, можемо зробити висновок, що торгівля з країнами ЄС є неефективною, адже імпортує Україна товарів значно більше, ніж експортує.

Тому, щоб уникнути вищесказаних загроз й підвищити конкурентоспроможність національного виробника потрібно провести ряд заходів:

1) постійне підвищення кваліфікації робітників та апарату управління підприємства; підвищення конкурентоспроможності й рівень інноваційної культури персоналу;

2) створення сприятливого бізнес середовища, зменшення податкового тягаря для молодих підприємств, проведення дерегуляції;

3) сприяння залучення додаткових інвестиції для модернізації виробництв;

4) проектування високотехнологічної й інноваційної продукції;

5) гармонізація стандартів якості з європейськими, запровадження стандартів ISO.

Варто зауважити, що розробка та впровадження ефективного механізму підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання повинна здійснюватися на основі досвіду пострадянських країн з високим рівнем економічного розвитку (Польща, Естонія, Латвія, Литва).

Таким чином, досі одним із головних завдань держави є забезпечення систем заходів, щодо підвищення конкурентних переваг вітчизняної продукції й підприємств шляхом впровадження нових технологій, інновацій в управлінську й адміністративну діяльність, що допоможе здобути стійку економічну безпеку України.

1. С.В. Князь, Н.Г. Георгіаді Міжнародні фінанси/Навчальний посібник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013 – 364 с.

2. Світлана Хрупович Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Тернопіль, 2017. – 137 с

3. Б.М. Андрушків, Л.Я. Малюта Економічна та майнова безпека бізнесу/Навчальний посібник. – Тернопіль, 2016. – 180 с.

Гольдфельд В.В.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-11 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Хомів О.В.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЦІЛЬОВИМ ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Одним із видів економічної злочинності у сфері господарських злочинів є нецільове використання бюджетних коштів. Оскільки характеристика кожного злочину передбачає опис конкретного посягання, у даному випадку характеристикою виду злочинів виступає криміналістична характеристика господарських злочинів, а характеристикою конкретного злочину – криміналістична характеристика нецільового використання бюджетних коштів [1, с. 236].

Кошти, які є предметом злочину, що розглядається, можна поділити на дві великі групи: кошти, заплановані в бюджеті, але ще не одержані (планові бюджетні кошти); кошти, які вже надійшли до бюджету (наявні бюджетні кошти). Предметом посягання у злочинах, пов'язаних із нецільовим використанням бюджетних коштів, можуть виступати грошові кошти у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент (цінні папери, банківські метали), що були включені до бюджетів усіх рівнів. Особливості обігу, зберігання та використання цих коштів у бюджетній системі детермінують способи злочину та відповідні його сліди. На відміну від більшості інших економічних злочинів, предметом порушень бюджетного законодавства не можуть виступати матеріальні цінності, оскільки бюджет є планом і фондом фінансових (грошових) ресурсів, а також кошти, які належать окремим юридичним особам на праві власності [2, с. 127; 4].

У залежності від суб'єкта і призначення їх розподіляють на такі групи:

– розподільні кошти: кошти, призначені для подальшого розподілення між різного рівня бюджетами, розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів; кредитні кошти, які призначені для виділення фінансової допомоги або компенсацій з бюджету;

– внутрішні кошти, що призначені для безпосереднього

витрачання на потреби державного органу, підприємства, установи або організації, основна діяльність яких здійснюється за рахунок коштів державного та (або) місцевого бюджету;

– резервні кошти, тобто кошти резервного фонду відповідного бюджету, створеного для фінансування непередбачених витрат;

– вільні кошти бюджету (вільний залишок коштів, що утворився на початок бюджетного року; доходи бюджету, додатково одержані в процесі його виконання; суми перевищення доходів над видатками);

– складові цільові кошти, виділені з державного або місцевого бюджету державним небюджетним установам, а також підприємствам, установам та організаціям недержавної форми власності у вигляді цільової фінансової допомоги, бюджетної компенсації або для фінансування певних програм [3, с. 21–22].

Особливості формування та використання кожної групи коштів, обсяг службових повноважень осіб, у розпорядженні яких вони знаходяться, обумовлюють специфічні способи вчинення бюджетних злочинів і відповідні їм сліди. Спосіб бюджетного злочину завжди пов'язаний із прямим порушенням вимог чинного законодавства стосовно порядку і характеру зміни доходної і видаткової частин бюджету, розподілу і використання бюджетних коштів. Специфіка використання того чи іншого способу порушення бюджетного законодавства в значній мірі визначається галуззю господарювання, в якій працює посадова особа.

Суб'єктом злочину, передбаченого ст. 210 КК України, може бути будь-яка службова особа органу виконавчої влади або місцевого самоврядування, підприємства, установи чи організації незалежно від форми власності, до повноважень якої входить виконання функцій щодо формування, розподілу, перерозподілу, безпосереднього використання бюджетних коштів, дотримання вимог щодо пропорційного скорочення або фінансування видатків бюджету [4].

Таким чином, під криміналістичною характеристикою нецільового використання бюджетних коштів слід розуміти систему узагальнених даних про найбільш типові ознаки цього виду злочину, що виявляються у механізмі діяння, обстановці його вчинення, особі злочинця та інших обставинах, закономірний зв'язок яких слугує основою для наукового та практичного вирішення завдань розслідування. Виходячи з практичного значення криміналістичної характеристики, до основних елементів, що характеризують нецільове використання бюджетних коштів, слід відносити: бюджетні кошти у великих і особливо великих розмірах – як предмет злочинного посягання; нецільове використання, здійснення видатків, надання кредитів – як спосіб вчинення злочину; службову особу – як типову особу злочинця; документи – як типові сліди вчинення злочину.

1. Благута Р. І. Криміналістика: навч. посібник / Р. І. Благута, Р. І. Сибірна, В. М. Бараняк та ін.; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. – К. : Атіка, 2012. – 496 с.
2. Навроцький В.О. Кримінальне право України. Особлива частина: курс лекцій / В.О. Навроцький. – К. : Знання, КОО, 2000. – 771 с.
3. Степанюк Р.Л. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України: монографія / Р.Л. Степанюк; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. – Х.: ХНУВС, 2012. – 436 с.
4. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради. України: кодекс від 05.04.2001, редакція від 01.05.2016 : [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Горбулько М.Ю.,

здобувач вищої освіти групи МНм-11 факультету №5
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Копитко М.І.,

д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Інвестиційна діяльність підприємства передбачає здійснення комплексу заходів, а також сукупності практичних дій юридичних, фізичних осіб та держави з метою здійснення інвестицій незалежно від форми для отримання прибутку і/або досягнення соціального ефекту [1].

Процес управління інвестиційною діяльністю передбачає здійснення управлінських дій з метою максимально ефективної реалізації інвестиційної стратегії, що дозволить отримати високий прибуток і максимізувати доходи власників підприємства. Для ефективного здійснення управління інвестиційною діяльністю підприємства необхідне чітке розуміння завдань у цій сфері (рис. 1).

Процес управління інвестиційною діяльністю підприємства є складовою частиною загального процесу управління суб'єктом господарювання, тому повинен відповідати вимогам до таких процесів (рис. 2).

Структура процесу управління інвестиційною діяльністю є індивідуальною для кожного підприємства, але повинна передбачати здійснення базових заходів, до яких належать формування інвестиційної стратегії та побудови процесу її реалізації, визначення відповідальних осіб, пошук ресурсів для інвестування та контроль за їх ефективним використанням, оцінювання рівня ефективності вкладених інвестицій, формування та оцінювання інвестиційного портфеля підприємства, визначення рівня інвестиційної привабливості, побудова карти інвестиційних ризиків та шляхів їхньої мінімізації тощо.

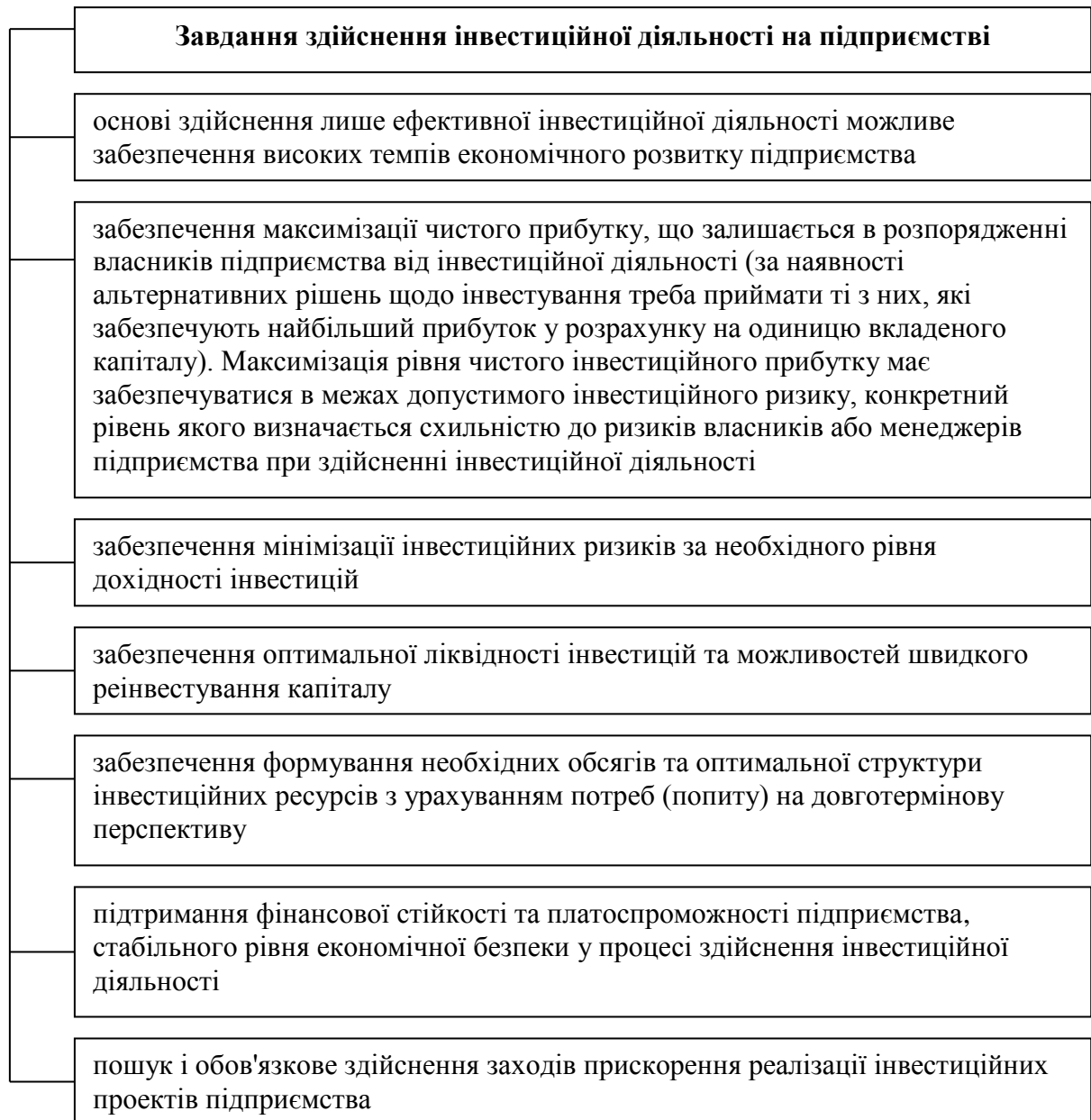

Рис. 1. Завдання здійснення інвестиційної діяльності на підприємстві
Джерело: авторська розробка на основі [1]

У процесі здійснення управління інвестиційною діяльністю дуже важливим є врахування норм державного регулювання інвестиційної сфери. Підприємства стикаються з тим, що вітчизняне законодавство передбачає мінімум пільг для інвесторів, у порівнянні з іноземними державами. У зв'язку з цим, багато підприємств відмовляються від інвестиційної діяльності на території України.

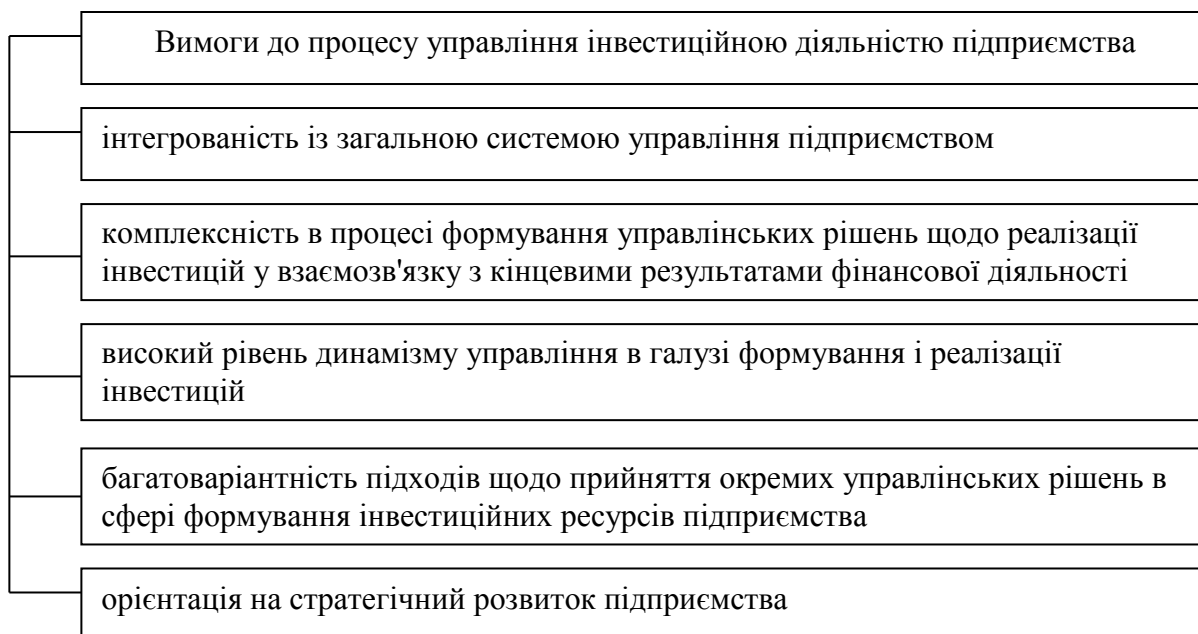

Рис. 2. Вимоги до процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства

Джерело: авторська розробка на основі [1]

Ефективне здійснення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємств дозволяє досягнути запланованих показників розвитку, що сприяє розвитку національної економіки.

1. Управління інвестиційною діяльністю підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/62002.doc.htm

Задворна Д. В.

здобувач вищої освіти групи ОА-21 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Пацула О.І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є глибокі економічні перетворення в сфері виробництва на основі ринкових відносин. Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. Вважаємо, що на сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань обліку є облік дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми

неплатежів. Суб'єкти господарювання на перший план висувають вирішення власних проблем, замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами. Відсутність майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами. В поглиблення платіжної кризи вносить свою частку і неврегульованість бюджетної системи, що стосується несвоєчасної оплати державних зобов'язань, які здійснюються за рахунок бюджету. Вирішення вищенаведеної складної проблеми багато в чому залежить від вдосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків.

Дебіторська заборгованість – частина оборотного капіталу підприємства; сума, яку заборгували підприємству, організації, компанії інші юридичні особи і компанії, а також громадяни, що є їх боржниками за поставку товарів, виконання робіт, надання послуг тощо.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності врегульовано насамперед П(С)БО 10. Водночас при формуванні інформації щодо окремих видів дебіторської заборгованості слід також враховувати такі норми:

- щодо заборгованості за орендними операціями – П(С)БО 14;
- щодо заборгованості з поточного податку на прибуток – П(С)БО 17;
- щодо заборгованості за будівельними контрактами – П(С)БО 18;
- щодо заборгованості в іноземній валюті – П(С)БО 21;
- щодо заборгованості пов'язаних осіб – П(С)БО 23.

Відповідно до П(С)БО 10 дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, товари, послуги зараховується на баланс (визнається в обліку) одночасно з визнанням доходу. Одночасно з визнанням дебіторської заборгованості відбувається її класифікація за певними критеріями:

- строком погашення та зв'язком з нормальним операційним циклом;
- об'єктами, щодо яких виникла дебіторська заборгованість;
- своєчасністю погашення.

За строком погашення дебіторська заборгованість може бути довгостроковою і поточною. При цьому враховуються два критерії: строк погашення та зв'язок з нормальним операційним циклом. Так, згідно з п. 4 П(С)БО 10 довгострокова дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу. Поточна дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

Дебіторська заборгованість також класифікується за об'єктами, щодо яких вона виникла.

Згідно з цим виділяють такі види дебіторської заборгованості: заборгованість орендаря за фінансовою орендою, яка відображається в балансі орендодавця; заборгованість, забезпечена векселями; надані позики; дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги; дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом, за виданими авансами, з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків); інша дебіторська заборгованість.

Залежно від своєчасності погашення дебіторська заборгованість поділяється на: дебіторську заборгованість, строк оплати якої не настав (строкову дебіторську заборгованість); дебіторську заборгованість, не сплачену в строк (прострочену), в тому числі сумнівну і безнадійну дебіторські заборгованості.

При цьому, сумнівний борг — поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої є невпевненість у її погашенні боржником. Безнадійна дебіторська заборгованість — поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Можна виділити ще два особливі види дебіторської заборгованості:

- відстрочені податкові активи — сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах і виникає у випадку, коли обліковий прибуток є меншим за податковий прибуток (відображаються у рядку 1045 Балансу, форма № 1);

- витрати майбутніх періодів — витрати, здійснені у звітному періоді, але які будуть визнані витратами у Звіті про фінансові результати у майбутніх звітних періодах згідно з принципом відповідності доходів і витрат (відображаються в рядку 1170 Балансу, форма № 1)

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість». Затв. наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Герман Я.Ю. Облік дебіторської заборгованості: вітчизняний і зарубіжний досвід / Я.Ю. Герман. - Донецьк: ДонНУЕТ. - 2013. – С. 21-26.

3. Гуня В. О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В. О. Гуня // Економічний простір. - 2008. - № 19. - С. 124-131.

4. Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті податкового кодексу України / О. М. Колеснікова // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>.

5. Косата І. А. Деякі проблеми обліку дебіторської заборгованості в Україні / І.А. Косата // Бізнес Інформ. - 2012. - № 12. - С. 242-245.

6. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення / Г. О. Москалюк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2012. – № 721 – С. 173–178.

7. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.]. – Київ : Вид-во «Алерта», 2008. – 926 с.

Івахів А.Б.,
здобувач вищої освіти групи ОА-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Горбан І.М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

АУДИТ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Необхідність дослідження витрат діяльності підприємства є актуальним питанням в сучасних умовах господарювання. Пошук шляхів зниження витрат виробництва слід розглядати як фактор підвищення прибутковості й ефективності роботи підприємств, забезпечення їх стабільності в ринковому середовищі, розширення можливостей виробничої реструктуризації відповідно до змін кон'юнктури ринків збуту продукції та економічної безпеки в цілому.

Аудит виробничої діяльності підприємства і витрат є найважливішою і, водночас, найскладнішою частиною аудиторської перевірки. Одними з основних показників роботи будь-якого підприємства є випуск продукції та її собівартість. Раціональний аналіз і аудит витрат є запорукою фінансової стабільності та стійкості підприємства.

Проблеми вдосконалення аудиту витрат та методика зниження витрат виробництва розглядають у своїх роботах вітчизняні і зарубіжні вчені. Значне місце посідають дослідження таких наукових діячів як Т. Бутинець, С. Голов, Л. Янчев, Т. Остапчук, С. Якименко, А.Шермет. Процес аудиту витрат базується на вивченні відображення в бухгалтерському обліку інформації про витрати. Методичні засади формування такої інформації та її розкриття у фінансовій звітності викладені в П(с)БО 16 «Витрати» та НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», згідно з якими витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [1].

Аудиторська перевірка – незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг [3]. У широкому розумінні, аудиторська перевірка - це складний і

тривалий процес. Аудитори постійно працюють над тим, щоб максимально зменшити час перевірок, не занижуючи при цьому їх якості і не збільшуючи аудиторського ризику. Вирішення цієї проблеми можливе лише за умови формування чіткої методики аудиту, під якою вбачають послідовність і порядок застосування окремих методів аудиторської перевірки та її організації з метою встановлення об'єктивної істини щодо аудиторської інформації і доведення цієї істини через аудиторський висновок до користувачів фінансової звітності й аудиту [2]. Методика аудиту витрат діяльності підприємства – це спосіб дослідження дій і подій у системі суб'єкта господарювання з метою підтвердження виданої ним фінансової інформації. Метою аудиту витрат є встановлення вірогідності даних первинних документів щодо визначення витрат, повноти та своєчасності їх відображення в облікових реєстрах, відповідності методики обліку витрат чинним нормативним актам [2]. Під час проведення аудиту витрат на виробництво, собівартості виробленої і реалізованої продукції вивчаються процеси та явища, відображені документально і пов'язані з виробничою діяльністю суб'єкта господарювання. Дослідження не обмежується вивченням бухгалтерських документів, оскільки межі відображення господарських операцій значно ширші. Проведення аудиторських перевірок обліку витрат на виробництво є одним із основних питань аналізу діяльності підприємств. Визначення собівартості готової продукції (робіт, послуг) є одним з основних завдань підприємства. Собівартість одиниці продукції є основою для прийняття більшості управлінських рішень. Успіх підприємства залежить від своєчасної та достовірної інформації про формування собівартості, тому що витрати на виробництво є базою для встановлення ціни продажу; інформація про собівартість знаходиться в основі прогнозування та управління виробництвом та використовується для вирішення великої кількості поточних оперативних завдань управління. Аудитору необхідно перевірити витрати, які пов'язані з операційною діяльністю, але не включаються у собівартість продукції. Аудиторська перевірка формується у відповідній послідовності від загального до конкретного або від конкретного до загального. Найчастіше застосовується підхід від загального до детального (конкретного). Кожен аудитор самостійно вибирає послідовність своєї роботи залежно від особливостей діяльності клієнта й умов договору здійснює аудиторські процедури обліку витрат підприємства. Щоб скласти об'єктивну думку щодо інформації у фінансовій звітності суб'єкта господарювання, випуск продукції та її собівартість, аудитору необхідно одержати докази того, що інформація в бухгалтерській документації та інших джерелах даних із питань перевірки достовірна і достатня; вирішити, чи правильно відтворена в обліку і звітності відповідна інформація. Аудиторська перевірка закінчується складанням аудиторського висновку. Аудитор складає висновок про те, чи відповідає

інформація, відображена у фінансовій звітності щодо витрат і собівартості реалізованої продукції, в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок обліку, підготовки і подання фінансових звітів. Така методика дозволяє найбільш детально перевірити використання, облік і управління витратами підприємства.

Отже, сутність витрат діяльності підприємства, в бухгалтерському обліку, виражається через наслідки операцій з активами та капіталом для фінансово-майнового стану підприємства, класифікація витрат дає змогу виявляти допущені прорахунки у їх формуванні, прогнозувати на перспективу, забезпечувати ефективний контроль їхньої доцільності і як наслідок забезпечує економічну безпеку суб'єкта господарювання.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затверджене наказом Мінфіну України від 31.12.1999 р. №318 [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII. від 21.12.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Аудит : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В. Я. Савченко, В. О. Зотов, С. А. Кириленко та ін. – К. : КНЕУ, 2003. – 268 с.

Ковальчук О.В.,

*ад'юнкта кафедри криміналістики, судової медицини та психології
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Пушак Я.Я.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах трансформації вітчизняної економіки загалом та фінансового сектору зокрема для юридичних та фізичних осіб особливої ваги набуває пошук нових та активізація наявних джерел фінансування власної діяльності. Одним із основних зовнішніх джерел фінансування кредитних потреб суб'єктів малого підприємництва та населення виступають кредитні спілки.

Кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у

взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [1].

Діяльність кредитних спілок є достатньо поширеною у більшості розвинених країн світу. Для прикладу, членами кредитних спілок є понад половину жителів Ірландії та понад третину жителів Канади та США. Однак сьогодні кредитні спілки в Україні, які ще не до кінця пройшли стадію власного становлення, занепадають.

Таблиця 1

Кількість кредитних установ в Україні

Реєстрація кредитних установ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість кредитних установ, всього	816	730	691	708	739	711	728	621
у т.ч. кредитних спілок	755	659	613	617	624	589	588	462
інших кредитних установ	32	42	48	61	85	92	110	130
юр. осіб публічного права	29	29	30	30	30	30	30	29

Джерело: [2]

Впродовж 2009-2016 років кількість кредитних спілок в Україні зменшилась на 293 одиниці, або на 38,8%. Кожна четверта кредитна спілка зареєстрована у м. Києві та Київській області, найбільше серед решти регіонів їх у східних регіонах нашої країни та у Дніпропетровській області.

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності кредитних установ України

Показники	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість членів КС (тис. осіб)	2190,3	1570,3	1062,4	1095,9	980,9	821,6	764,6	642,9
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду	117,0	78,9	48,0	40,3	40,3	31,5	26,5	41,1
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	423,6	343	249,3	254,0	233,6	186,6	162,2	148,6
Загальні активи (млн.грн.)	4218,0	3432,2	2386,5	2656,9	2598,8	2338,7	2064,3	2032,5
Кредити, надані членам КС (залишок на кін.періоду) (млн.грн.)	3909,1	3349,5	2237,4	2531,0	2349,1	1994,4	1792,7	1799,5
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн.грн.)	2959,3	1945,0	1185,5	1287,5	1330,1	989,8	855,2	831,8
Капітал (млн.грн.)	765,8	1117,3	942,9	1088,7	1055,6	1048,7	1040,9	1044,4

Джерело: [2]

Аналіз результативності діяльності вітчизняних кредитних установ характеризується вкрай негативною динамікою (табл. 2): впродовж останніх років кількість їх членів з року в рік зменшується (на початок 2017 року їх було більш ніж втричі менше у порівнянні з 2009 роком). Проте кількість членів кредитних спілок, які мали внески

на депозитних рахунках та діючі кредитні договори, упродовж досліджуваного періоду знижувалась не так активно і на кінець 2016 року становила близько 35,1% від аналогічних показників 2009 року.

Впродовж останніх років суттєво знижувались обсяги загальних активів, наданих кредитів та внесених на депозитні рахунки грошових внесків, що свідчить про вкрай негативну динаміку результативності діяльності вітчизняних кредитних установ. Єдиним показником, що демонстрував слабо виражену динаміку зростання є обсяг капіталу, проте, якщо у 2009 році в доларовому еквіваленті він становив 95,7 млн. дол. США, то 2016 році – лише 39,1 млн. дол. США, тобто знизився більш ніж в двічі.

Підсумовуючи вище наведене доцільно зазначити, що задля активізації розвитку кредитних установ в Україні необхідно:

- посилити державний контроль зі сторони правоохоронних органів за їх функціонуванням, оскільки значна частка злочинів у цій сфері пов'язана із розкраданням коштів з каси та розрахункових рахунків кредитних спілок, зловживанням службовим становищем посадовими особами, укладання угод про надання кредитів на підставних осіб, подання завідомо недостовірної інформації для отримання кредиту, що у майбутньому не повертається;

- відновити довіру фізичних та юридичних осіб до кредитних установ через формування дієвих механізмів страхування та гарантування вкладів від фінансових ризиків; запровадити практику ведення так званих бюро кредитних історій.

1. Закон України «Про кредитні спілки» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>

2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/>

Качмарик Т.Р.,
здобувач вищої освіти групи 00-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Вінчук М.В.,
к.е.н., старший викладач кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Грошові кошти є найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами, і успіх діяльності підприємства багато в чому визначається здатністю їх раціонально розподіляти і використовувати. Саме тому

організація їх обліку є досить важливим питанням, а значимість грошових коштів не викликає сумнівів.

Грошові кошти за своєю природою є початковою і кінцевою стадією кругообігу господарських засобів, швидкість руху грошових коштів визначається ефективністю діяльності підприємства. Обсяг наявних у підприємства грошей визначає платоспроможність підприємства (одну з найважливіших характеристик фінансового становища підприємства). Грошові кошти – це унікальний вид оборотних коштів, який володіє абсолютною ліквідністю, тобто здатний негайно виступати засобом платежу за зобов'язаннями підприємства в будь-який час. Тому обліку грошових коштів необхідно приділяти особливу увагу [1].

Згідно з нормативними документами до грошових коштів відносять готівку, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання. Багато економістів вважають що таке визначення потребує уточнень, тому в економічній літературі існує безліч визначень поняття «грошові кошти», що призводить до неоднозначного розуміння сутності цієї категорії. Для забезпечення достовірної і точної інформації про рух коштів необхідно забезпечити їх чіткий, своєчасний та повний облік.

Для ведення бухгалтерського обліку грошових коштів призначені спеціальні рахунки їх обліку. Ці рахунки призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів у вітчизняній та іноземних валютах, що знаходяться в касі, на розрахункових, валютних та інших рахунках, відкритих в кредитних організаціях на території України і за її межами, а також цінних паперів, платіжних та грошових документів [2]. Для відображення грошових коштів бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером має використовувати робочий план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства.

Особливості відображення грошових коштів полягають в тому, що кожна операція з готівкою повинна бути документально оформлена (підтверджена) відповідними документами. Окрім того, надходження готівки в касу оформляється (оприбутковується) на підставі прибуткового касового ордера, видача – на підставі видаткового касового ордера. Дані з цих ордерів заносяться в касову книгу, в якій вказується залишок готівки в касі підприємства на початок дня, обороти за день і залишок на кінець дня. Дані касової книги повинні відповідати фактичній наявності грошей в касі. Виписані касові ордери реєструються в журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів, який ведеться окремо за прибутковими та видатковими операціями [3]. Будучи значущим і важливим об'єктом діяльності підприємства грошові кошти потребують контролю і формування звітності.

В процесі обліку грошових коштів можна виділити такі етапи:

1) первинний облік – фіксується в документах (типова форма КО-1, КО-2, КО-3, КО-4, КО-5, платіжне доручення, виписки банку);

2) поточний облік – аналітичний і синтетичний, фіксується в облікових регістрах (Журнал 1 і відомості 1.1, 1.2, 1.3);

3) зведений, узагальнюючий – синтетичний облік та звітність.

До наявних облікових проблем стосовно руху та наявності грошових коштів слід віднести: визнання та класифікацію грошових коштів; правильне їх відображення у фінансовій звітності; організацію контролю над процесом збереження та використання грошових коштів; оптимізацію надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів; повноту та своєчасність відображення в системі обліку руху грошових коштів [4].

Нині важливою є необхідність повної автоматизації обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність облікових даних, пов'язаних із рухом грошових коштів.

З метою комплексного дослідження ефективності функціонування системи бухгалтерського обліку грошових коштів доцільно буде використання моделі контролю за станом ведення бухгалтерського обліку, яка полягає у розподілі між видами контролю конкретних процедур з прив'язкою до етапів облікового процесу. Окрім того, потрібно розширити повноваження контролера в частині формулювання рекомендацій щодо оптимізації стану об'єкта дослідження. Для покращення обліку грошових коштів доцільно запровадити автоматизацію обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність облікових даних, пов'язаних із рухом грошових коштів [5]. Окрім того, підприємства систематично мають вдосконалювати облікову політику, усуваючи виявлені недоліки та помилки.

1. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Г.О. Партин, А.Г. Загородній, М.В. Корягін, р. Л. Хом'як, та ін. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. – 248 с.

2. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / Л.К. Сук, П.Л. Сук – К.: Каравела, 2009. – 624 с.

3. Височан О.С. Формування моделі активного контролю та її реалізація на ділянці обліку грошових коштів і їх еквівалентів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 2. – С. 50–56.

4. Сопко В. Бухгалтерський облік: [навчальний посібник] / В. Сопко. – [2 вид., перероб. і доп.] – К.: КНЕУ, 2010. – 500 с.

5. Заремба Є.М. Система внутрішнього контролю операцій з грошовими коштами / Є.М. Заремба // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки – 2012. – № 4 (62). – С. 89–92.

Когут А.І.,
аспірант кафедри менеджменту факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Мойсеєнко І.П.,
д.е.н., професор, професор кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Фінансова стійкість, високий рівень автономії, ефективний менеджмент, правильно організовані управлінські структури та реалізований лідерський потенціал відграють ключову роль у забезпеченні фінансової безпеки українських закладів вищої освіти на фоні євроінтеграційних процесів в умовах зростаючої складності та глобалізації сфери освіти. Управління університетами ускладнюється такими факторами, як зростання глобальної конкуренції, необхідність диверсифікації напрямків розвитку для оперативного реагування на нові запити зацікавлених сторін та зростаючі потреби у фінансуванні на фоні недостатнього фінансового забезпечення зі сторони держави. Відтак актуальним є аналіз методів підвищення автономії і фінансової стійкості закладів вищої освіти України.

Для українських закладів вищої освіти проблематичними питаннями впродовж багатьох років залишаються недостатність фінансових ресурсів та недоліки у структурі фінансування. Недостатність обсягів фінансування є серйозним ризиком для нормального функціонування та інноваційного розвитку закладу вищої освіти. Варто зазначити, що проблеми браку коштів для фінансування вищих навчальних закладів відчувають не лише країни, які розвиваються, але й розвинуті країни світу. Останні активно сприяють диверсифікації джерел фінансування та активному залученню інших суб'єктів, окрім держави, до фінансування закладів вищої освіти.

Згідно проектів та розробок Асоціації університетів Європи (АУЄ) можна виділити три основні компоненти забезпечення фінансової стійкості закладів вищої освіти, які є незалежними та взаємодоповнюючими водночас:

- 1) здатність чітко визначати, розуміти та оптимізувати витратну частину своїх проектів;
- 2) здатність підтримувати достатньо диверсифіковану структуру доходів для пом'якшення ризиків та посилення автономії;
- 3) наявність достатнього, надійного та сталого державного фінансування з прозорим та ефективним звітним механізмом

З метою адаптації світового досвіду щодо фінансування закладів вищої освіти, розширення їх фінансової та господарської автономії,

стимулювання участі бізнесу у фінансуванні освітньої та дослідницької діяльності, а також зменшення фінансового навантаження споживачів освітніх послуг, було прийнято ряд нововведень у Законі України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 року (28 вересня 2017 року набрала чинності нова версія Закону «Про вищу освіту») [1]. Вітчизняним університетам слід розвивати дієві механізми ефективного фінансування, зокрема практику ендавменту, яка успішно функціонує у багатьох розвинутих країнах світу (мал.1). Розвиток ендавмент фондів при українських навчальних закладах зміцнюватиме фінансову безпеку завдяки акумуляції коштів для реалізації необхідних програм та проектів університету, оновлення його приміщень і устаткування, наявності вбудованих механізмів запобігання корупції, розкрадання фінансових та нефінансових ресурсів чи використання їх задля власної вигоди представниками керівництва.

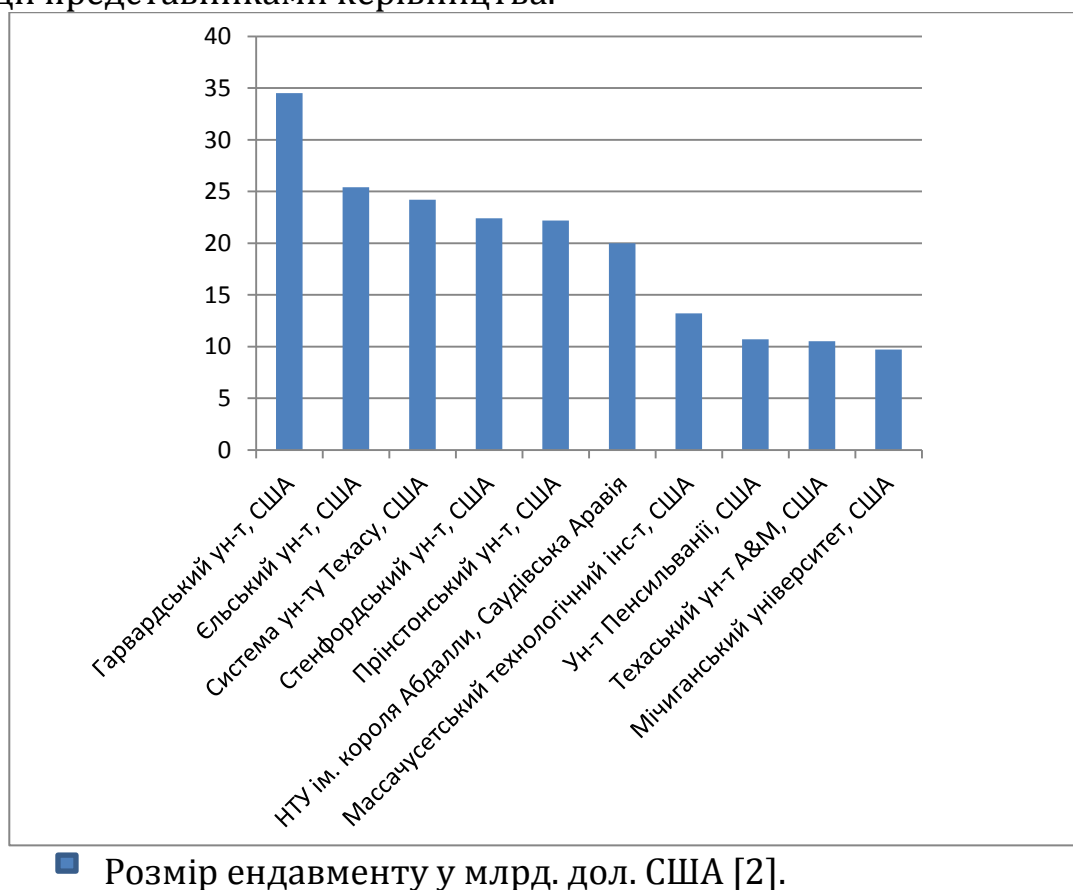

Рис. 1 Рейтинг найбільших університетів світу за розміром ендавменту

Стимули для розвитку закладів вищої освіти також залежать від загальної економічної політики держави. Це стосується подальшої демонополізації освітньої сфери, створення умов, за яких інновації і зростання продуктивності забезпечуватимуть вищі прибутки, ніж політичні зв'язки, преференції та статус.

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/155618>

2. The 100 Richest Universities: Their Generosity and Commitment to Research 2017 [Electronic recourse] / The Best Schools Official Site. — Accessed mode: <https://thebestschools.org/features/richest-universities-endowments-generosity-research/>

3. Estermann T. Trends in University Funding in Europe [Electronic recourse] / T. Estermann. — Stellenbosch: European University Association, 2017. — Governance, Funding and Public Policy Development.—18 p.— Accessed mode: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2017-sa-xii-estermann_en.pdf

Коляда І.В.,

*аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку та аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Науковий керівник:

Момот Т.В.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку та аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ

Станом на теперішній час у більшості вітчизняних банків вживаються цілеспрямовані заходи з метою розбудови систем комплаєнс-контролю на засадах, апробованих провідними західними банківськими установами.

Досить показовим є досвід управління комплаєнс-ризиком ПАТ «ОКСІ БАНК». Протягом тривалого часу цей банк демонструє прагнення до запровадження найвищих стандартів корпоративного управління. У банку створена система управління комплаєнс-ризиками та апробовані процедури комплаєнс-контролю ризиків, що призводять до виникнення витрат (збитків) внаслідок недодержання банком вимог чинного законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України, внутрішніх правил і процедур, а також основних морально-етичних правил ведення бізнесу. Відповідно до затвердженого Положення про організацію системи комплаєнс в ПАТ «ОКСІ БАНК» комплаєнс-офіцер як посадова особа, відповідальна за комплаєнс, при здійсненні своїх повноважень є незалежною та підзвітною виключно Спостережній Раді банку. Примітно, що будь-яка зацікавлена особа може звернутися безпосередньо до комплаєнс-офіцера як «до незалежного та об'єктивного представника Спостережної Ради банку» [1].

Система управління ризиком комплаєнс у ПАБ «ІНДЕКСБАНК» ґрунтується на таких доктринальних постулатах і принципах: управління ризиком комплаєнс належить до засадничих аспектів

функціонування фінансової групи Credit Agricole Group, до якої належить банк; правила здійснення процесу комплаєнс-контролю обговоренню не підлягають; комплаєнс-контроль здійснює спеціально створений підрозділ; система комплаєнс-контроль є потужним чинником забезпечення безпеки бізнесу, а тому не може розглядатися як перешкода для його розвитку; ризик комплаєнс є невід'ємною складовою системи ризик-менеджменту банку; управління ризиком комплаєнс передбачає здійснення систематичного контролю над ризиковими операціями, ризиковими обсягами внутрішньобанківської роботи, діяльністю клієнтів та роботою працівників; правила комплаєнс-контролю є зрозумілими та транспарентними, однак їх впровадження потребує часу, а у деяких випадках й зміни внутрішньобанківської культури. Організаційно структурний підрозділ, що здійснює комплаєнс-контроль в ПАТ «ІНДЕКС-БАНК», складається: з керівника підрозділу, департаменту фінансового моніторингу, управління деонтології та відділами фінансового моніторингу на філіях банку.

Управління деонтології зосереджено на питаннях, пов'язаних з: розробкою і впровадженням етичних правил, аналізом порушень; роботою з персоналом банку; проведенням семінарів і тренінгів з управління ризиком комплаєнс; забезпеченням дотримання правил поведінки з конфіденційною інформацією [2].

У ПАТ «КРЕДОБАНК» впроваджено систему управління ризиком комплаєнс. Так, ризик комплаєнс у банку тлумачать як ризик накладення санкцій, виникнення фінансових втрат, або втрати репутації чи довіри до банку чи суб'єктів, що діють від його імені, відповідно до чинного законодавства, внутрішніх нормативних документів, прийнятих стандартів дій та етичних принципів [3].

Досить успішно використовує систему комплаєнс-контролю АТ «УкрСиббанк». У своїй діяльності банк керується нормами національного законодавства та положеннями міжнародно-правових актів, дотримується запроваджених міжнародних фінансових санкцій (ембарго) і політик пильності (в тому числі «Знай свого клієнта»). В Кодексі поведінки АТ «УкрСиббанк» встановлено обов'язкові для всього персоналу імперативні вимоги поведінки, а саме: діяти чесно, справедливо, професійно та служити інтересам клієнта. В банку успішно функціонує Процедура інформування про порушення «Whistle-Blowing», за допомогою якої кожен працівник має можливість повідомити про будь-яку проблему чи звернутися за необхідною допомогою в Комплаєнс із збереженням конфіденційності звернення [4].

Резюмуючи зазначимо, що останнім часом в Україні суттєво редуковано кількість банків. Як інформує Національний банк України, станом на 1 січня 2014 року в країні функціонувало 180 банків, а на 1

січня 2018 року їх кількість скоротилася до 93 установ. Процес санації банківської системи триває понині.

На підвищення рейтингу безпеки впливають крім традиційних чинників: прибутковість; ліквідність; достатність капіталу; частка банків на ринку роздрібних депозитів; абсолютний розростання роздрібною портфеля вкладів; відносно роздрібною портфеля вкладів, впливає і важливий додатковий чинник ефективної діяльності банків - наявність збалансованої локальної системи комплаєнс-контролю [5].

Ознайомлення з репрезентованим Міністерством фінансів України рейтингом найнадійніших банків у 2017 році дає підстави зауважити, що переважна більшість успішних банків успішно використовує систему комплаєнс-контролю.

1. ПАТ «ОКСІ БАНК» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oksibank.com.ua/>

2. Публічне акціонерне товариство ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК (ПАТ «Індекс-Банк», член фінансової групи CreditAgricoleGroup) - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://indexbank.ua/ukr/main.php>

3. Публічне акціонерне товариство «КРЕДОБАНК» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kredobank.com.ua/>

4. АТ «УкрСиббанк» - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ukrsibbank.com/about-bank/compliance>

5. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60.

Левчук К.А.,
здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Сорока Р.С.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

СУТЬ ТА СТРУКТУРА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Згідно з вимогами національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал - це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань [2].

Власний капітал в абсолютному вимірі є одним з найважливіших фінансових показників підприємства, який характеризує:

- забезпеченість коштами для ефективного функціонування;
- кредитоспроможність;
- платоспроможність.

Рівень фінансової стійкості будь-якого підприємства залежить від величини та структури його капіталу. Капітал у розрізі джерел його формування, дає можливість оцінити забезпеченість підприємства власними коштами за їхнім відношенням до позикового.

При формуванні власного капіталу суб'єкти підприємництва повинні враховувати такі його недоліки як: обмеженість обсягу залучення, а отже і можливостей істотного розширення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства в період сприятливої кон'юнктури ринку на окремих етапах його життєвого циклу, висока вартість порівняно з альтернативними позичковими джерелами формування капіталу, невикористання можливості збільшення рентабельності власного капіталу за рахунок залучених коштів.

В процесі формування фінансових ресурсів підприємства важливе місце посідає структура їхніх джерел. Збільшення питомої ваги власних коштів має позитивний вплив на фінансову діяльність підприємства, тому в кожному конкретному випадку необхідно детально продумати доцільність залучення додаткових ресурсів[3, с. 45].

Одним з найважливіших показників, що характеризує фінансовий стан підприємства, є власний капітал. Питання контролю за формуванням та використанням власного капіталу мають важливе значення в управлінні діяльністю будь-якого господарюючого суб'єкта. Інформація про власний капітал є основною для аналітичних прогнозів щодо подальшого розвитку підприємства.

Одним із напрямків досягнення мети підвищення ринкової вартості підприємства шляхом збільшення його капіталізованої вартості є управління капіталом підприємства, який використовується для формування його активів.

Діяльність будь-якого підприємства можлива лише за умов наявності джерел його фінансування, які відрізняються одне від одного за своєю економічною суттю, способами й принципами виникнення, строками мобілізації, тривалістю існування, привабливістю з точки зору того чи іншого учасника ринку. А отже дослідження ефективності використання капіталу на підприємствах, а також задачі оптимізації джерел його формування сприяють виникненню необхідності досконалого вивчення процесу його формування, який відображається в динаміці складу і структури капіталу даного підприємства.

Основними складовими власного капіталу є:

Зареєстрований (статутний, пайовий) капітал - це внески засновників (учасників) до капіталу підприємства для забезпечення його функціонування. Величину зареєстрованого статутного капіталу зазначають в установчих документах і в балансі підприємства.

Додатковий капітал - це капітал, внесений засновниками понад суму статутного капіталу, а також капітал, накопичений внаслідок здійснення операцій щодо дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів, одержання необоротних активів на безоплатній основі та інших видів додаткового капіталу.

Резервний капітал - це частина власного капіталу, яка створена підприємством як резерв для забезпечення діяльності за рахунок нерозподіленого прибутку [1, с. 24].

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) - це частина прибутку, що невикористана у звітному періоді або сума збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році резерву [1, с. 24].

Неоплачений капітал - це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу.

Вилучений капітал - це сума вилученого капіталу у разі викупу акцій підприємства (у акціонерів) іншими сторонніми особами [1, с. 25].

Отже, наявність необхідних власних фінансових ресурсів – це необхідна умова успішного функціонування будь-якої підприємницької структури незалежно від сфери діяльності, галузевої спрямованості та організаційно-правового статусу підприємства.

1. Занько В.В. *Фінанси підприємств: навчальний посібник* / В.В. Занько - Вінниця: ВНТУ, 2016. – 126 с.

2. Міністерство фінансів України. *Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131>*

3. Непочатенко О.О. *Фінанси підприємств: навч. посіб.* / О.О. Непочатенко, Н.Ю. Мельничук. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 504 с.

Левчук К.А.,

*здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Мойсеєнко І.П.,

*д.е.н., професор, професор кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

В умовах інституціональних реформ соціально-економічних систем зростає роль фінансових інновацій у суспільному відтворенні й стимулюванні інвестиційно-інноваційної активності на макро- й мікрорівнях, їх використання для протидії кризовим явищам. Сучасні ринкові перетворення сприяють розвитку сфери надання фінансових послуг на основі застосування інноваційних технологій, сучасних моделей і методів управління фінансовим сектором, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності фінансових інститутів на макро- й мікрорівнях. [1, с. 12]

Розвиток бізнес процесів передбачає впровадження інформаційних технологій, зміну організаційної структури тощо. Поширення фінансових інновацій, прагнення учасників ринку до отримання

максимального прибутку, швидкий розвиток інфраструктурних елементів ринку зумовлюють появу нових, складніших структурованих фінансових інструментів.

Під фінансовою інновацією розглядають процес модернізації діяльності фінансового інституту, що полягає в удосконаленні або створенні нових операцій, послуг, бізнес-процесів для задоволення потреб клієнтів у процесі одержання додаткового прибутку.

На думку зарубіжних економістів, фінансові інновації варто розглядати, як:

по-перше, розроблення, а потім популяризацію нових фінансових інструментів, а також фінансових технологій, установ і ринків;

по-друге, нові продукти й послуги, створені фінансовою індустрією для задоволення зростаючих і дедалі різноманітніших потреб клієнтів

по-третє, непередбачувані вдосконалення певних фінансових продуктів та інструментів, зумовлені несподіваними змінами у сфері оподаткування й регулятивних обмежень.[2, с. 244]

До основних критеріїв розроблення й розміщення фінансових інновацій доцільно віднести: цінову доступність і стандартизацію послуг, універсальність і адаптивність технологій, орієнтацію на цільову клієнтуру.

Основними структурними умовами, що забезпечують (стримують) виникнення інноваційних фінансових інструментів є:

макроекономічні (коливання макроекономічних індикаторів впливають на процес розподілу грошових ресурсів. Як наслідок, учасники економічних процесів розширюватимуть вимоги до елементів фінансового сектору, що сприятиме формуванню належного попиту й утворенню нових фінансових інструментів, котрі ці розширені вимоги задовольнятимуть);

нормативно-правові (нормативно-правове забезпечення справляє як позитивний, так і негативний вплив на ефективність використання інноваційних фінансових інструментів);

технологічні (модернізація технології використання фінансових інструментів забезпечує ефективніше управління ризиками, застосування складних математико-економічних моделей, які до винайдення фізичних інформаційних технологій здійснювалися зі значними витратами часу й ресурсів).[3, с.142]

У сучасній економіці фінансові інновації класифікують за: використовуваними фінансовими інструментами; категоріями учасників; режимом оподаткування; вартісними показниками; термінами реалізації; ступенем ризику.

Фінансові інновації охоплюють як нові фінансові інструменти, так і технології. Фінансові інструменти поділяють на:

концептуальні засоби – реалізація конкретних концепцій (теорія хеджування);

фізичні засоби – інструменти (цінні папери) і процеси (електронна система торгівлі цінними паперами), які можна використовувати для досягнення обраної мети.

До нових фінансових інструментів належать: брокерські рахунки управління готівкою; забезпечення пулом іпотек; процентні свопи; конвертовані облігації з правом дострокового погашення тощо.

Отже, Державне регулювання фінансового ринку повинно сприяти розвитку фінансових інновацій, забезпечуючи прозорість і доступність продуктів для споживачів, допомагаючи таким чином зробити правильний вибір і отримати дохід. Водночас трансформація економічних систем зумовлює виникнення нових видів фінансових інновацій, особливо в контексті розвитку нової технологічної парадигми.

1. Бурденко І. М. *Передумови створення та використання інноваційних фінансових інструментів на ринку похідних фінансових інструментів України* / І. М. Бурденко // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2012. – № 3. – С. 181–190

2. *Інновації у фінансовій сфері : монографія* [В.М. Опарін, Т.В. Паєнтко, В. М. Федосов та ін.]; за заг. ред. В.М.Опаріна. – К. : КНЕУ, 2013. – 444 с

3. Єрмошкіна О. В. *Фінансові інновації як основа розвитку фінансового ринку України* / О. В. Єрмошкіна // *Науковий вісник Херсонського державного університету [Текст]: науковий журнал*. – Херсон, 2015. – Випуск 10, частина 2. – С. 141 – 146.

Ленчук О.А.,

*здобувач вищої освіти групи ФБСС-21 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Огірко О.І.,

*к.т.н., доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЯ СТАТИСТИЧНИХ МЕТОДІВ В ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Для дослідження економічної безпеки використовують різні методом під якими розуміють науково-обґрунтовану систему принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Економіко-статистичні методи спрямовані на розв'язання широкого кола задач – від основних елементів математики до складних інвестиційних, кредитних, фіскальних, бюджетних та інших проблем фінансової системи в різних їх постановках, залежно від конкретних ситуацій. До них можна віднести: моделювання інвестиційних процесів, системи оподаткування, бюджетні системи, фінансові аспекти кредитно-банківської системи, інфляційних процесів, елементів фінансового ризику.

Комплексне використання традиційних і сучасних методів статистики, таких як групувань, кореляційно-регресійного, дисперсійного, середніх створює надійну методологічну базу дослідницької роботи, а отже, й достовірність досліджень. Для побудови моделей з допомогою яких досліджують економічну безпеку також використовують методи статистичного аналізу

Застосування даних методів показано на рис 1.

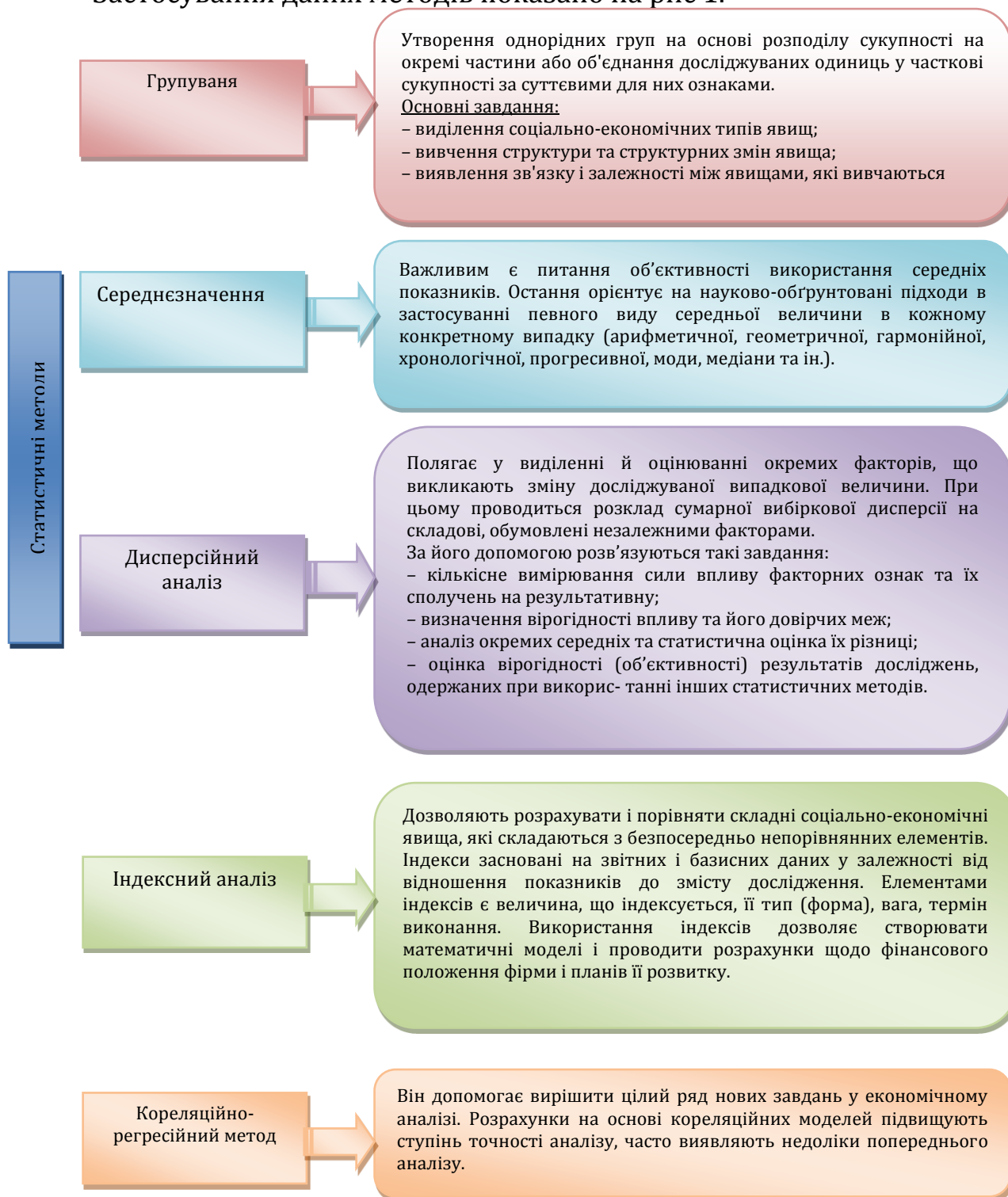

Рис. 1. Застосування статистичних методів.

Розроблено на основі джерел: [2], [3], [4], [5].

На початковому етапі здійснення статистичних групувань важливо уникнути попадання «сумнівних» показників групувальної ознаки. Для цього використовують τ -критерій:

$$\tau = \frac{x_i - \bar{x}}{\sigma_x}$$

(x_i – максимальне і мінімальне значення групувальної ознаки; \bar{x} – середнє значення ознаки; σ_x – середньоквадратичне відхилення). Критерієм належності сумнівних показників до досліджуваної сукупності тут виступає стандартизоване їх відхилення від середнього значення [3, с. 174].

Методи економіко-статистичних досліджень в економіці серед інших методів посідають головне місце – в кінці кінців треба перейти до чисел: обсягів випуску продукції, попиту, цін, термінів і т.д. [2, с. 8].

Дані методи аналізу дають змогу удосконалити технологію прогнозних розрахунків щодо напрямів розв'язання математичних аспектів проблеми багатофакторного прогнозування.

1. Коваленко В.В. Методичні підходи щодо діагностики рівня економічної безпеки підприємства: – «Молодий вчений».– № 4 (31). – квітень, 2016 р.– ст.85-86.

2. Кузьмін О. Є., Мельник О. Є. Економічна діагностика – К.: Знання, 2012. – 318 с.

3. Опря А.Т. Методологічні засади використання статистичних методів в економічних дослідженнях: ідеї, пошуки, рішення: –ВІСНИК Полтавської державної аграрної академії. – № 1. – 2010, ст. 172-178.

4. Р.В. Руська, О.Т. Іващук. Теоретичні основи методів економіко-статистичних досліджень. - Методи економіко-статистичних досліджень. - Тернопіль. 2014. - С.7-10.

5. Щербан О.Я. Аналіз підходів і методів оцінювання економічної безпеки туристичного підприємства. – Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. Вип. 26.2 – ст.121-125.

Лопатка О.І.,

здобувач вищої освіти групи МН-41 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Михаліцька Н.Я.,

к.н.держ.упр., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ НА РЕЗУЛЬТАТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні кваліфікований фахівець, зайнятий управлінською діяльністю, є величезною цінністю. Від того, як він здійснює організаційну і технологічну підготовку виробництва, оперативне регулювання діяльності виробничих підрозділів і окремих виконавців, залежить продуктивність праці, ефективність використання виробничих фондів, собівартість продукції. Саме тому управлінська праця в діяльності будь-якого підприємства займає основну роль.

Метою роботи є вивчення впливу управлінської праці на кінцевий результат діяльності підприємства.

Управління – це перш за все робота з людьми, а їхня трудова діяльність є об'єктом управлінського впливу. Управлінська праця - це планомірна діяльність працівників адміністративно-управлінського персоналу, спрямована на організацію, регулювання, мотивацію і контроль за роботою співробітників організації. Це праця творча, переважно розумова, яка здійснюється людиною у вигляді нервово-психічних зусиль. Процес розумової праці складається з таких елементарних дій або операцій, як слухання, читання, мовлення, контактування, спостереження за дією, мислення, умовивід тощо.

Зміст управлінської праці залежить від її об'єкта і визначається структурою виробничих процесів, прийомами праці, її технічним оснащенням, а також взаєминами, що виникають у процесі виконання управлінських функцій. Праця менеджера є специфічним видом розумової діяльності щодо забезпечення ефективної роботи керованої системи. Її організацію слід розуміти, як процес підготовки і здійснення відповідних завдань, спрямованих на досягнення поставленої перед системою мети.

Управлінська праця в сучасних умовах повинно бути спрямована на задоволення потреб працівників, що, в свою чергу, сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства. Трудова діяльність людей у підприємстві, їхні відносини в процесі управління можуть (непрямим чином) виступати у виді інформації в її різних формах [2, с. 35]. В процесі управлінської роботи відбуваються збір, обробка, передання інформації. Зв'язки в процесі управління між різними управлінськими працівниками, між керівником і виробничим персоналом здійснюються також за допомогою інформації. Тому управлінська робота має інформаційну природу.

Досягнення цілей управління здійснюється шляхом підготовки і реалізації керуючих впливів на людей, що активізують їхню роботу у підприємстві. Це і є специфічний продукт управлінської праці. Основною формою такого впливу є управлінське рішення. В процесі управління управлінські працівники вирішують різноманітні проблеми організаційного, економічного, технічного, соціально-психологічного, правового характеру. Їхнє різноманіття також є важливою особливістю управлінської праці.

Управлінську працю можна оцінити за кількісними та якісними показниками. Пріоритетними на сьогодні залишаються показники, що можуть мати кількісний вимір (у натуральному чи вартісному виразі), оскільки при оцінці в динаміці вони одразу відображають досягнутий позитивний чи негативний ефект [1, с. 12].

Важливу роль в оцінці управлінської праці займають якісні показники. В залежності від організаційної структури та ієрархічного рівня працю керівників можна оцінити за такими показниками:

- менеджерів першого рівня - низової ланки управління (супервайзери), які безпосередньо відповідають за виконання виробничої програми підприємства, а відповідно – основні результати операційної діяльності: рівень виконання планових завдань, якість, продуктивність праці, відношення темпів зростання обсягів виробництва та рівня витрат на оплату праці працівників низового рівня менеджменту;

- менеджерів середнього рівня: рівень кваліфікації працівників, рівень оперативності виконання управлінських рішень, діапазону управління, показник плинності та показник закріплення кадрів, показник кваліфікації кадрів, якість трудового життя, морально-психологічний клімат у колективі;

- менеджерів вищого рівня (топ-менеджери): рівень відповідності керівника його посаді, коефіцієнт якості виконання управлінських робіт.

Таким чином, економічна, організаційна та соціальна складові ефективності менеджменту забезпечують синергічний ефект лише при їх взаємодії, і тому необхідно забезпечувати бажаний рівень розвитку кожної складової із врахуванням їх вагомості для підприємства даного виду діяльності та ієрархічного рівня, на якому проводиться оцінка. Лише при позитивній динаміці трьох складових можна говорити про підвищення ефективності менеджменту. Воно може проявлятися через скорочення часу на прийняття та реалізацію управлінських рішень, вилучення дублюючих функцій управління, зменшення витрат на апарат управління або інші зміни, але основне – це призводити до покращення загальної результативної діяльності підприємства.

1. Кузнецов Е.А. Професіоналізація управлінської діяльності: система, механізм та інноваційна динаміка. Монографія / Е.А. Кузнецов. – Одеса : Наука і техніка, 2015. – 368 с.

2. Скібіцька Л. І. Організація праці менеджера: [навч. посіб.] / Л.І. Скібіцька. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с.

Лучиніна В.З.,
здобувач вищої освіти групи ОА-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Горбан І.М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

НЕЗАЛЕЖНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин зумовлює необхідність прийняття великої кількості нових нормативних документів, що регламентують нові питання діяльності підприємств, бухгалтерського обліку і звітності, оподаткування і порядок формування собівартості продукції. У зв'язку з цим виникає необхідність створення нової форми економічного контролю за діяльністю підприємства, що включав би в себе перевірку та консультування з питань організації і ведення бухгалтерського обліку, правильність нарахування податків та інших обов'язкових платежів до бюджету. Для забезпечення економічної безпеки підприємства аудит як форма незалежного контролю має важливе значення.

Об'єктом системи забезпечення економічної безпеки виступає стабільний економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності в поточному та перспективному періоді.

Система забезпечення економічної безпеки підприємства – це сукупність взаємопов'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються з метою захисту підприємницької діяльності від реальних та потенційних загроз (внутрішніх та зовнішніх), які можуть призвести до суттєвих економічних втрат.

Фінансова безпека як складова економічної безпеки суб'єкта господарювання потребує постійного контролю, ефективного управління та вдосконалення. Саме аудит в Україні спрямований на створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів власника.

Аудит як форма контролю представляє собою перевірку даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Найбільш поширеними за тематикою є різновиди аудиту за характером виконуваної аудиторської роботи: операційний, аудит на дотримання нормативних вимог та аудит фінансової звітності. В процесі операційного аудиту перевірка не обмежується тільки перевіркою процедур ведення бухгалтерського обліку. Незважаючи на всі переваги

такої форми перевірки достовірності наданих бухгалтерських даних як незалежний неупереджений аудит завжди залишається людський фактор і, відповідно, залишається ризик не виявлення допущених помилок.

В сучасних умовах жорстокої конкуренції та незалежних від власників і керівників зовнішніх факторів, які ускладнюють роботу підприємства, поряд із завданням досягнення високих значень фінансових показників підприємницької діяльності ставлять питання безперервного забезпечення ефективної роботи системи економічної безпеки підприємства, у виконанні яких значну роль відіграє фінансовий аудит [3].

Теоретичні та практичні розробки у сфері аудиту економічної безпеки, які ефективно використовуються в умовах ринкових відносин, у поєднанні з юридичними і соціально-технологічними особливостями України відкривають нові можливості для пошуку більш досконалої моделі побудови аудиту безпеки підприємства. У ринкових умовах не кожна система управління дасть стовідсоткову гарантію виживання, однак підприємства, які впровадили сучасну систему аудиту економічної безпеки, мають кращі показники в порівнянні з підприємствами, що працюють на основі старих принципів управління. У багатьох розвинених країнах менеджери у своїй роботі звертаються до послуг спеціальної служби безпеки. Це об'єктивно зумовлює науковий і практичний інтерес до дослідження системи аудиту безпеки підприємства.

Модель побудови аудиту безпеки підприємства має наступні елементи:

1 – мета аудиту (оцінка стану комплексної безпеки систем і підсистем підприємства);

2 – ефективний механізм виявлення загроз у сфері аудиту безпеки (наявність статистичної і аналітичної інформації);

3- методи аудиту (системний аналіз, розрахункові та інструментальні виміри);

4 – порядок проведення аудиту (по регламенту, щодо необхідності);

5 – масштаб аудиту (у цілому об'єкт або локально – наприклад окремі споруди або приміщення);

6 – об'єкт аудиту (системи та підсистеми комплексної безпеки підприємства);

7 – виконавці (незалежні експерти щодо безпеки підприємства; власні служби безпеки та аудиторські фірми);

8 – контроль якості аудиту безпеки [4].

Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок про те, що аудит безпеки підприємства стає важливим інструментом економічного менеджменту. Аудит безпеки – це діючий інструмент

оцінки безпеки та управління ризиками. Перевірка виробничої та фінансово-господарської діяльності здійснюється для висловлення незалежної думки аудитора про відповідність в усіх суттєвих аспектах фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

1. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. №3126-ХІІ (зі змінами та доповненнями).

2. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.17.2012 р. № 2258- VIII.

3. Науково-технічний портал ОНПУ[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.opi.ua>.

4. Економічна безпека підприємств: підручник / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін.; - К.: Алерта, 2011. – 704 с.

Мазурук Г. І.,

аспірант економічного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка

Науковий керівник:

Яворська Т. В.,

д.е.н., професор, професор кафедри банківського і страхового бізнесу

Львівського національного університету імені Івана Франка

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СТРАХОВОГО СЕКТОРА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У процесі гарантування державою фінансової безпеки важливу роль відіграє стабільне та конкурентоспроможне функціонування її секторів. Тому вагому роль необхідно приділити розгляду конкурентоспроможності страхового сектора як складової фінансової безпеки держави.

Згідно з моделлю Портера існує п'ять основних сил, які формують структуру галузі: інтенсивність суперництва серед конкурентів, загроза входження на ринок нових учасників, загроза появи товарів-замінників, спроможність покупців домагатись зниження цін, здатність постачальників домагатись підвищення цін на їхню продукцію. Ці п'ять сил визначають межі цін, витрат, інвестиційних вимог, які є основними чинниками для досягнення прибутковості галузі в довгостроковому періоді.

Отже, ці чинники визначають привабливість страхового сектора, а також основні характеристики, за допомогою яких можна визначити їхню значущість для фінансової безпеки окремої страхової компанії.

Конкуренція в галузі страхування має особливості, які пов'язані зі специфічним характером страхової діяльності; з цього випливає, що

центральну позицію у страховому секторі займають діючі конкуренти. Темпи росту страхової галузі, ступінь концентрації ринку разом із рівнем операційних витрат страхових компаній та ступенем диференціації страхових послуг визначають інтенсивність суперництва серед конкуруючих страховиків. Так, якщо темпи зростання галузі високі, то учасники страхового сектора можуть сподіватись на отримання високого рівня прибутку не тільки від страхової, але й від інвестиційної діяльності, що, у свою чергу, позитивно впливає на фінансову безпеку страховиків.

Рівень операційних витрат дозволяє проаналізувати структуру видатків страховика з метою можливого зниження їхнього рівня. Більшість компаній стикаються з проблемою завищення частки операційних витрат, що негативно позначається на загальному фінансовому результаті.

Диференціація страхової послуги означає відмінність від інших в галузі та автоматично створює конкурентну перевагу для компанії. Страховик прагне до того, щоб у межах страхового ринку в даній послугі бачили унікальність. Отже, у страхувальників обмежений вибір і можливість збивати ціни. Тому можна зробити висновок, що диференціація страхових послуг сприяє загостренню конкурентної боротьби в галузі та, деякою мірою, стимулює розвиток страхового сектора.

Другою силою у страховому секторі є споживачі страхових послуг, тобто страхувальники, їхній вплив можна виміряти за допомогою вивчення потенційного попиту у страховому секторі. Так, невід'ємною частиною діяльності страхових організацій з метою забезпечення їхньої конкурентоспроможності є постійна робота щодо формування попиту на страхові послуги.

Основними індикаторами для визначення впливу страхувальників на конкурентну боротьбу в страховій галузі можна назвати наступні: кількість потенційних страхувальників і об'єктів страхування (попит знаходиться в прямій залежності від кількості потенційних клієнтів страхових компаній і об'єктів страхування); доходи потенційних страхувальників (пряма залежність); вартість функціонування альтернативних механізмів управління ризиками, таких як самострахування тощо (зворотна залежність); ціни на аналогічні послуги з боку недержавних пенсійних фондів та інших конкурентів страхових компаній з довгострокового страхування життя (зворотна залежність); наявність вимог законів, інших нормативних актів, договорів (наприклад, оренди) на страхування певних об'єктів (пряма залежність); очікуваний рівень інфляції (зворотна залежність).

Четвертою силою виступають інші учасники ринку страхових послуг. Найбільш впливовими з них є перестраховальні компанії, об'єднання страховиків, а також страхові посередники (страхові агенти

та страхові брокери). Страхові посередники реалізують основний напрямок діяльності щодо розповсюдження страхових послуг більшості страхових компаній. Посередники, зазвичай, оперативно реагують на зміни, які відбуваються на страховому ринку. Це, у свою чергу, надає можливість страховим організаціям пропонувати послуги, які користуються найбільшим попитом.

І, останньою є ймовірність появи страхових компаній, які можуть перерозподілити частки в секторі страхових послуг на свою користь. Поява нової компанії, яка спроможна з'явитись на ринку, залежить, в першу чергу, від рішення власників капіталу, які оцінюють бар'єри входження на ринок. У страховому секторі бар'єри входження можна виміряти, використовуючи індикатори, які визначають вплив решти «п'яти сил», тобто діючих конкурентів, страхувальників, держави, інших учасників сектора.

Отже, в процесі досягнення фінансової безпеки держави важливу роль відіграє ефективне управління конкурентоспроможністю усіх її секторів, в тому ж числі і страховим сектором, що передбачає за допомогою здійснення аналізу діяльності страхувальників, діючих конкурентів, інших учасників страхового сектора, держави та нових учасників ринку забезпечити ефективне функціонування страхових компаній, з метою підвищення їхньої конкурентоспроможності у страховому секторі.

Мороз Н.П.,

здобувач вищої освіти групи УФОМ-51

факультету управління фінансами та бізнесу

Львівського національного університету ім. Івана Франка

Науковий керівник:

Лобода Н.О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту

Львівського національного університету ім. Івана Франка

СУТНІСТЬ АУТСОРСИНГУ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Часи глобального розвитку, потреби у підвищенні ефективності в змінному середовищі, розвиток науки та техніки приводять до необхідності застосування все нових способів взаємодії між різними суб'єктами ринку. Останнє десятиліття славиться застосуванням у вітчизняному підприємстві аутсорсингу, як однієї із найбільш поширених форм взаємодії та кооперації.

Поняття «аутсорсинг» («outsourcing») англomовного походження (точніше – це скорочення англійського терміна «outside source using», що означає застосування (використання) зовнішніх джерел). З'явився цей термін у практичній діяльності на початку 60-х років минулого століття,

а саме в 1962 р., коли засновано Electronic Data System Corporation (EDS).[1].

У науковій літературі є досить багато підходів до даного поняття. До цікавого висновку доходить С. Календжян, який зазначає, що аутсорсинг є інструментом виконання на довготерміновий період організаційно-управлінських завдань і функцій із комплексом потрібних ресурсів зовнішнім виконавцям, які спроможні реалізувати такі завдання результативніше, тобто аутсорсинг передбачає надання провайдеру не лише повноважень, але й відповідальності за виробництво певних товарів і надання певних видів послуг компаніям-партнерам по бізнесу [2].

Варто зазначити, що в аутсорсингу є достатньо особливостей застосування, за допомогою яких можна виділити його як окремий вид підприємницької діяльності поруч із лізингом, франчайзингом тощо. Проте чомусь науковці, як вітчизняні, так і іноземні, не поспішають це робити. Виходячи з цієї ключової особливості, можна пояснити велику кількість підприємств, які займаються аутсорсингом, оскільки діяльність є рентабельною.

Зокрема, в Україні найбільша кількість аутсорсингових ІТ компаній, активно розвиваються аутсорсингові компанії в легкій промисловості, машинобудуванні й інших видах економічної діяльності.

Аутсорсинг у результаті кооперації й перенесення виконання окремих функцій чи завдань із базового підприємства до контрагентів дає змогу отримати конкурентну перевагу, хоча багато перших аутсорсингових угод були катастрофічними для однієї або іншої сторони через відсутність достатньо розроблених нормативно - правових актів, які б регулювали цей вид угод. Як свідчать результати дослідження ринку Американської асоціації менеджменту, понад 50 % усіх підприємств на ринку США застосовують аутсорсинг для одного й більше етапів виробництва чи бізнес-процесу. Особливого поширення аутсорсинг набуває у сферах діяльності чи виконанні окремих функцій, які потребують вузькоспеціалізованих знань чи навиків. Тому аутсорсинг розвинувся в маркетинговій, рекрутинговій, правовій, логістичній, фінансовій, обліковій, безпековій та ІТ діяльності [2].

Головними центрами аутсорсингу вважаються Європа, США і Японія. Однак в останні десятиріччя активно почали долучатися до розподілу аутсорсингових потоків країни Південної Америки, Східної Європи та Азії.

Що стосується України, то можна підмітити, що аутсорсингові послуги набувають досить стрімкого розвитку. Це пояснюється тим, що широко розвиваються ІТ, - це й дає поштовх до завоювання нашої країні лідерських позицій на світовому рівні.

Тому необхідно науково досліджувати та намагатись упроваджувати найкращі з моделей аутсорсингу в діяльність підприємств усіх видів економічної діяльності.

Переваг у аутсорсингу явно більше, ніж мінусів. Основними з яких є: економія часу - найціннішого ресурсу для будь-якої людини і компанії (в даному випадку можна буде більше часу приділяти основним функціям свого бізнесу, його зміцненню та розширенню на ринку); економія грошей на розширення штату співробітників, що дозволить вам зменшити вартість свого продукту і бути на голову вище конкурентів.

Основним недоліком можна вважати втрату конфіденційності комерційної таємниці. Просто необхідно правильно вибрати підрядника - не гнатися за дешевизною послуг, а в першу чергу - за якістю.

Непотрібно залучати занадто велику кількість аутсорсерів, оскільки нераціональне їх використання може істотно збільшити витрати підприємства, в той час, коли необхідно щоб вони знижувались. Потрібно передавати лише ті функції, які дійсно необхідні щоби їх виконували висококваліфіковані фахівці.

Отже, при використанні аутсорсингу можна виконувати декілька функцій одночасно. При прийнятті рішень, керівникам підприємства потрібно пам'ятати, що виконання окремих функцій аутсорсингу можуть бути неявними, однак отримані результати перебуватимуть під впливом дії цих функцій. Наступні дослідження необхідно спрямувати на вивчення видів аутсорсингу, форм його прояву та моделей застосування.

1. Кесарчук Г. С. Бухгалтерський аутсорсинг: поняття, види, переваги та недоліки / Г. С. Кесарчук // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – Вип. №1 (42). – 2014. – С. 201–204.

2. Сухоняк С.О. Оптимізування витрат ресурсів підприємств шляхом залучення до співпраці аутсорсингових компаній / С.О. Сухоняк // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – Вип. №2 (50). – 2017. – С. 223–229.

Петрів Л.І.,
здобувач вищої освіти групи МН-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Столяренко О.О.,
викладач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова безпека підприємства – це вагома складова економічної безпеки, кількісно та якісно визначений рівень фінансового стану підприємства, відповідність показників фінансового стану підприємства їхнім нормативним значенням.

Фінансову безпеку досліджували: О.І.Барановський, В.В.Бурцев, О.Д.Василик, М.Ю.Дмітрієва, М.М.Єрмошенко, Я.А.Жаліло, Н.П.Капустін, О.Ф.Новикова, Є.А. Олейніков, Г.А. Пастернак-Таранушенко та інші.

Етимологія поняття «фінансова безпеки підприємства» є різними у багатьох науковців.

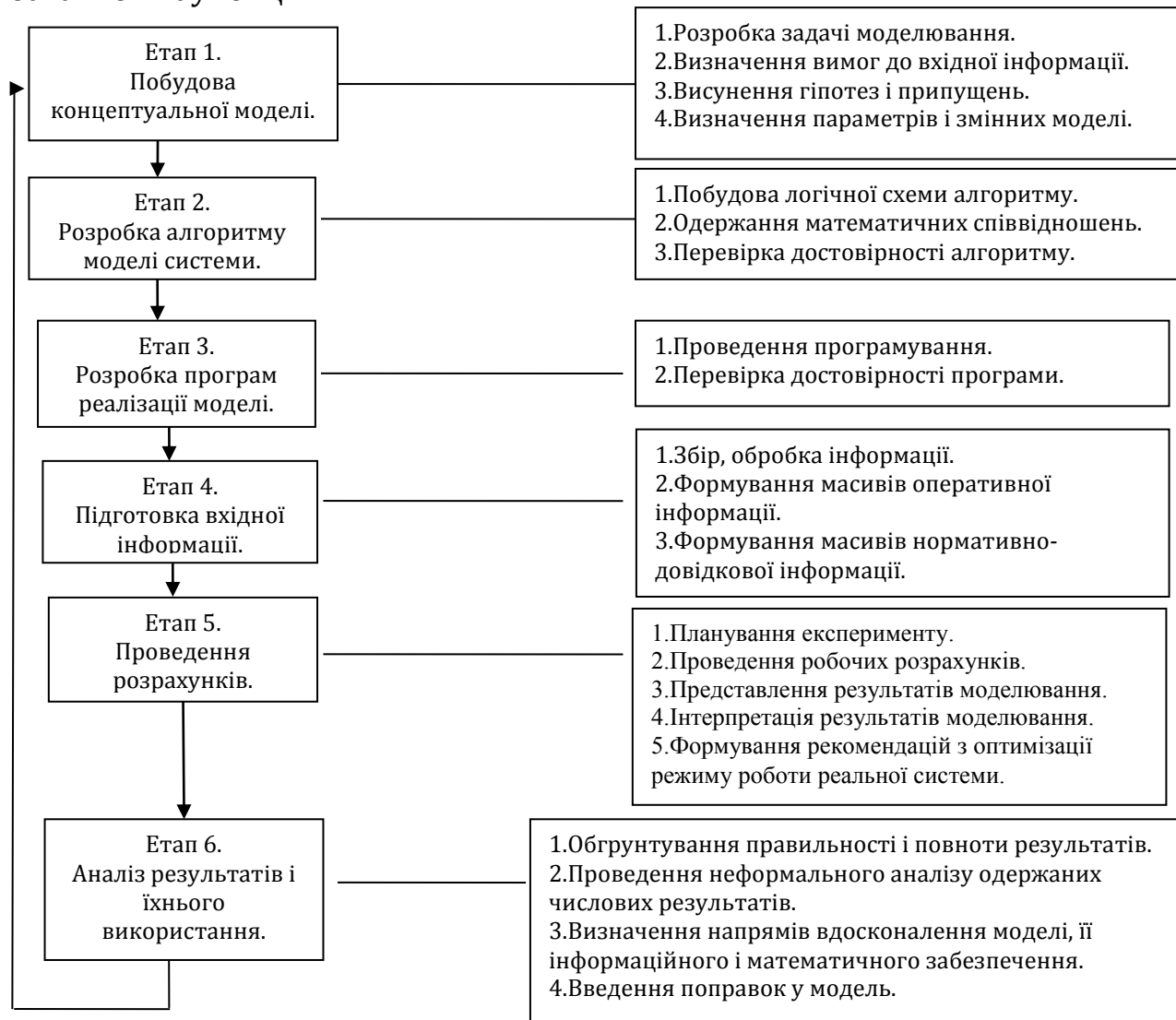

Рис. 1. Послідовність розробки моделі системи фінансової безпеки підприємства

*Сформовано автором на основі [4]

О.І. Барановський вважає, що фінансова безпека підприємства - це «ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин або рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань» [1].

Р.С. Папехін вважає, що фінансова безпека підприємства «здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеного і конкурентного середовища» [2].

На думку Д. Ванькович, фінансова безпека підприємства-це «важлива складова частина економічної небезпеки підприємства, а саме вдале управління оперативною фінансовою та інвестиційною діяльністю» [2].

І.А.Бланк під фінансовою безпекою підприємства бачить «кількість і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікальних реальних і потенціальних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначають на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді» [3].

Існують різні підходи при формуванні системи фінансової безпеки підприємства. Зокрема, Кириченко О.А. та Кудря І.В. виділяють наступні основні елементи системи [2]:

- Суб'єкти системи (керівник підприємстві, професіонал з економічної безпеки, аналітик з економічної безпеки);
- Об'єкти (фінансова діяльність підприємства, прибуток, активи, капітал);
- Загрози (зовнішні і внутрішні);
- Ризики (фінансові, операційні, інвестиційні);
- Механізм управління фінансової безпекою;
- Контроль фінансової безпеки;

Згідно Концепції фінансової безпеки України, сутність фінансової безпеки з точки зору системного підходу полягає в збереженні та укріпленні міжсистемних зв'язків, забезпеченні існування та розвитку кожної підсистеми, з огляду на інтереси фінансової системи загалом.

Епіфанов А.О., Пластун О.Л., Домбровський В.С. вважають, що система фінансової безпеки суб'єкта підприємства являє собою сукупність взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, які повинні оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього і зовнішнього середовища. Система має бути інтегрована у фінансово-економічний механізм фірми, що дозволяє здійснювати постійний контроль за ризиком середовищем суб'єкта підприємництва та приймати вчасні і обґрунтовані рішення. Основними складовими системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва науковець визначає підсистеми діагностики, контролю та оцінки результатів, а також підсистему фінансових важелів і методів забезпечення фінансової безпеки. Системи повинна розв'язувати завдання здійснення моніторингу фінансового стану підприємства для раннього виявлення ознак його кризового розвитку; визначення масштабів кризового стану підприємства; дослідження основних факторів, що обумовлюють

кризовий розвиток підприємства; створення і реалізацію заходів з запобігання криз і попередження банкрутства підприємства; контроль за виконання заходами і оцінка результатів [2].

Таким чином, фінансова безпека підприємства є вагомою складовою економічної безпеки, кількісно та якісно визначений рівень фінансового стану підприємства, відповідність показників фінансового стану підприємства їхнім нормативним значенням.

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський.- К. : Київ. Нац. торг-екон. Ун-т., 2004. - 759 с.

2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. Вып. 10– 784 с. – (Серия «Библиотека финансового менеджера»)

3. Фіскально-бюджетні механізми фінансової безпеки держави: колективна монографія / Г.Я. Аніловська, М.Й. Штангрет. – Львів: СПОЛОМ, 2012.- 464 с.

4. Євдокімов Ф.І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємств/ Ф.І. Євдокімов, О.В.Мізіна, О.О. Бородіна// Наукові праці Донецького державного технічного університету. – 2002.-№6.-С.6-12.

Полторацька Д.В.,

*здобувач вищої освіти групи ОО-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Вінічук М.В.,

*к.е.н., старший викладач кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Проблеми соціально-економічного розвитку суспільства в період трансформацій та фінансово-економічних криз, моніторинг і контроль за досягненням цілей безпеки на макро-, мезо- та макрорівні, управління процесом забезпечення належного рівня і якості життя населення в країні потребують чіткого визначення ключових принципів соціального, економічного та політичного регулювання. Стан економічної безпеки держави є головним критерієм оцінки ефективності державної політики і діяльності владних структур під час реформування й розвитку економічної системи держави, і зокрема, регулювання змін її фінансово-кредитної сфери.

Фінансова безпека – це захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання зобов'язань.

Механізм забезпечення фінансової безпеки держави характеризується сукупністю організаційної структури, методів та інструментів, що забезпечує економічну безпеку за функціональними компонентами та окреслюється певними показниками – індикаторами. Кожен з індикаторів має своє граничне (найменше чи найбільше) значення. Граничні значення індикаторів, як зазначав А. Сухоруков, є «пороговими» і вважається, що відхилення фактичного значення індикатора від порогового свідчить про необхідність профілактики або усунення причин, що зумовлюють ці відхилення [1, с. 73].

За допомогою розробленої науково обґрунтованої системи індикаторів можна оперативно: 1) аналізувати стан фінансової безпеки різних об'єктів; 2) запобігати розвитку негативних тенденцій; 3) вносити необхідні корективи у повсякденну та перспективну діяльність; 4) прогнозувати розвиток подій.

Сукупність індикаторів, які характеризують стан фінансово-кредитної сфери, на думку М. Єрмошенка, є найважливішою вхідною інформацією, на якій має базуватися весь процес стратегічного планування фінансової безпеки [2, с. 56-61]. Тому правильному вибору індикаторів повинна бути приділена значна увага. Оскільки економічна безпека видозмінюється під впливом політичних, соціально-економічних та соціокультурних чинників, її основним завданням є встановлення допустимих меж відхилень значень індикаторів та визначення граничних значень, порушення яких спричиняє загрози економічній безпеці.

До основних індикаторів, які характеризують фінансову безпеку держави, відносяться: 1) індикатори бюджетної безпеки: дефіцит державного бюджету; розмір дохідної частини бюджету; видатки бюджету (по укрупнених статтях); спосіб фінансування дефіциту бюджету; 2) індикатори державного боргу: внутрішній борг (загалом, у відсотках до ВВП, у відсотках до доходів бюджету, витрати та джерела обслуговування внутрішнього боргу); зовнішній борг, витрати і джерела його обслуговування; 3) індикатори грошово-кредитного сектора: стан платежів у національному господарстві; баланс доходів та грошових витрат населення; загальна грошова маса в обігу; грошова маса поза банками (готівка); грошова маса коштів на розрахункових і поточних рахунках; структура розміщення грошової маси – у підприємств та організацій; у домашніх господарствах – валютні заощадження тощо; кредити НБУ; процентні ставки; обсяг безготівкових розрахунків; розмір повернення валютних коштів з-за кордону; 4) індикатори інвестиційної сфери: обсяг капітальних вкладань вітчизняних підприємств усіх форм власності; розмір іноземних інвестицій в акції вітчизняних підприємств; розмір іноземних кредитів в інвестиції; 5) індикатори фінансової безпеки громадян: ВВП на одну особу; мінімальний рівень споживання; грошові доходи на одну особу; середньомісячна зарплата; рівень

мінімальної пенсії; розмір грошових заощаджень; частка населення, що проживає на межі бідності, тощо; 7) індикатори фінансової безпеки держави: розмір ВВП і НД; співвідношення обсягу фінансових ресурсів держави і ВВП; частка перерозподілу ВВП через бюджет; загальний обсяг фінансових ресурсів; рівень і темпи інфляції; реальний обмінний курс гривні; обсяг валютних резервів; рівень бюджетного дефіциту; розмір державного боргу; співвідношення державного боргу до ВВП тощо [3].

Щодо рівня фінансової безпеки України за 2007-2017 рр., то варто зауважити, що протягом окресленого періоду спостерігається загальна тенденція до його зниження. Це викликано тим, що фінансова система України ще не набула рис, притаманних ринковій економіці, і перебуває в стадії формування [4]. Нині фінансові можливості держави, які залежать від обсягу фінансових ресурсів, залишаються досить обмеженими. Загострення політичного становища України та військові дії на території східних областей провокує дезорганізацію цієї системи, що йде поряд з її криміналізацією, створює значну загрозу фінансовій безпеці України і може призвести до вкрай негативних наслідків [5].

Таким чином, можна стверджувати, що сучасний фінансовий стан світової економіки переконливо свідчить, що проблема економічної безпеки держави набуває актуальності і виняткового значення не лише для України. Так як, основна мета економічної безпеки держави полягає в тому, щоб ефективно використати державні ресурси для попередження загроз і гарантувати розвиток і стабільне функціонування всієї економіки в майбутньому, фінансова безпека як складова економічної безпеки держави відіграє важливу роль у формуванні фінансово-кредитної політики держави.

1. Сухоруков А.І. Фінансова безпека держави : навч. посібн. / А.І. Сухоруков, О.Д. Ладюк. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 192 с.

2. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М.М. Єрмошенко. – К. : Изд-во КНТЕУ, 2001. – 309 с.

3. Комарницький І.М. Сутність і шляхи забезпечення фінансової безпеки держави / І.М. Комарницький, І.А. Франів, Б.М. Комарницький // Науковий вісник Національного університету ДПС України : зб. наук. праць. – Сер.: Економіка, право. – 2010. – № 2(49). – С. 23.

4. Кубах Т.Г. Сутність фінансової безпеки як складової економічної безпеки держави / Т.Г. Кубах // Вісник української академії банківської справи. – 2007. – №2 (23). – С. 46-51.

5. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія/ за заг.редакцією доктора екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова:ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 С.

Полієва А.Ю.,
здобувач вищої освіти 431 групи
факультету фінансів, підприємництва та обліку
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Науковий керівник:
Зибарева О.В.,
д.е.н., доцент, завідувач кафедри
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

В системі фінансового планування підприємства актуалізується питання залежності фінансових результатів діяльності (до прикладу, чистого прибутку) від факторів, що визначають їх зміни (доходів від реалізації продукції, її собівартості, а також зміни курсу валюти, оскільки виробництво, реалізація, отримання сировини і доходів, і практично вся діяльність залежать від зарубіжного партнерства). Для розв'язання даного завдання можна скористатися апаратом кореляційно-регресійного аналізу (КРА), який дозволяє виміряти тісноту залежності між досліджуваними ознаками, визначити абсолютний і відносний вплив екзогенних змінних на чистий прибуток, виявити вплив окремих факторів на формування прибутку підприємства та виявити рівень їхньої значущості як на прибуток, так і їхній взаємозв'язок між собою.

Для виявлення залежності чистого прибутку ТДВ «Трембіта» від собівартості, виручки від реалізації продукції та курсу валют візьмемо до уваги наступні дані (табл. 1):

Таблиця 1
Фактори впливу на формування прибутку ТДВ «Трембіта»

Рік	Чистий прибуток (у)	Виручка від реалізації продукції (x ₁)	Собівартість (x ₂)	Курс долара НБУ* (x ₃)
2010	1843	40644	30642	7,96
2011	3625	47531	34624	7,99
2012	733	35749	28979	7,99
2013	2007	37550	29512	7,99
2014	6385	54252	40133	15,77
2015	24080	93853	55492	24,0
2016	19276	97347	62330	27,19
2017	17617	112622	77356	28,07

Джерело: складено автором з використанням даних форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» ТДВ «Трембіта» (м. Чернівці) та даних НБУ щодо курсу долара США станом на 31 грудня відповідного року

Аналіз проведемо на основі даних таблиці 1 за допомогою використання Пакет аналізу в редакторі Excel (формула 1).

Формула коефіцієнта кореляції виглядає так:

$$r = \frac{\sum(x_i - x_{\text{серед.}})(y_i - y_{\text{серед.}})}{\sqrt{\sum(x_i - x_{\text{серед.}})^2 * \sum(y_i - y_{\text{серед.}})^2}} \quad (1)$$

Отриману матрицю парних кореляцій наведено на рис. 1, з якої видно що фактори X₁, X₂, X₃, мають тісний зв'язок з показником Y - чистим прибутком. Дохід (виручка) від реалізації продукції, собівартість та курс валют мають прямий вплив на обсяг чистого прибутку, оскільки коефіцієнти кореляції між даними показниками становлять відповідно 0,94, 0,87 та 0,94.

	Y	X1	X2	X3
Y	1			
X1	0,939103956	1		
X2	0,869251755	0,985460081	1	
X3	0,9379106	0,979074364	0,961988	1

Рис. 1. Матриця парних кореляцій факторів формування прибутку ТДВ «Трембіта»

Розв'язанням другої задачі КРА є побудова рівняння регресії, що адекватно відбиває залежність між економічними ознаками, що вивчаються. Передбачається, що варіацію ендогенної змінної (результативної ознаки Y) визначає зміна екзогенної змінної (чинника X).

Рівняння регресії у цьому випадку набуває вигляду (формула 2):

$$Y = -364,494 + 0,75627x_1 - 0,98834x_2 + 318,5488x_3 \quad (2)$$

Коефіцієнт a₀ = -364,494 - показує, як у середньому змінюється ендогенна змінна Y-чистого прибутку зі зміною екзогенної змінної X на одиницю. Він залежить від масштабу виміру змінних і характеризує величину абсолютного впливу чинника на результат.

Множинний КРА можна виконати з використанням стандартних програм редактора Excel або ж інших пакетів програм, наприклад STATISTICA.

Проаналізуємо отримані результати дослідження:

1. Множинний R = 0,997680583. Коефіцієнт кореляції Пірсона застосовується при оцінці точності регресійної моделі. Його значення має перевищувати 0,7.

2. Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,995366546$. Вказує на те, яка частка варіації поясненої змінної зумовлена варіацією змінної, що пояснює ($0 \leq R \leq 1$). Чим ближче R^2 до одиниці, тим краще регресія апроксимує емпіричні дані. При оцінці точності регресійної моделі вимагається, щоб R^2 більше 0,5.

3. Значущість $F=0,00004$. F і значущість F дозволяють перевірити значущість рівняння регресії, встановити відповідність результатів регресійної моделі емпіричним даним і достатність незалежних змінних, внесених до неї, для опису залежної змінної. Значущість F показує теоретичну ймовірність того, що при виконанні цієї гіпотези F -статистика більше емпіричного значення F . Потрібно, щоб значущість F менше 0,05.

Завдяки кореляційно-регресивному аналізу можна визначити сили зв'язків різних пар змінних, при цьому враховується, що зв'язок кожної пари змінних знаходиться під впливом із іншими змінними. З рівняння видно, що між прибутком і виручкою від реалізації та курсом валют існує тісний прямий лінійний зв'язок. Змінний фактор x_2 - собівартістю продукції має мінусове значення (-0,98834), що показує зменшення чистого прибутку із зростанням собівартості продукції.

Таким чином, з проведених розрахунків, можна зробити висновок, що дохід (виручка) від реалізації, собівартість та курс валют значно впливають на формування показника чистого прибутку ТДВ «Трембіта», тому підприємству необхідно регулювати собівартість продукції, яка є основою для отримання максимальних прибутків, що в свою чергу призведе до збільшення виручки від реалізації та сприятиме ефективному функціонуванню підприємства. Між чистим прибутком підприємства та собівартістю продукції існує обернений зв'язок, що характеризує ефективність всього процесу виробництва на підприємстві, рівень організації виробничого процесу, технічний рівень. Фінансова безпека підприємства залежить від низки факторів, зокрема значний вплив мають економічні та політичні потрясіння в країні. В умовах швидкого падіння вартості національної валюти особливий вплив справляє саме валютний ризик. Загалом, оскільки підприємство дотримується експортно-орієнтованого вектору, девальвація гривні справить на нього більш сприятливий вплив, ніж ревальвація національної валюти. Знайдена модель є значущою, тому її можна використовувати для прогнозування рівня прибутку, знаючи відповідні значення собівартості, виручки від реалізації продукції та прогнозований курс валют.

Пращур А.О.,
здобувач вищої освіти групи ФК-31 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Нагірна О.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Банківська система України є одним із основних джерел інвестування фінансових ресурсів, забезпечує перерозподіл тимчасово вільних коштів між суб'єктами господарювання та регулює грошовий обіг. Але економічна та політична нестабільність, знецінення грошей, масове безробіття та інші чинники негативно впливають на діяльність банків України. Тому відновлення довіри до банківської системи є на сьогодні актуальним питанням.

Станом на 01.01.2017 р. 96 банківських установ мали ліцензію НБУ на здійснення банківської діяльності. За 2014-2016 рр. Кількість платоспроможних банківських установ скоротилась на 51(табл.1).

Таблиця 1

Динаміка зміни кількості банків за 2014-2016 рр. [2]

Кількість банків	2014	2015	2016
Платоспроможні	147	117	96
- зміна	(-33)	(-30)	(-21)
Державні	7	7	6
- зміна	(0)	(0)	(-1)
Іноземні	25	25	25
- зміна	(0)	(0)	(0)
Приватні	115	85	65
- зміна	(-33)	(-30)	(-20)
Неплатоспроможні	16	3	4
- зміна	(16)	(-13)	(1)
У стадії ліквідації	21	64	84
- зміна	(19)	(43)	(20)

Загальні активи банків збільшилися на 10,6%, чисті – практично не змінилися (+0,2%). Основна складова приросту загальних активів – збільшення портфеля ОВДП та похідних інструментів Приватбанку внаслідок переходу банку до державної власності (рис.1). У 2016 році тривав негативний статистичний ефект від виведення банків із ринку[2].

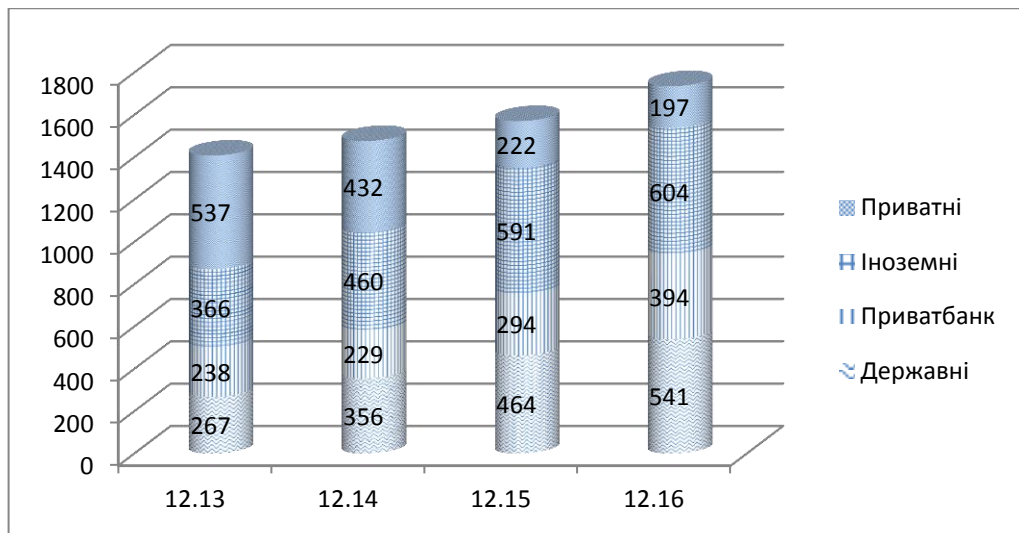

Рис.1. Загальні активи за групами банків, млрд. грн. [2]

У 2016 році обсяг зобов'язань платоспроможних банків значно не змінився (рис. 2). Нові депозити населення та бізнесу замінили кредити НБУ та частину субординованих боргів та міжбанківських кредитів, які було переведено у капітал [2].

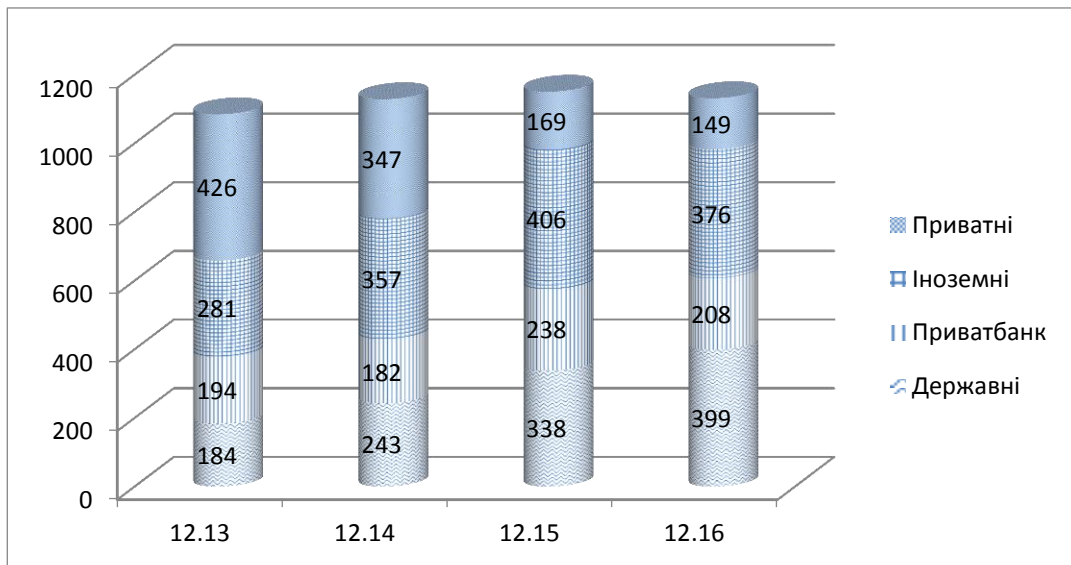

Рис.2. Структура зобов'язань за групами банків, млрд. грн. [2]

Фінансовий результат банківської системи за 2016 рік, як і за попередні два роки був від'ємним і склав -159,39 млрд.грн. (рис.3). Така ситуація пов'язана із збільшенням обсягів відрахувань у резерви.

За підсумком 2016 р. 31 з 93 функціонуючих банків отримав збитки на загальну суму 169,3 млрд. грн. З цієї суми майже 80% (135,3 млрд. грн.) припадає на ПАТ КБ «Приватбанк» [1].

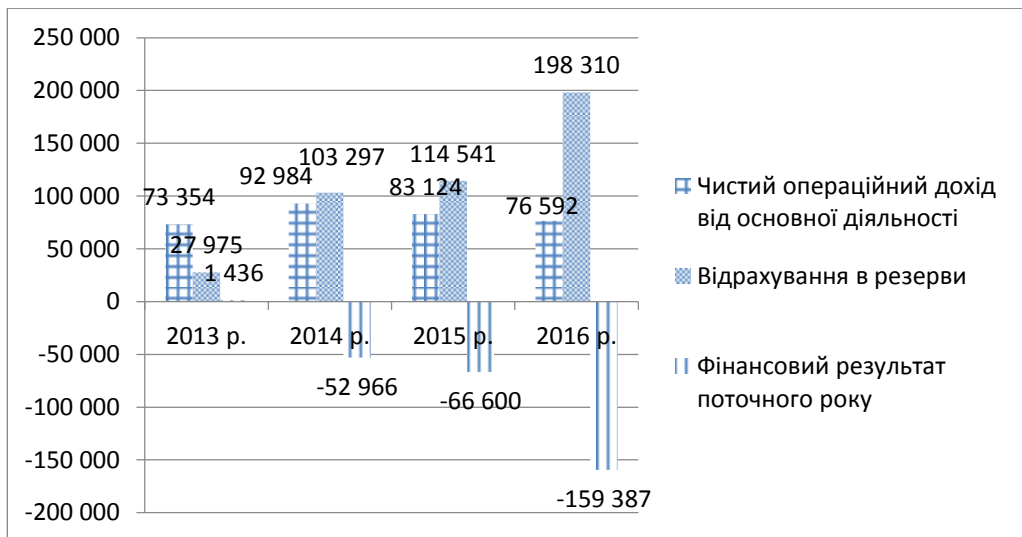

Рис.3. Основні показники результатів діяльності банківської системи України, млн. грн. [складено за даними 1]

Отже, як бачимо із проведеного дослідження 2014-2016 рр. були вкрай важкими для банківської системи України. Найбільшими проблемами є низький рівень капіталізації, відтік капіталу, значна девальвація національної валюти, зменшення довіри, збільшення сум прострочених кредитів тощо. Тому, для прискорення розвитку банківської системи, уряду разом із банками необхідно розробити систему заходів, які б дозволили звести до мінімуму вплив негативних факторів та повернути довіру до банківського сектору.

1. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2016 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2016.pdf.

2. Огляд банківського сектору, Випуск 2, Лютий 2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>.

Ревій А.З.,

здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Марушко Н.С.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ

Ефективність діяльності підприємства залежить від інформаційної системи, фундаментальною основою якої є облікова інформація. Облікова система підприємства, з однієї сторони, виступає основним джерелом управлінської інформації, а з іншої, - інструментом планування та прогнозування діяльності підприємства. Тому, без

організації раціональної системи обліку неможливо на високому і ефективному рівні досягнути позитивних результатів діяльності підприємства.

Загальновідомо, що система обліку поділяється на такі його види як фінансовий та управлінський. В даний час можна виділити різні практики взаємозв'язку фінансового і управлінського обліку. Операції управлінського обліку відображаються в загальній системі бухгалтерських записів на відповідних синтетичних рахунках, які умовно відносяться до управлінського обліку. Розподіл даних бухгалтерського (фінансового) обліку і управлінського обліку може здійснюватися на рівні аналітичного обліку [1, с. 58].

В Україні управлінський облік базується на основі формування та розподілу витрат, доходів та фінансових результатів діяльності підприємства.

На сьогодні є багато досліджень в даній царині, найбільш відомими є праці проф. М. Чумаченка В. Сопко, М. Пушкаря Ф. Бутинця, Л.Чижевської, Н.Герасимчука, В. Палія та ін.

В західному обліку, де існує реальне виділення підсистем управлінського і фінансового обліку, розрізняють автономну та інтегровану системи управлінського обліку.

Автономна система передбачає наявність двох відокремлених облікових підсистем управлінського і фінансового обліку, кожна з яких ведеться по власному плану рахунків, і, в основному, в окремих комп'ютерних модулях. Облік витрат в розрізі економічних елементів і доходів за видами діяльності ведеться в фінансовому обліку, а облік витрат в розрізі статей калькуляції і доходів за видами виробництва продукції – в управлінському обліку. При такому варіанті забезпечується збереження комерційної таємниці про найбільш важливі показники фінансово-господарської діяльності підприємства.

При інтегрованій системі управлінський облік ведеться спільно з фінансовим обліком за єдиним планом рахунків, в якому для управлінського обліку виділяються спеціальні розділи. Для зв'язку управлінського і фінансового обліку служать контрольні рахунки (рахунки доходів і витрат в фінансовому обліку), які мають або пряму кореспонденцію з рахунками управлінського обліку, або передають дані через тимчасові передавальні рахунки. Для застосування такого варіанту в українській практиці необхідний інтегрований план рахунків, в якому забезпечено можливість деталізації даних для управлінського обліку [2, с. 37].

Витоки відмінностей в способах організації управлінського обліку (автономна або інтегрована система) і взаємовпливу фінансового і управлінського обліку лежать в інституціональному контексті світової облікової практики. Враховуючи той факт, що ведення фінансового обліку є обов'язковою вимогою законодавства, тобто його домінування,

управлінський облік розвивався не так динамічно. Проте, розвиток нових вимог бізнесу, інформаційних технологій, конкурентне стан на ринку, інноваційні процеси – все це формує нові потреби і нові можливості для систем управлінського обліку. Не дивлячись на величезний розвиток можливостей в виробництві інформації, більшість бізнес-структур все ще використовують єдину систему для формування фінансової та управлінської звітності. Це призвело до того, що управлінський облік зводився до обліку витрат, але інформація про затрати як правило недостатня для прийняття управлінських рішень. Боротьба за офіційне визнання управлінського обліку як самостійної підсистеми бухгалтерського обліку продовжувалася до 1972 року, доки американська асоціація бухгалтерів розробила програму підготовки спеціалістів з управлінського обліку із присвоєнням випускникам кваліфікації бухгалтера – аналітика [3].

Сучасний стан облікової інтеграції в Україні повинен будуватися не тільки на перейнятті досвіду зарубіжних країн, але й спробі врахувати особливості національної системи ведення бізнесу.

1. Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика: [колективна монографія у 2 т. / за ред. П.Й. Атамас]. – Дніпропетровськ : ФОП Дробязко С.І., 2014. – Т. 2 - 408 с.

2. Нападовська Л. Управлінський облік: суть, значення і рекомендації по його використанню в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит . - 2011. - № 8-9. – 50-53 с.

3. Особливості інтеграції управлінського та бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://m.stud.com.ua/68935/audit_ta_buhoblik/vzayemozvyazok_upravlinkogo_finansovogo_obliku

Сличко А. В.,

*здобувач вищої освіти групи ОО-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Вінічук М.В.,

*к.е.н., старший викладач кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Однією з найважливіших економічних проблем в Україні з часів її незалежності є зростання загроз фінансовій і, зокрема, бюджетній безпеці. Це зумовлено негативною динамікою розвитку процесів у соціально-економічній сфері, а саме, розладом системи державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання, що останнім часом усе більш посилюється і проявляється в хронічному дефіциті державного бюджету.

Бюджетна безпека є передумовою реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики як основи досягнення національних економічних інтересів країни.

Бюджетна безпека держави – це стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції [1].

Бюджетна безпека держави зумовлюється розміром бюджету, рівнем перерозподілу ВВП через бюджет, структурою доходів і видатків бюджету, розміром, характером та рівнем дефіциту бюджету, методами та масштабами бюджетного фінансування, процесом бюджетотворення, своєчасністю прийняття та характером виконання бюджету, рівнем бюджетної дисципліни. Разом з тим, бюджетна безпека держави у значній мірі залежить від рівня розвитку економічної та фінансової системи держави, характеру економічної, а також фінансової політики держави. Бюджетна безпека являється передумовою виконання ефективної державної фінансово-економічної політики у контексті національних інтересів [2] та оцінюється через відношення дефіциту (профіциту) державного бюджету до ВВП; рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет; відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету [3].

До основних загроз, що чинять прямий деструктивний вплив на бюджетну безпеку держави у формі визначеного обсягу економічного збитку, можна віднести такі: неефективність податкової системи, заниження господарюючими суб'єктами податкової бази та ухилення від сплати податків; неефективність системи контролю за витрачанням бюджетних коштів; неефективний розподіл державних коштів, більша частина яких спрямовується на споживання, а не на розвиток; невиконання юридичними особами-резидентами зобов'язань за іноземними кредитами, одержаними під гарантії уряду; несвоечасне прийняття бюджету та звітів про його виконання. Також значною загрозою бюджетній безпеці є наявність проблеми надмірного податкового навантаження. На сьогоднішній день, податки відіграють важливу роль в економічному розвитку країни, оскільки є основним джерелом дохідної частини Державного бюджету. Стягування податків є достатньо високим і гальмує розвиток економіки, а це створює загрозу для економічної безпеки держави [4].

Бюджетна безпека держави полягає у захищеності від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз бюджетній системі, що досягається за рахунок здатності органів державної влади формувати в достатньому обсязі бюджетні ресурси для виконання державою своїх функцій. Формуючи бюджетну безпеку, держава зобов'язана дотримуватися таких основних умов: урахування вимог усіх об'єктивних економічних

законів і закономірностей розвитку суспільства; вивчення і врахування попереднього досвіду фінансового і бюджетного розвитку; вивчення і врахування досвіду інших країн; врахування конкретного етапу розвитку суспільства, особливостей внутрішнього та міжнародного становища; дотримання комплексного підходу до розробки і реалізації заходів бюджетної політики, політики у галузі фінансів, ціноутворення, кредиту, заробітної плати тощо [5].

Бюджетна безпека України є однією із головних складових фінансової безпеки. Ключовими факторами підвищення рівня якості державних послуг та виконання функцій держави у контексті національних інтересів є збалансованість видатків і доходів бюджету, ефективно управління державним боргом та дефіцитом з метою забезпечення рівня конкурентоспроможності державної економіки.

Бюджетна безпека як вагомий фактор соціально-економічного розвитку країни є характерним індикатором і критерієм результативності її бюджетної політики та організації бюджетного процесу. Бюджетна безпека виражає здатність держави за допомогою бюджету виконувати притаманні їй функції та завдання, а також задовольняти потреби платників податків та отримувачів бюджетних коштів з урахуванням індивідуальних, корпоративних і суспільних інтересів. Забезпечення бюджетної безпеки держави є одним із ключових завдань під час реалізації її стратегічних соціально-економічних пріоритетів.

1. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Затверджено Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 N 1277. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.

2. Дарнопих Г. Елементи системи національної економічної безпеки / Г. Дарнопих // Економічна безпека: проблеми і стратегія забезпечення в Україні: зб. наук. праць. – Харків : ХІБМ, 1998. – 176 с.

3. Зверук Л.А. Фінансова безпека – основа стабільного розвитку України // Бізнес Інформ. – 2016. – № 7. – С. 131–135

4. Червінська О.С., Коваль О.В. Аналіз податкового навантаження в Україні та шляхи його оптимізації // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.6.

5. Юрій С., Дем'янишин В. Бюджет, бюджетна доктрина та бюджетна політика держави: сучасна парадигма, іманентний детермінізм, реалії і перспективи / С. Юрій, В. Дем'янишин // Світ фінансів. – 2010. – № 4. – С. 7–29

6. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за 2009 —2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua>.

7. Звітність про виконання Державного бюджету України за січень-вересень 2016 року, Державна казначейська служба України [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.

Соболева М.Ю.,
здобувач вищої освіти групи ОА-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Горбан І.М.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В МІЖНАРОДНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ EUROSАI

Зарубіжний досвід організації державного фінансового контролю показує, що органи фінансового контролю, які стежать за законністю, правильністю, ефективністю використання коштів державного бюджету та підтримання належного рівня економічної безпеки держави, діють у всіх країнах. При цьому організація зовнішнього фінансового контролю розглядається не як самоціль, а як невід'ємна частина управління громадськими фінансами та частка впливу організації на економічну безпеку держави в цілому, а також є одним із засобів реалізації права громадян на отримання ними достовірної інформації про використання державних коштів [1].

Рахункова палата України є членом Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) з 1998 року та Європейської організації вищих органів фінансового контролю (EUROSАI) з 1999 року. У рамках міжнародних організацій EUROSАI та INTOSAI Рахункова палата бере участь у роботі комітетів INTOSAI з професійних стандартів, інституційного розвитку та робочих груп INTOSAI з аудиту навколишнього середовища, державного боргу та ключових національних показників, а також цільових груп EUROSАI з інституційного розвитку, професійних стандартів і обміну знаннями та робочих груп з аудиту навколишнього середовища та інформаційних технологій [2].

Для України в квітні 2009 року відбулась знакова подія - Рахункова палата була обрана в якості зовнішнього аудитора ОБСЄ. Це було історичною подією для ОБСЄ і для України як члена цієї організації. Пізніше було прийнято рішення відновити повноваження Рахункової палати України протягом двох років у зв'язку з успішним завершенням його задач як зовнішнього аудитора ОБС, а згодом ще на рік. Також Рахункова палата України очолює групи EUROSАI з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф. До VIII резолюції Конгресу EUROSАI, що відбувся в Лісабоні в червні 2011 року, члени цільової групи були продовжені на наступний трирічний термін [2].

Рахункова палата України активно бере участь у діяльності комітетів і підкомітетів INTOSAI, зокрема, в Комітеті з професійних

стандартів, зміцнення потенціалу Комітету, робочої групи з екологічного аудиту, Робочої групи з питань державного боргу [3].

Паралельно з внутрішніми інституційними перетвореннями і процесами, змінюється і якість міжнародного співробітництва Рахункової палати України. На сьогоднішній день, Рахункова палата України уклала двосторонні угоди про співробітництво з 22 ВОФК. В ці угоди також включені консультації, обмін методологій і стандартів державного аудиту, процедур та методів, поліпшення аудиторської системи та підзвітності, прозорість у формуванні та реалізації державної політики, професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та скоординовані перевірки з питань, що становлять взаємний інтерес [3].

На VIII Конгресі, що відбувся в Лісабоні, був затверджений Стратегічний план на період 2011-2017 рр., який спрямований на посилення державного аудиту в Європі. Відповідно до положень Угоди про партнерство та співробітництво, укладеною між Україною та ЄС, Кабінетом Міністрів України було схвалено План дій «Україна – ЄС», який сприяє і підтримує мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур. План дій встановлює комплексний перелік пріоритетів модернізації України. Одним з основних пріоритетів є державний фінансовий контроль (ДФК). На виконання зазначеного плану дій підготовлено стратегічні документи – Концепцію розвитку ДФК та план заходів з її реалізації, які схвалені розпорядженнями уряду у 2005 році. В документах міститься заходи щодо розвитку та створення нормативно-правової бази ДФК, її поступову гармонізацію з міжнародно визнаними стандартами (IFAC, ІА, INTOSAI), методиками і кращою практикою країн Євросоюзу у сфері контролю та аудиту державних надходжень, видатків, активів і зобов'язань[3].

Отже, повне копіювання досвіду інших європейських держав є не можливим, але в силах українських аудиторів є можливість вивчати міжнародні практики щодо державного аудиту, впроваджувати сучасні форми і методи аудиту у своїй діяльності, обмінюватися інформацією щодо збереження стабільності та підвищення рівня економічної безпеки України, розширювати свої професійні відносини. Адаптація позитивного зарубіжного досвіду функціонування системи державного фінансового контролю може значно поліпшити і підвищити результативність та ефективність контрольної роботи, створити більш потужний інструментарій забезпечення державної безпеки і суспільства якісною, надійною, своєчасною, незалежною інформацією, яка так необхідна для підвищення ефективності державного управління та прийняття найважливіших управлінських рішень.

1. *Державний фінансовий контроль : підручник / Чумакова І. Ю., Шульга Н. В.; за заг. ред. О. А. Петрик. — К. : КНЕУ, 2013. — 412с.*
2. *INTOSAI Guidance for Good Governance (INTOSAI GOV) [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://www.issai.org/intosai-guidance-for-good-governance-\(intosai-gov\)/](http://www.issai.org/intosai-guidance-for-good-governance-(intosai-gov)/)*
3. *Рахункова палата України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/328499?cat_id=409*

Фенюк У.Д.,
здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Марушко Н.С.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

Для аналізу змісту аутсорсингу і його особливостей, які характеризують його сучасний стан, необхідно роздивитися відповідні основні поняття та категорії, які отримали поширення в практиці менеджмента і які використовуються як і в вітчизняній, так і в зарубіжній науковій літературі.

Багато науковців у своїх працях писали про аутсорсинг, а саме: Д. Браун, В. Вітко, С. Вілсон, М. Власенко, О. Єщенко, К. Караченцев, Д. Керімов, О. Костюченко, Р. Майданик, О. Мельниченко, Н. Оніщенко, Ф. Павелко, Б. Римар, О. Римкевич, І. Семеніхін, Б. Усач, О. Цатурян, Г. Чанишева свого часу досліджували окремі аспекти проблем аутсорсингу.

Аутсорсинг – буквально трактується як «використання зовнішніх ресурсів» або «зовнішніх джерел». В наш час існує дуже багато визначень аутсорсингу. Наприклад, в сучасних економічних словниках аутсорсинг трактується, як передача сторонньому підряднику деяких бізнес-функцій або частин бізнес-процесу підприємства з цілю підвищення виробництва праці і зниження собівартості продукції, перевага за рахунок більш дешевої робочої сили, залученої зі сторони.

Появлення концепції аутсорсингу обумовлено розвитком підходів, які закладені в ідеї розділення праці. Очевидно, що ні одна компанія не володіє повним набором внутрішніх можливостей і ресурсів для просунення по всіх напрямках своєї діяльності. Внутрішні ресурси організації можуть втрачати свою конкурентоспроможність, мають місце обмежених фінансових можливостей, в організації можуть бути відсутні необхідні компетенції для досягнення поставлених цілей. Загострення конкуренції на ринку змушує компанії шукати нові форми удосконалення управління з метою зменшення витрат, скорочення

надлишкових видів діяльності, збільшення виробництва праці. Тому організація починає залучати ресурси із зовнішнього середовища : результати виконання окремих видів робіт купуються в сторонніх організаціях в якості послуг [1].

Варто чітко розділити аутсорсинг та процес постачання ресурсів, матеріалів, готових виробів від підрядника чи субпідрядника. Як зазначає Роберт Гендфілд, в процесі аутсорсингу обов'язково повинна відбутися реструктуризація бізнес-процесів на підприємстві, а під час передачі постачальникам відбувається лише передача певних функцій з персоналом або без нього, як правило, у малі компанії [2].

У Центрально-Східному європейському регіоні український ринок ІТ-аутсорсингу є одним з найбільш зростаючих завдяки наявності великої кількості кваліфікованих спеціалістів та низьких витрат на персонал. Використання ІТ-аутсорсингу компанії забезпечує такі переваги: концентрацію усіх зусиль на основному бізнесі. Передача супутніх бізнес - процесів на аутсорсинг дає змогу направити зусилля на основну діяльність компанії; залучення чужого досвіду - аутсорсингова компанія спеціалізується на визначеному виді діяльності та обслуговує велику кількість фірм, що дає можливість їй володіти усіма поточними питаннями і використовувати напрацьований досвід; гнучкість масштабів бізнесу. За збільшення (скорочення) масштабів бізнесу підприємству необхідно буде наймати (скорочувати) працівників, нести витрати на їхнє навчання, обладнання робочого місця, платити додаткові податки, компанії тощо, що потребує часу та додаткових витрат і може призвести до зниження мобільності бізнесу і зростання витрат - для аутсорсингової компанії збільшення або скорочення масштабів бізнесу супроводжується лише переглядом вартості послуг, які передані на аутсорсинг; надійність і стабільність - аутсорсингова компанія несе відповідальність за роботу, яку виконує згідно з договором на обслуговування та чинним

Україна вже давно стала відомою на карті світу завдяки своєму потенціалу у галузі інформаційних технологій. Тому останні десять років компанії із США та Західної Європи активно налагоджують взаємодію із цим ринком в Україні. Так, можна спостерігати, що більшість компаній представлених у славнозвісній Силіконовій долині, мають своє представництво у містах України. Як правило, українські фахівці займаються розробкою програмного забезпечення - офіси таких компаній представлені таких обласних центрах, як Львів, Дніпропетровськ, Одеса, Харків та у столиці. При цьому парадоксальним є те, що країна досі відстає по застосуванню ІТ-технологій у себе на території, а також по рівню густоти персональних комп'ютерів на душу населення, будучи наочним прикладом «цифрової прірви» та «цифрової нерівності».

Та все ж активність та ентузіазм українських представників ІТ-сфери робить Україну перспективним партнером по аутсорсингу у цій сфері. Серед найбільш відомих гравців ринку Інформаційні Технології, Інком, GlobalLogic Україна, Luxoft, AMI, Сітронікс VERNA, Арт-Мастер, SoftServe тощо. При цьому, на жаль, як зазначають експерти, «Недостатня інтеграція з Європейським Союзом стримує зростання цін і виїзд ІТ-професіоналів із країни. Відомо, що Польща й інші нові держави-члени ЄС шукають кваліфіковані ІТ-ресурси в Україні. Німеччина також визнає можливості аутсорсингу в Україні - німецькі замовники використовують 6% всіх офшорних аутсорсингових ресурсів України» [3].

Враховуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що аутсорсинг в Україні має ряд проблем, наприклад недостатня налагодженість зв'язків України з європейськими країнами, відсутність законодавчих умов для виходу іноземних підприємств на вітчизняний ринок. та значний потенціал до розвитку. Незважаючи на юридичні перешкоди, даний сектор економіки може розвиватись значними темпами, в основному за рахунок новизни цього напрямку. Аутсорсинг знаходиться на стартовому рівні в Україні, що дозволяє їй використовувати його як ресурс для покращення менеджменту більшості організацій, які ще не мають подібного досвіду. Найбільш перспективною є ІТ-сфера, яка наповнена прогресивними та молодими професіоналами, які готові бути гнучкими, впроваджувати нові інструменти управління та ризикувати з метою реалізації стратегічних цілей.

Зважаючи на значний потенціал в сфері ІТ та технічного забезпечення, доцільним би було відкриття виробничих підрозділів всесвітньо відомих компаній в Україні. Даний вид кооперації міг би бути прибутковим для обох сторін – великі компанії могли б зекономити значну частину коштів на оплату праці робітників, а талановита молодь мала б можливість для реалізації свого потенціалу в умовах міжнародного партнерства. Тому, для залучення іноземних інвестицій та розвитку кадрового аутсорсингу, необхідним стає внесення поправок на законодавчому рівні та створення сприятливих умов для виходу іноземних компаній на ринок України.

1. Прохоренко О. В. Аутсорсинг як засіб віртуалізації бізнесу / О. В. Прохоренко // Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – № 31. – С. 119–123.

2. Курбанов А. Х. Методика оцінки цілесобразності використання аутсорсинга / А. Х. Курбанов // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 1; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.scienceeducation.ru/101-5437.

3. Календжян, С. О. Аутсорсинг и делегирование полномочий в деятельности компаний / С.О. Календжян. - М.: Дело, 2017. - 272 с.

Шегинський І.І.,
здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Наконечна Н.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

КРИПТОВАЛЮТА – ГРОШІ МАЙБУТНЬОГО

Про Bitcoin і технологію Blockchain чули навіть ті, хто ніколи не користувався криптовалютами та не розуміє, що таке mining. Швидке зростання популярності та курсу віртуальних грошей, а надто з початку 2017 року, зробило їх трендовою темою. Утім, далеко не всі можуть чітко уявити, у чому головні переваги цифрової валюти, як вона працює та які перспективи в новій ланцюговій системі зберігання даних та грошових переказів. Окрім того, в Україні і багатьох країнах світу відсутній законодавчий статус криптовалюти, а більшість пояснень у відкритому доступі переобтяжені технічною інформацією [1].

Наразі вартість криптовалюти становить 10,919 тис. дол. за монету[2]. Паніка на криптовалютному ринку сталась через заборону Китаєм всіх ICO (Initial Coin Offering — первинне розміщення монет, форма залучення інвестицій в нові технологічні проекти), а також новинами про заборону криптовалютних бірж в цій країні [3].

Багато українців також почали замислюватися над тим, щоб використовувати такий тип розрахунків, а також заробляти на майнінгу - видобутку Bitcoin. Згідно з чинним законодавством право випуску електронних грошей надано виключно банкам. З метою захисту прав споживачів, безпеки здійснення переказу коштів НБУ рекомендує громадянам використовувати тільки ті платіжні системи розрахунків, які внесені НБУ в Реєстр платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури. Також зауважимо, що відповідно до вимог законодавства, фізичні та юридичні особи мають право вчиняти розрахунки тими електронними грошима, правила використання яких узгоджені з НБУ [4].

Незважаючи на правові колізії, деякі банки України працюють з системою Bitcoin. Вивід Bitcoin на карту банку України - це один з найбільш зручних і швидких способів конвертувати Bitcoin. Всі ризики, пов'язані з використанням у розрахунках криптовалют типу Bitcoin несе учасник розрахунків. НБУ не відповідає за можливі ризики і втрати, пов'язані з використанням Bitcoin [5].

Найбільша проблема з Bitcoin – це шахрайство і маніпуляції. Тому є необхідність створення спеціального органу, працівники якого будуть глибоко розуміти всі пов'язані з Bitcoin-валютою процеси та будуть здатні запобігати шахрайству у сфері онлайн-грошей.

Таким чином, криптовалюта Bitcoin має багато позитивних моментів, які, швидше за все, переймуть електронні гроші, що емітуються банківською системою. Відбудеться злиття реальних і віртуальних грошей з кращими якостями тих і інших. Наприклад, у Німеччині Bitcoin вважають розрахунковою грошовою одиницею. У Китаї операції з Bitcoin дозволені для фізичних осіб. У прогресивній Швейцарії Bitcoin має ідентичний з іноземною валютою статус. Японія ж визнає Bitcoin законним платіжним засобом.

1. *Все про Bitcoin (Біткоїн) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://droidzona.ru/vse-o-bitcoin-bitkoin/>*

2. *Курс криптовалюти біткоїн (Bitcoin) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.slovoidilo.ua/2018/03/01/novyna/svit/vartist-bitkoina-dosyahla-majzhe-11-tysyach-dolariv-monetu>*

3. *Ісайкін О. С. Біткоїн - цифрова криптовалюта [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://xn--80aja6bcnk.com.ua/referati/36-it/1205-referat-na-temu-bitkoin-cifrova-kriptovalyuta.html>*

4. *Роз'яснення щодо роботи з електронними грошима в Національній платіжній системі «Український платіжний простір» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43756124>*

5. *Криптовалюта - гроші майбутнього? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vashbankir.com/financial-literacy/articles/kriptovalyuta-dengi-buduschego.html?hl=uk>*

Якубовська М.Т.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-21 факультету № 5
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Пушак Я.Я.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі однією з ключових проблем розвитку вітчизняної економіки є корупція та формування значних обсягів фінансових потоків, що мають не лише тіньовий, але й доволі часто кримінальний характер. Ключовою інституцією, що повинна запобігати явищу легалізації таких доходів в Україні є Державна служба фінансового моніторингу, а ключовим її інструментом є так званий «фінансовий моніторинг».

Фінансовий моніторинг – являє собою сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження

зброї масового знищення, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [1].

Роль фінансового моніторингу в забезпеченні фінансово – економічної безпеки держави полягає в виявленні та зниженні рівня фінансової злочинності, а саме діяльність фінансового моніторингу зорієнтована на реалізацію функцій і завдань держави у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Незважаючи на заходи, легалізація (відмивання) злочинних доходів стала глобальною загрозою економічної та політичної безпеки країни, у зв'язку з чим цей вид злочинної діяльності перебуває у центрі уваги правоохоронних та фінансових органів більшості держав світового співтовариства.

Основні питання здійснення фінансового моніторингу в банківській системі України визначаються сукупністю нормативно-правових документів основними з яких є:

- Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму»[1];

- Закон України «Про банки і банківську діяльність»[2];

- Кримінальний кодекс України [3];

- Кодекс України про адміністративні правопорушення [4].

Цілком очевидно, що важливим елементом системи протидії легалізації незаконних доходів в державі є банківська система. В сучасних умовах банківська система працює не дуже ефективно, що пов'язано із відсутністю зв'язку між окремими елементами законодавства та системою протидії легалізації незаконних доходів.

Під час аналізу фінансових операцій на наявність підозр що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму суб'єктам необхідно мати чітке розуміння того, що фінансування тероризму може здійснюватись, зокрема, як терористичними організаціями, які вдають із себе законних юридичних осіб, так і шляхом використання законних юридичних осіб, як каналів для фінансування тероризму.

Таким чином, з метою зменшення ризиків суб'єктів бути використаними злочинцями за для фінансування тероризму рекомендуємо суб'єктам використовувати право відмовитися від проведення фінансової операції у разі, якщо вона містить ознаки такої, що згідно із Законом підлягає фінансовому моніторингу, у тому числі у відношенні яких виникли підозри, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та повідомляти про це Держфінмоніторинг України протягом одного робочого дня, але не пізніше наступного робочого дня з дня відмови (стаття 10 Закону).

Також, з метою зменшення ризиків фінансування сепаратистських та терористичних заходів на території України, Держфінмоніторинг

України рекомендує суб'єктам зупиняти, відповідно до статті 17 Закону, фінансові операції, які проводяться особами, що зазначені у списку українських фізичних осіб та фізичних осіб країн, що підтримують міжнародну терористичну діяльність, в частині застосування до них економічних санкцій, та повідомляти про це Держфінмоніторинг України [5].

Розглядаючи проблему щодо виявлення операцій легалізації доходів, можна виділити в світі 3 моделі моніторингу операцій:

1) повідомлення вповноваженого органу про всі операції, сума яких перевищує нормативно встановлену межу;

2) інформування про операції, що викликають підозру;

3) заборону на здійснення великих операцій з готівковими коштами. Поєднання усіх трьох моделей забезпечить найефективнішу систему моніторингу операцій клієнтів банку[6].

Проблеми та перспективи розвитку системи фінансового моніторингу пов'язані із недостатньою кількістю кваліфікованих кадрів; відсутністю однозначних якісних критеріїв щодо віднесення фінансових послуг до таких, що підлягають фінансовому моніторингу та оцінки їх ризику.

Для посилення дій, пов'язаних із розвитком системи фінансового моніторингу, пропонуються заходи з удосконалення фахового забезпечення цього процесу через організацію і проведення спільно економістами та юристами наукових досліджень фінансово-правового напрямку для пошуку ефективних методів попередження «відмивання» коштів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Текст]: закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-18 – VII: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>

2. Про банки і банківську діяльність: [Текст]: закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3. Кримінальний кодекс України: [Текст]: від 7 грудня 2000 року № 2121-III: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: [Текст]: від 7 грудня 1984 року № 8073-X: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

5. Стратегія розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму на період до 2015 року: Розпорядження КМУ від 9 березня 2011 р. № 190-р [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/documents.hp?cat_id=34&doc_id=369&lang=uk&page=

6. Бережний О. Ризики використання послуг банків для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансування тероризму в системі банківських ризиків // Вісник Національного банку України. — 2009. – №4. – С. 3-7.

РОЗДІЛ III. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аль Жаммаль Жорж

*аспірант економічної кібернетики та управління економічною безпекою
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Науковий керівник:

Тімофєєв В.О.

*д.т.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та
управління економічною безпекою
Харківський національний університет радіоелектроніки*

ОЦІНКА КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах європейської інтеграції України питання ефективної протидії корупційним проявам у системі економічної безпеки підприємства все частіше стають необхідною передумовою для підтримки та продовження реформ в Україні за рахунок міжнародного фінансової підтримки. Вітчизняні суб'єкти господарювання все частіше стикаються з корупцією, особливо у відносинах між бізнесом і державними органами, незалежно від їх розміру. Рівень корупції становить 4-10% обороту компанії, а частина компаній втрачала бізнес через корупційні дії конкурентів. Проведені дослідження з питань протидії корупції, в яких розглядається роль урядових (неурядових) організацій та бізнесу, зокрема малого та середнього, дають можливість стверджувати, що великий бізнес є рушієм корупції, оскільки малий і середній дає хабарі, щоб вижити, а великий – щоб отримати надприбутки. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити та запровадити дієві механізми системи попередження корупційної поведінки, які повинні бути засновані на визнаних міжнародних антикорупційних стандартах. Основним елементом такої системи є розробка та впровадження стратегії мінімізації корупційних ризиків в системі економічної безпеки.

Науковий доробок із проблем управління ризиком значний і включає наукові дослідження відомих українських та зарубіжних вчених [1; 2; 3], праці яких присвячені розгляду перш за все сутності економічного ризику, визначенню факторів і причин його виникнення, характеристиці методів оцінки ступеня ризику. Оцінка ризиків є необхідною складовою для управління ризиками, разом з тим, корупційна середовище характеризується певними особливостями, для аналізу яких необхідно використовувати ситуаційний підхід. Міжнародні організації активно займаються розробкою методології, спрямованої на проведення комплексної оцінки корупційних ризиків.

Європейський союз пропонує країнам використовувати такі загальні механізми для виявлення «корупціогенних» чинників в діяльності посадових осіб: методи прямого спостереження за діяльністю, аналіз повноважень, проведення опитувань і інтерв'ю. Запропоновані експертизи в рамках інституційної оцінки можуть здійснюватися як державними органами всередині країни шляхом здійснення самооцінки, так і міжнародними організаціями в ході проведення зовнішньої оцінки. При цьому можливо визначити «частоту і серйозність корупції», шляхом виявлення найбільш «проблемних» областей і факторів в ході опитувань всередині відомств. Виявлення корумпованості окремих державних функцій дозволяє проводити спрямовану антикорупційну політику, реформуючи проблемні сфери і впливаючи на ключові рішення, що приймаються на високому рівні.

Процес управління корупційними ризиками на підприємстві, на думку європейських експертів, може включати в себе кілька складових [4]: ідентифікація корупційного ризику, аналіз корупційного ризику, оцінювання корупційного ризику, розроблення та запровадження заходів зі зниження (або мінімізація) корупційного ризику та оцінювання вжитих заходів щодо мінімізації корупційного ризику.

Базуючись на систематизації методичних підходів до оцінювання корупційного ризику провідних європейських організацій, включаючи Раду Європи (Council of Europe), Європейський Союз (European Union), Групу країн із боротьби з корупцією (GRECO), можливо виділити та запропонувати чотири етапи оцінювання корупційних ризиків у системі економічної безпеки підприємства, а саме:

1. Аналіз та оцінювання поточного рівня корупції та її наслідків.
2. Виявлення (ідентифікація) корупційного ризику або факторів, що можуть призвести до корупційної поведінки.
3. Безпосередньо оцінювання корупційного ризику.
4. Розроблення програм для зниження (мінімізація) корупційного ризику.

Таким чином, доведено, що розглянуті методичні підходи провідних європейських організацій, цілком можуть застосовуватись в Україні. Їхнє опрацювання та упровадження, з урахуванням особливостей національної корупції, сприятиме успішному проведенню оцінювання корупційних ризиків та подальшій роботі з їхньої мінімізації.

1. Костенко В. Світовий досвід протидії корупційним проявам / В. Костенко // *Держава і право*. – 2012. – № 58. – С. 302-308.

2. Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність / [І. Курінна, В. Малярчук, М. Саприкіна, М. Супрунюк, О. Трезуб]. – К.: Поліграфія «Юстон», 2015. – 47 с.

3. Agbo S. Performance Audit: A Tool for Fighting Corruption in the Nigeria's Public Sector Administration / S. Agbo, J.A. Aruomoghe // *International Journal of Management and Sustainability*. – 2014. – Vol. 3. – Issue 6. – P. 374-383.

4. Шалимова М. А. Управление комплаенсом: построение взаимодействия подразделений / М. А. Шалимова // Внутренний контроль в кредитной организации. – 2011. – № 1. – С. 33–36.

Байло І.А., Славитяк І.Р.,
здобувачі вищої освіти групи ОО-11 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Піцур Я.С.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Загальновідомо, що туризм у сучасних умовах є важливим атрибутом суспільного життя та важливою потребою людства. Туристична галузь – одна з найбільш сталих складових світової економіки, яка за останні десятиріччя має стабільні (в середньому 5% на рік) темпи зростання, і незважаючи на коливання попиту вважається одним з найперспективніших напрямків суспільно-економічного розвитку[3, с.8]. А з появою Інтернету, попит на туристичні послуги ще більше зростає.

Зазначимо, що ринок туристичних послуг в світі почав формуватися досить таки недавно. Адже сьогодні, з одного боку, стрімко зростає кількість товарів та послуг в туризмі, покупців та продавців, а з іншого - з'являються нові можливості, щодо придбання турів. У зв'язку з тим, що зникає потреба у конкретному місці для зустрічі продавців і покупців. З розвитком Інтернет-технологій відбувається свого роду повернення до основ розуміння ринку. Адже одним з найбільш універсальних таких місць продажу чи зустрічей покупців із продавцями може бути мережа Інтернет. При чому, слід зауважити, що розвиток останньої в меншій мірі залежить від рівня розвитку країни, а більш відноситься до бажання громадян бути в потоці інформації, керувати нею. Тому чим буде швидша поява суб'єкта туризму в мережі Інтернет, тим успішнішим він буде. В Україні Інтернет-маркетинг є надзвичайно перспективним, оскільки кількість активних користувачів росте не з кожним роком, а помісячно [1].

Фахівці порталу зазначають, що незважаючи на зростання кількості вакансій на ринку відчувається значний дефіцит кандидатів, які мають насправді глибоке розуміння онлайн-середовища та володіють навиками ефективного стимулювання збуту. В основному інтернет-маркетологів набирають у рекламні інтернет-агенства, які надають клієнтам комплексні рішення щодо просування в мережі.

Однак, великі компанії з інших галузей, усвідомлюючи необхідність використання онлайн-інструментів в маркетингу, також набирають фахівців в цій галузі. Дуже затребуваними зараз є менеджери по роботі із соціальними медіа, а також фахівці із пошукової оптимізації [5].

Цільові сторінки, які є також відомі під назвами лендінгових сторінок (або англійською landing page). Можуть бути максимально функціональними для потенційних туристів, адже на них, як правило, міститься вичерпна інформація по конкретному запиту туриста (наприклад, замки Золотої Підкови).

Звичайно, варто звертати увагу на маркетингові компанії в Інтернеті. Ці діяльності просто відсутні в регіоні. Оскільки він є часто представлений на туристичних виставках та ярмарках, але в Інтернеті мало мати базову сторінку, її потрібно просувати та але набагато функціональніше та ефективніше. Для цього потрібно створити цільові сторінки по базових напрямках туризму в регіоні та організувати маркетингові компанії по конкретній рекламі, наприклад у Google AdWords чи Яндекс Дірект.

Таким чином, сучасний розвиток туристичного ринку в Україні у значній мірі залежить від використання такого важливого інструменту як інтернет-маркетинг, бо саме він вимагає осмислення і наукового обґрунтування процесів, що відбуваються у сфері Інтернет-маркетингу, який дасть змогу сформувати ефективну систему онлайн-управління підприємствами, за допомогою інтерактивних методів здійснювати оперативне маркетингове управління виробничо-комерційною діяльністю, а також вивести українські компанії у світовий бізнес-простір, створюючи їм адекватні умови для результативної ринкової конкуренції.

1. В каких сферах кандидаты на расхват? [Електронний ресурс] / Режим доступу:

http://robota.ua/info/jobsearcher/post/2016/08/12/konkurs_na_vakansiju_19_chelovek_na_mesto.aspx

2. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) – 2-е вид., перероб. та доп. – К: «Альтерпрес», 2016. – 436 с. іл., картосхеми.

3. В Україні вже майже 20 мільйонів регулярних інтернет-користувачів [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/technology/2017/03/27/125244/>

4. Свистун М. В Україні дефіцит кваліфікованих інтернет-маркетологів [Електронний ресурс] / М. Свистун – Режим доступу: <http://emarketingblog.ua/v-ukrajini-defitsyt-kvalifikovanyh-internet-marketolohiv/#more-1259>

Байсицький І.Л.,
здобувач вищої освіти групи МНМ-12 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Піщур Я.С.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ДІАГНОСТИКА КОМУНІКАЦІЙ ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Головною умовою перетворення комунікацій в самостійний інструмент управління організації стає розробка методики виміру ефективності комунікаційних процесів, яка адаптована для потреб вітчизняних підприємств. Тому в управлінні комунікаціями на перший план виступає проблема розробки комплексної методики оцінки, яка співставляє комунікації з потребами стратегічного розвитку підприємства. Ця задача вважається однією з найбільш складних у сфері управління комунікаціями [1, с. 7].

На рис. 1 показана загальна схема оцінки ефективності комунікацій в організації.

Запропонована методика діагностики системи комунікацій в організації включає аналіз за сімома блоками:

– «структура комунікацій» – містить запитання, які визначають ступінь внутрішньої цілісності організації, узгодженості рішень, швидкість надходження інформації, специфіку внутрішніх та зовнішніх інформаційних потоків;

– «низхідні комунікації» – включають запитання, що відображають стан комунікацій між різними рівнями ієрархії;

– «горизонтальні зв'язки» – містить запитання, що відображають: стан обміну інформацією між різними підрозділами та посадовими особами, рівень координації діяльності підрозділів та керівних осіб тощо;

– «канали комунікації» – містить пункти, що покривають: забезпеченість технічними засобами комунікації, рівень видатків на технічні засоби комунікації, відповідність використання каналів специфіці повідомлень та цілям комунікації;

– «інформаційні потреби» – містять запитання, які показують рівень задоволеності інформаційних потреб керівників та працівників;

– «комунікаційний клімат» – включає категорії оцінки, які відображають соціально-психологічні аспекти комунікаційної діяльності;

– «зворотній зв'язок» – містить запитання про якість зворотного зв'язку як всередині організації, так і з клієнтами.

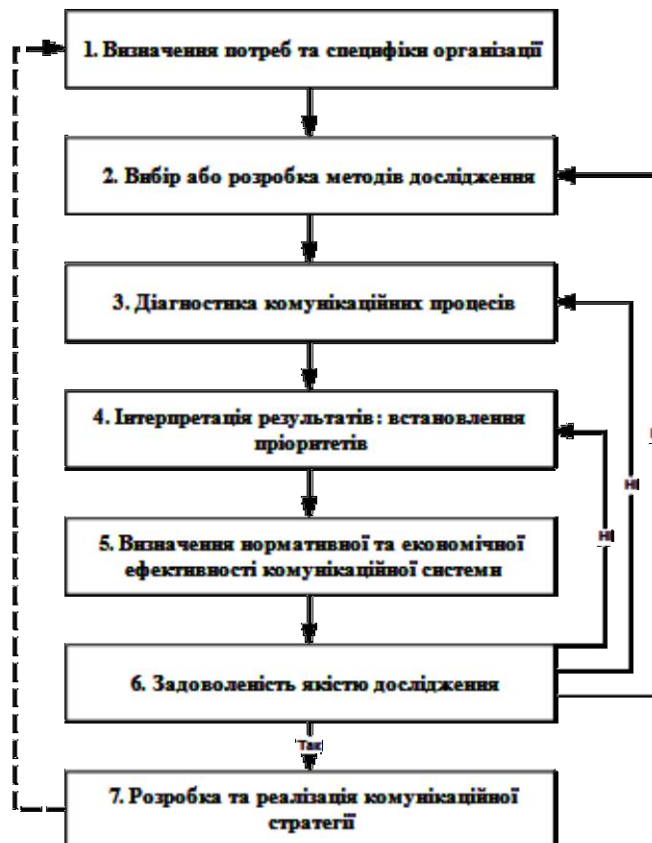

Рис. 1. Модель діагностики комунікацій

Після етапів діагностики та інтерпретації результатів роблять висновки про ефективність чи неефективність організації в сфері комунікацій. Під ефективністю розуміють використання доступних ресурсів таким чином, щоб були досягнуті поставлені цілі при мінімальних витратах. Для більш повного розгляду ефективності потрібно розмежувати нормативну та економічну ефективність.

Зазначимо також, що отримання інформації про те, наскільки ефективними є комунікаційні процеси та чи існують резерви підвищення їх ефективності, важливо через ряд причин:

- рівень розвитку організаційних комунікацій впливає як на якість прийняття рішень, так і на рівень виконання, а також можливість підприємства успішно взаємодіяти з навколишнім середовищем;
- до цього часу керівники вітчизняних підприємств недооцінювали значення комунікацій для успішної діяльності;
- необхідні критерії оцінки результатів заходів щодо удосконалення комунікаційних процесів [2, с. 135].

Таким чином, оцінка ефективності – важливий інструмент управління комунікаційними процесами, що дозволяє використовувати основні управлінські функції в комунікаціях, в тому числі планування та контроль. Включення етапу оцінки в управління комунікаціями дозволяє отримати багатосторонню картину комунікаційної діяльності, а також визначити, наскільки ефективно задоволені інформаційні та

комунікаційні потреби як керуючої, так і керованої підсистем, а також зовнішнього середовища, і на цій основі приймати обґрунтовані рішення з розвитку комунікаційної системи організації в пріоритетних напрямках.

1. Кверк Б. *Создавая связи. Внутрикorporативные коммуникации в бизнес-стратегии* / Под ред. А. Л. Разумовской. – М.: Вершина, 2016. – 416 с.

2. Андерсен Б. *Бизнес-процессы. Инструменты для совершенствования* / Б. Андерсен. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2011. – 272 с.

Біловус В.І.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-12 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Сватюк О.Р.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Безпека соціально-економічних систем, на мій погляд, виступає як результат подальшого розвитку відносин управління, наповнення їх функцій новим розширеним змістом, перш за все, функцій організації та контролю. Саме на стику цих функцій виникає нова функція управління - забезпечення безпеки соціально-економічних систем, яка значним чином інтегрує в собі певний розвиток змісту цих функцій. Безпека як результат управлінської діяльності з усунення загроз має складну, множинну предметність: в одному з аспектів це є здатність системи попереджувати заподіяння можливої шкоди інтересам особи, суспільства і держави, в іншому є вияв стану захищеності їх інтересів, в третьому - вияв системи заходів безпеки [1].

Найважливішою умовою ефективних суспільних перетворень є економічна безпека соціальної системи - її захищеність, стабільність, внутрішня підконтрольність управлінським впливів, збереження потенціалу подальшого розвитку, можливість повноцінно використовувати наявні ресурси [2]. Таким чином, безпеку охоплює і зовнішні, і внутрішні чинники розвитку.

Найбільш глибокі теоретичні уявлення про безпеку визначають її як стан соціальної системи. У концепціях йдеться не про захист (функціональний, ситуаційно-факторний підхід), а про захищеності, тобто про характер соціальних відносин (соціальний, інституційний підхід). І звичайно, коли дослідники мають на увазі стан суспільства, центр уваги переміщений на внутрішні механізми підтримки стійкого, збалансованого розвитку системи, відтворення її основних параметрів. Таким чином, розгляд різних точок зору і різних видів аргументації

призводить до висновку, що економічна безпека повинна розглядатися як інституціональна система відтворення умов стабільної, стійкої економічної динаміки за допомогою дії самих соціальних відносин.

Незважаючи на те що дослідники вивчають в першу чергу загальнонаціональні та глобальні критичні ситуації, дуже важливі зроблені ними висновки про ситуативно-факторної структурі безпеки і про кумулятивний ефект накопичення якості регіональних криз, які за певних умов перетворюються на чинник суспільної небезпеки на макрорівні[3].

Сутність економічної безпеки виявляється і конкретизується через систему їх часткових видів, які в більшій та меншій мірі мають економічну складову. До них слід віднести і демографічну, екологічну, військову, політичну, соціальну, кримінальну, фінансово-грошову, кредитну, бюджетну, енергетичну, ресурсну, цінову тощо[4]. Тобто, для будь-якого окремо взятого виду національної безпеки інші його види виступають як забезпечуючі фактори. Таким чином, фактори забезпечення власне економічної безпеки знаходяться не лише «всередині» економічної сфери, включаючи і внутрішньо економічні і зовнішньоекономічні її підсистеми.

Політика економічної безпеки визначається на основі певних принципів, які створюють політичну і правову базу для оцінки зовнішніх і внутрішніх загроз, формування національних економічних Інтересів і стратегії економічної безпеки.

При аналізі безпеки соціальних систем доцільно виділяти такі складові:

- соціально-економічну незалежність, що означає насамперед можливість здійснення контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної діяльності: соціальне вирівнювання у суспільстві;

- стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для соціальної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів;

- здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни[5].

1. Марченко О. М. Актуальні загрози фінансово-економічній безпеці суб'єктів господарювання України / Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – Вип. 1.

2. Сватюк О.Р. Корпоративний контроль як важливий інструмент зміцнення економічної безпеки суб'єктів господарювання // О.Р. Сватюк, Г.Я. Левків. Актуальні

проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні: колективна монографія / за ред. Я.Я.Пушака та Я.С.Піцура – Львів: Ліга-Прес, 2017. – 368 с.

3. Франчук В.І. Діагностика загроз економічній безпеці акціонерних товариств // Вісник Національного університету податкової служби України: збірник наукових праць. – Ірпінь 2011 – Вип. 1.

4. Франчук В.І. Теоретична модель забезпечення економічної безпеки акціонерних підприємств // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.8.

5. Шевченко І. Особливості формування економічної безпеки підприємства /І. Шевченко // Наука молода. – 2010.

Бінюк А.М.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-12 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Гобела В.В.,

*викладач кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та обґрунтованої системи економічної безпеки підприємства. Це зумовлено передусім збільшенням числа джерел загроз економічній безпеці підприємства в сучасних умовах; збільшенням кількісної та якісної ролі приватного сектора економіки та особливо її структурної складової – кримінально-тіньового бізнесу; зростанням у структурі джерел фінансового забезпечення підприємств, особливо малих, частки залучених джерел і зменшенням частки власних джерел фінансування; наростанням необхідності забезпечення інституційних, і зокрема етичних, норм та правил взаємовідносин між суб'єктами бізнесу та господарювання.

Загалом, економічна безпека підприємства – це можливість і вміння економічної системи боротись з небезпекою знищення її організаційної структури і статусу, а також з перешкодами у досягненні поставлених цілей зростання [3].

Також розрізняють два види заходів безпеки: загальні (ті, що запобігають можливим загрозам через розробку та дотримання нормативів безпеки і здійснюються управлінським персоналом) і спеціальні (ті, що зупиняють загрози конфіденційними методами і методами роботи в надзвичайних ситуаціях, здійснюються безпосередньо працівниками).

Ефективне управління безпекою підприємства базується на наступних принципах [7]:

- 1) законність – будь-яка діяльність повинна бути законною;
- 2) економічна доцільність – варто організовувати захист лише об'єктів, витрати на захист яких менші, ніж втрати від реалізації загроз за цими об'єктами;
- 3) об'єднання превентивних та реактивних заходів економічної безпеки;
- 4) безперервність – необхідне постійне функціонування системи безпеки підприємства;
- 5) диференційованість – при виборі методів подолання кризи слід враховувати ступінь її важкості і величину негативного впливу від її наслідків;
- 6) координування – щоб досягати поставлених цілей необхідно постійно узгоджувати діяльність всіх підрозділів служби безпеки;
- 7) підконтрольність – системи повинна беззаперечно підкорятись рішенням керівництва суб'єкта підприємницької діяльності. Інтереси всього підприємства важливіші інтересів окремих структурних підрозділів.

Загроза економічній безпеці – це дія руйнівних природних впливів суб'єктивного характеру, які пов'язані зі здійсненням недобросовісної конкуренції та порушеннями встановлених норм і законів, які можуть призвести до різного виду втрат організації [5].

Основні елементи системи економічної безпеки підприємства є: технічна безпека; фізична безпека; комп'ютерна безпека; захист комерційної таємниці та конфіденційності інформації; безпека перевезень вантажів та осіб; внутрішня безпека; безпека будинків і споруд; екологічна безпека; протипожежна безпека; конкурентна розвідка; безпека зв'язку; радіаційно-хімічна безпека; інформаційно-аналітична робота.

Головним завданням служби безпеки підприємства є прогнозування та попередження ймовірних загроз, які можуть призвести до кризової ситуації, а також впровадження антикризових заходів, спрямованих на усунення негативних наслідків; зведення до мінімуму впливу зовнішніх і внутрішніх загроз на економічну безпеку організації, зокрема на її фінансові, інформаційні, кадрові, матеріальні ресурси, розробивши комплекс заходів економіко-правового та організаційного характеру.

Для забезпечення і підтримки відповідного рівня економічної безпеки необхідно:

- виділити пріоритетні напрямки, які визначаються на основі аналізу можливих загроз і ймовірності їх здійснення;
- сформувати систему ефективного моніторингу бізнес-простору підприємства;
- створити специфічний координуючий стиль управління в умовах неефективності прямих і функціональних вказівок;
- сформувати координаційно-аналітичні центри, які забезпечують

підготовку стратегічних рішень менеджменту при реальній економічній ситуації.

1. Закон України «Про основи національної безпеки» [Електронний ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/96415>.

2. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации : [учеб. пособ.] / О.А. Грунин, С.О. Грунин. - СПб.; М.; Х.; Минск : Питер, 2002. - 160 с.

3. Даніч В.М., *Понятійний апарат теоретико-множинних моделей економічної безпеки*/ В. М. Даніч// *Економіка Менеджмент Підприємництво*, № 24 (II)/ 2012. – С.56-59.

4. Донець Л.І., Ващенко Н.В. *Економічна безпека підприємства: Навч. пос.* - К.: Центр учбової літератури, 2008, - 248 с.

5. Петряєва З.Ф., Петряєв О.О. *Економічна безпека підприємства як важлива складова сучасного бізнесу* // *Бізнес Інформ*. – 2013. – №3. – С. 259–262.

6. Пірятінська, І.В. *Систематизація підходів до оцінки економічної безпеки будівельних підприємств* [Текст] / І. В. Пірятінська // *Наук.-техніч. зб. ХНУ будівництва та архітектури*. – 2012. – №106 – С. 266-271

Бондаренко О.В.,

*викладач кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського
господарства імені О.М. Бекетова*

Науковий керівник:

Момот Т.В.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського
господарства імені О.М. Бекетова*

СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОГО АГРОСЕКТОРУ НА ВНУТРІШНЬОМУ ТА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКАХ: ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ АГРОКОМПАНІЙ

В останнє десятиріччя в структурі української економіки агросектор грає суттєву роль, є стратегічною галуззю економіки України та забезпечує її продовольчу безпеку і незалежність. Він забезпечує більшу частину державного фонду продуктів споживання; робочі місця переважної частини сільського населення; позитивне багаторічне зовнішньо-торгівельне сальдо; економічні можливості розвитку тощо.

На теперішній час, галузь виробництва та обробки агропродукції є провідною ланкою у структурі ВВП України та складає 12% , а також є одним з головних джерел надходжень доходів до зведеного бюджету України [1]. Продукція агросектору становить 38,2% товарного експорту України [2], а сільське господарство є найбільш стабільно працюючим сектором економіки. Тому переваги від українського агробізнесу для економіки країни, незважаючи на значні ризики і сильний регуляторний тиск, перевищують витрати - зростаючий тренд споживання

продовольства в світі (підтверджується FAO [3]) дозволяє українським агрокомпаніям розширювати виробництво, виходячи на експортні ринки.

На сьогоднішній день, Україна займає перше місце в світі за обсягами виробництва та експорту соняшниковій олії та третє місце у світі за обсягом експорту ячменю, волоським горіхам та рапсу, четверту позицію за показником експорту кукурудзи та тримає шосту щабліну у світі по експорту соєвих бобів та пшениці згідно зі звітом USDA ERS [4]. Таким чином, агрокомпанії України, які здійснюють експорт продукції на міжнародні ринки є великими гравцями-лідерами своєї галузі та мають значний вплив на розвиток економіки України.

Найбільшим імпортером національних продуктів у 2017 році став Європейський Союз. Безперечно, основна заслуга цього – преференції, встановлені Співтовариством для певних категорій наших товарів. Динаміка зростання попиту на український продукт в країнах Азії і Африки свідчить про те, що саме ці ринки мають стати найбільш привабливими для українських експортерів вже найближчим часом.

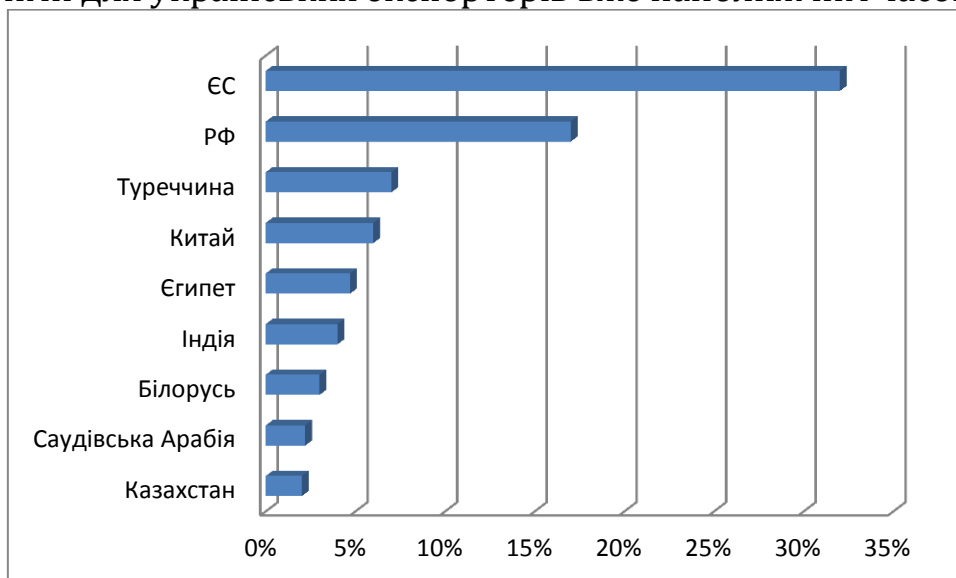

Рис. 1. Дані обсягів експорту українських товарів у розрізі країн світу [5]

Водночас, в сучасних умовах господарювання процеси ведення бізнесу в агросекторі ускладнюються, адже з приходом новітніх технологій у рослинництві та обробці сировини країни-конкуренти збільшують свій потенціал до створення якісної агропродукції та стають більш помітними гравцями на міжнародному ринку товарів широкого вжитку та ринку готової продукції. Українським агровиробникам доводиться більше інвестувати кошти в підвищення ефективності праці та бізнес-процесів та таким чином посилювати конкурентоздатність своєї продукції на експортних ринках.

Однак із розвитком торгівельних відносин, поширенням обізнаності про українську агропродукцію на міжнародному ринку, стає

більше організованих злочинних компаній та окремих осіб, які ставлять собі за мету здійснити зловживання та фінансові махінації з метою отримання вигоди незаконним шляхом від українських агровиробників. У засобах масової інформації, на форумах і конференціях, серед підприємців активно поширюється інформація щодо випадків міжнародного шахрайства з агрокомпаніями України, а також застереження при виході на нові експортні ринки для національних компаній.

Таким чином, система оцінки та контролю економічних ризиків виходу на експортні ринки агрокомпаній України складається з наступних положень:

1) Проаналізувати внутрішні та зовнішні фактори економічних ризиків для компаній агросектору, визначити їхній перелік та ступінь ризику;

2) Запропонувати систему оцінки економічних ризиків компанії при виході на експортні ринки – із зазначенням сигнальних зон ризиків для визначення подальших дій (червона зона – високий ризик, жовта зона – середній ризик, зелена зона – низький ризик);

3) Створити систему контролю та управління внутрішніми ризиками компанії при експорті продукції, поділяючи інструменти та напрямки управління ризиками на фінансові, економічні, управлінські, людські та інформаційні;

4) Розробити класифікацію країн-імпортерів за ступенем ризиковості для агровиробників України з оглядом на досліджені дані та побудовану методологію дослідження кожної країни;

5) Створити рекомендації щодо економічної безпеки агрокомпаній при виході на експортні ринки з огляду на внутрішні та зовнішні фактори впливу – з огляду на досвід роботи з експортом та цикл життя компанії;

1. Державна служба статистики. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. «Експортна стратегія України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/>.

3. Food and agriculture organization of United Nations. «AboutUkraine» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.fao.org/about/en/>

4. United States Department of Agriculture: Economic Research Service [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ers.usda.gov>

5. Organisation for Economic Co-operation and Development [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.oecd.org>

Борова І.Я.,
здобувач вищої освіти групи МН-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Столяренко О.О.,
викладач кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

КАДРОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови ведення бізнесу в Україні зумовлюють актуалізацію проблем ефективного кадрового забезпечення діяльності юридичних осіб усіх форм власності. Важливість кадрової складової полягає в тому, що персонал відіграє ключову роль у конкурентоспроможності та ефективній діяльності будь-якої фірми. Найменша помилка, прорахунок, не кажучи вже про свідомий намір, або некомпетентність можуть стати причиною втрат підприємства. За даними статистичних досліджень близько 80 % випадків економічних злочинів здійснюють співробітники компаній, а ефективна організація роботи щодо забезпечення кадрової безпеки може майже на 60% знизити прямі та передбачити непрямі збитки фірми, пов'язані з людським фактором.

Таблиця 1

Трактування кадрової безпеки підприємства

Науковці	Трактування кадрової безпеки
О. Кіріченко[1]	Правове та інформаційне забезпечення процесу управління персоналом, вирішення правових питань трудових відносин, підготовка нормативних документів, що їх регулюють забезпечення необхідною інформацією всіх підрозділів управління персоналом.
А. Джобава[2]	Сукупність заходів спрямованих на запобігання протиправним діям, або сприяння їм із боку персоналу підприємства.
Г. Козаченко, І. Чумарін, Н. Швець[3]	Процес запобігання негативним впливам на економічну безпеку підприємства через ризики і погрози пов'язані з персоналом його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами загалом

Кібанов вважає, що кадрова безпека – це генеральний напрямок кадрової роботи, тобто сукупність принципів, методів, форм організаційного механізму з опрацювання цілей, завдань, які спрямовані на збереження, зміцнення й розвиток кадрового потенціалу, створення відповідального і високопродуктивного згуртованого колективу,

здатного вчасно реагувати на постійно мінливі вимоги ринку з урахуванням стратегії.

Поняття «кадрова безпека» не має єдиного визначення. На нашу думку, зміст категорії «кадрова безпека» характеризує стан економічної системи, за якого відбувається ефективно управління персоналом, безперебійне виконання функціональних обов'язків, уникнення загроз зовнішніх та внутрішніх.

Кадрова безпека є комбінацією таких складових як: безпека життєдіяльності (здоров'я, фізична безпека), соціально-мотиваційна безпека (фінансова, кар'єрна, естетична, адміністративно-незалежна), професійна безпека (безпека праці, пенсійно-страхова, безпека володіння сучасними знаннями), анти-конфліктна безпека (патріотична, психолого-комунікаційна безпека) технологічна. Зрозуміло, що усі ці складові діють не окремо одна від одної, вони пов'язані між собою різноманітними зв'язками та впливами.

Для забезпечення ефективного функціонування механізму кадрової безпеки та її зміцнення потрібно: поєднувати матеріальні вкладення в персонал з моральними; створювати безпечні та добрі умови для роботи персоналу; створювати умови для кар'єрного росту персоналу; створити на підприємствах підрозділи кадрової безпеки; здійснювати на кожному підприємстві стратегічне кадрове планування; погоджувати ринкові умови, розвиток бізнесу та інтереси співробітників підприємства; здійснювати диференціацію розміру доходів працівників, що виконують різні функції. Таким чином, забезпечення кадрової безпеки може гарантувати стабільне та максимально ефективну діяльність підприємства і високий потенціал його розвитку в майбутньому [1].

Опираючись на людський фактор, вважають, що персонал організації-найбільш слабка ланка в системі економічної безпеки підприємства. Для недопущення помилок працівниками необхідно налагодити ефективну систему управління персоналом, що являє собою сукупність взаємозалежних заходів для створення умов нормального функціонування персоналу в організації.

Процес планування та управління персоналом має бути спрямований на охорону належного рівня економічної безпеки, охоплювати організацію системи підбору, найму, навчання й мотивації праці необхідних працівників.

Щодо забезпечення кадрової безпеки у країнах світу, то у японських фірмах вважають, що менеджер повинен бути спеціалістом, який може працювати на будь-якій ділянці, а не виконувати окремі функції [4].

Приймаючи на роботу, японські фірми дотримуються таких критеріїв: суміщення професій, спроможність працювати у колективі, розуміння значення своєї професії для загальної справи, вміння

вирішувати виробничі проблеми, пов'язувати вирішення різних завдань, писати службові записки і уміння накреслювати графіки. Потенційні кандидати проходять попередню перевірку на здатність працювати у напіваавтономних колективах [5].

Вибагливо ставиться до підбору нових кадрів. Для країни з незначним рівнем безробіття (близько 1,5-2%) ця проблема є більш актуальною безпосередньо для організацій, ніж для рівня державного управління. Одними з найпоширеніших методів оцінки персоналу в Японії можна назвати наступні:

- метод оцінки порівнянням;
- метод оцінки шкалою;
- детальним описом особистостей;
- оцінки нормативом роботи;
- комплексний метод оцінки;
- метод самооцінки [6].

1. Кіріченко О. А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник. 3-тє вид., переробл. і доп. / О. А. Кіріченко. – К. :Знання-Прес, 2002. – 384 с.

2. Джобава А. М. Организационные и экономические составляющие конкурентоспособности предприятия / Джобава А. М. // Кадры предприятия. – 2009. – № 1. – С. 10 -11.

3. Швець Н. Методи виявлення і збереження кадрової безпеки, або як перемогти зловживання персоналу / Н. Швець // Персонал. – 2006. – № 5. – С. 26-27.

4. Михайлова Л. І. Управління персоналом : навч. посіб. / Л. І. Михайлова. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

5. Єгоршин А. П. Управління персоналом : підруч. для вузів / А. П. Єгоршин. – [4-те вид., випр.]. – Н. Новгород: НИМБ. – 2003. – 720 с.

6. Досвід розвинених країн з питань забезпечення кадрової безпеки підприємств України / Г.А. Смоквіна, Х.А. Осипчук.- Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна, №5(15), 2014.

Бура О.В., Добровольська І.І.,

*здобувачі вищої освіти групи ЕКФ-41С, економічного факультету,
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Науковий керівник:

Підхонний О.М.

*д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ВПЛИВ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВИ НА ТІНІЗАЦІЮ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У теперішній час економіка України є низькоефективною та важкорегульованою, зокрема, через високу частку тіньового сектору, що зумовлено відсутністю дієвих інструментів державного впливу превентивного та реактивного характеру. Тінізація економіки становить

перешкоду на шляху підвищення рівня конкурентоспроможності країни, зростання соціальних стандартів тощо. Дослідженню питань тінізації економіки присвятили свої роботи такі вітчизняні вчені, як: А. Базилюк, О. Барановський, З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, О. Глущенко, А. Гончарук, М. Єрмошенко, В. Жук, Т. Ковальчук, І. Мазур, В. Мандибура, С. Мошенський, В. Мунтіян, О. Підхомний, В. Попов, В. Предборський, В. Турчинов, М. Флейчук, Ю. Харазішвілі та інші. Незважаючи на численні праці вчених-економістів, пов'язані з вирішенням проблем тінізації, все ще існує низка питань, що потребують дослідження та вирішення.

Тіньова економіка є феноменом, який залишається на сьогоднішній день нормативно невизначеним. І серед її дослідників немає єдності у розкритті змісту відповідного поняття [1]. На нашу думку, найбільше достовірно відображає дійсність визначення тіньової економіки як складне соціально-економічне явище, що є сукупністю неконтрольованих і нерегульованих як протиправних, так і законних, але аморальних економічних відносин між суб'єктами економічної діяльності з приводу отримання прибутку шляхом приховування доходів й ухилення від сплати податків. Тіньова економіка має три складові: неформальну, приховану і підпільну (кримінальну) економіку. Неформальну економіку утворюють нерегламентовані виробництво товарів і надання послуг; прихована економіка – це легальне виробництво та продаж необлікованих товарів і послуг; підпільна (кримінальна) економіка – заборонені види діяльності (корупція, наркоторгівля тощо) [2].

Основними чинниками зародження та поширення тіньової діяльності й тіньових процесів в Україні можна визначити наступні: 1) існування неповноцінного ринкового середовища; 2) вади у діяльності судової влади; 3) недосконалість фіскальної політики та непередбачуваність змін у податковому законодавстві; 4) недосконалість державного регулювання; 5) активізація корупційних проявів та значний обсяг корупції; 6) дисбаланси структури зайнятості; 7) недостатній захист прав на рухому та нерухому власність і т.д. [3].

Рівень тіньової економіки є важливим фактором, який необхідно брати до уваги аналізуючи економічну ситуацію країни. Тому нами розроблено лінійні кореляційно-регресійні моделі низки показників та проведено аналіз цих показників протягом 2007-2016 рр. У дослідженні, ми виявили значний вплив на рівень тіньової економіки державного зовнішнього і внутрішнього боргів і сформулювали власне бачення проблеми державного боргу. Зростання рівня тінізації національної економіки призводить до зменшення офіційного ВВП. В свою чергу зміни ВВП негативно впливають на приріст кредитного портфеля банків. Простежується прямий вплив державного зовнішнього і внутрішнього боргів на рівень тіньової економіки. Існує певна невідповідність, адже зовнішній борг мав би спрямовуватися у бюджет, і

ці кошти, отримані від іноземних суб'єктів, мали б збільшувати продукування вітчизняних товарів і послуг. Але ми бачимо протилежну ситуацію, коли державний зовнішній борг зменшує офіційний ВВП і призводить до зростання тінізації економіки України. Це свідчить про те, що значна частина державних видатків має непрозорий характер та спричиняє зростання рівня тіньової економіки. Також дуже дивним видається той факт, що за результатами економічного зростання, яке виражається приростами ВВП і кредитного портфеля банків, заборгованість держави збільшується, а для подолання економічних спадів зовнішніх коштів не залучають.

Узагальнення результатів нашого дослідження можна подати у вигляді запропонованої моделі (рис.1).

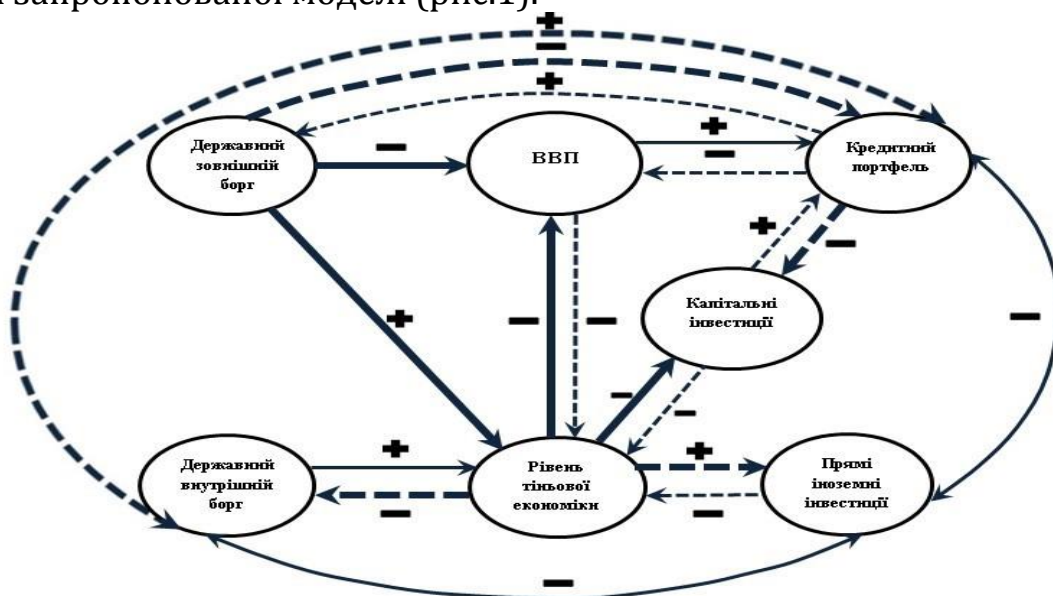

Рис. 1. Модель взаємодії рівня тіньової економіки з різними макроекономічними показниками

Побудовано авторами

З метою подолання негативних наслідків зростання державного борг необхідно розробити та реалізувати заходи щодо протидії цьому явищу, зокрема: варто максимально відмовитися від державних запозичень з метою забезпечення фінансової безпеки країни; контрольну діяльність державних органів якнайтісніше інтегрувати з функціонуванням системи фінансового моніторингу і національною оцінкою ризику.

1. Підхонний О. М. Нелегальне підприємництво та фінансова система України в умовах глобалізації : монографія / О. М. Підхонний, О. О. Глуценко. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, - 2011. – 348 с.

2. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання [Текст] : аналіт. огляд / [упоряд.: С. С. Чернявський, В. А. Некрасов, А. В. Титко та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 152 с.

3. Ладюк О. Д. Характеристика тіньової економіки в Україні / О. Д Ладюк // Економіка та держава. – 2017. – №8. – С. 32-34.

Брезіцький А.А.,
здобувач вищої освіти групи МНМ-11 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Копитко М.І.,
д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ВАГОМІСТЬ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

За умов щораз більш інтенсивної напруженості у підприємницькому середовищі перевагу здобувають ті підприємства, які організовують максимально ефективно використання власних корпоративних ресурсів. Якщо зупинитися на визначенні найбільш вагомих ресурсів, які забезпечують надійний розвиток суб'єкта господарювання, то це, беззаперечно, будуть капітал і кадри. Саме кадри визначають динаміку розвитку на мікро- та макрорівнях. Якщо на підприємстві система організації праці є недосконалою, то це спричиняє до виникнення дисбалансу між результатами праці та рівнем її оплати. Така ситуація формує передумови для небажання працівниками проявляти та використовувати у процесі трудової діяльності з максимальною віддачею власний трудовий потенціал. Все це призводить до падіння рівня ефективності діяльності підприємства і зниження рівня економічної безпеки.

Як зазначають науковці Івченко Є.А. та Серікова О.М. трудовий потенціал з позиції об'єкта дослідження є багатокомпонентною категорією, якій притаманні як кількісні, так і якісні характеристики. До кількісних показників трудового потенціалу на підприємстві належать: чисельність трудових ресурсів відповідних категорій, рівень продуктивності праці, коефіцієнт раціоналізаторської активності, освіти, досвіду праці. Якісні показники використання трудового потенціалу характеризуються: рівнем участі працівників в суспільно-корисній діяльності, станом здоров'я, темпераментом, характером, професійності, кваліфікаційному рівні, професійній мобільності, соціальній відповідальності, акуратності, дисциплінованості, рівнем злочинності в колективі, рівнем соціальної напруженості, рівнем дотримання законів і корпоративних норм, рівнем ефективного співробітництва [1].

На підприємстві для досягнення високого рівня економічної безпеки необхідно здійснювати комплекс заходів, які сприятимуть підвищенню рівня працездатності кожного працівника за рахунок проведення структурних та якісних змін трудового потенціалу.

Впливати на розвиток трудового потенціалу підприємствам необхідно також і у зв'язку з тим, що внаслідок переходу від індустріального виробництва до інноваційно-інформаційного розвитку

економіки, змінюється пріоритет ресурсів. У сучасних умовах центральну позицію у процесі виробництва відіграє працівник і він є основою всіх економічних процесів. Крім того, персонал підприємства одночасно виступає суб'єктом та об'єктом управління, а тому є домінуючою компонентою ефективного функціонування підприємства.

Рівень розвитку персоналу, рівень продуктивності праці, рівень кваліфікації та освіти є визначальними факторами, які формують конкурентні позиції підприємства і його економічну безпеку. Економічна безпека підприємства формується з врахуванням поточного стану і перспективних можливостей розвитку трудового потенціалу працівників. Саме вплив на якісні характеристики трудового потенціалу працівників дозволяють збільшити обсяги виробництва продукції (надання послуг), сприяє більш ефективному використанню наявних ресурсів, раціональному використанню можливостей техніки та технологій.

1. Івченко Є.А. Оцінювання використання трудового потенціалу в системі економічної безпеки / Є.А. Івченко, О.М. Серікова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=5025>.

Вольних А. І.,

*здобувач вищої освіти 3 курсу факультету видавничо-поліграфічної,
інформаційної технології Української академії друкарства*

Живко О. В.,

*здобувач вищої освіти групи МН-41 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Пацай Л.М.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-11 факультету №5
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Живко З.Б.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА - КОНКРЕТНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Оскільки, процес управління персоналом є явищем багатограним, який динамічно розвивається стає зрозумілим, що його неможливо повністю передбачити. За таких обставин виникає потреба у належному управлінні ним. У науковій економічній думці немає єдиного бачення щодо процесу управління персоналом. На основі аналізування наукової літератури [1-3] на предмет управління персоналом, можемо підсумувати, що провідні дослідники розглядають управління персоналом як визначений процес, який передбачає послідовне виконання певних етапів. Слід зауважити, що у більшості науковців

даний процес включає різну кількість етапів, але обов'язково розпочинається з ідентифікації персоналу, далі якісний та кількісний аналіз і завершується формуванням набору методів впливу на нього.

Вирішення означеної проблеми можливе при застосуванні функціонального підходу [3, с. 45], суть якого полягає в тому, що управлінський процес здійснюється через виконання функцій менеджменту. Згідно із постулатами даного підходу [3, с. 47] за ознакою місця у менеджменті виділяють загальні функції, а саме – планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання, які беруть участь у будь-яких управлінських процесах, і конкретні – з допомогою яких здійснюються певні види управлінських процесів. Відзначимо, що реалізація таких конкретних функцій можлива при застосуванні загальних функцій менеджменту. Тобто, управління персоналом підприємства є конкретною функцією менеджменту, яка реалізується при допомозі зазначених вище загальних функцій менеджменту. Таким чином, ефективність управління персоналом підприємства реалізується на таких етапах (рис. 1.):

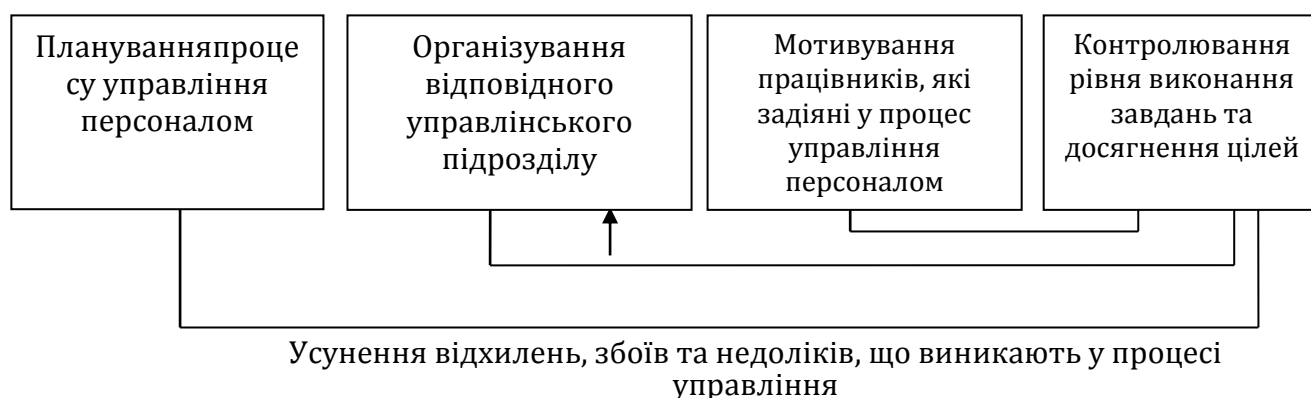

Рис.1. Механізм управління персоналом в умовах економічної безпеки підприємства

Як видно з рис. 1, ефективність планування управління персоналом в умовах міжнародної економічної діяльності є першим етапом реалізації процесу управління на підприємстві в межах технології менеджменту. Як відомо з літературних джерел, планування може бути стратегічним та тактичним. Відтак, механізм управління персоналом може плануватись на довгострокову перспективу (стратегічно), а також на період до одного року (тактично). Очевидно, що перш ніж встановити планове значення на етапі планування слід реалізувати низку завдань: по-перше, слід зібрати необхідну інформацію, яка надасть достатньо повну характеристику про фактори від яких змінюється розвиток працівників підприємства. По-друге, потрібно обрати методи аналізу та оцінювання персоналу підприємства. По-третє, важливо враховувати показники, які найповніше

характеризуватимуть очікувані результати та тенденції зміни персоналу.

Отже, планування значення показників виробничо-господарської діяльності на підприємстві – це вид управлінської діяльності, що визначає перспективу розвитку та майбутній стан організації. Необхідно наголосити, що планування управління персоналом виступає першим етапом технології менеджменту, формує інформаційну базу для подальшого організування, мотивування працівників, контролювання та усунення відхилень, збоїв та недоліків, що виникають у процесі управління в умовах економічної безпеки підприємства [3, с. 165].

Наступним етапом при здійсненні процесу управління персоналом в умовах економічної безпеки підприємства є закріплення за конкретними посадовими особами посадових обов'язків, що стосуються управління персоналом, їх відповідальності та повноважень. У процесі управління персоналом в умовах економічної безпеки підприємства на цьому етапі слід чітко встановити межі повноважень для кожного працівника щодо досягнення встановленого на попередньому етапі значення показників. Це можна здійснити шляхом внесення змін у посадові інструкції [2; 3, с. 176].

Мотивування працівників, що задіяні в процес управління персоналом в умовах економічної безпеки підприємства може бути досить різноманітним. Як відомо, мотивація праці – це вирішальний фактор успіхів в управлінні підприємством та результативності роботи.

Контролювання рівня виконання завдань та досягнення цілей, що стосуються процесу управління персоналом в умовах економічної безпеки підприємства є одним із основних етапів реалізації процесу управління в межах технології менеджменту, оскільки дозволяє виявити відповідні відхилення, збої та недоліки і причини їх виникнення. Тому відповідні відхилення та недоліки можна виявити на будь-якому виді контролю і в подальшому уникати нагромаджень та повторень помилок [4, с. 133-137].

Регулювання покликане усунути усі недоліки, відхилення, збої, що були виявлені у процесі контролювання виконання завдань та досягнення цілей, що стосуються механізму управління персоналом в умовах економічної безпеки підприємства. Для цього застосовуються корегуючі дії та вище перелічені функції удосконалюються в системі організації.

1. Балабанова Л.В. *Управління персоналом: Навчальний посібник*. Л. Балабанова, О. Сардак. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. – 471 с.

2. Живко З.Б. *Механізм управління системою економічної безпеки підприємства*/ З.Б. Живко. – *Науковий вісник Ужгородського університету*. – 2014. - №3(44). – 37-42 с.

3. Кузьмін О.Є. *Теорія і практика бюджетування зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навчальний посібник*/ Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. – Львів: Видавництво «Растр-7», 2010. – 320с.

4. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навчальний посібник/ Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. – 4-е вид., стереотипне з 3-го. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2009. – 384с.

Вінник І.Ю.,

*здобувач кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Краївський Б.Б.,

*здобувач вищої освіти групи МУФЕБ
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Науковий керівник:

Момот Т.В.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ЗБАЛАНСОВАНОЮ СИСТЕМОЮ ПОКАЗНИКІВ

В сучасних умовах система забезпечення економічної безпеки підприємства формується під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, які швидко змінюються, що обумовлює доцільність виокремлення підсистем показників економічної безпеки за функціональними складовими та їх інтеграції в комплексний показник економічної безпеки.

В загальному розумінні «економічна безпека підприємства» визначається науковцями як стан та здатність економічної системи протидіяти загрозам та забезпечувати реалізацію економічних інтересів, що, як правило, визначається через відповідні критерії та показники, які знаходяться або в зоні безпеки, або свідчать про розвиток небезпеки внаслідок зовнішніх і внутрішніх загроз [1]. У режимі стійкого функціонування підприємство при вирішенні завдань забезпечення економічної безпеки концентрує головну увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального і / або фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії недобросовісній конкуренції і кримінальним проявам. В цьому контексті перспективним є моделювання системи економічної безпеки підприємства за збалансованою системою показників.

Збалансована система показників (Balanced Scorecard - BSC) Р.Каплана і Д. Нортонна є інтегрованою системою оцінки та стратегічного розвитку бізнесу підприємства. BSC заснована на системі показників, що характеризують діяльність підприємства у чотирьох

напрямок: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток персоналу [2]. Аналогічною моделі BSC є модель Лоренца Мейселя [3]. Л. Мейсель також виділяє чотири складові збалансованої системи, за якими оцінюється бізнес підприємства. Мейсель у якості підсистеми використовує оцінювання трудових ресурсів. В рамках цієї підсистеми оцінці підлягають інноваційна діяльність, навчання і підготовка персоналу, вдосконалення продукції, формування базисної компетенції фірми і корпоративної культури. В цілому його модель мало відрізняється від моделі Р. Каплана та Д. Нортон. Виділення окремого аспекту трудових ресурсів Л. Мейсель аргументує тим, що менеджери зобов'язані приділяти першочергову увагу і вміти оцінювати ефективність діяльності персоналу.

Моделювання системи економічної безпеки підприємства доцільно здійснювати за складовими компонентами збалансованої системи показників (рис. 1).

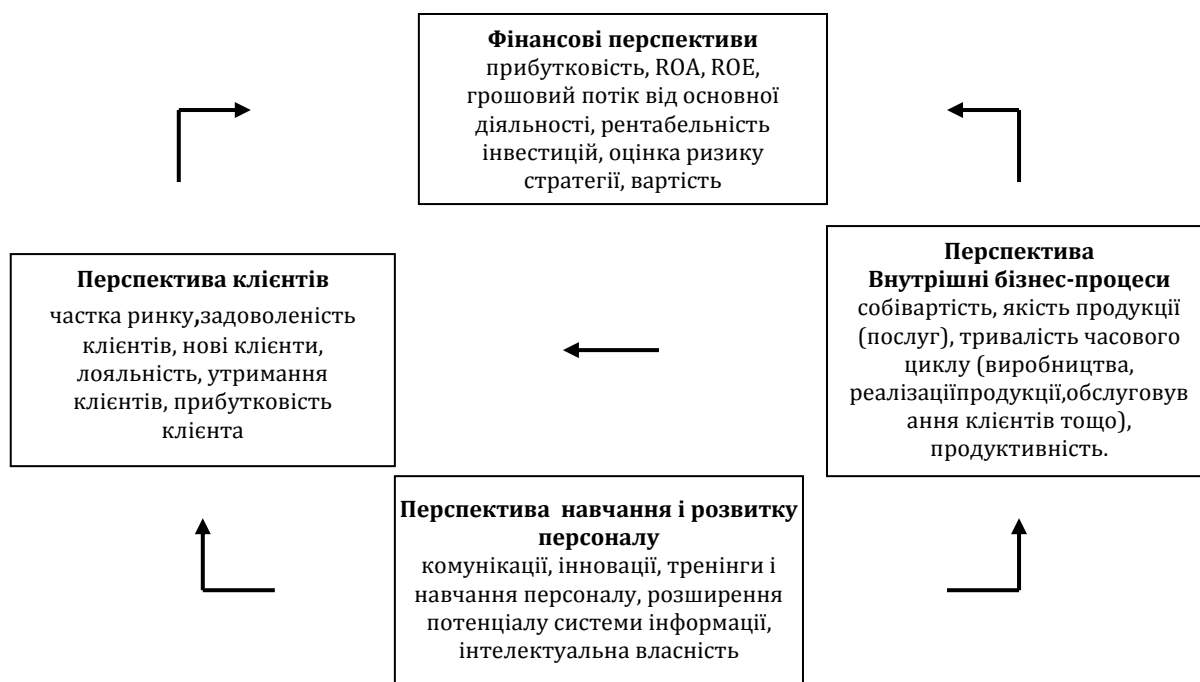

Рис. 1. Концептуальна модель BSC в системі економічної безпеки підприємства

Фінансова складова безпеко-орієнтованої BSC є результуючою складовою системи економічної безпеки, що інтегрує показники результативності реалізації стратегії розвитку підприємства з врахуванням стадії життєвого циклу підприємства. Клієнтська складова визначає цільові сегменти споживчого ринку та цільову групу клієнтів. Складові внутрішніх бізнес-процесів визначає три основні бізнес-процеси: інноваційний, операційний і після продажне обслуговування. Відповідно, по кожному з внутрішніх бізнес-процесів визначаються ключові показники їх оцінки. Складові навчання і розвитку персоналу дозволяє оцінити на підприємстві відповідне кадрове забезпечення,

навчання та розвиток персоналу.

Таким чином, безпеко-орієнтована BSC є не тільки ефективною системою інтегральної оцінки рівня економічної безпеки, але й може бути застосована у довгостроковій перспективі як інструмент для розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства та дозволяє збалансовувати інтереси усіх груп стейкхолдерів підприємства, сприяє своєчасній мобілізації і найбільш раціональному використанню трудових, фінансових, техніко-технологічних та інших ресурсів підприємства в умовах дії зовнішніх і внутрішніх загроз.

1. Жихор О. Б. Економічна безпека: підручник / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського. – К.: УБС НБУ, 2015. – 467 с.

2. R. S. Kaplan and D. P. Norton. *The Balanced Scorecard: Measures That Drive Performance*, Harvard Business Review, January–February 1992, 71–79.

3. Lawrence S. Maisel, *Performance Measurement Practices: A Long Way from Strategy Management*. [Electronic resource]. – Available at: https://www.Performance-Measurement-Practices-Strategy-Management/dp/B00005RZ9A/ref=la_B00GS7Y1JA_1_3?s=books&ie=UTF8&qid=1523580769&sr=1-3

Гавриленко Я.В.,

аспірантка

факультету економіки та управління

Черкаського державного технологічного університету

Науковий керівник

Чиж В.І.,

д.е.н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту

Черкаського державного технологічного університету

ЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦІ СПРИЧИНЕННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕРСОНАЛУ

Сучасні реалії української економіки, для яких характерним є скорочення виробництва і ринку праці, зростання безробіття, обумовлюють значний відтік кадрів, зокрема великої кількості висококваліфікованих працівників закордон. Особливо ця тенденція спостерігається серед молоді. Проте, людський капітал має для країни велику цінність, оскільки підготовка кваліфікованих кадрів вимагає інвестицій часу та коштів. Людські ресурси, як реальні активи, забезпечують поточну та майбутню продуктивність підприємства, що є особливо актуальним в умовах глобальних економічних змін.

Людський капітал несе в собі багато ризиків, з якими керівництво підприємства має бути готове зустрітися. Підприємства зосереджують свою увагу, як правило, на виробничих, маркетингових, фінансових, правових ризиках, не приділяючи достатньої уваги ризику людських ресурсів. Але як свідчить досвід, це є серйозною помилкою, оскільки люди є ключовим елементом багатьох стратегій управління ризиками.

Ризик людських ресурсів – це ризик того, що підприємства можуть зазнати збитків унаслідок відтоку або втрати персоналу, зниження морального духу, недостатнього розвитку людських ресурсів, неадекватного графіка роботи, неналежної робочої та екологічної безпеки, нерівності чи несправедливості у сфері управління людськими ресурсами або дискримінаційної поведінки [1].

Окрім того, фінансові наслідки неефективного менеджменту персоналу мають руйнівні наслідки. Неефективна кадрова політика керівників веде до скорочення витрат на утримання персоналу з метою збільшення власного прибутку, тоді як менеджери середньої ланки змушені працювати в умовах обмеженого фінансування. Тому навіть у складні економічні часи справжній лідер здатний захистити свою команду. З цього виходить, що команда неефективного керівника перша приймає на себе удар, а в результаті всі негативні наслідки неякісного менеджменту відчувають на собі і клієнти [2].

Розглянемо які загрози, у вигляді втрат, створює підприємству персонал. Найбільш розповсюдженим видом втрат є крадіжки, які на підприємстві мають прояв у трьох варіантах: незначні випадкові крадіжки, постійні крадіжки малого та середнього обсягу, а також середні та великі крадіжки. Працівники можуть вдатися до крадіжок товару, обладнання, коштів. Для великих крадіжок характерне присвоєнням клієнтських баз та інформації. Головним є той факт, що сприйняття таких вчинків з їхнього боку буде розцінене як «додаткова зарплата» чи «компенсація морального збитку».

Значну роль у втратах підприємств відіграє і використання ресурсів підприємства у власних цілях. Непорозуміння з керівництвом, штраф або інша подія, яка буде сприйнята працівниками в негативному ключі – можуть викликати у персоналу емоційне бажання хоч в чомусь задовольнити свої потреби, зняти стрес і саме використання ресурсів підприємства може в цьому допомогти. У наслідок нестабільної психіки працівник може вдатися до більш руйнівних методів, таких як, наприклад, знищення майна підприємства.

Також до втрат підприємства відносять отримання заробітної плати за роботу, яка не була виконана. Залежно від міри довіри керівництва, працівник може ігнорувати виконання роботи та одночасно отримувати зарплатню у повному обсязі.

Без сумніву, значні втрати для підприємства приносить продаж конкурентам комерційних секретів підприємства, що може призвести до втрати його конкуренто спроможності на ринку. Крім цього, на підприємстві мають місце і дисциплінарні порушення. Сюди відносять: запізнення, фамільярність з керівництвом та клієнтами, через мірна шумність.

Низький морально-психологічний клімат у колективі веде до збільшення плинності кадрів та зниження їх продуктивності. Плинність

кадрів може бути наслідком неефективного менеджменту. Щорічно компанії витрачають великі суми грошей, в тому числі й на навчання нових співробітників, які часто досить швидко переходять працювати в інші компанії, будучи невдоволеними умовами праці, та керівництвом.

Шантаж компетентністю та повноваженнями – ще одна загроза підприємству з боку працівників. Сутність цього явища полягає у вимозі працівника пільг і переваг за його дійсними або уявними унікальними виробничими знаннями та вмінням. Виконання одним робітником повноважень декількох посадових осіб може привести до створення умов для крадіжок. Особливо це актуально, коли компетенції однієї особи складаються в накопиченні компетенції кількох посадових осіб в рамках одного бізнес-процесу.

Схильність співробітників до різних залежностей також створює загрози. З наведеного можна зробити висновок, що персонал – це не тільки основний ресурс підприємства, його потенціал, але й певна небезпека. Якщо на працівника лягає певний тягар проблем з боку керівництва, його внутрішній супротив може призвести до негативних наслідків. Тому, в першу чергу, саме керівник несе відповідальність за підбір персоналу, за моральний клімат у компанії, за його розвиток. Досвідчений керівник має розуміти, що кожний працівник може принести підприємству як прибуток, так й економічну нестабільність. Тому з метою забезпечення роботи підприємства персонал має бути забезпеченим сприятливими умовами для праці, нормальним психологічним кліматом та мотиваційними засобами.

1. Швець І. Б. Економічна безпека в управлінні персоналом / І. Б. Швець // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. Випуск 36-1. – Донецьк. – 2009. – С. 179-184.

2. Козлов С. Персонал основной ресурс или основная угроза? / Електронний ресурс /Режим доступа <http://sheriff.ru>

Галушка Н.В.,

*здобувач вищої освіти групи МНМ-11 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Копитко М.І.,

*д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови функціонування приватних підприємств в Україні характеризуються рядом незадовільних умов, зокрема нестабільністю у державі внаслідок проведення антитерористичної операції на сході, анексією Криму, нестабільністю національної валюти, політичною нестабільністю, суттєвим падінням рівня економіки, незадовільного

інвестиційного клімату, високого рівня корумпованості суспільства тощо. Всі фактори спричиняють підвищення рівня напруженості у підприємницькій сфері, адже перед керівництвом підприємств щораз постають нові виклики та загрози, які необхідно ліквідувати та в умовах яких необхідно досягати ефективного функціонування.

Саме стратегічне управління є тим управлінським заходом, який дозволяє підприємствам досягати балансу між діями та бажаним результатом, враховуючи мінливі умови зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Стратегічне управління дозволяє визначити адекватні та реалістичні стратегічні цілі, визначити вектор корпоративного розвитку та специфіку і напрям діяльності, забезпечити досягнення довгострокових конкурентних переваг, здійснити ефективний розподіл ресурсів для максимально ефективного їхнього використання.

Формування стратегії підприємства повинне враховувати всі аспекти для забезпечення його стабільного рівня функціонування із забезпеченням високого рівня економічної безпеки.

На формування стратегії підприємств вагоме значення мають правильно визначені виклики, загрози та небезпеки, оцінений рівень економічної безпеки, побудована система економічної безпеки [1]. Крім того, неможливим є формування стратегічних пріоритетів розвитку підприємства без врахування його інтересів та потенційних можливостей, визначення методів та формування практики забезпечення фінансовими ресурсами тощо.

Зазвичай, на підприємствах формується або одна стратегія із чітким виокремленням важливих сфер, або декілька стратегій, які обумовлюють досягнення бажаних показників у зазначених сферах. До таких сфер відносять: сферу досягнення прибутковості діяльності, формування та використання ресурсного потенціалу, досягнення фінансово-виробничої стабільності, досягнення бажаного рівня економічної безпеки у всіх її функціональних складових, нейтралізації впливу дестабілізуючих чинників, захисту конкурентних позицій та можливості для розвитку.

Таким чином, можна стверджувати, що основною метою, яку ставлять перед собою керівники підприємств, формуючи стратегію, є визначення можливості для вчасної реакції на зміну умов функціонування та розвитку зовнішнього і внутрішнього середовищ, для можливості прийняття вчасно рішень для утримання власних конкурентних позицій на ринку, для формування передумов розвитку власного бізнесу з максимальним використанням перспектив і можливостей.

1. Копитко М.І. Економічна безпека підприємств з виробництва транспортних засобів: монографія / М.І. Копитко. – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 556 с.

Ганусяк І.М., Лабарткава В. В., Онисько Ю.Р.,
здобувачі вищої освіти групи МНМ-11 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Живко З.Б.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ БАНКУ

Ділова репутація банку виступає інструментом економічної безпеки та за своїм змістом, виражаючи нематеріальне благо, може бути оцінена в грошовому еквіваленті більш ніж на 50% від вартості матеріальних активів банківської установи, що створює незаперечний економічний ефект.

Аналізуючи характеристики якісних методів оцінки ділової репутації банківської установи[1], необхідно виділити їх переваги та недоліки (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика основних якісних методів оцінювання ділової репутації банківської установи

Метод	Сутність	Переваги	Недоліки
метод соціологічних опитувань	Найбільш розповсюджений та простий метод оцінки ділової репутації, який використовується з метою отримання загальної думки певної цільової аудиторії	швидкість збирання та обробки інформації	однобічність оцінки, суб'єктивність думки
рекомендаційний метод	аналітична довідка PR-компанії із висновком стосовно ділової репутації банку, на основі якої розробляються певні рекомендації	індивідуальний підхід, практичні поради	високі витрати на залучення PR-агентства
експертний метод	оцінка ділової репутації на основі зважених експертних оцінок	професійний підхід, незалежна експертиза	упередженість оцінки
рейтинговий метод	експертний та комплексний метод оцінки, який складається незалежними організаціями (переважно рейтинговими агенціями)	мульти-параметрична оцінка, універсальність	ймовірність похибки через чутливість результатів вибірки до вибору ключової аудиторії

Економічний ефект ділової репутації є незаперечним та потребує аналізу методики кількісного оцінювання ділової репутації. Кількісна оцінка рівня ділової репутації набула наукової актуальності в останні роки. Мотив простий – наукова категорія «ділова репутація» трансформувалася та інтегрувалася у матеріальну площину –

фінансовий показник «гудвіл», та стала одним з найважливіших нематеріальних активів банківської інституції, оцінюваних у річному бухгалтерському балансі. В табл. 2 наведено міжнародні підходи до оцінки гудвілу [1; 2, с. 187].

Таблиця 2

Міжнародні підходи до оцінки гудвілу банківської установи

№	Підхід	Характеристика	Аналітика Наукова позиція
1	2	3	4
1	Бухгалтерський метод Розрахунку вартості гудвіла	Вартість гудвіла оцінюється як різниця між ринковою вартістю фірми, розрахованою дохідним або порівняльним підходом, і ринковою вартістю її чистих активів	Репутаційна вартість може бути оцінена тільки на момент продажу банку; порівняльний метод, коли невідображені активи оцінюють порівняно з вартістю аналогічних активів іншого банку, придбаного раніше; дохідний метод, за яким гудвіл розраховують через дисконтування прогнозованих та прогнозованих потоків прибутку, які генеруються гудвілом
2	Метод надлишкових прибутків	Вважається, що підприємство, маючи не відображений в балансі нематеріальний актив, отримує додатковий прибуток від його використання. Даний прибуток шляхом множення його на коефіцієнт капіталізації є безпосередньо вартість гудвіла	Метод надлишкових прибутків використовують під час передпродажної оцінки гудвілу. Даний метод ґрунтується на порівнянні рентабельності чистих активів банку з середньою рентабельністю чистих активів на фінансовому ринку або банківського сектору. При цьому гудвіл розглядається як актив, не відображений в обліку, проте такий, щонає таку саму дохідність, як інші активи
3	Методика Brand Finance	Дане можливе за умов, якщо банк має значну ділову репутацію	Гудвіл оцінюється через дисконтування прогнозних і після прогнозних потоків прибутку, що генерується діловою репутацією за допомогою спеціально розроблених фірмою Interbrand коефіцієнтів для банківської галузі здійснюється прогнозування потоків прибутків банку
4	Розрахунок коефіцієнта Д.Тобіна	Відображає співвідношення ринкової вартості компанії та відновлювальної вартості її активів	Високе значення цього показника передбачає, що крім активів, відображених у балансі, компанія володіє іншими невідчутними ресурсами, які дають можливість отримувати високі прибутки
5	Альтернативний метод	Передбачає розрахунок величини гудвілу як різниці між вартістю банківської установи з припущенням, що вона має у власності невідчутні активи та використовує їх у своїй діяльності, та вартістю банку з припущенням, що він не є власником тих самих невідчутних активів	

Продовження таблиці 2

1	2	3	4
6	Оцінка за допомогою показника ділової активності	До показника середньорічного обсягу продажу застосовують коефіцієнт, який визначають емпірично, виходячи з аналізу угод купівлі-продажу банківських установ	Кількісна оцінка ділової активності здійснюється у таких двох напрямках: - ступінь виконання планових показників; - забезпечення заданих темпів їх росту. Аналіз ділової активності можуть бути здійснені за двома напрямами: 1) ступінь виконання плану за основними показниками, що забезпечують задані темпи їх зростання; 2) рівень ефективності використання ресурсів
7	Витратний метод	Актив оцінюється тільки з погляду витрат, фактично понесених на його створення	Складовими можуть виступати: вартість послуг юриста при реєстрації авторського права, зарплата працівника-розробника програмного забезпечення, держмити тощо
8	Метод надлишкових ресурсів	$GW = (M / R - TA) \times \omega$ де M – чистий прибуток; R – рентабельність спільних активів; TA – вартість спільних активів; ω – частка власних коштів у структурі пасивів	Цей метод є модифікацією методу надлишкових прибутків, припускає зворотний алгоритм дій за допомогою порівняння фактичної ринкової вартості використаних ресурсів з їхньою номінальною вартістю

Доцільно відмітити достатню розвиненість методів кількісного оцінювання ділової репутації, проте оскільки ділова репутація – поняття більш широке та ємне, ніж гудвіл, та має стратегічну цінність для банку, кількісні методи її оцінювання мають обмежену сферу застосування.

1. Гончарова К.Г. Особливості оцінки рівня ділової репутації топ-менеджменту банку в банківських установах України / К.Г. Гончарова // Ефективна економіка. - 2015. - № 5 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_5_89.

2. Торяник Ж.І. Методи оцінювання ділової репутації банку: міжнародний і вітчизняний досвід / Ж.І. Торяник, А.М. Карманова // Вісник Університету банківської справи. - 2015. - № 2. - С. 184–189.

Дребот Т.В.,

здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Марченко О.М.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Для сучасних підприємств одним із важливіших є питання запобігання та нейтралізації різного роду ризиків і небезпек.

Система корпоративної безпеки підприємства складається з комплексу підсистем: фінансова, інформаційна, техніко-технологічна,

правова, силова, а також кадрова безпека підприємства. Саме з кадрами підприємства пов'язані основні внутрішні, а також зовнішні ризики, адже від економічних злочинів своїх співробітників сьогодні страждають більше 40 % компаній, втрачаючи в результаті крадіжок до 7 % свого доходу, 95 % збитків на підприємства утворюються за особистої участі персоналу підприємства і тільки 5 % – унаслідок дій клієнтів на інших осіб. Лише 20 % спроб злому мереж і отримання несанкціонованого доступу до комп'ютерної інформації виникає ззовні, інші 80 % випадків спровоковані за участі персоналу компанії [1]. Статистичні дані показують, що приблизно 58 % відомих випадків шахрайства й зловживань припадає на частку службовців, 30 % – менеджерів, а 12 % – топ-менеджерів і власників [2]. Таким чином, актуальним питанням для підприємств є проблема кадрової безпеки.

Змістом категорії «кадрова безпека» є характеристика стану економічної системи, при якому відбувається ефективне функціонування всіх її функціональних складових, забезпечення захищеності та здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім впливам і загрозам, пов'язаним з персоналом, змістовний та структурний аналіз, діагностика та прогнозування впливу діяльності персоналу на внутрішні та зовнішні показники вказаної економічної системи, Кадрова безпека є комбінацією складових (пов'язаних між собою часто тісними зв'язками).

У різних сферах господарської діяльності загрози кадровій безпеці організацій мають свою специфіку, яка визначається професійними особливостями та вірогідністю реалізації факторів загроз.

Якщо мова йде про специфіку забезпечення кадрової безпеки організацій, які представляють реальний сектор економіки, до складу якого входять найбільш представницькі за сукупною чисельністю персоналу групи працедавці в особі промислових, будівельних, транспортних, аграрних підприємств, то можна відмітити, що за кордоном основним суб'єктом загроз кадровій безпеці в даному секторі економіки виступають конкуренти, яких цікавить конфіденційна інформація технологічного і комерційного характеру. Відповідно найбільш поширеною формою реалізації даної загрози є разовий комерційний підкуп або пряме вербування співробітників конкуруючої організації.

На другому місці серед суб'єктів загроз знаходиться менеджери і фахівці штабних служб організацій, перш за все – фінансових і комерційних. Об'єктом загроз виступають фінансові ресурси організацій. Відповідно загрози можуть бути реалізовані у формі: прямих фінансових розкладань; збитків від не вигідних контрактів та постачання сировини або відвантаження продукції, укладених співробітниками, підкупленими контрагентами.

Що стосується сфери торгівлі і побутового обслуговування, то основну загрозу кадровій безпеці у професійній діяльності

представляють конкуренти. На відміну від реального сектору економіки, їх цікавить комерційна і, рідше, фінансова інформація (наприклад, відомості про планові зміни в рекламній або цінній політиці).

Іншою особистістю в області кадрової безпеки є підвищена небезпека переманювання конкурентами провідних фахівців фінансової організації. Крім своїх професійних компетенцій, вони відносяться до конкурента конфіденційно про діяльність свого колишнього працедавця. Але головною загрозою виступає висока вірогідність скорочення клієнтської бази, оскільки фахівець банку або страхової компанії дуже часто іде до конкурента, уводить за собою частину обслуговуваних їм особисто клієнтів.

Головними елементами забезпечення кадрової безпеки є:

- встановлення стратегічних пріоритетів щодо кадрової безпеки в цілому і за складовими;
- моніторинг стану кадрової безпеки;
- визначення конкретних заходів по збереженню або зміні параметрів кадрової безпеки на основі застосування науково обґрунтованих методів загалом і окремих її аспектів;
- реалізація заходів по забезпеченню кадрової безпеки.

До основних методів забезпечення кадрової безпеки належать:

- чітке ведення бухгалтерського та фінансового обліку діяльності, аудит документації;
- ретельний вибір персоналу, проведення атестації робочих місць за умовами праці, моніторинг відносин у колективі, за комунікаціями на підприємстві, перевірка працівників на належність до будь-якої групи ризику, детальний аналіз руху персоналу та їх причини;
- контроль за комунікаціями на підприємстві, увага до взаємовідносин у колективі, аудит документації, вимога щодо обов'язкової звітності про ділові операції у рамках підприємства;
- сприяння згуртованості колективу, підвищення прихильності персоналу.

Вагомий вплив на формування кадрової безпеки, на наш погляд, має відповідна матеріальна та нематеріальна мотивація праці. Так, гідна винагорода формує лояльність (відданість) персоналу, зацікавлює їх у якнайкращих фінансових результатах компанії, знижує ризик втрати кваліфікованих кадрів. За даними Міністерства фінансів України з 01.01.2018 р. мінімальна заробітна плата складає 3723 грн. [3]. Як відомо, за критерієм Світового банку, поріг абсолютної бідності для мешканців країн Центральної та Східної Європи становить 4,3 долара США на добу або 130 доларів на місяць. За середнім курсом гривні у 2017 р. відносно долара США – це 3510 грн. Отже, мінімальна заробітна плата в Україні, на наш погляд, абсолютно не стимулює працівників до ефективної роботи та не формує передумови для забезпечення кадрової безпеки.

Отже, подальші дослідження мають бути спрямовані на визначення методичних засад щодо оцінювання рівня розвитку кадрової безпеки підприємства, а також пошук ефективних інструментів її забезпечення, серед яких центральне місце посідають партнерство та соціальна відповідальність бізнесу.

1. Лобазов С. М. Аналіз стану кадрової безпеки промислових підприємств / С. М. Лобазов // *Бізнес Інформ.* - 2014. - № 7. - С. 337-343. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_7_60

2. Назарова Г.В. Передумови створення системи кадрової безпеки підприємства. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України / Г.В. Назарова // *Науковий журнал. Тернопільського національного економічного університету.* – 2010. – Вип. 15. – С. 52-60.

3. Мінімальна заробітна плата / Матеріали Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/min/>

Думас Н.А.,

здобувач вищої освіти групи МН-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Наукові керівники:

Лихолат С.М.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

Леськів Г.З.,

к.т.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК СПОСІБ РОЗВИТКУ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ МОТИВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

В сучасних умовах господарювання широкого застосування отримав метод мотивації працівників до праці як гейміфікація дослідженнями якої займалися такі відомі вчені: Майкл Барбер, Джейн Макгонігел, Дональд Кларк, Лі Шелдон, Кевін Вербах, Мачей Ласковські та ін.

Так, у дослідженні Мачей Ласковські (Maciej Laskowski) встановлено, що разом зі збільшенням ролі різних соціальних медіа з'явився новий тренд в області розробки програмного забезпечення — гейміфікація, головною метою якої є підвищення активності користувачів при роботі з програмним забезпеченням, зроблено спробу проаналізувати це явище, зокрема його позитивні та негативні сторони [1].

Гейміфікація націлена на створення характеру захоплення до роботи шляхом гри, адже у грі зосереджено безліч точок мотивації — змагальність, призові стимули, логіка подолання перешкод. Простіше кажучи, робота не стає грою, але працівник починає працювати так, немов грає. Ефект від гейміфікації індивідуальний для кожної організації. Для виявлення переможця чи лідера та для підвищення

якості роботи, працівники, перебувають в грі та використовують змагальні механіки: адже лідером стане тільки один, а прагнути до цього будуть всі (або достатньо значуща частина колективу). Головна перевага гейміфікації полягає в тому, що змагальний характер підвищує загальний рівень якості та швидкості роботи.

Тобто, гра – як спосіб створення викликів, які мотивують персонал долати труднощі. Адже саме в цьому суть гри та ігрового свідомості.

Для гейміфікування процесів в компанії, потрібно використати ігрові механіки: coins (бали), бейджи та рівні.

Менеджмент вдається до гейміфікації як способу розвитку та систематизації мотиваційної політики. Приміром, у Департаменті праці й пенсій Великобританії створена інноваційна гра, за назвою «Ідея вулиці» («IdeaStreet»), для децентралізації інновації й генерації ідей при участі всіх 120 тис. працівників організації. «Ідея вулиці» є соціальною платформою для спільної діяльності з домішкою ігрової механіки [2].

Французькій поштової фірмі «Formposte» гейміфікація допомогла вирішити проблему із звільненням співробітників після проходження випробувального терміну. Компанія відкрила «Facteur Academy», гра пропонувала потенційним кандидатам тиждень побути в ролі новачків, які влаштувалися працювати поштовими перевізниками. Гравці могли випробувати на собі різні робочі сценарії: наприклад підніматися досить рано, вивчення специфіки роботи на пошті і навіть елементів корпоративної етики. Мету, яку досягла компанія: процент звільнень скоротився від 25% до 8%.

Крім того, не всі науковці і практики відокремлюють гейміфікацію від маніпуляції, що виражається у психологічному впливі на персонал для формування намірів, уявлень, цінностей, поведінки співробітників, які вигідні інтересам підприємства, та зменшує ризики пов'язані з надлишковою свободою дій, незалежністю співробітників один від одного, або навпаки ризики щодо гіперконтролю, непомірного навантаження на персонал. Маніпуляцію розглядаємо як конструктивний, витончений, завуальований інструмент який знижує внутрішньоорганізаційне напруження і допомагає скоординувати дії персоналу у напрямі досягнення загальних цілей підприємства [3].

Гейміфікація також є нематеріальним інструментом, що включається до системи мотивації персоналу, проте не прихованим.

Отже, обрання інструментів мотивації вбачається досить трудомістким процесом, а отже на практиці, коли управлінські рішення приймаються у короткостроковий час, більш придатними є зважені та обґрунтовані інструменти стимулювання. Інструментами гейміфікації вважаємо теоретико-методологічні постулати з галузі поведінкової економіки, що пов'язані з психологічним впливом на персонал для формування намірів, уявлень, цінностей, поведінки співробітників, які

вигідні інтересам підприємства, та для зниження внутрішньо організаційного напруження.

1. Laskowski, Maciej. Student projects as an addendum to university study path [Текст] / М. Laskowski // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 10. — С. 447–451.

2. Сергеева Л. Гейміфікація: ігрові механіки у мотивації персоналу / Л. Сергеева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/6072/1/%D0%82%D1%8F_%281%29.pdf

3. Пілігрим К.І. Формування механізму розвитку мотивації персоналу туристичного підприємства: дис. .. канд.ек.наук: 08.00.04/ Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Київ: Державний університет телекомунікацій, 2017.–181с.

Ільків Ю.І.,

здобувач вищої освіти групи МНм-11 факультету №5
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Копитко М.І.,

д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ У ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВАРИСТВ

Аналізуючи тенденції в економіці України, можна однозначно стверджувати про незадовільний її стан і зниження кількості господарюючих суб'єктів (рис. 1, рис. 2).

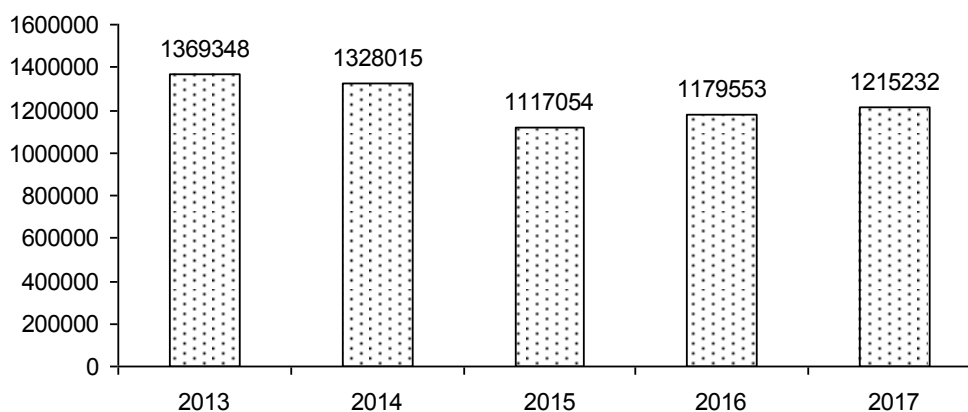

Рис. 1. Динаміка кількості юридичних осіб в Україні
Джерело: Державний комітет статистики України

Динаміка кількості юридичних осіб та, зокрема, акціонерних товариств є спадною, що демонструє проблеми у функціонуванні і актуалізує проблему забезпечення економічної безпеки. Впродовж 2013-2017 рр. кількість акціонерних товариств знизилася на 40%, такий показник дозволяє зробити висновки, що з кожним роком все більш

вагомими стає вплив дестабілізуючих чинників та ускладнюються умови здійснення діяльності. На сонові цього виникає необхідність розроблення заходів корпоративного управління, які дозволять стабілізувати діяльність і досягнути бажаного рівня економічної безпеки.

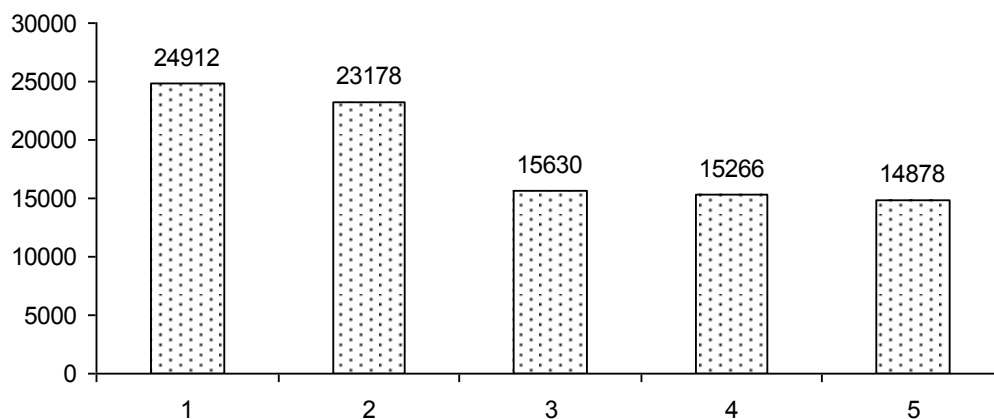

Рис. 2. Динаміка кількості акціонерних товариств в Україні

Джерело: Державний комітет статистики України

Зупинимось детальніше на функціях корпоративного управління з метою досягнення стабільного рівня економічної безпеки. До переліку таких функцій належать:

- *методологічна* – проявляється у тому, що методи корпоративного управління спрямовуються на вивчення зовнішніх і внутрішніх явищ акціонерного товариства, дозволяє сформувавши систему пов'язаних з цими явищами понять, які в подальшому можуть бути використаними для оцінювання ефективності діяльності товариства;

- *ідеологічна* – формує основу корпоративного управління та визначає найбільш доцільні напрямки його здійснення;

- *системотворча* – формує комплекс визначальних елементів корпоративного управління в товаристві, який є основою для визначення стратегічних переваг;

- *описова* – відображення реального стану товариства і специфіки його діяльності на основі аналізу процесу корпоративного управління;

- *діагностична* – встановлює причинно-наслідкові зв'язки у системі корпоративного управління товариства, визначає окремі елементи цієї системи і дозволяє визначити потребу в управлінських рішеннях з урахуванням їхнього впливу;

- *інструментальна* – обумовлює процес підготовки нормативно-правових актів, які регламентують хід здійснення процесу корпоративного управління з метою досягнення запланованих результатів;

- *нормотворча* – обумовлює правове поле, яке формує перелік повноважень, прав і відповідальності усіх учасників товариства;

- *експертна* – передбачає залучення сторонніх фахівців для переймання досвіду у сфері корпоративного управління;

- *практично-прикладна* – передбачає використання провідних світових практик та стандартів корпоративного управління за умови їхньої адаптації до специфіки вітчизняного бізнес-простору та рівня економіки;

- *інформаційна* – забезпечується визначенням обсягом прозорості інформації, яка повинна надаватися всім учасникам для здійснення ефективного процесу корпоративного управління;

- *функція специфіки* – дозволяє визначити та в подальшому врахувати особливості реалізації механізму корпоративного управління на товариствах різної галузевої приналежності;

- *прогностична* – визначає перелік напрямів розвитку товариства враховуючи закономірності, які сформувалися на основі минулого та сучасного досвіду в процесі корпоративного управління, а також передбачити наслідки;

- *комунікативна* – дозволяє організувати процес корпоративного управління використовуючи сучасні інформаційні технології та інформаційні відносини;

- *культурологічна* – запровадження базових та специфічних елементів корпоративної культури в роботі товариств;

- *навчальна* – передбачає підготовку власних фахівців у сфері корпоративного управління;

- *пошукова* – базується на виявленні невикористаних та пошуку нових резервів росту вартості активів товариства;

- *організаційна* – передбачає об'єднання учасників процесу управління з метою формування механізму його реалізації. В її основі лежить побудова адекватної організаційної структури для максимального задоволення вимог акціонерів та найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів;

- *мотиваційна* – заохочує учасників процесу корпоративного управління до максимізації власних зусиль для досягнення корпоративних вигод;

- *стимулююча* – доповнює мотиваційну функцію і організовує її моральне, матеріальне та інше забезпечення;

- *вимірювальна* – визначає результати корпоративного управління товариством та порівнює їх із запланованими;

- *функція планування* – базується на формуванні стратегічних орієнтирів діяльності товариства та формує порядок їх досягнення;

- *координуюча* – сприяє узгодженню інтересів між учасниками корпоративного управління;

- *регулююча* – формує основу для врегулювання взаємозв'язків між учасниками процесу корпоративного управління;

- *розподільча* – визначає повноваження всіх учасників корпоративного управління з встановленням прав та рівня відповідальності, а також із визначенням рівня винагороди за роботу;

- *функція забезпечення економічної безпеки* – проявляється у створенні дієвого механізму досягнення ключових корпоративних інтересів та захисту прав та індивідуальних інтересів акціонерів;

- *контрольна* – дозволяє порівняти досягнуті результати із запланованими [1].

Таким чином, визначено основні аспекти необхідності здійснення корпоративного управління у процесі забезпечення економічної безпеки товариств.

1. Циганенко Г.В. Корпоративне управління: значення та функції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NIT_2008/Tethis/Economics/27339.doc.htm.

Коновал Р.П.,

*здобувач вищої освіти групи МН-41 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Михаліцька Н.Я.,

*к.н.держ.упр., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЮ КУЛЬТУРОЮ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна управлінська наука все частіше звертає увагу на «людський фактор», говорячи про його важливість і труднощі урахування та використання. У різні часи у залежності від соціально-економічних умов існували різні типи організаційних культур. З розвитком ринкової економіки, переходом до інформаційного суспільства великої ролі набувають знання, кваліфікація, мотивація персоналу без яких не можливо реалізувати ідеї, ініціативи працівників. Організаційну культуру зараз вважають сильнішим мотиватором, регулятором і індикатором діяльності персоналу у організації.

В умовах економічної кризи у багатьох країнах світу для кожного підприємства важливим є забезпечення ефективної діяльності підприємства. Та це стосується не лише отримання максимального прибутку, але й подальшого стратегічного розвитку. При цьому повинні враховуватись не лише матеріальні та фінансові ресурси, а й організаційна культура підприємства. Вона являється управлінським інструментом та має ефективний вплив на складові організації [1].

Загальна мета організаційної культури – створення в організаціях здорового психологічного клімату для об'єднання працівників в єдиний

колектив, що сповідує певні етичні, моральні та культурні цінності. Зміцнення організаційної культури сприяє отриманню підприємством конкурентних переваг. Водночас ігнорування організаційної культури в цілому або її окремих складових спричинює непередбачувані наслідки, наприклад, утрату контролю над процесом надання послуг, фінансовими потоками, а в найгірших випадках – ліквідацію підприємства.

Вплив організаційної культури на конкурентоспроможність підприємства не є прямим, він опосередковується через персонал підприємства, що передбачає формування бажаної поведінки і компетенцій працівників, створення ефективної системи мотивації праці у відповідності до цілей та місії фірми, формування лояльності персоналу. Тільки за таких умов є можливим випуск якісної і конкурентоспроможної продукції, створення успішних брендів, забезпечення чуйного ставлення до клієнтів. Основним акцентом у формуванні організаційної культури є її стратегічне спрямування та направленість на персонал. Саме тому конкурентоспроможні компанії «характеризуються наявністю у них належної культури і способу мислення; виховують і утримують у себе співробітників, які володіють необхідними компетенціями; домагаються правильної поведінки своїх співробітників» [2, с. 71].

На українському ринку вітчизняні компанії без сформованої організаційної культури програють іноземним із сильною організаційною культурою. А в умовах відкритості нашої економіки та ринку, коли кількість сильних зарубіжних конкурентів невинно росте, українським підприємствам стратегічно необхідно реорганізувати стару систему управління і формувати власну ефективну організаційну культуру.

Керувати організаційною культурою - значить формувати її, підтримувати і при необхідності змінювати. Управління організаційними змінами включає в себе планування, організацію, мотивацію і контроль за проведенням змін. Здійснення змін є одним з етапів реалізації стратегії підприємства, і саме на стадії змін виникає ряд проблем, таких як опір змінам, виникнення конфліктів, втрата стимулів у багатьох членів колективу, створення стресової ситуації. На вирішення цих проблем спрямовані зміни організаційної культури.

Для оцінки організаційної культури можуть бути використані різні види ефектів, які з'явилися в результаті реалізації заходів з розвитку або зміни організаційної культури.

Економічний ефект - це зростання продуктивності праці і зниження трудомісткості, зниження матеріаломісткості і собівартості продукції, зростання прибутку і рентабельності.

Ресурсний ефект - це вивільнення ресурсів на підприємстві: матеріальних, трудових і фінансових.

Технічний ефект - це поява нової техніки і технології, відкриттів, винаходів і раціоналізаторських пропозицій, ноу-хау і інших нововведень.

Соціальний ефект - підвищення матеріального і культурного рівня життя громадян, повніше задоволення їх потреб в товарах і послугах, поліпшення умов і техніки безпеки праці, зниження долі важкої ручної праці та ін. [3, с. 90].

Організаційна культура є стратегічним чинником розвитку підприємства. Ідея місії, спільне сприйняття цілей може скоординувати та прискорити діяльність у напрямі досягнення спільної мети. Усвідомлення організаційної культури дозволяє краще зрозуміти організацію, її функціонування з врахуванням зовнішніх можливостей та загроз, призначення на ринку, і не лише те, що відбувається, але й, чому це відбувається.

Управління організаційною культурою як ресурс розвитку підприємства сприяє внутрішньої згуртованості службовців, адаптації до зовнішнього середовища і, як результат, слугує розвитку організації, отриманню підприємством конкурентних переваг та прибутку не тільки через впровадження інновацій, розширення асортименту продукції, а шляхом використання інтелектуального потенціалу працівників підприємства, узгодження цілей підприємства, створення іміджу підприємства.

1. *Організаційна культура сучасного підприємства як чинник підвищення його конкурентоспроможності*-[Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://kerivnyk.info/2012/03/perig.html>

2. *Корпоративна культура : навч. посіб. / Г.Л. Хаєт, О.Л. Єськова, Л.Г. Хаєт та ін.; за заг. ред. Г.Л. Хаєта. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 403 с.*

3. *Хміль Ф. І. Основи менеджменту : підручник / Ф. І. Хміль. – К. : Академвидав, 2003. – 608 с*

Корнафель М. В.,

*здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Марченко О.М.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ ЯК АКТУАЛЬНА ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» недобросовісна конкуренція визначається як будь які дії у конкуренції що суперечать правилам торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [1].

Закон про Антимонопольний комітет України визначає недобросовісну конкуренцію як нечесні дії підприємця що спрямовані на усунення чи обмеження конкуренції на ринку через використання чужої ділової репутації створення перешкод конкуренту та досягнення неправомірних переваг у конкуренції на ринку неправомірне збирання розголошення та використання комерційної таємниці [2].

У наукових джерелах під недобросовісною конкуренцією розуміють порушення правил поведінки які склалися у бізнесі та визначаються підприємцями як обов'язкові ділові норми.

Отже, ознакою недобросовісної конкуренції є порушення правил, торгових та чесних звичаїв у господарській діяльності, а негативним наслідком – змішування споживачами продукції різних виробників (як добросовісних, так і недобросовісних).

Можна виділити три категорії недобросовісної конкуренції:

- неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання;
- створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції досягнення неправомірних переваг у конкуренції;
- неправомірне збирання розголошення та використання комерційної таємниці.

Видами недобросовісної конкуренції є: неправомірне використання чужих позначень, товару іншого виробника; копіювання зовнішнього вигляду виробу; порівняльна реклама; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; схилення до бойкоту суб'єкта господарювання; підкуп працівника посадової особи постачальника; досягнення неправомірних переваг у конкуренції; поширення інформації що вводять в оману.

Відповідальність за вчинення дій недобросовісної конкуренції передбачена главою 5 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [3]: накладення штрафу за недобросовісну конкуренцію (ст. 21); відшкодування шкоди (ст. 24); вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробників іншого суб'єкта господарювання (ст. 25); спростування неправдивих неточних або неповних відомостей (ст. 26).

Основні ризики, викликані недобросовісною конкуренцією: замовчування окремих фактів чи нечіткості формулювань що вплинули або можуть вплинути на наміри споживачів щодо придбання товарів; нанесення на упакування не підтверджених даних; копіювання зовнішнього вигляду продукції відомих виробників; порівняння зі іншою продукцією.

Недобросовісна конкуренція є актуальною загрозою економічній безпеці вітчизняних суб'єктів господарювання. Згідно Звіту антимонопольного комітету України за 2017 рік, надійшло 5706 скарг від підприємців про порушення законодавчих норм у цій сфері, припинено 2435 порушень, сплачено 340 млн грн штрафів [4].

Висококонкурентними є ринки фінансових та страхових послуг, торгівлі, виробництва товарів, будівельних робіт, сільськогосподарської продукції.

Найбільш поширеним видом недобросовісної конкуренції в Україні є поширення інформації, яка вводить в оману споживача: нанесення інформації на упаковку дрібним шрифтом; неповна інформація щодо правил та умов проведення акцій на упаковці «акційного продукту»; невірна інформація про склад та властивості продукту.

Також досить поширеним видом недобросовісної конкуренції протягом останніх років була порівняльна реклама.

З метою уникнення та недопущення проявів недобросовісної конкуренції при веденні бізнесу доцільно[3]:

- перевіряти позначення, які нанесені на упаковку на предмет їх схожості з раніше зареєстрованими;
- перевіряти упакування на предмет подібності з упакуванням подібної продукції;
- проводити аналіз кожної складової змісту реклами на наявність неповних неточних та неправдивих відомостей;
- документально підтверджувати інформацію, нанесену на упаковку;
- робити висновки щодо кваліфікації господарських дій (ст. 14 ЗУ «Про захист економічної конкуренції»

1. Україна. Закон. Про захист від недобросовісної конкуренції : від 07 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України ВВР, 2015 № 51 ст.461. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

2. Україна. Закон. Про Антимонопольний комітет України: від 26 листопада 1993 р. №3660-ХІІ [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – (Офіційний веб-сайт Верховної Ради України).- Режим доступу: www.atc.gov.ua

3. Україна. Закон. Про захист економічної конкуренції : від 36 грудня 2002 року // Відомості Верховної Ради України ВВР, 2017 № 17 ст. 64. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

4. Звіт Антимонопольного комітету України за 2017 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1Zp-gojNksXXf9rTtGMm4fQxf50jb27/view>

Маковій В.В.,
аспірант кафедри менеджменту
Державного університету телекомунікацій
Аугустин О.А.,
здобувач вищої освіти групи МНм-11 факультету № 5
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Левків Г.Я.,
д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОЦІНКА СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

На даному етапі розвитку, рівень стабільності та розвитку підприємства певною мірою залежить від рівня його фінансово-економічної безпеки. Для забезпечення оптимального рівня фінансово-економічної безпеки кожне підприємство повинне вирішувати доволі багато проблем.

Найбільшою проблемою, яку потрібно вирішити для попередження небезпек та ризиків, є визначення системи показників та індикаторів фінансово-економічної безпеки підприємства. Від точності визначення загроз, правильності відбору критеріїв їхнього вияву, тобто комплексу моніторингових показників (індикаторів), залежить адекватність оцінювання рівня економічної безпеки підприємства наявної ситуації у виробництві та система заходів, спрямованих на попередження та відбивання небезпеки, які відповідають об'єму та природи загроз.

На нашу думку, мета дослідження економічної безпеки підприємства полягає у діагностиці його становища відповідно до визначеного комплексу показників, які беруть до уваги особливі галузеві ознаки, найбільш притаманних для підприємства. При використанні подібної методики для формування комплексу кількісних та якісних індикаторів економічної безпеки підприємства, варто в неї включати такі основні, на нашу думку, показники:

а) показники виробництва: зміни виробництва; фактичний ступінь завантаженості виробничих потужностей; питома вага науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у загальній структурі робіт; рівень стабільності виробництва; оцінювання конкурентоспроможності продукції; технічний стан машин та обладнання;

б) фінансові показники: об'єм портфеля замовлень; реальний та плановий об'єм капіталовкладень; інноваційна активність; рентабельність виробництва; прострочена дебіторська та кредиторська заборгованість;

в) соціальні показники:оплата праці порівняно із середнім показником по галузі; заборгованість по заробітній платі;стан кадрового потенціалу.

Велику роль відіграє класифікація та оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. На нашу думку, враховуючи специфіку діяльності підприємства та відповідність реальних та нормативних значень його технічних та економічних показників до величини їхнього відхилення від оптимальних значень показників економічної безпеки, стан даного підприємства можна визначати як:

а) нормальний, коли показники економічної безпеки знаходяться в межах оптимальних значень, а рівень використання існуючого потенціалу приближена до технічно аргументованих нормативів завантаженості обладнання та ділянок;

б) передкризовий, коли перебільшується нормативне значення хоч би одного з показників економічної безпеки, а інші наближуються до нормативних значень і водночас не втрачаються технічно-технологічні перспективи покращання умов та наслідків виробництва;

в) кризовий, коли перебільшується нормативне значення більшості головних показників економічної безпеки та появляються особливості необоротності зниження виробництва та неповної втрати потенціалу в результаті вичерпання технічних ресурсів обладнання та ділянок, зменшення чисельності персоналу;

г) критичний, коли недотримуються усі нормативи, що відокремлюють нормальний та кризовий стан розвитку виробництва, а неповна втрата потенціалу є невідворотною та неминучою.

Постійний зростаючий вплив чинників, які негативно позначаються на рівні економічної безпеки підприємства та визначають його депресивність розвитку, порушує проблеми щодо формування комплексу дослідження становища та динаміки розвитку підприємства для передчасного попередження загрози, і прийняття потрібних захисних заходів. Основна мета моніторингу полягає у: вираженні деструктивних тенденцій та процесів розвитку потенціалу даного виробництва;вираження причин, природи потужності впливу небезпечних чинників на виробничий потенціал;прогнозуванні результатів впливу небезпечних чинників як на виробничий потенціал, так і на ті галузі роботи, які забезпечувані продукцією та послугами даного потенціалу;системно-аналітичному вивченні сформованого становища та динаміки його розвитку, розробці цільових заходів, спрямованих на відбивання загроз підприємству.

Даний моніторинг потребує належного методичного, організаційного, інформаційного та технічного забезпечення. Крім цього, моніторинг має бути наслідком взаємозв'язку усіх зацікавлених відділів підприємства. В процесі моніторингу потрібно дотримуватися принципу безперервності спостереження за становищем об'єкта

дослідження враховуючи його фактичний стан та динаміку розвитку його потенціалу, а також загальний розвиток економіки, політичну ситуацію та вплив інших чинників.

Отже, запропонований систематичний підхід та інструментарій моніторингу становища підприємства дають змогу ґрунтовніше розглядати систему чинників, які впливають на економічну безпеку підприємства, ефективніше організовувати та виконувати потрібний моніторинг, системно досліджувати динамічне соціально-економічне становище, а також краще обґрунтовувати техніко-економічне впровадження управлінських рішень.

1. *Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З.С.Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647с.*

2. *Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.*

Лукашук Д.А.,

*здобувач вищої освіти групи МТХ-41 механіко-математичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Науковий керівник:

Сеник В.В.,

*к.т.н., доцент, завідувач кафедри інформатики
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ЯК МЕТОД ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИНАМ

Кіберзлочинність – новий вид злочинності, який на сьогоднішньому етапі існування людської цивілізації, коли масштабна глобалізація проникла у сфери суспільних, культурних та економічних відносин, є однією з найбільших загроз національній безпеці держав. Цей вид злочинності, пов'язаний з використанням новітніх технологій, має стосунок до усіх сторін людського буття: від аналізу активності громадян у соціальних мережах і зчитування їх персональних біометричних даних до кібератак на підприємства оборонної галузі окремих держав. Під загрозою опиняються як військові відомства та правоохоронні структури, транспортні системи, підприємства енергетичного комплексу, банківські, медичні, торговельні і наукові установи, так і пересічні громадяни – усі, хто користується всесвітньою мережею Інтернет. При цьому злочинність у зазначеній сфері стрімко зростає як кількісно так і якісно. Злочинці, використовуючи доступність інформаційних ресурсів, досягнення найновіших інформаційних технологій, а також користуючись вразливістю комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, здійснюють системний підхід до вчинення кіберзлочинів. Вони складають детальні плани своїх дій, прогнозують можливі варіанти перебігу подій, адаптуючи відповідно до них свої контр дії, та створюють новітні системи

маскування. Поширення кіберзлочинності приводить до необхідності вивчення цього явища з подальшим виробленням рекомендацій щодо протидії існуючим загрозам. Але вироблення таких рекомендацій, враховуючи системний характер та системність кіберзлочинів, потребує, на наш погляд, комплексного системного аналізу цього явища.

Системний аналіз передбачає об'єднання методів вивчення систем різної складності й призначення, розробляє ці методи, узагальнює їх, дає практичні рекомендації для їх використання. Системний аналіз застосовується для підготовки й обґрунтування шляхів вирішення складних проблем політичного, соціального, військового, економічного, технічного характеру [1, с. 12]. При цьому слід наголосити на пошуку практичного розв'язку певних визначених проблем.

Загалом методи системного аналізу використовують при розв'язанні проблем у різних галузях. «Загальним для всіх методик є формування варіантів подання системи, розв'язання завдання та вибір кращого варіанта. На кожному етапі використовуються різноманітні методи і прийоми, зміст яких залежить від сутності завдання. При цьому існують основні структурні елементи, основна послідовність: «мета → способи досягнення мети → ресурси». У загальному вигляді системний аналіз складається з таких етапів: формулювання проблеми; ідентифікація призначення системи; ідентифікація змінних і взаємозв'язків між ними; ідентифікація функцій і структури системи; ідентифікація оточення (зовнішнього середовища) системи; генерація та визначення альтернативних потоків; оцінювання ресурсів, необхідних для реалізації можливих варіантів; визначення наявності ресурсів; оцінка ефективності варіантів і вибір прийнятної альтернативи; реалізація (впровадження) обраної альтернативи та корегування дій» [2, с. 37].

Роль методології системного аналізу полягає у максимально точному формулюванні завдань на кожному етапі і обранні на кожному етапі власне того методу, який найбільше відповідає змісту цього завдання. До системної методології належать якісні (метод записної книжки; анкетувань; діагностичний метод; метод морфологічного аналізу; групові методи; очні; обмін думками; наради; семінари; очно-заочні; сценаріїв; експертних оцінок тощо) та кількісні (метод економічного аналізу; статистичний аналіз; методи моделювання; кібернетичні моделі; економіко-математичне моделювання; нормативні операційні моделі тощо) методи. Кожен з них має свої переваги і недоліки. Дослідник обирає той метод, який вважає оптимальним для вирішення проблем у аналізованій ним галузі

Системний аналіз кіберзлочинності як явища полягає у комплексному аналізі внутрішніх та зовнішніх чинників впливу, структурування яких може поліпшити комплексну кібербезпеку об'єкту чи структури. На нашу думку, зазначений процес має включати: аналіз та

моделювання можливих зовнішніх загроз та їх джерел; аналіз конфігурацій обладнання та програмного забезпечення; аналіз уразливості комп'ютерних систем; аналіз персоналу (психологічний, технічний, соціальний) та інше.

Аналізуючи за зазначеною вище схемою проблему кіберзлочинності, можна стверджувати таке. На сьогодні комп'ютерна злочинність перетворилась на цілу кримінальну галузь, у якій працюють хакери, шахраї, рекетири, сутенери, особи, які торгують людьми, зброєю й наркотиками, фінансові махінатори та багато інших. Через руки зловмисників проходять величезні фінансові потоки, які становлять трильйони доларів США щорічно. Спостерігається висока латентність злочинів такого характеру. При цьому слід підкреслити їх організованість, динамічність, тенденцію до глобалізації (транснаціональність) та анонімність. Комп'ютер виступає системі кіберзлочинності як об'єкт злочину і водночас його знаряддя.

Системну методологію було використано при визначенні заходів, передбачених Планом заходів на 2016 рік з реалізації Стратегії кібербезпеки України від 24 червня 2016 р., прийнятим Кабінетом Міністрів України. Зазначений План містить 24 завдання, зокрема: нормативно-правове забезпечення діяльності у сфері кібербезпеки (гармонізація законодавства із захисту державних інформаційних ресурсів, впровадження системи незалежного аудиту інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури тощо); створення технологічної складової національної системи кібербезпеки; налагодження тісного співробітництва з міжнародними партнерами України; налагодження процесу підготовки кадрів у сфері кібербезпеки та ін. [3].

Прийняття ефективних управлінських рішень у галузі протидії кіберзлочинам можливе за умови ґрунтовних наукових досліджень у цій галузі та комплексного системного аналізу проблеми. Враховуючи масштабність загрози міжнародній безпеці, яку становить кіберзлочинність загалом і такі її окремі прояви як комп'ютерне піратство, шахрайство, хакерство, кібертероризм зокрема, надалі процес протидії кіберзлочинності буде удосконалюватися з врахуванням всієї системи умов навколишнього світу, що безперестанно змінюється, і усього наукового арсеналу, який доступний сучасному дослідникові.

1. *Основи теорії систем і системного аналізу: Навч. посібник /К.О. Сорока. – ХНАМГ, 2004. – 291 с.*

2. *Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.*

3. *Урядовий портал // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249148585&cat_id=244276429.*

Марциняк Ю.В.,
здобувач вищої освіти групи МНМ-12 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Піщур Я.С.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Фінансова складова є найбільш важливою, оскільки стійка діяльність підприємства залежить як від внутрішніх можливостей ефективного використання всіх наявних в його розпорядженні ресурсів, так і від зовнішніх умов, до яких належить податкова політика та ринкова кон'юнктура [2].

Фінансова стійкість має тісний взаємозв'язок з ефективністю виробництва і з кінцевими результатами діяльності підприємства, а також дає змогу простежити, чи відповідають ці показники оптимальним значенням [1].

Для забезпечення фінансової стійкості важливе значення має фінансове прогнозування, змістом якого є дослідження й розробка можливих шляхів розвитку фінансів підприємства в перспективі. Завданням його є визначення передбачуваних обсягів фінансових ресурсів у прогнозованому періоді, знаходження джерел їх формування й способів розміщення та розміщення та ефективного використання на підставі аналізу існуючих тенденцій і з урахуванням впливу на них різних факторів.

Прогнозування дає змогу розглянути можливі альтернативи розробки фінансової стратегії, що забезпечує досягнення підприємством стабільного становища на ринку і міцної фінансової стійкості, а також дає змогу оцінити ймовірність фінансового благополуччя підприємства чи його банкрутства.

У ході фінансового прогнозування має бути забезпечена збалансованість ризиків, для чого витрати з високою фінансовою віддачею, але підвищеним ризиком слід розумно узгоджувати з інвестуванням засобів в об'єкти, які хоч і менш рентабельні, проте забезпечують вищий рівень гарантованості доходу. Найвищою ознакою фінансової стійкості підприємства є його здатність функціонувати і розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища, які істотно змінюються. Для цього підприємство повинно володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів і за необхідності мати можливість залучати позичені кошти, тобто бути кредитоспроможним.

Отже, можна стверджувати, що фінансова стійкість – комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово – економічних процесів. Тому її слід визначити як такий стан результативності розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства, за якого забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності [2].

Найбільш ефективною можливістю уникнути негативних наслідків фінансової стійкості є вчасна й об'єктивна діагностика фінансового стану підприємства.

Сутність діагностики фінансового стану підприємства полягає у розпізнанні та дослідженні ознак, змін характеристик, які відображають фінансовий стан господарюючого суб'єкта [1].

Основними завданнями діагностики стану діяльності підприємства, на мій погляд, є такі:

1) оцінювання особливостей функціонування суб'єктів господарювання у невизначеному зовнішньому середовищі, виявлення ключових чинників впливу, виділення проблемних сфер і «вузьких місць», оцінювання загрози банкрутства;

2) обґрунтування передумов і чинників, що становлять істотний вплив на внутрішній економічний механізм функціонування суб'єктів господарювання;

3) узагальнення та систематизація знань в галузі оволодіння навичками здійснення діагностики за різними напрямками діяльності підприємства для забезпечення ефективного управління;

4) підготовка та обґрунтування конкретних практичних заходів для підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання у конкурентних умовах через покращення (відновлення) стану функціонування, спрямованого на стабільний розвиток.

Вирішення цих завдань дає змогу менеджерам вчасно ідентифікувати можливі загрози та ускладнення в діяльності підприємства у нестабільному ринковому середовищі та на цій основі вживати своєчасних превентивних заходів щодо їх недопущення.

1. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю. С. Копчак. – Х. : Видавничий дім «ІНЖЕК», 2003. – 144 с.

2. Збірник тез доповідей : в 3 т. / Гуманітарний університет «ЗІДМУ», жовтень 2012; Ред. кол. В.М. Огаренко та ін. – Запоріжжя:ГУ «ЗІДМУ»,2012. – Т.1. – 372 с.

Момот Д.Т.,
здобувач вищої освіти групи МУФЕБ
Харківського національного університету міського господарства
Імені О.М. Бекетова
Науковий керівник:
Ілляшенко О.В.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансово-економічної
безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА АРТ-ІНВЕСТУВАННЯ

Арт-інвестування є одним з основних видів розміщення капіталу у творах мистецтва та є альтернативним видом інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою отримання грошового та негрошового прибутку у разі наявності у потенційного інвестора вільного капіталу. Здійснення арт-інвестицій тісно пов'язано з ризиком реалізації їх конкретних форм і видів, що здійснюється в специфічних умовах макросередовища, що оцінюється суб'єктами інвестиційної діяльності за допомогою сукупності характеристик інвестиційного клімату. Для усвідомлення цілісної конструкції економічної безпеки арт-інвестиційного процесу важливим є визначення об'єкта та суб'єкта інвестування.

Найчастіше об'єктом інвестиційної діяльності виступають живописні, графічні та скульптурні твори, фотографія, антикваріат, кіно і музичні твори та театральні постановки [1]. Об'єктом арт-інвестування не можуть позиціонуватись твори, що знаходяться у державній власності, або не відповідають радіаційним, санітарно-гігієнічним та іншим нормам, що встановлені законодавством України. За рейтингом, складеним професором Принстонського університету Джоном Малріджем, серед видів творів мистецтва найбільший потенціал до генерації прибутку мають твори живопису [2]. Так, живопис складає приблизно 60% лотів на торгах найбільших у світі аукціонів Christie's та Sotheby's. Системоутворювальною категорією понять, що формують стан інвестиційного клімату на ринку арт-індустрії, слід вважати інвестиційну привабливість твору мистецтва.

Твір мистецтва інвестиційної якості має відповідати таким основним характеристикам: мати відкритий доступ на арт-ринок, мати потенціал до зростання ціни твору у часі, мати фізичний стан, що забезпечить можливість зберігання твору не менше 10 років (середній мінімальний термін арт-інвестиційного циклу), бути легальним та оригінальним. Враховуючи специфіку творів мистецтва, їх оригінальність та неповторність, які є одними з їх сталих характеристик, арт-інвестування належить до інноваційних інвестицій (вкладеннями у нововведення), а також до інтелектуальних інвестицій (вкладення у

об'єкти інтелектуальної власності), що впливають з авторського, винахідницького і патентного прав [3]. Як форма впливу потенційної небезпеки ризик зумовлює входження специфічних арт-інвестиційних ризиків у систему критеріїв оцінювання економічної безпеки.

Суб'єктами арт-інвестування, з одного боку, виступають учасники – власники вільних інвестиційних ресурсів (приватні інвестори, банки, держава), а з іншого – продавці творів мистецтва. Продавцями творів мистецтва в арт-інвестуванні виступають перш за все їх автори або особи, які згідно законодавства мають право розпорядження ними. Вони власне і формують так званий продаж твору «першого порядку», коли твір продається вперше. Продаж другого порядку (перепродаж) відбувається, коли його продає інвестор за ціною, вигідною для нього самого. Пропозиція творів мистецтва на арт-ринку дорівнює сукупній пропозиції творів мистецтва при їх продажу першого і другого порядків. Власне арт-інвестування починається з моменту купівлі твору мистецтва інвестором з метою подальшого перепродажу. Кожен інвестор керується власними принципами у виборі того чи іншого твору мистецтва для здійснення інвестиційної діяльності. Так, наприклад С. Скатерщіков у «Керівництві з інвестування на ринку творів мистецтва» обмежує коло творів інвестиційної якості лише тими, які входять до рейтингу 500 найдорожчих картин світу за рейтингом Kunst Asset Management GmbH. До рейтингу потрапили твори, які були продані на аукціонах з 1974 року. Так, підкреслюється доцільність арт-інвестування лише у випадку, коли його об'єктом виступають твори високої вартості.

Таким чином, економічна безпека арт-інвестування розглядається як ступінь гармонізації у часі і просторі економічних інтересів суб'єктів арт-інвестування з інтересами пов'язаних з ним продавців об'єктів арт-інвестицій, що дозволяє оптимально задовольняти інвестиційні потреби за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання й повернення коштів, які інвестуються. Економічна безпека арт-інвестування зумовлюється структурою і домінуванням на арт-ринку тих чи інших мотивів інвестування, ступенем диверсифікації інвестиційних джерел.

1. Побожій С. – Банкіри і банківський капітал на арт-ринку. // Галерея, №4 (26) 2006. – С. 23.

2. Marilena Locatelli-Biey: *The market of sculptures: an adjacent year regression index*. [Electronic resource]. – Available at: https://www.researchgate.net/profile/Marilena_Locatelli/publication/24138996_The_Market_for_Sculptures_an_Adjacent_Year_Regression_Index/links/0912f50866a1fed42f000000/The-Market-for-Sculptures-an-Adjacent-Year-Regression-Index.pdf

3. Пересада А. А. *Портфельне інвестування. Навч. посібник* / А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. — К.: КНЕУ, 2004. — 408 с.

Музика С.Н.,
аспірант кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Томаневич Л.М.,
к.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сучасні ринкові відносини, які склалися у світі та в Україні суттєво впливають на економічну безпеку держави. Затяжна світова економічна криза, малоефективні реформи уряду, війна на Сході України – все це залишає свій відбиток на господарській діяльності підприємств усіх галузей народного господарства. Стабільний економічний розвиток підприємств є одним із найбільш вагомих важелів, які забезпечуватимуть розвиток економіки України в цілому.

Високоєфективне функціонування будь якого підприємства, незалежно від його організаційно-правової форми, галузі народного господарства в якій воно здійснює свою діяльність, багато в чому залежить від забезпечення його економічної безпеки. У результаті перед більшістю українських підприємств, особливо в сучасних важких умовах господарювання та в умовах євроінтеграції, стоїть проблема створення ефективного системи забезпечення економічної безпеки, яка здатна забезпечити зниження рівня загроз діяльності підприємств від впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Проблеми забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання досліджували багато українських науковців це, зокрема: І.О. Бланк, З.М. Борисенко, З.С. Варналій, В.П. Горбулін, І.М. Грищенко, Л.В. Гнилицька, М.П. Денисенко, В.І. Мунтіян, В.І. Франчук, М.Г. Чумаченко та інші.

Економічна безпека підприємства розглядається в науковій літературі як якісна характеристика економічної системи, яка визначає її здатність підтримувати нормальні умови життєдіяльності конкретного підприємства, галузі, населення, стійке забезпечення ресурсами розвитку народного господарства, а також послідовну реалізацію регіональних і державних інтересів.

Формування системи економічної безпеки за ризик-орієнтованого підходу повинно базуватись на базових засадах безпеки підприємства. Система економічної безпеки повинна бути комплексною, самостійною, універсальною (з елементами унікальними для певної галузі господарства), ефективною та дієвою.

У цілому економічна безпека підприємства у сучасних складних економічних умовах передбачає:

- 1) високу фінансову ефективність, незалежність і стійкість роботи підприємства;
- 2) розвиненість і конкурентоспроможність технологічної бази підприємства;
- 3) високий рівень організації управління підприємством;
- 4) жорсткий кадровий відбір;
- 5) забезпечення відповідності екологічним стандартам;
- 6) ефективний механізм правового регулювання всіх напрямків діяльності підприємства;
- 7) забезпечення інформаційної безпеки роботи підприємства;
- 8) гарантії безпеки працівників підприємства, а також збереження їх майна та професійних інтересів [3].

Реалізація зазначених напрямів економічної безпеки підприємства підсилиться через дію таких чинників на рівні держави як : прийняття відповідної стратегії чи програми; державної підтримки наукомістких і високотехнологічних виробництв та пріоритетних галузей національної економіки; створення сприятливих умов для зростання конкурентоспроможності національної економіки; раціональне використання наявних інтелектуальних ресурсів, стимулювання інвестицій у активи українських підприємств; підтримка інститутів соціального партнерства; адаптація вітчизняного ринку високотехнологічної продукції до європейських та світових стандартів.

1. Живко З.Б. *Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління. Монографія / З.Б. Живко. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 256 с.*

2. Камplik М.І. *Економічна безпека підприємницької діяльності: економіко-правовий аспект: Навч. посібник. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.*

3. Новікова О.Ф. *Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення./ О.Ф. Новікова, Р.В. Потоколенко. Інститут економіки промисловості НАН України – Донецьк, 2011. – 407с.*

4. *Економічна безпека підприємств, організацій та установ.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pidruchniki.com/1686020751286/ekonomika/sluzhba_bezpeki_pidpriyemstva_struktura_osoblivosti_upravlinnya_diyalnistyu_zabezpechennya_pratsi*

Осташ В.Ю.,

*здобувач вищої освіти групи МН-31 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Піцур Я.С.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

МАРКЕТИНГОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах робота підприємства потребує постійного удосконалення організації, планування і управління виробничо-

господарською діяльністю, розробки таких нових економічних підходів, що сприяють швидкій зміні асортименту виробів, пристосовування до запитів різних груп споживачів, зміцнення конкурентоспроможності товарів, удосконалення організації їх збуту та стимулювання продажів. Навколишнє середовище постійно впливає на функціонування підприємства, що вимагає оперативної розробки і прийняття правильних управлінських рішень.

Управління маркетинговою діяльністю якраз і передбачає вирішення певних завдань, а саме: пошук цільових ринків, проведення маркетингових досліджень, розробку конкурентного продукту, розробку інших елементів комплексу маркетингу (встановлення ціни, вибір методів просування продукту і доведення його до споживача), організацію зворотних зв'язків зі споживачами.

У науковій літературі часто зустрічається формулювання змісту такого поняття, як «управління маркетинговою діяльністю», або інакше – «управління маркетингом». Фактично, ці два терміни означають одне й теж, по суті маючи сенс. Більш правильно, на мою думку, вживати поняття «управління маркетинговою діяльністю», тому що воно точніше відображає сутність цього процесу.

Крім того, термінологічно «управління маркетингом» (маркетинговий менеджмент) і «управління службою маркетингу» – різні поняття. Управління службою маркетингу – це чітко визначена програма, розроблена на основі прийнятих рішень та стратегічних напрямів розвитку, а маркетингова служба підприємства – це спеціальний підрозділ, який здійснює свою діяльність на основі принципів і методів маркетингу з метою комплексного вивчення ринку, забезпечення стійкої реалізації товару, ринкової орієнтації виробництва і проектно-конструкторських робіт. Тому, вважаємо, що суть управління маркетингом (управління маркетинговою діяльністю) на підприємстві зводиться до широкого комплексу заходів стратегічного й тактичного характеру, спрямованих на ефективне здійснення ринкової діяльності підприємства та досягнення його основної мети – задоволення потреб споживачів товарів і послуг і отримання на цій основі найбільшого прибутку.

Як свідчить практика підприємств України, впровадження маркетингу хоча й набуває все більшого поширення, проте ще не достатньо використовуються всі форми управління маркетинговою діяльністю.

На мою думку, управління маркетингом потрібно здійснювати з позиції вдосконалення виробництва та товару. Концепція вдосконалення виробництва стверджує, що споживачі будуть прихильні до товарів, які широко розповсюджені і доступні за ціною, а як наслідок – компанія повинна зосередити свої зусилля на вдосконаленні виробництва і підвищенні ефективності системи розподілу.

Застосування цієї концепції підходить в двох ситуаціях: коли попит на товар перевищує пропозицію і коли собівартість товару дуже висока і її необхідно понизити, для чого потрібно підвищити продуктивність.

1. Алексунин В.А. *Маркетинг в галузях і сферах діяльності*. - Підручник-М.: Видавничо-книготорговий центр «Маркетинг», 2014.-390с.

2. Лидовська. О.П. *Оцінка ефективності маркетингу і реклами /Лидовська О.П. // Готові маркетингові рішення.* – СПб.: Санк-Петербург, 2011. – 141 с.

3. Котлер Ф. *Маркетинговий менеджмент*. Підручник./К.Л.Келлер, А.Ф.Павленко та ін. - К.: «Хімджест» 2008 - 720 с.

4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/37094/>

Постол А.Р.,

*здобувач вищої освіти групи ФБСС-21 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Огірко О.І.,

*к.т.н., доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Система інформаційно-аналітичного забезпечення, яка включає й прогнозу складову, є важливим елементом управління фінансовою безпекою підприємства, ефективна діяльність якої сприяє виявленню слабких сторін у фінансовій безпеці та виробленню правильних управлінських рішень щодо її належного забезпечення.

Головною метою інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки підприємництва є своєчасне викриття на ранній стадії заходів безпосередньої підготовки певних сил для заподіяння економічних збитків підприємству, установі або організації та забезпечення відповідних їм дій, а також добування необхідної інформації для планування, підготовки і проведення заходів з метою недопущення можливих дій [4].

Інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки передбачає такі етапи:

- визначення напрямків та об'єктів дослідження;
- вибір конкретного періоду та напрямку здійснення аналізу;
- визначення мети дослідження;
- вибір методів дослідження;
- визначення основних чинників і загроз діяльності підприємства

та при чин відхилень;

- розрахунок основних причин фіксованих втрат, перевитрат часу та коштів;

- визначення рівня ефективності використання активів та реалізації потенціалів [1].

Джерелами інформації для визначення фінансової безпеки є дані бухгалтерського, оперативного та статистичного обліку та звітності, галузевих показники діяльності підприємств-аналогів; звітів та планів і прогнозів, отриманих у процесах стратегічного, тактичного і оперативного планування, аналізу, контролю і бюджетування; оцінки загроз фінансовій безпеці підприємницької діяльності.

Для аналізу впливу зовнішніх чинників на стан фінансової безпеки конкретного підприємства слід використовувати дані управлінського та маркетингового аналізу, що мають проводитися на кожному підприємстві.

Систему інформаційно-аналітичного забезпечення доцільно доповнювати прогнозуванням. Наявність прогнозування у складі системи інформаційно-аналітичного забезпечення дозволяє більш системно забезпечувати необхідний рівень фінансової безпеки підприємства в поточному та перспективному періоді.

Основними задачами, що розв'язуватимуть завдяки прогнозуванню, є :

-визначення фінансової складової місії та завдань підприємства ,а також пов'язаних з цим фінансових інтересів на певний період;

-оцінка цілей забезпечення фінансової діяльності підприємства;

-оцінка можливих шляхів розвитку фінансової безпеки підприємства у контексті забезпечення фінансової діяльності підприємства;

-передбачення можливих шляхів розвитку внутрішніх та зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства та їхніх негативних наслідків;

-оцінка можливого рівня впливу позитивних та негативних чинників – процесів на майбутній розвиток фінансової діяльності підприємства у контексті забезпечення його фінансової безпеки [1-3].

Таким чином, розвиток підприємства на всіх рівнях управління потребує відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення. Недосконалість інформаційно-аналітичної діяльності ускладнює і сповільнює обґрунтування та вибір конкретних напрямів господарського розвитку , збільшує ймовірність помилок ,що є основною причиною низької ефективності сучасного бізнесу та незахищеності від дій конкурентів.

1. *Мойсеєнко І.П., Демчишин М.Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання Актуальні проблеми економіки №10(100), 2009.*

2. *Сорока Р.С., Значення інформаційно-аналітичної діяльності в забезпеченні економічної безпеки підприємства Науковий вісник нлту україни. – 2012. – вип. 22.1*

3. Позднишев Є.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва (методи та їх застосування): навч. посіб.– К.: Видавець Позднишев, 2007. – Книга 1. – 89 с.

4. Чергенець Е.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва (збір та пошук інформації) : навч. посібн. – к. : Видавець Позднишев, 2007. – 74 с.

Попадюк О.В.,
аспірант факультету фінансів, підприємництва та обліку
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Федюк М.В.,
здобувач вищої освіти 531 групи
факультету фінансів, підприємництва та обліку
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Науковий керівник:
Зибарева О.В.,
д.е.н., доцент, завідувач кафедри
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Одним із ключових складників соціальної відповідальності підприємства є його екологічна компонента, що включає: дотримання екологічних зобов'язань, енергетичний та сировинний менеджмент, а також ефективне залучення зацікавлених сторін [1, с. 613]. Завданням екологічної безпеки підприємства (як функціонального напряму економічної безпеки) є запобігання негативним впливам у сфері взаємодії з довкіллям, дотримання норм чинного екологічного законодавства, зменшення витрат від забруднення навколишнього середовища з метою забезпечення стабільного функціонування підприємства. Таким чином, екологічно безпечне соціально відповідальне підприємство забезпечує такі умови функціонування, щоб прямо чи опосередковано не призводити до погіршення якості навколишнього природного середовища, не наносити прями чи опосередковані збитки економіці державі, споживачам, населенню та персоналу [2, с. 310].

Вирішення проблеми зменшення забруднення навколишнього середовища потребує від керівництва підприємства комплексу заходів, як мінімум за такими напрямками:

- інноваційна діяльність як у галузі розробки та впровадження (чистих) технологій (маловіходних, безвідходних і ресурсозберігаючих), так і в галузі розробки нових методів переробки відходів виробництва (з

наступною їх сертифікацією на відповідність як національним, так і міжнародним екологічним стандартам);

- технічне переобладнання підприємства як засобами для основного виробництва, так і обладнанням та устаткуванням природоохоронного призначення, в тому числі очисних споруд з повторним використанням води та регенерованих сполук;

- формування на підприємстві системи екологічного управління з виділенням на пряму спеціалізованого менеджменту, серед пріоритетних функцій якого буде забезпечення реалізації перелічених вище завдань у галузі його природоохоронної діяльності.

В контексті зазначеного пропонуємо актуальною для підприємства є система «чистого виробництва», орієнтованого на мінімізацію забруднення навколишнього середовища. Так, одним із методів може бути визначення поточної екологічної ситуації за допомогою оцінки впливу виробництва та господарської діяльності на навколишнє середовище. На підприємстві слід сумлінно виконувати всю процедуру пов'язану з утилізацією відходів, це дозволить запобігти надзвичайним ситуаціям, які забруднюють навколишнє середовище та можуть нанести шкоду безпеці та здоров'ю працівників. При надходженні сировини для виробництва необхідно ретельно перевірити її якість та екологічність. Сировина повинна обов'язково проходити санітарно-епідеміологічну експертизу на відповідність всім вимогам та стандартам. На кожній стадії необхідно перевіряти якість проробленої роботи.

До стимулів запровадження «чистого виробництва» на підприємстві слід віднести:

- маркетингові інструменти: споживчий попит на екологічні товари, а також імідж та становище на ринку (підприємство може покращити ставлення до себе партнерів, споживачів і громадськості, широко висвітлюючи в ЗМІ свої досягнення в галузі чистого виробництва);

- фінансові інструменти: зниження витрат на сировину, енергію, споживання ресурсів, на відшкодування заподіяної навколишньому середовищу шкоди; уникнення деяких видів витрат (наприклад, капітальні вкладення на очисні споруди можуть бути знижені або виключені шляхом мінімізації забруднення навколишнього середовища). Завдяки цьому підприємство одержить не лише конкурентні переваги за рахунок економії на витратах, але й досягне значного прогресу при проходженні міжнародної сертифікації на відповідність стандартам якості й екологічного менеджменту, що надасть додаткові можливості для розвитку бізнесу.

Підприємство за допомогою стандартизованих процедур та заходів повинно повністю нейтралізувати або знизити до допустимої норми вплив на організм небезпечних та шкідливих факторів виробничого середовища, використовуючи заходи, що забезпечують усунення

небезпечних ситуацій та підвищують технічну безпеку, створюючи сприятливі санітарно-гігієнічні та ергономічні умови роботи.

Таким чином, в сучасних умовах керівництво підприємства повинно вирішити таке завдання: перетворити весь комплекс технологічних процесів таким чином, щоб повністю усунути або звести до мінімуму свій негативний вплив на світ природи, використовуючи сучасні досягнення в галузі науки, техніки, технологій і прийнятті ефективних управлінських рішень. Цьому сприятиме також підвищення екологічної свідомості та наявність екологічних знань у керівників, інженерно-технічного персоналу та робітників.

1. Огородник В.В. Вплив екологічного компонента соціальної відповідальності на економіку країни / В.В. Огородник // Глобальні та національні проблеми економіки. - Випуск 7. - 2015. - С. 612-616.

2. Норіцина Н.І. Екологічна безпека діяльності як індикатор соціальної відповідальності підприємства / Н.І. Норіцина // Економіка підприємства: теорія та практика: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (12 жовтня 2012 р.). - Київ: КНЕУ, 2012. - С. 309-311 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/9127>.

Рабей А.В.,

*здобувач вищої освіти групи ФБСС-21 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Огірко О.І.,

*к.т.н., доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства – один із актуальних напрямів досліджень економічної науки та практики управління підприємствами.

Для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства використовують різні підходи і методики. Враховуючи аналіз опрацьованих джерел [1-4] можна виділити такі основні підходи: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, та такі методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства:

- методи комплексної оцінки загроз (інтегральна оцінка ризику, оцінка ефективності захисних заходів);
- методи комплексної оцінки економічного потенціалу підприємства (оцінка конкурентного статусу фірми, інтегральна оцінка дотримання інтересів компанії);
- методи прогнозування банкрутства.

Існує ще безліч способів до класифікацій підходів та методів діагностики. Відповідно до одного з цих таких підходів в основу

класифікації покладено рівень об'єктивності, згідно з яким розрізняють неформалізовані та формалізовані способи діагностики [4, с. 36].

Неформалізовані методи діагностики економічної безпеки підприємства:

Назва методу	Зміст методу
Рейтинговий	Систематизація, ранжирування і визначення найкращих результатів по ряду показників
Фактографічний	Аналіз зафіксованих фактів у засобах масової інформації, наукових працях і т.п.
Логічне моделювання	Побудова сценаріїв, система показників аналітичних таблиць
Фундаментальний	Вивчення основних тенденцій і визначення основних напрямків динаміки

Формалізовані методи діагностики економічної безпеки підприємства:

Назва методу	Зміст методу
Факторний	Виявлення, класифікація та оцінка ступеня впливу окремих факторів
Математичний	Балансовий прийом, процентні числа, диференціальний, логарифмічний, інтегральний аналіз, аналіз рівня ризиків, розрахунок простих та складних відсотків
Статистичний	Кореляційний, регресійний, дисперсійний, кластерний аналіз; метод середніх та відносних величин; групування, прийом виділення «вузьких місць» і «провідних ланок», графічний, табличний та індексний методи
Економіко-математичний	Для прогнозування розвитку подій
Фінансово-економічний	Метод беззбитковості, коефіцієнтний та рівноважний метод
Економетричні	Гармонійний, матричний, спектральний аналіз, міжгалузевий баланс, виробничі функції

Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства за її складовими та визначення загального рівня економічної безпеки здійснюють на основі наукових підходів та за допомогою розроблених методик. Правильність вибору методу для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства залежить від цілей підприємства. Здебільшого всі проаналізовані методи потребують великої кількості статистичних даних.

1. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія. – Львів : Вид-во «Арал», 2008. – 386 с.

2. Коваленко В.В. Методичні підходи щодо діагностики рівня економічної безпеки підприємства: - «Молодий вчений». – № 4 (31). – квітень, 2016 р.– ст.85-86.

3. Кузьмін О. Є., Мельник О. Є. *Економічна діагностика*– К.: Знання, 2012. – 318 с.
4. Щербан О.Я. *Аналіз підходів і методів оцінювання економічної безпеки туристичного підприємства.* – Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. Вип. 26.2 – ст.121-125.

Рижкова А.А.,
здобувач вищої освіти групи ФК-41 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Нагірна О.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Зниження життєвого рівня населення, безробіття та бідність спонукають до пошуку додаткових фінансових джерел для забезпечення добробуту громадян. Важливу роль в системі консолідації фінансових ресурсів відіграють міжнародні фінанси. Україна змушена залучати фінансово-економічні ресурси з інших країн та міжнародних фінансових організацій, які в національній економіці використовуються з метою сприяння підприємницької діяльності, покриття дефіциту державного бюджету та платіжного балансу, проведення структурних перебудов, реалізації окремих цільових соціально-економічних програм та забезпечення інших напрямів розвитку.

На сучасному етапі значні зусилля докладаються для того, щоб Україна стала повноправним членом Європейського союзу. З цією метою країна виконує поставлені завдання на шляху до Євроінтеграції. Відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій», Україна стала членом МВФ ще у 1992 році [1].

В цілому, можна виділити декілька етапів міжнародного фінансового співробітництва із МВФ. Перший етап (1994–1995 роки)– це фінансова допомога у вигляді системної трансформаційної позики на суму 763,1 млн. дол. США для підтримки платіжного балансу України. На другому етапі(1995–1998 роки) Україна отримала кредит на загальну суму 1318,2 млн. дол. для підтримки курсу національної валюти та фінансування дефіциту платіжного балансу. Наступний транш надійшов у період з 1998 р. по 2002 р. у вигляді надання кредиту на загальну суму 1193,0 млн. дол., які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України. Четвертий етап міжнародного

фінансування України (2004–2005 роки) характеризується укладенням угоди «Попереджувальний стенд-бай» між Україною та МВФ строком на 12 місяців з одночасним отриманням грошової допомоги у сумі еквівалентній 411,6 млн. дол. (30% квоти України) на випадок погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни. П'ятий етап розпочався 5 листопада 2008 року у вигляді щорічної програми Stand-By, обсягом близько 16,4 млрд. дол. США, терміном на 24 місяці для надання допомоги Україні у забезпеченні фінансової та економічної стабільності[2].

На сучасному етапі Україна має значну залежність від зовнішніх кредиторів. В цілому, на обслуговування зовнішнього державного боргу країна щорічно витрачає у межах 26,5 млрд. грн. Зокрема, за даними Міністерства фінансів України лише у 2015 р. його погашення та обслуговування державного боргу було витрачено 230,48 млрд. грн. (рис. 1).

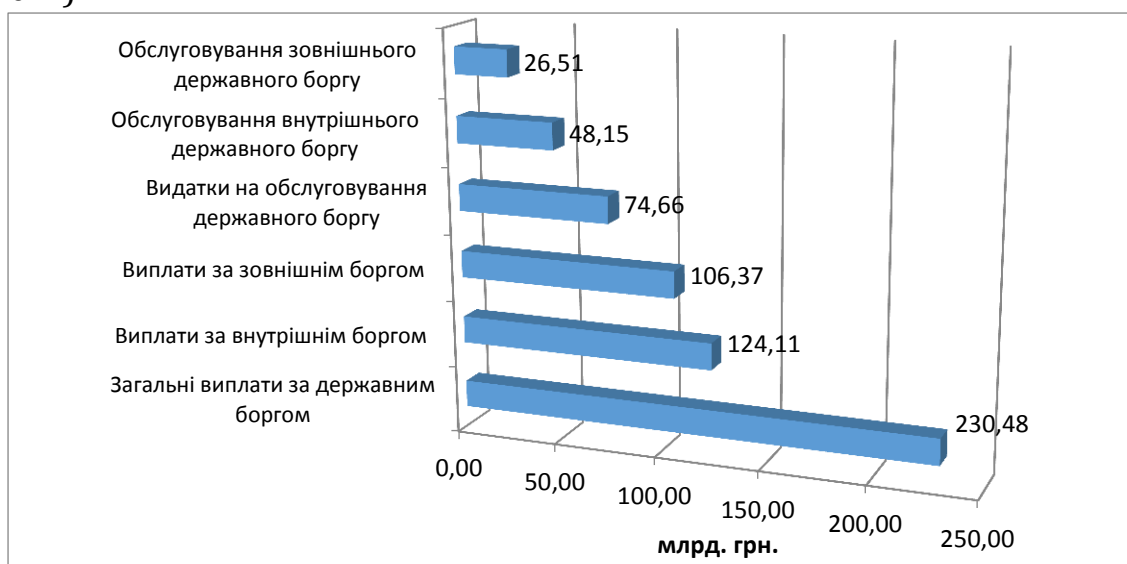

Рис. 1. Загальні витрати на обслуговування та погашення державного боргу, 2015 р.[складено за даними 4].

Для ефективної подальшої співпраці України з МВФ необхідно внести зміни до існуючого законодавства; підвищити стимулюючу роль держави через удосконалення податкового законодавства тощо [3].

Крім того, слід провести ретельний аналіз необхідного обсягу та умови отримання і погашення міжнародних кредитів, які планує залучити Україна з метою нівелювання індексу прострочення за даними кредитами, тобто здійснювати прогнозування тих результатів, які буде мати економіка України від залучення кредитів на міжнародному ринку і впроваджувати ефективні інвестиційні проекти щодо їх залучення [3].

Врахування цих пропозицій дозволить продовжити співпрацю України з міжнародними фінансовими організаціями та сприятиме активізації інвестиційного процесу і економічній стабілізації держави.

1. Досвід і перспективи співпраці України і Міжнародного валютного фонду. Електронний ресурс/Режим доступу //: http://pidruchniki.com/17360414/finansii/dosvid_perspektivi_spivpratsi_ukrayini_mizhnarodnogo_valyutnogo_fondu.

2. Штефано А. П. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом: реалії та перспективи. Електронний ресурс/ Режим доступу //: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68489.doc.htm.

3. Доліновська О. Я. Співпраця України з міжнародним валютним фондом та перспективи розвитку економіки держави. Електронний ресурс/Режим доступу //: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1401>.

4. Офіційна сторінка Міністерства фінансів України. Електронний ресурс/Режим доступу //: <http://www.minfin.gov.ua>.

Романів М.П.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-11 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Романишин М.І.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-21 факультету №5
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Шегинський І.І.,

*здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Живко З.Б.,

*д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Кожне підприємство в умовах економічної безпеки проводить активну кадрову політику, тобто керівництво підприємства не тільки враховує ризики в робочих процесах, але вчасно запобігає їм при управлінні персоналом. Менеджери, які задіяні у процес управління персоналом розробляють методичні положення щодо ефективного управління персоналом, а також постійно контролюють та регулюють процеси виконання запропонованих програм та заходів щодо усій кадрової політики. Якщо говорити про ступінь відкритості управління персоналом, то важко сказати, що на даному підприємстві воно є тільки відкритим.

Вирішення завдань управління персоналом в умовах економічної безпеки в повсякденній діяльності підприємства визначає методи та прийоми впливу на працівників [1, с. 208]. Відповідно до цього, ефективна економічна безпека досягається відповідними ресурсами на певних функціональних ланках підприємства, головним з яких є кадрове забезпечення (підбір і розстановка кадрів, підвищення професіоналізму, просування кадрів, контроль за лояльністю і відданістю фірмі, системи заохочення, відповідальності і мотивації праці).

Отже, для ефективного управління персоналом в системі економічної безпеки підприємства мають бути враховані кадрові чинники, передусім, достатня кількість персоналу, який займається питаннями безпеки, його професіоналізм, інтелектуальні — залучення висококласних спеціалістів і науковців, що дозволяє запроваджувати нові системи безпеки. Варто зазначити, що ці засоби потребують комплексного поетапного застосування, а не одночасного запровадження.

Рекомендовані показники для підприємства, за якими доцільно здійснювати управління персоналом в контексті економічної безпеки подано на рис. 1.

Рис. 1. Показники ефективності управління персоналом підприємства

На основі проведеного аналізування процесів пов'язаних з управлінням персоналу в умовах економічної безпеки підприємства [2, с. 37-42], можемо виокремити низку проблем процесу ефективності управління персоналом.

Першою проблемою, що виникла на підприємстві, це непропорційне скорочення чисельності працівників різних рівнів управління загалом по підприємству, в тому числі тих, що працюють у сфері міжнародної економічної діяльності, зростання плинності кадрів. Питання про звільнення персоналу виникає як правило тоді, коли організація змушена скорочувати чи перебудовувати свою діяльність. Цю проблему варто вирішувати шляхом скорочення всіх рівнів управління в організаційній структурі, а не тільки окремих робочих місць.

Для зменшення плинності кадрів на підприємстві необхідно розробити конкретну програму управління мобільністю кадрів. Плинність кадрів пов'язана з соціальним і побутовим неулаштуванням, а також зі складнощами самореалізації і самоповаги особистості. Заходи зі зниження плинності повинні спрямовуватися на запобігання звільнень, наприклад, щоб запобігти суперечкам між необхідними засобами працівників і можливостями для їх реалізації. Ще одним варіантом вирішення даної проблеми, можливе здійснення оптимізації руху робочих кадрів на внутрішньому ринку праці через окупність витрат на робочу силу.

Головна мета регулювання руху робочих кадрів – досягнення такого стану трудового потенціалу, який забезпечував би певний економічний і соціальний ефект, а не просто максимальну економію витрат на робочу силу. У зв'язку з цим економічний ефект від впровадження заходів щодо створення стабільних кадрів пропонується розраховувати, базуючись на оптимізації економії від скорочення втрат робочого часу при переході робітників з одного підприємства на інше, від скорочення втрат робочого часу, пов'язаних з навчанням знову прийнятих робітників з відривом від виробництва, від скорочення збитку, пов'язаного зі зниженням продуктивності праці (норми виробітку) у прийнятих робітників у період виробничої адаптації, від скорочення витрат на підготовку нових робітників на виробництві.

1. Мурашко М.І. *Менеджмент персоналу: Навчально-практичний посібник*/ Мурашко М.І. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 311 с.

2. Живко З.Б. *Механізм управління системою економічної безпека підприємства*/ З.Б. Живко. – Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. - №3(44). – 37-42 с.

Саківська І.І., Вербянська А.І.,
здобувачі вищої освіти групи МНМ-11 факультету № 5
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Левків Г.Я.,
д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ ЯК ОСНОВИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Система безпеки підприємства – це організаційна структура спеціальних відділів, інструментів, методів та заходів, спрямованих на забезпечення безпеки підприємницької діяльності. Ґрунтуючись на наукових засадах, система безпеки підприємства виступає організаційною основою в процесі формування його структурного відділу, а саме служби безпеки [2].

Головна мета функціонування служби безпеки полягає у своєчасному припиненні (нейтралізації) протиправних порушень економічних інтересів підприємства. Можлива й інша мета – попередження матеріальної та фізичної шкоди, а також попередження та припинення різного роду зловживань, адміністративних злочинів тощо.

Визначення мети функціонування служби безпеки залежить від багатьох чинників, серед яких можна виділити фінансові можливості підприємства, його географічне розташування, рівень кваліфікації персоналу підприємства та інші. Відповідно до встановленої мети, підприємство здійснює проектування та створення організаційної структури служби безпеки. Дослідження різної документації служб безпеки засвідчує, що на даний час доволі поширеною є лінійний та лінійно-штабний вид структури. Головною ознакою лінійної структури є єдиноначальність, тобто будь-який начальник чи працівник підпорядкований лише одній вищій особі.

Особливу увагу в роботі служби безпеки, треба приділяти нормативам, які є похідними від організаційно-стабілізуючих методів, серед яких є нормативи терміну виконання певного виду роботи, чисельності працівників певного відділу тощо.

Працівники служби безпеки несуть відповідальність за пряме недотримання безпеки конфіденційної інформації та за невикористання власних прав в процесі виконання функціональних обов'язків щодо захисту конфіденційних даних персоналом підприємства.

Для більшого охоплення та якіснішого дотримання вимог захисту конфіденційної інформації рішенням керівників підприємства та служби безпеки можна створювати певні комісії, які здійснюють контрольню-ревізійні функції зокрема [1]:

- комісії з оцінювання перспектив публікації періодичної документації, довідників, інтерв'ю та інших виступів у засобах масової інформації тощо;

- періодичні перевіряючі комісії для контролю знань та вміння дотримуватися вимог нормативної документації щодо захисту конфіденційної інформації, а також для оцінювання ефективності та надійності заходів стосовно забезпечення безпеки підприємства.

Таким чином, служба безпеки підприємства повинна підтримувати тісну комунікацію з правоохоронними органами в процесі вирішення завдань щодо протидії загрозам і ризикам підприємства. При потребі потрібно використовувати послуги спеціалістів та консультантів у відповідності з видами безпеки.

1. *Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З.С.Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647с.*

2. *Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.*

Сиплива У.І.,

*здобувач вищої освіти групи ФБСС-21 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Волошин О.Р.,

*к.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

Економіка України протягом останнього десятиліття проходить вкрай неоднозначний та складний за соціально-економічними наслідками період трансформації. У цих умовах на перший план висувається питання вже навіть не конкурентоспроможності підприємств, а їх економічної безпеки. В сучасних умовах, коли Україна здобула світове визнання та розширює кордони свого співробітництва, її економіка виявилась неготовою до тих перетворень, які вже відбулися в інших країнах світу. Національні підприємства різних форм власності зіткнулися з багатьма якісно новими проблемами забезпечення своєї економічної безпеки. Більшість підприємств працюють в умовах невизначеності, непередбачуваності. Нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні посилює ступінь ризику прийняття рішень і функціонування підприємств загалом. Отже, питання економічної безпеки стають дедалі актуальнішими і в аспекті національної безпеки. Тому підприємству необхідно адаптуватися, вдосконалювати та розробляти нові засоби забезпечення економічної безпеки для досягнення поставленої мети.

Відомо, що економічне благополуччя і могутність будь-якого підприємства обумовлюється трьома основними факторами: розвиток, безпека і прибуток. Безпека підприємства – це такий стан його правових, економічних і виробничих відносин, а також матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів, які забезпечують здатність підприємства до стійкого функціонування. Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відображає захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином.

Основні проблеми безпеки вітчизняного підприємства полягають у наступному. По-перше, ринкова економіка, побудована на конкуренції, – дуже динамічна система, а отже, і дуже ризикова. По-друге, український ринок знаходиться на стадії становлення, і тому багато механізмів ще не опрацьовані. По-третє, у нас ще відсутні стійкі норми права захисту інтересів підприємців. В умовах ринкових відносин забезпечення економічної безпеки підприємств – це своєчасне виявлення та нейтралізація загроз їхньому економічному благополуччю.

Для запобігання загрозам економічній безпеці підприємства необхідно постійно враховувати весь спектр численних чинників, від яких залежить функціонування підприємства, а саме:

- Адаптація стратегічного потенціалу підприємства, що визначається не тільки внутрішніми, а й зовнішніми впливами.
- Залежність підприємства від інтенсивності кооперованих його зв'язків із постачальниками різного роду ресурсів.
- Охорона комерційної таємниці підприємства, з одного боку, і нагромадження інформації про можливе втручання інших економічних агентів у діяльність підприємства – з іншого.
- Рівень можливого ризику прийнятих рішень.

Основними проблемами забезпечення безпеки підприємницької діяльності в Україні є [1]:

- наявність динамічного конкурентного середовища;
- український ринок товарів і послуг характеризується частою зміною «правил гри»;
- відсутні стійкі норми права захисту інтересів суб'єктів господарювання.

Розробка стратегії економічної безпеки підприємства ґрунтується на таких принципах [2]:

- орієнтація на довгострокові глобальні цілі;
- забезпечення взаємозв'язку сукупності елементів економічної стратегії, за допомогою яких буде забезпечуватися досягнення глобальної стратегічної цілі діяльності підприємства;
- багатоваріантність напрямів розвитку;
- комплексність розроблення стратегії.

Метою забезпечення безпеки підприємства також є комплексна дія на потенційні і реальні загрози, що дозволяє йому успішно функціонувати в нестабільних умовах зовнішнього і внутрішнього середовища.

Досягнення цієї мети вимагає реалізації наступних завдань [3]:

- виявлення загроз для стабільності і розвитку підприємства і створення заходів для протидії їм;
- забезпечення захисту технологічних процесів;
- своєчасне інформування керівництва підприємства про факти порушення законодавства;
- всестороннє вивчення ділових партнерів;
- реалізація заходів по захисту комерційної та іншої інформації;
- забезпечення захисту всіх видів ресурсів підприємства.

Комплексне дотримання цих принципів допоможе створити ефективну систему економічної безпеки підприємства, здатну протидіяти реальним і потенційним несприятливим факторам і забезпечити його стабільну роботу і сталий розвиток.

1. Перхач О.Л. Проблеми забезпечення безпеки підприємства в Україні. / – О.Л. Перхач. – Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua>

2. Фальченко О.О., Глушач Ю.С. Стратегія забезпечення економічної безпеки підприємств /О.О.Фальченко, Ю.С.Глушач // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.:НТУ «ХПІ». – 2013. – №66(1039). – С. 157-160.

3. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва в Україні: стратегія та механізми зміцнення: монографія. / Т.Г.Васильців. Національний інститут стратегічних досліджень. – Львів: Арал.- 2008.-384 с.

Сенюк Д.Я.,

здобувач вищої освіти 531 групи

факультету фінансів, підприємництва та обліку

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Науковий керівник:

Зибарева О.В.,

д.е.н., доцент, завідувач кафедри

підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливою складовою процесу управління економічною безпекою підприємства є її моніторинг, метою якого є визначення того, чи перебуває підприємство у стані економічної безпеки взагалі та виявлення її рівня.

Для сучасного підприємства моніторинг економічної безпеки має функціонувати в двох основних напрямках (включати дві підсистеми): моніторинг зовнішніх ризиків та моніторинг фактичних ризиків підприємства.

Зовнішні ризики, які мають прямий вплив на діяльність підприємства включають цінові, ринкові, загальноекономічні, політично-правові ризики. Відповідно основними завданнями системи моніторингу підприємства є:

1) моніторинг динаміки цін на сировину та паливно-мастильні матеріали, які безпосередньо використовуються у виробництві основної продукції підприємства;

2) аналіз ринкового середовища, моніторинг основних конкурентів та постачальників підприємства з якими укладено контракти що до поставки сировини, паливно-мастильних матеріалів тощо;

3) вивчення, аналіз та прогнозування динаміки попиту на виготовлену продукцію, аналіз нових ринків збуту продукції та можливість співпраці з новими кредиторами;

4) детальне вивчення стану контрагентів та клієнтів підприємства з метою запобігання виникнення кредитного ризику, тобто ризику невиконання своїх зобов'язань.

Система контролю за внутрішніми ризиками на підприємстві має здійснювати перевірку відповідності фактичних ризиків цільовим та застосовувати адекватні заходи при виявленні невідповідності (постійний контроль за рівнем ліквідності та платоспроможності на підприємстві з урахуванням галузевих особливостей та внутрішніх потреб; моніторинг фінансової стійкості, недопущення загрози банкрутства; контроль за станом дебіторської та кредиторської заборгованостей – аналіз динаміки простроченої заборгованості у загальній структурі, розглядання можливості щодо відстрочки кредиторської заборгованості; попереднє оцінювання та прогнозування наслідків за операціями з використанням іноземної валюти, розробка методів мінімізації впливу валютного ризику на результати діяльності підприємства; розробка програмного забезпечення для автоматизації контролю за всіма видами ризиків, що фактично загрожують діяльності підприємства або є потенційними).

В системі моніторингу економічної безпеки підприємства важливим елементом є оцінка її ефективності (табл. 1).

Загалом моніторинг економічної безпеки підприємства можна умовно поділити на два етапи, які різняться в часі.

Перший етап – збір, систематизація, обробка інформації та складання попередніх прогнозів діяльності.

Другий – збір, систематизація, обробка інформації та складання прогнозів діяльності в час настання заданого періоду ретроспективного аналізу (це може бути місяць, декада, тиждень або робочий день).

Таблиця 1

Комплексні моделі оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Автори	Характеристика методики
В.П. Приходько [46, с. 10-12]	$Кеб = \sum_{i=1}^n k_i d_i,$ <p>де k_i – величина окремого критерію за i-ою функціональною складовою, серед яких науковці виокремлюють фінансову, інтелектуальну й кадрову, техніко-технологічну, політико-правову, інформаційну, екологічну та силову; d_i – питома вага значущості i-ої функціональної складової; n – кількість функціональних складових економічної безпеки підприємства</p>
М.М. Караїм [26, с. 110-113]	$Y'EB = 67,3 - 0,05X1 + 30,4X2 + 6,9 X3 + 7,82X4 + 5,24X5 - 0,21X6 - 0,035X7,$ <p>де $Y'EB$ – показник оцінки ефективності системи економічної безпеки підприємств; $X1$ – коефіцієнт загальної ліквідності; $X2$ – коефіцієнт фінансової незалежності (автономії); $X3$ – коефіцієнт обіговості капіталу підприємства; $X4$ – валова рентабельність продажів; $X5$ – рентабельність власного капіталу; $X6$ – коефіцієнт придатності основних засобів; $X7$ – фондівіддача.</p>

Результати, отримані в ході моніторингу економічної безпеки підприємства є базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і коригування раніше прийнятих рішень при зміні зовнішніх або внутрішніх умов функціонування підприємства. В системі моніторингу економічної безпеки необхідним стає прийняття заходів по попередженню чи подоланню загроз економічної безпеки підприємств з визначенням порядку та пріоритетності подолання найбільш гострих загроз економічній безпеці підприємства.

1. Приходько В. П. *Управління економічною безпекою підприємства* / В. П. Приходько // *Економіка та держава*. – 2013. – №10. – С. 10-12.

2. Караїм М. М. *Управління економічною безпекою підприємства: методичні засади* / М. М. Караїм // *Формування ринкових відносин в Україні*. -2015 . – №11. – С. 110-113.

Силкін О.С.,
*аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки,
обліку та оподаткування Української академії друкарства*

Муж О.П.,
*аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки,
обліку та оподаткування Української академії друкарства*

Науковий керівник:
Штангрет А.М.,
*д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансово-економічної
безпеки, обліку і оподаткування Української академії друкарства*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Вітчизняні підприємства кожного дня піддаються впливу різного роду факторів, які можуть загрожувати їхньому рівню безпеки та призвести до утворення кризи. Такі події як фінансова криза у 2008 році та політична і соціальна нестабільність, спричинені військовими діями на Сході України, лише посилили ряд негативних зовнішніх факторів, які спричиняють нові загрози та ризики. Як наслідок, для вітчизняних підприємств на сьогоднішній день характерним є спад виробництва, зниження ключових фінансових показників діяльності, зростання собівартості, і в результаті це все може призвести до банкрутства. Ключову роль в недопущенні цього відіграє наявність та ефективне функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Поняття «економічна безпека» має глибокі історичні корені, які починаються зі згадок в Стародавньому Китаї та Римі, і закінчуючи епохою меркантилізму [1, с. 19], де відбулось чітке розмежування понять «національна безпека» і «економічна безпека».

Поступово відбулось розмежування понять «економічна безпека держави» і «економічна безпека підприємства». В Україні ж, поняття «економічна безпека підприємства» з'явилося лише в середині 90 – х років ХХ ст. З часом, відмінність у наукових поглядах на визначення поняття «економічна безпека підприємства» тільки зростала. Нами виділено шість різних підходів, які характеризували дану категорію: стійкий; ресурсно-функціональний; гармонізаційний; захисний; економіко-правовий; конкурентний (табл.1).

Сьогодні одним із найбільш поширених підходів можна вважати ресурсно-функціональний. Його прихильники стверджують, що для забезпечення економічної безпеки, підприємство повинно максимально ефективно використовувати свої ресурси для боротьби з загрозами та виокремлювати функціональні складові з метою створення належних умов стабільного функціонування.

Характеристика основних підходів щодо визначення поняття
«економічна безпека підприємства»

№	Автори	Характеристика підходу
1	Камлик М.І. [2]; Капустин Н. [3]	Стійкісний підхід Економічна безпека підприємства визначається як спроможність останньої забезпечити належну стійкість, прогресивний розвиток та рівновагу під впливом тих чи інших загроз
2	Ковальов Д [4]; Бендіков М [5]	Захисний підхід Економічна безпека підприємства визначається як ступінь захищеності підприємства від тих чи інших загроз
3	Козаченко А.В. [6]	Гармонізаційний підхід Економічна безпека підприємства розглядається як гармонія інтересів підприємства з інтересами зовнішнього середовища
4	Салли В.І. [7]	Економіко – правовий підхід Економічну безпеку підприємства розглядають як протидія різному роду економічних злочинів
5	Гусев В.С.; Демин В.А.; Кузин Б.І. [8]	Ресурсно – функціональний підхід Забезпечення економічної безпеки підприємства можливе лише при ефективному використанні ресурсів для запобігання погрозам та виокремлення функціональних складових щодо створення умов стабільного функціонування
6	Воронович Л.М. [9]	Конкурентний підхід Акцент припадає на конкурентних перевагах підприємства та його сильних сторін

Систематизовано автором

Сьогодні одним із найбільш поширених підходів можна вважати ресурсно-функціональний. Його прихильники стверджують, що для забезпечення економічної безпеки, підприємство повинно максимально ефективно використовувати свої ресурси для боротьби з загрозами та виокремлювати функціональні складові з метою створення належних умов стабільного функціонування.

На нашу думку, ресурсно-функціональний підхід має ряд недоліків, які проявляються саме через те, що акцент звужується лише на використанні внутрішніх ресурсів підприємства. Економічну безпеку підприємства слід розглядати більше ширше, а саме як систему усіх можливих заходів та методів, які призначені для підтримки такого стану підприємства, що дозволяє йому безперервно та стабільно здійснювати свою діяльність в будь – яких умовах та своєчасно реагувати на усі загрози або небезпеки, які можуть загрожувати його сталому розвитку.

1. Тимощенко К. С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів підприємництва дис. канд. екон. наук. за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Дніпропетровськ, 2015. – 310 с.

2. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект [Навч. посіб.] / Камлик М.І. – К.: Атіка, 2005. – 432с.

3. Капустин Н. Экономическая безопасность отрасли и фирмы / Н. Капустин [Текст] // Бизнес-информ. – 1999. – № 11-12. – С. 45-47.

4. Ковальов Д. Економічна безпека підприємства / Д. Ковальов, Т. Сухорукова // Економіка України. – 1998. – № 10. – С. 48-53.

5. Бендиков М. Экономическая безопасность промышленного предприятия (организационно-методический аспект) [Текст] / М. Бендиков // Консультант директора. – 2000. – № 2. – С. 7-13.

6. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения [Текст] / Козаченко А. В., Пономарев В. П., Ляшенко А. Н. – К.: Либра, 2003. – 280 с.

7. Салли В. И. К созданию системы оценки состояния угольных шахт [Текст] // В. И. Салли, С. В. Салли // Уголь Украины. – 2009. – № 6. – С. 35-38.

8. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов [Монография] / Гусев В. С., Демин В. А., Кузин Б. И. и др. – СПб: Очарованный странник, 2001. – 288 с.

9. Воронович Л. М. Економічна енциклопедія [Текст] / Л. М. Воронович – Тернопіль, 2000.

Стадник З. В.,

здобувач вищої освіти групи ОО-21 факультету № 8
Львівського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Руда О. І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної безпеки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ПРОМИСЛОВЕ ШПИГУНСТВО – ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Ведення бізнесу в сучасних умовах характеризується загостренням конкурентної боротьби, зокрема її недобросовісної складової.

Одним із видів недобросовісної конкуренції є промислове шпигунство, суть якого полягає у незаконному добуванні відомостей, що становлять комерційну цінність [2]. Метою такої діяльності є отримання конкурентних переваг.

Місце промислового шпигунства в системі ринкового господарства представляє рис. 1.

Основними об'єктами уваги промислового шпигунства є будь-які унікальні розробки і нові технології, які можуть становити об'єкти інтелектуальної власності, ноу-хау, інноваційні ідеї, фінансові показники і т. п.

Сукупність методів, притаманних промислового шпигунству, можна розділити на дві групи: агентурні методи та технічні методи [1, с. 17].

Агентурний метод отримання інформації — основа будь-якого виду шпигунства. Тут можливі два напрями діяльності: або впровадження своєї людини, або вербування «потрібної особи». Технічні

методи передбачають прослуховування розмов, перехоплення комп'ютерної інформації, приховану фото- та відеозйомку і т. п.

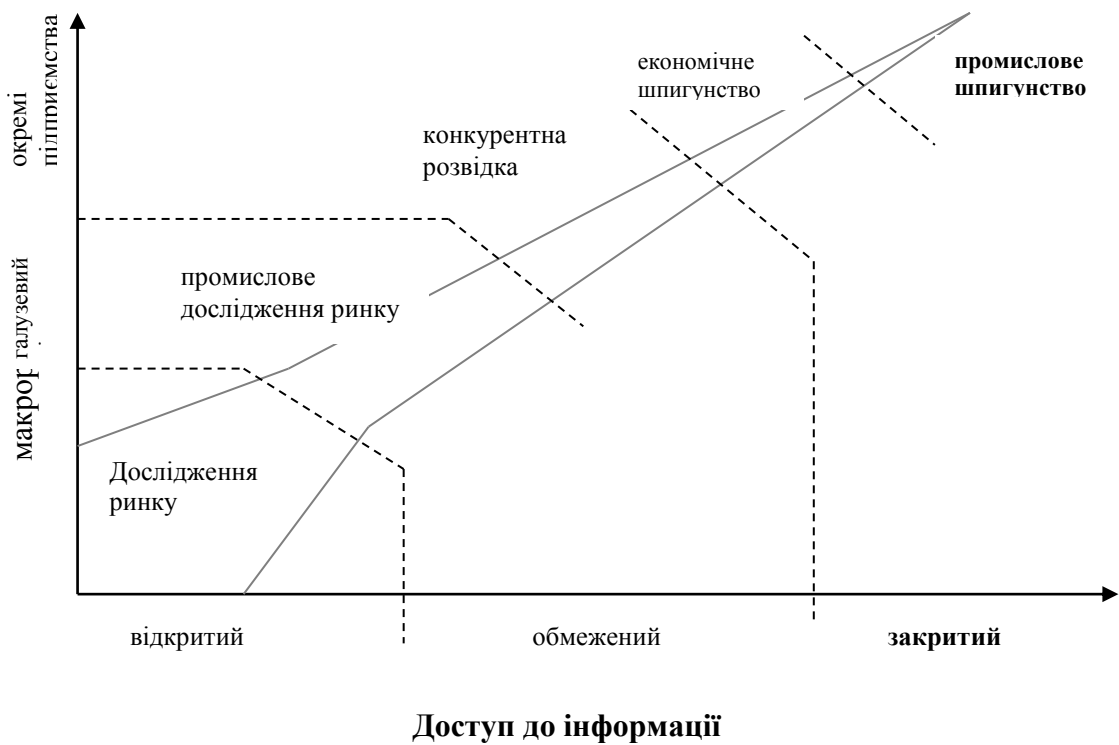

Рис. 1. Промислове шпигунство в системі ринкового господарства

Найбільш розповсюджені форми промислового шпигунства:

- підкуп особи, що володіє даними;
- впровадження шпигуна, котрий мав би можливість доступу до конфіденційної інформації;
- крадіжка інформаційного носія з даними, які представляють службу або комерційну таємницю;
- перегляд кореспонденції, прослуховування телефонів, електронних листів;
- шантаж і різноманітні способи тиску;
- хакерські атаки.

Збільшення масштабів шпигунства пояснюється також посиленням обміну даними, особливо через Інтернет. Тому ризик стати жертвою шпигунських дій значно зростає. Так, за оцінкою експертів, щорічна втрата німецького бізнесу від викрадення виробничих і торговельних секретів складає 2,8 мільярдів євро [3, с. 16].

Слід наголосити, що розкриття комерційної таємниці чи викрадення ноу-хау може суттєво знизити конкурентоздатність підприємства чи взагалі зруйнувати його. Тому створення на підприємстві надійної системи захисту інформації набуває першочергового значення. Для забезпечення надійного захисту від промислового шпигунства підприємству, на нашу думку, необхідно здійснити наступні заходи:

- встановити контрольню-пропускну систему;
- здійснити монтаж прихованих камер відео спостереження: та території та у приміщеннях;
- систематично перевіряти засоби комунікації (як внутрішньої так і зовнішньої);
- розробити чітку стратегію внутрішніх зв'язків між працівниками;
- обмежити доступ до особливо важливої документації, інформації.
- регулярно та ретельно здійснювати перевірку звітності за для виявлення фактів підозрілих операцій;
- здійснювати підбір та перевірку персоналу за участі психолога чи з використанням поліграфа.

Реалізація вище приведених заходів зменшить потенційні ризики та загрози від промислового шпигунства, що сприятиме зміцненню економічної безпеки підприємства.

1. Богданович В. Ю. Конкурента розвідка та промислове шпигунство // В. Ю. Богданович, В. В. Бадрак. – Сучасний захист інформації. – 2014. – № 1. – С. 16-22.

2. Демидов Б., Величко А., Волощук І. Таємний фронт // Національна безпека України. — Вип. № 7-8/2005. — С. 17-23.

3. Studie: Industriespionage. Die Schäden durch Spionage in der deutschen Wirtschaft [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.corporate-trust.de/wp-content/uploads/2016/06/STUDIE_191107.pdf

Філатова І.О.

*здобувач кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Науковий керівник:

Момот Т.В.

*д.е.н., професор кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

МОНІТОРИНГ СПОЖИВАЧІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

З позицій стейкхолдерно-орієнтованого підходу економічна безпека підприємства є комплексним віддзеркаленням ступеня надійності підприємства як партнера у виробничих, фінансових, комерційних і інших економічних відносинах за певний проміжок часу. Тобто з позицій різних груп стейкхолдерів оцінка рівня економічної безпеки повинна дати відповідь на питання, наскільки надійним є підприємство як партнер в економічних відносинах і чи доцільно продовжувати ці

відносини. Отже, з позицій самого підприємства оцінка економічної безпеки полягає у визначенні рівня захищеності його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансового, соціального тощо) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних погроз, а також здібність суб'єкта до відтворення.

Наявність платоспроможного споживача (замовника) є основним джерелом отримання прибутку підприємства, що гарантує як внутрішню, так і зовнішню економічну безпеку підприємства. Якщо споживачі (замовники) задоволені якістю товарів і наданими послугами та є платоспроможними, то це створює високий імідж підприємства, що є запорукою не лише збереження й розширення частки ринку, а й критичним елементом забезпечення економічної безпеки підприємства. Моніторинг споживачів (замовників) має бути спрямований на забезпечення систематичного спостереження за рівнем лояльності та прибутковості споживачів (замовників). Лояльність визначається як безумовне позитивне ставлення і емоційна прив'язаність, які є визначальними факторами при прийнятті будь-яких рішень, що стосуються об'єкта лояльності, це фактор реальної поведінки споживача, що вимірюється показниками обсягу повторних покупок, тривалості відносин з постачальником, прибутку від конкретного покупця (або сегмента покупців) [1, 2]. Прийнято розрізняти такі види лояльності як: цільова лояльність, монополістична лояльність, лояльність інерції та лояльність зручності, стимульована лояльність, потенційна лояльність, найвища лояльність. В процесі моніторингу встановлюється загальний рівень лояльності споживачів за двома її типами: перцепційна (емоційна) та транзакційна (поведінкова) лояльність. Інформаційною основою для такої оцінки є результати проведення фокус-груп, або опитування споживачів. В процесі моніторингу перцепційної (емоційної) лояльності, оцінюється відношення споживача до підприємства шляхом встановлення параметрів оцінки динаміки відношення споживача до підприємства (відомість/популярність підприємства, оцінка відношення до бренду підприємства, нечутливість до дій конкурентів, вірогідність рекомендації підприємства, товару або послуги іншим споживачам), динаміка відношення до програми лояльності підприємства (відомість/популярність програми лояльності, привабливість пропозиції, намір прийняти участь у програмі лояльності). Оцінку динаміки відношення споживачів до програми лояльності здійснюють за коефіцієнтом поінформованості та коефіцієнтом залучення. Основою для оцінювання транзакційної (поведінкової) лояльності є результат акту купівлі споживачем товарів (послуг). При цьому доцільно використовувати параметри оцінки динаміки продажів (кількість збережених споживачів, тривалість ділових відносин зі споживачами, дата, час, кількість та середня сума покупки, частка повторних покупок) та параметри оцінки динаміки структури споживачів (частка постійних

споживачів, частка задоволених і незадоволених споживачів, рейтинг споживачів за кількістю покупок, чеків, інше). Здійснивши пошук інформації по кожному з зазначених напрямів, підприємство може визначити профіль потенційного покупця та визначити особливості його поведінки на ринку.

Стабільний попит на продукцію є чинником, який відіграє важливу роль у рівномірному пропозиційному розвитку підприємства. Він охоплює: укладені довготермінові контракти на реалізацію продукції з її споживачами; рівень конкурентоспроможності продукції, що виробляється; якісно-гарантійні показники продукції; обґрунтовані прогнози на стабільність ринку щодо певного виду продукції; державне та регіональне замовлення на виготовлену продукцію.

Таким чином, для забезпечення високого рівня корпоративної безпеки підприємства зусилля мають спрямовуватися на формування довгострокових взаємовигідних стосунків зі споживачами (замовниками) за допомогою розробки та впровадження програм лояльності (цінових та нецінових). Програми лояльності спрямовані на встановлення емоційного зв'язку між споживачем та підприємством у довгостроковій перспективі для забезпечення позитивного фінансового потоку, який буде формувати основу прибутку підприємства й сприяти підвищенню рівня його корпоративної безпеки.

1. Корягіна С.В. Маркетинговий аудит [текст] навч. посіб. / С.В. Корягіна, М.В. Корягін - К. : «Центр учбової літератури», 2014. - 320 с.

2. Герасименко, О. Н. К вопросу оценки маркетинговой привлекательности бизнес-территорий [Електронний ресурс] / О. Н. Герасименко // Проблемы современной экономики. – 2009. – №2 (30). – С. 371-376. – Режим доступа: <http://www.mecconomy.ru/art.php3?artid=25763>.

Чонка Р.М.,

*здобувач вищої освіти групи ОА-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Вінічук М.В.,

*к.е.н., старший викладач кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СИСТЕМІ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Одне із важливих місць у людській діяльності відіграє інформація. Адже у своїх рішеннях людина постійно керується інформацією та управляє нею.

Українське законодавство тлумачить інформацію як «...будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [1].

Одним із найважливіших призначень інформації є усунення та зменшення невизначеності, що в результаті сприяє формуванню стратегії розвитку підприємства та пошукам шляхів її реалізації. Тому для ефективної діяльності підприємства необхідно володіти повною, достовірною, своєчасною, актуальною інформацією, яка надаватиме підприємству певні конкурентні переваги в процесі його функціонування. Однак, слід зауважити, що інформація без певного опрацювання не може служити основою для прийняття управлінських рішень.

Інформація, якою володіє підприємство, дає змогу: 1) визначити цілі та завдання підприємства; 2) здійснювати контроль за діяльністю підприємства; 3) приймати ефективні управлінські рішення; 4) здійснювати розподіл функцій між підрозділами підприємства для досягнення цілей.

На підставі аналізу наукових праць Пономаренка В.С., Гужви В.М., Матвієнка О.В., Цивіна М.Н., Новака В.О. та інших, нами визначено такі вимоги до інформації, яка використовується у діяльності підприємства:

- повнота. Повнота інформації означає, що вона повинна надходити в обсязі достатньому для здійснення ефективного управління підприємством;

- своєчасність. Частково, але своєчасно отримана інформація є більш кориснішою у процесі діяльності підприємства, ніж повна, проте не своєчасна інформація. Тобто, під своєчасною, слід розуміти інформацію, яка є такою, яка необхідна в конкретний момент часу;

- доступність. Доступність означає, що користувач, який наділений відповідними повноваженнями має доступ до інформації;

- вірогідність. Вірогідною є та інформація, яка відображає реальний стан підприємства та не містить помилок і перекручень;

- зрозумілість. Інформація повинна бути зрозумілою для користувачів яким вона призначена;

- корисність. Корисність інформації оцінюють за тим, як ця інформація впливає на результат управління;

- достовірність. Достовірною є та інформація, яка відображає реальність.

Метою інформаційного забезпечення, як основи на якій підприємство здійснює свою діяльність з метою забезпечення достатнього рівня економічної безпеки, є надання користувачам повної, правдивої, достовірної та своєчасної інформації необхідної для забезпечення процесу управління. Отримати таку інформацію можна шляхом створення ефективної системи інформаційного забезпечення.

Систему інформаційного забезпечення підприємницької діяльності визначають як сукупність взаємопов'язаних інформаційних підсистем, що опосередковують на міжсуб'єктному рівні відносини щодо організації та здійснення підприємництва [2].

У свою чергу, інформаційна система підприємства повинна забезпечувати вирішення таких завдань на підприємстві: 1) збір даних необхідних для забезпечення своєчасною, повною та достовірною інформацією осіб, які приймають управлінські рішення; 2) опрацювання інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень; 3) розповсюдження інформації на різних ланках управління, забезпечуючи чим достатній рівень економічної безпеки.

Отже, під інформаційним забезпеченням слід розуміти сукупність інформації необхідної для управління економічними процесами та прийняття управлінських рішень. Належний рівень інформаційного забезпечення дасть змогу підприємству підвищити результативність прийнятих рішень у процесі діяльності, підвищить рівень економічної безпеки. Адже основною метою інформаційного забезпечення є надання користувачам необхідної інформації, яка у свою чергу є важливим ресурсом, адже містить дані які зменшують невизначеність у діяльності об'єктів.

-
1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
 2. Корнев Ю. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності [Електронний ресурс]

Шемчишин В.В.,
здобувач вищої освіти групи ТП-31
Інституту сталого розвитку ім. В.Чорновола
Національного університету «Львівська політехніка»
Науковий керівник:
Князь С.В.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри
підприємництва та екологічної експертизи товарів
Національного університету «Львівська політехніка»

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЕВРИСТИКИ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Підприємства, які здатні акумулювати креативні ідеї, трансформувати їх у науково-технічну інформацію і перетворювати на інноваційні продукти є незаперечними лідерами ринків. Попри це, Критичний аналіз емпіричних даних і матеріалів науковців дозволяє стверджувати, що проблема полягає у недостатній розвиненості та слабкому науково-обґрунтуванні положень щодо функціонального

розвитку евристичних функцій у системі менеджменту підприємств. Йдеться про певну локальну групу функцій управління, які за змістом є евристичними, а саме: управління креативністю; управління венчурними проектами; управління інноваційною діяльністю; управління комерціалізацією інновацій. Функціональний розвиток евристики – це зміни у середовищі конкретних функцій менеджменту, які відбуваються у процесі реалізації евристичних цілей підприємства. На підставі проведених емпіричних досліджень аргументовано, що розвиток евристичних функцій у системі менеджменту підприємств може відбуватись як постійно, так і періодично.

Аналізування матеріалів підприємств, на предмет розвитку ними евристичних функцій управління показало, що лише третина з них формують довгострокові цілі евристичного розвитку, мають постійно діючі структурні підрозділи, за якими закріплені обов'язки із реалізації цих функцій, а також правила і процедури виконання евристичних функцій. Значною мірою це є причиною того, що близько половини креативних ідей підприємства акумулюють ззовні. Попри це, дослідження дозволяють стверджувати таке: у 2017 р. у порівнянні із 2013 р. частка креативних ідей, які висували працівники підприємства для розв'язання виробничо-господарських проблем і досягнення додаткових позитивних ефектів збільшилась; зросла також середня чисельність креативно-активних працівників підприємств (з 42 осіб у 2013 р. до 53 осіб у 2017 р.); виявлено зростання витрат часу і коштів підприємств на обробку креативних ідей, доведення їх до рівня готовності до впровадження, а також на преміювання членів креативних робочих груп; позитивним є те, що у 2017 р. у порівнянні із 2013 р. на підприємствах збільшилась середня кількість проваджених інноваційних продуктів і технологій. Внаслідок цього на 4,2% відбувся приріст рентабельності інноваційної діяльності досліджуваних підприємств; упродовж аналізованого п'ятиріччя майже на 2,5 рази зросла кількість реалізовуваних венчурних проектів, проте досі частка залученого, капіталу у фінансуванні ризикових проектів залишається не високою.

Отже, у системах менеджменту підприємств більшості досліджених підприємств евристичні функції перебувають на початковій фазі розвитку, проте у міру загострення конкуренції і поглиблення інтеграційних процесів між економікою України та іншими державами і міжнародними утвореннями їх становлення активізується, що супроводжується зростанням кількості реалізовуваних венчурних проектів, оновленням технологічного обладнання, збільшенням частки інноваційної продукції загальному у переліку промислової продукції, яку підприємства пропонують на ринок.

1. Князь С.В. Кооперування машинобудівних підприємств з урахуванням інноваційного та евристичного розвитку: [монографія] / О.Є.Кузьмін, С.В.Князь, М.П. Політило, О.Л. Коломієць. - Львів: Видавництво «Міські інформаційні системи», 2011. - 250 с.

Шинкар С.М.,

аспірант

Української академії друкарства

Науковий керівник:

Штангрет А.М.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансово-економічної

безпеки, обліку і оподаткування

Української академії друкарства

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Невизначеність зміни середовища функціонування, яка спричинена політичною й соціальною напруженістю, незмінно високим фіскальним тиском та корумпованістю місцевих органів влади, зростаючою конкуренцією зі сторони іноземних товаровиробників та складність виходу на нові ринки збуту в наслідок протекціоністських заходів країн-імпортерів, зниженням добробуту населення та зростаючими темпами трудової міграції вимагає формування в умовах кожного підприємства системи економічної безпеки [2, с. 43]. Ключовою складовою такої системи є організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки. У нашому трактуванні, організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства потрібно розуміти як систему впливу суб'єктів безпеки на об'єкти безпеки із застосуванням принципів, функцій, методів та засобів на основі використання наявного забезпечення.

Важливими складовими організаційно-економічного механізму є важелі. Як і «механізм» термін «важіль» активно використовується в механіці та будівництві, але на сучасному етапі знайшов застосування в дослідженні та відображенні зміни економічних процесів. Лише коротко зазначимо, що у Великому тлумачнику словнику української мови цей термін визначено як «засіб, яким можна надати дії, сприяти розвитку чого-небудь, або поживавити, підсилити діяльність кого-, чого-небудь» [1, с. 72]. Беручи це визначення за основу, вважаємо за доцільне охарактеризувати суть та принципи застосування важелів в процесі забезпечення економічної безпеки промислових підприємств:

- важіль пов'язаний із дією, має дієву спрямованість, що визначається здатністю вплинути на певні об'єкти, зокрема об'єкти безпеки;

- результатом застосування важелів є зміни, які реалізуються упродовж певного часового проміжку та виявляються у змінах об'єкта дії;

- метою застосування важелів є спричинення виникнення, пришвидшення чи гальмування певних процесів, які мають місце у фінансово-господарській діяльності підприємства.

У відповідності до охарактеризованих параметрів розроблена схема формування організаційно-економічного механізму (див. рис.1), в якій виділено склад організаційних та економічних важелів.

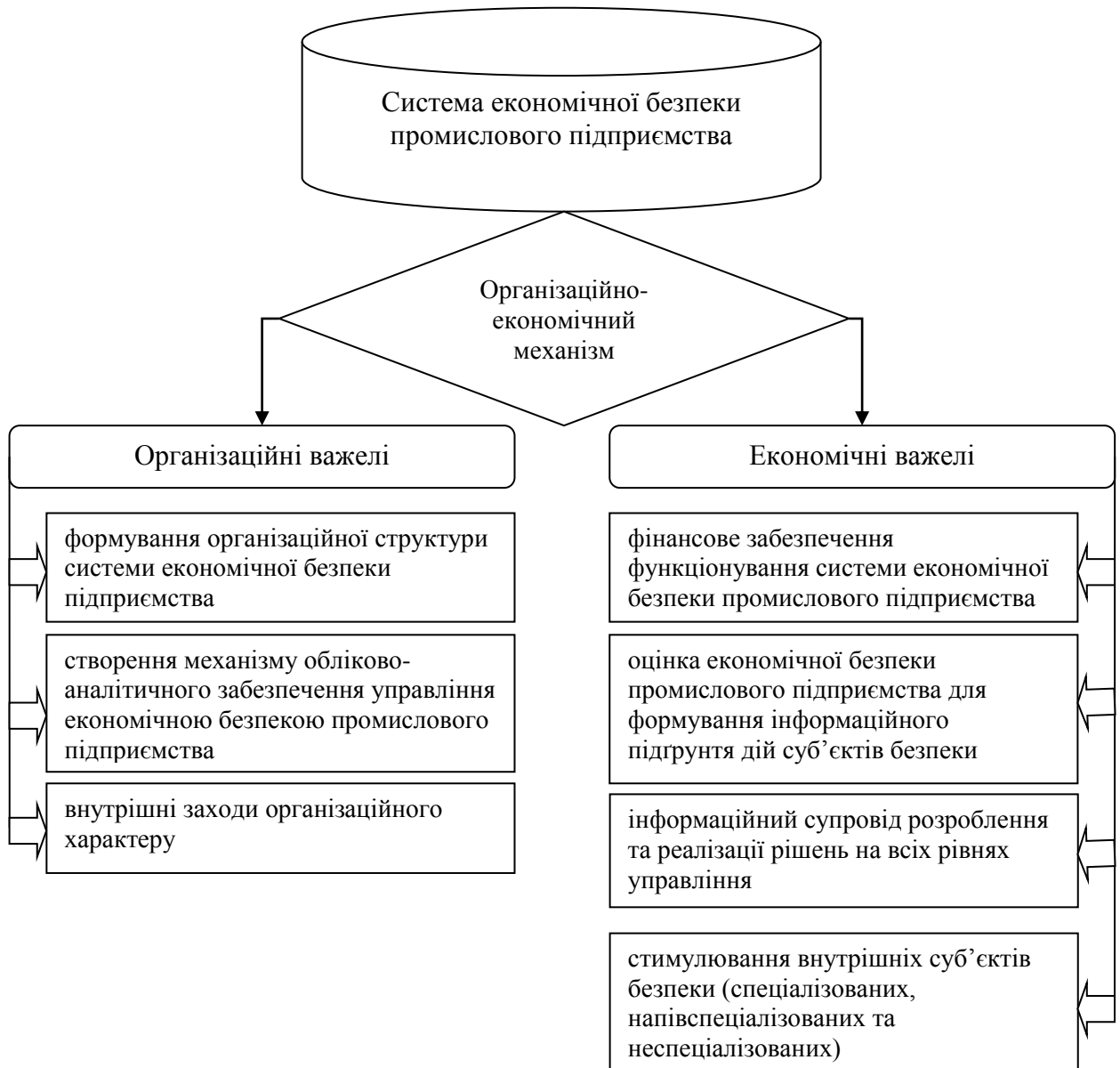

Рис. 1. Узагальнена схема формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки промислових підприємств

Серед організаційних важелів ключове місце посідає вибір варіанту організації структури системи економічної безпеки промислового підприємства. Коротко окреслимо можливі варіанти такої структури:

- доповнення посадових обов'язків окремих працівників функціональним завданнями в сфері економічної безпеки;
- створення власної служби безпеки (спеціалізованого підрозділу);
- укладання угоди із державною службою охорони та/або приватними охоронними структурами;
- комбінований, який передбачає поєднання кількох вище визначених варіантів.

Кожен варіант має свої переваги та недоліки, а вибір залежить як від специфіки господарської діяльності, так і ресурсних можливостей та ступеня агресивності середовища функціонування.

Серед економічних важелів доцільно приділити увагу важелю, який визначає фінансове забезпечення функціонування системи економічної безпеки. Без належного фінансування створення та функціонування системи ймовірність досягнення очікуваних результатів є мінімальною. Практичний досвід створення перших систем безпеки на вітчизняних підприємствах переконливо доводить, що обмежене фінансування спричиняє виконання лише окремої частини завдань, відтак фактичною є їх низька ефективність та лише часткова дієздатність.

1. Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. — 1440 с.

2. Шинкар С. М. Базові умови забезпечення економічної безпеки промислового підприємства / С. М. Шинкар // Проблеми системного підходу в економіці. — 2017. — №6. — Ч. 2. — 42–48 с.

Шпаківська Н.А.,

*здобувач вищої освіти групи ОА-31 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Марушко Н.С.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

Сьогоденний стан соціально-економічного розвитку людського суспільства характеризується стрімким розвитком сфери послуг, посиленням ролі людського фактора й активним запровадженням інформаційних технологій, тобто активно здійснюється перехід від матеріальних цінностей до пост-економічної системи цінностей, основою якої є не лише економічний прибуток, а також і такі поняття, як соціальна справедливість й екологічна безпека. Зміни основ суспільного розвитку й масштаби проблем, які виникають при цьому, сприяли виникненню нової концепції діяльності – корпоративної соціальної відповідальності [1].

Проблемами теоретико-методологічних аспектів формування й росту корпоративної соціальної відповідальності займалися такі провідні зарубіжні вчені: Г. Боуен, М. Веласкес, Ф. Котлер, К. Сміт, М. Фрідман та ін. Серед сучасних вітчизняних дослідників: Л. Бобко, М. Буковинська, В. А. Євтушенко, А. М. Колота[2], М. О. Кужелева та ін.

Соціальна відповідальність бізнесу — відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Крок за кроком більшість підприємств через зростання інтересу суспільства до колективної соціальної відповідальності формують репутацію соціально відповідальних підприємств, встановлюючи довірчі відносини з державою і суспільством. Це проявляється в тому, що вони намагаються виправдати очікування суспільства щодо своїх послуг чи продукції, формуючи високі громадські стандарти, підвищуючи таким чином якість й рівень життя людей й допомагаючи в вирішенні соціально-економічних проблем.

Важливо наголосити, що КСВ не тотожна благодійності (філантропії), навіть як подекуди спостерігається у її американських визначеннях виходить за рамки КСВ політики бізнесу, а у європейських – є частиною однієї з форм зовнішньої КСВ. Реалізація КСВ передбачає впровадження довготривалої програми дій, націлених на одне з важливих для будь-якої організації завдань – підвищення її привабливості для інвесторів, органів влади та працівників.

Виділяють чотири основних типи соціальної відповідальності бізнесу. Базова відповідальність, економічна – включає створення робочих місць і сплату податків для підтримки життєдіяльності держави. Юридична відповідальність передбачає дотримання бізнесом місцевих і міжнародних законів. Етична відповідальність вимагає дотримання співробітниками і компанією в цілому загальнолюдських норм поведінки у взаєминах один з одним, конкурентами, державою і суспільством.

Найвищий тип соціальної відповідальності – добровільна. Це інвестування в проекти, що приносять значну користь суспільству, але не мають прямої віддачі. Це захист навколишнього середовища, інвестиції в здоров'я та грамотність населення, інфраструктуру, боротьбу з бідністю і т.д.

На нашу думку, соціальна відповідальність бізнесу неможлива без розвиненого громадянського суспільства, здатного виступати реальним партнером бізнесу при вирішенні соціальних питань. За такої умови можливий процес зростання готовності бізнесу залучатися в діалог і подальше партнерство з різними громадськими групами, збільшення кількості соціальних ініціатив, що виникають завдяки спільному

мисленню і спрямованих на вирішення питань суспільного значення. Зважаючи на те, що соціально відповідальна діяльність будь-якої компанії пов'язана з високими витратами, доступна вона в даний час виключно великим компаніям. До позитивного ефекту призводять тільки ті соціальні ініціативи, які добре узгоджуються з місією компанії. Менш великим компаніям, навіть у разі прихильності принципам соціальної відповідальності, найчастіше не під силу проведення такої політики з причин слабкого фінансового стану.

Отже, важливо також підкреслити, що не слід думати, нібито на соціально відповідальну поведінку здатні тільки великі організації. Організація з прибирання сміття або підприємство, яке торгує піцою і яке стало спонсором спортивної команди, і маленьке оброблювальне підприємство, яке дозволяє школярам екскурсії для ознайомлення з його роботою, - всі вони є соціально відповідальними.

Не викликає сумніву, що прибуток важливий для виживання підприємств. Якщо підприємство не здатне вести справу прибутково, то питання соціальної відповідальності стає академічним. Але організації завжди повинні вести свої справи у відповідності до суспільних очікувань.

1. Буковинська М. П. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу : моногр. / під заг. ред. М. П. Буковинської. – К. : ЦП «Компринт», 2015. – 297 с.

2. Колот А. Корпоративна соціальна відповідальність: еволюція та розвиток теоретичних поглядів/А. Колот //Економічна теорія. – 2013. - №4. – С. 5-26.

Шпук Я.А.,

*здобувач вищої освіти групи МНм-21 факультету №5
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Лихолат С.М.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Розробка стратегії діяльності підприємства здійснюється поетапно (див. рис.1) [1]. Сутність та зміст роботи, що має проводитися на кожному етапі роботи, полягає в наступному:

I етап – усвідомлення місії підприємства. На даному етапі важливим є розуміння глобальної цілі (причин, мотивів) створення та функціонування підприємства (з точки зору його власників). У більшості випадків місією підприємства є виробництво продукції (надання послуг), що відповідає потребам ринку та сприяє отриманню максимально можливого прибутку. Таке розуміння місії підприємства є

нормальним з економічної точки зору та відповідає суті підприємницької діяльності.

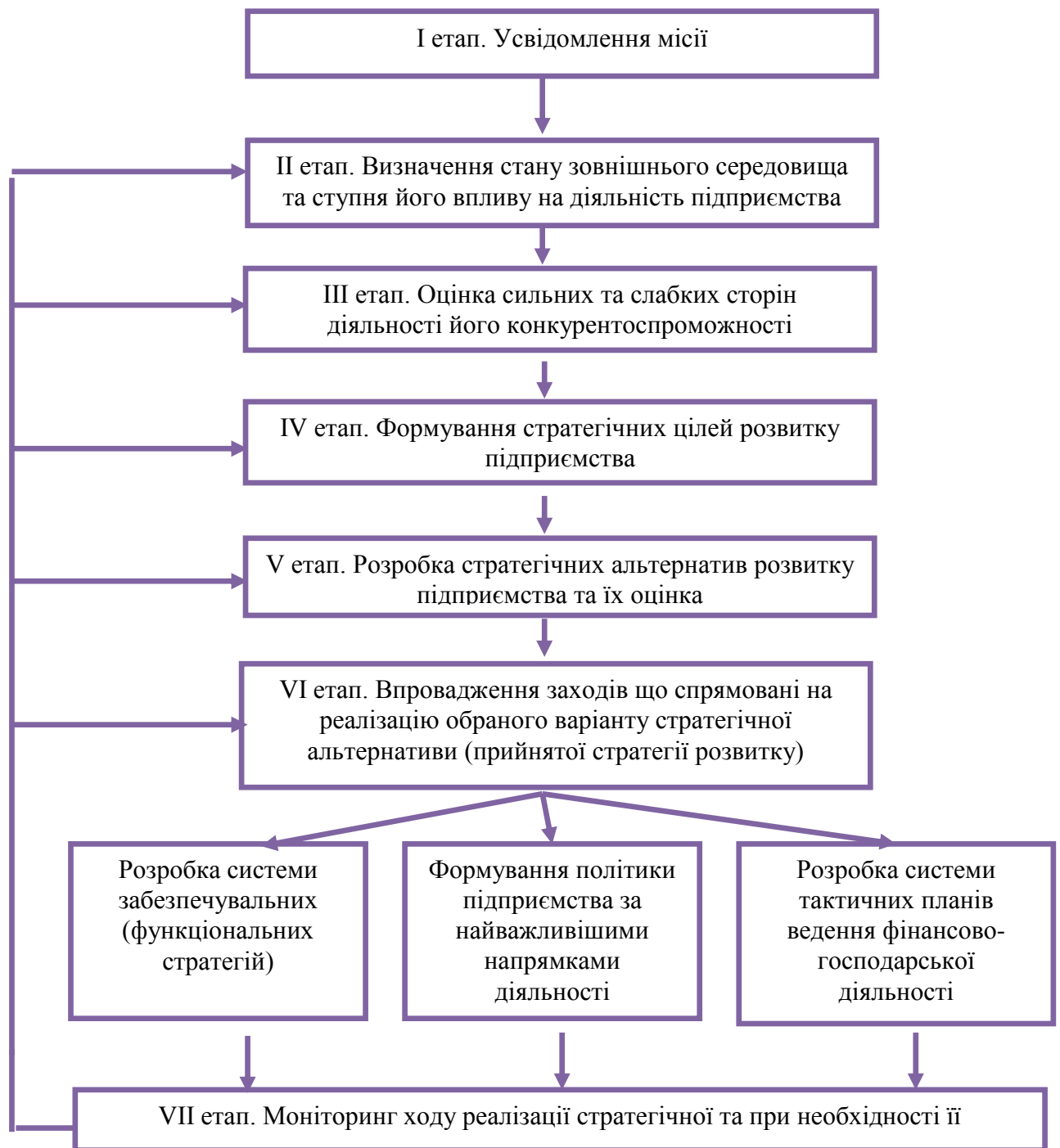

Рис. 1. Структурно-логічна схема процесу формування стратегії розвитку підприємства

II етап передбачає вивчення стану зовнішнього середовища та ступеня його впливу на діяльність підприємства з обов'язковим врахуванням ступеня впливу зовнішнього середовища.

III етап базується на проведенні оцінки сильних та слабких сторін діяльності підприємства (SWOT-аналіз) у продовж якого передбачається комплексний аналіз ефективності господарської діяльності підприємства, формується оцінка щодо стратегічного потенціалу підприємства, визначається його конкурентний статус, а також рівень конкурентоспроможності [2].

На IV етапі відбувається процес формування системи стратегічних цілей розвитку підприємства на основі усвідомленої місії, стану та перспектив змін у зовнішньому середовищі підприємства. За результатами виявлених сильних та слабких сторін визначається система стратегічних цілей його функціонування на період розробки стратегії.

Необхідно підкреслити, що для подальшої роботи з розробки стратегічного плану сформульовані цілі повинні мати такі ознаки як зміст, спосіб, обсяг вираження та наявний період часу для досягнення кінцевого результату.

V етап націлений на розробку стратегічних альтернатив розвитку підприємства та їх оцінку (вибір). Оцінка розроблених стратегічних альтернатив та вибір найбільш доцільної для реалізації проводиться за параметрами: узгодженість стратегії із зовнішнім середовищем; внутрішньої збалансованості стратегії; реалізації стратегії з урахуванням наявного ресурсного потенціалу підприємства; прийнятність рівня ризиків; результативність стратегії [3].

На VI етапі передбачається здійснення заходів, що спрямовані на реалізацію розробленої стратегії розвитку підприємства. Реальність досягнення поставлених стратегічних цілей забезпечується розробкою заходів, що спрямовані на реалізацію розробленої стратегії.

I на кінцевому, VII етапі, відбувається моніторинг ходу реалізації стратегії та оцінка необхідності її коригування з поєднанням із контролюючими заходами щодо стану внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства

Отже, в сучасних умовах політичної та економічної невизначеності, нестабільності ринків діяльності, економічної ситуації в країні питання стратегічного фінансового планування і управління є досить актуальним. Наявність стратегії розвитку в будь-якого підприємства свідчить про серйозність його намірів, про те, що воно орієнтується на довготривалу перспективу, на співпрацю із своїми партнерами і клієнтами. Хоча у більшості підприємств стратегія діяльності відсутня, але її наявність і правильна розробка забезпечать правильне визначення напрямів діяльності, ефективне використання обмежених ресурсів та досягнення конкурентних переваг в майбутньому.

1. Кузьмін О. Є. Сучасний менеджмент: Навчально-прикладний посібник. – Львів: Центр Європи. – 1995. – 176с.

2. Цал-Цалко Ю.С. *Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. – 2-ге видання, перероб., допов. – К.: ЦУЛ, 2009. – 360 с.*

3. Кокорина О. *Стратегический менеджмент в современных условиях. Персонал. - 2009. - №8. - С.77-84.*

Штиков М.С.,

*здобувач вищої освіти групи МН-41 факультету №8
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Верескля М.Р.,

*к.п.н., доцент кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СУЧАСНІ ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах процес успішного функціонування й економічного розвитку вітчизняних підприємств багато в чому залежить від ступеня забезпечення їх економічної безпеки.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво й фахівці будуть здатні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища [1, с. 35].

Забезпечення економічної безпеки підприємств потребує створення специфічного механізму попередження та мінімізації дії загроз. Концепція створення механізму економічної безпеки підприємства передбачає, що основою механізму є формування системи пріоритетних інтересів підприємства з наступною їх гармонізацією з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, що взаємодіють із підприємством [2, с. 65].

Побудова системи економічної безпеки підприємства повинна здійснюватися на основі дотримання таких принципів: законності; прав і свобод громадян; централізованого керівництва; компетентності; конфіденційності; комплексного застосування ресурсів і коштів; самостійності й відповідальності за забезпечення економічної безпеки підприємства; передової матеріально-технічної оснащеності; корпоративної етики; координації та взаємодії з органами влади й керівництва.

Система економічної безпеки підприємства може бути побудована на основі одного з таких принципів:

1. Пріоритет заходів попередження. Зміст цього принципу полягає у своєчасному виявленні тенденцій і передумов, що сприяють розвитку загроз економічного стану підприємства.

2. Законність. Заходи економічної безпеки підприємства розробляються на основі та в межах діючих правових актів.

3. Комплексне застосування сил і коштів. Для забезпечення економічної безпеки використовуються всі наявні в розпорядженні підприємства ресурси та кошти.

4. Координація та взаємодія ззовні й усередині підприємства. Тобто протидія загрозам здійснюється завдяки об'єднанню зусиль усіх підрозділів і служб підприємств.

5. Компетентність. Працівники мають вирішувати питання безпеки на професіональному рівні.

6. Економічна доцільність. Вартість фінансових витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства не повинна перевищувати оптимального рівня, при якому губиться економічний зміст їх застосування.

7. Планова основа діяльності. Діяльність із забезпечення безпеки повинна будуватися на основі комплексної програми забезпечення безпеки підприємства, підпрограм забезпечення безпеки за основними її видами та розробленими для їх виконання планами роботи підрозділів підприємства.

8. Системність. Цей принцип припускає врахування всіх факторів, які здійснюють вплив на безпеку підприємства.

Рівень фінансово-економічної безпеки підприємства визначають багато принципів, які можна диференціювати на внутрішні й зовнішні. Внутрішні індикатори відповідають за виконання принципів досягнення економічної безпеки підприємства із середини відповідної виробничо-господарської структури через характеристику саме внутрішньої економічної стабільності підприємства. Зовнішні принципи (індикатори) фіксують і перевіряють позитивність або негативність впливу держави на економічну безпеку підприємства [3, с. 1658].

Для підприємств різних галузей набір показників, які характеризують їх виробничо-фінансову діяльність, буде різним. Але принципи вибору показників для всіх підприємств є спільними: показники мають бути надійними, зіставними в різні періоди, узагальнюючими (синтетичними) для своїх груп, відносно незалежними один від одного для забезпечення адекватності моделі системи економічної безпеки.

1. *Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство* : монографія / В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк. – Х., 2006. – 240 с.

2. *Основи економічної безпеки: підручник* / [Бандурка О. М., Духов В. Є., Петрова К. Я., Черв'яков І. М.]. – Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.

3. *Судакова О. І. Формування системи управління економічною безпекою підприємництва* / О. І. Судакова // *Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць*. – Вип. 231: у 9 т. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – Т. 8. – С. 1652–1661.

Яцкевич В.Р.,
здобувач вищої освіти групи МНМ-21 факультету №5
Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Копитко М.І.,
д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Львівського державного університету внутрішніх справ

ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ПОЗИЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасні умови розвитку світової та вітчизняної економік спричиняють посилення напруженості у конкурентному середовищі між суб'єктами господарювання. Найбільший вплив має факт використання щораз більш специфічних та жорстокіших форм конкурентної боротьби, які вимагають від підприємств значно більших капіталовкладень. Якщо іноземні компанії або вітчизняні компанії з іноземними інвестиціями можуть собі дозволити такі витрати, то національні компанії з вітчизняними інвестиціями – не мають змоги витратити такі значні суми. Така ситуація призводить до зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника і, відповідно, зниження їхнього рівня економічної безпеки.

Вирішити цю проблему можна шляхом вивчення факторів конкурентоспроможності, специфіки їх формування та використання новітніх методів управління для зміцнення конкурентних позицій у глобальному вимірі з врахуванням умов мінливого середовища.

Зупинимось детальніше на факторах конкурентоспроможності підприємств. До їх переліку є багато наукових підходів та обґрунтувань. Вважаємо за доцільно притримуватися позиції науковців І.З. Должанського та Т.О. Загорної (рис. 1).

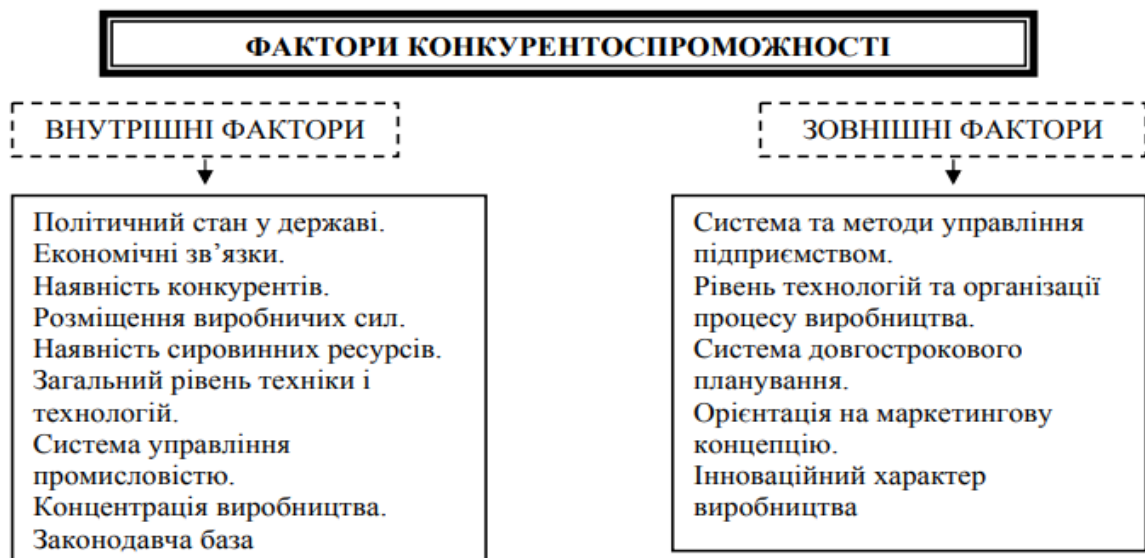

Рис. 1. Фактори конкурентоспроможності підприємств
Джерело: [1, с. 32]

Необхідно зазначити, що ситуація в Україні, з 2014 р. характеризується впливом на підприємства проведенням антитерористичної операції на сході України, а також анексією АРК Російською Федерацією. Ці фактори необхідно враховувати як одні з домінуючих при впливі на рівень конкурентоспроможності українського виробника.

Не можна нехтувати тим фактом, що національна економіка потерпає від проблем із стабільністю національної валюти. Рівень інфляції в Україні катастрофічно зростає (рис. 2), що негативно позначається на результативності діяльності суб'єктів господарювання.

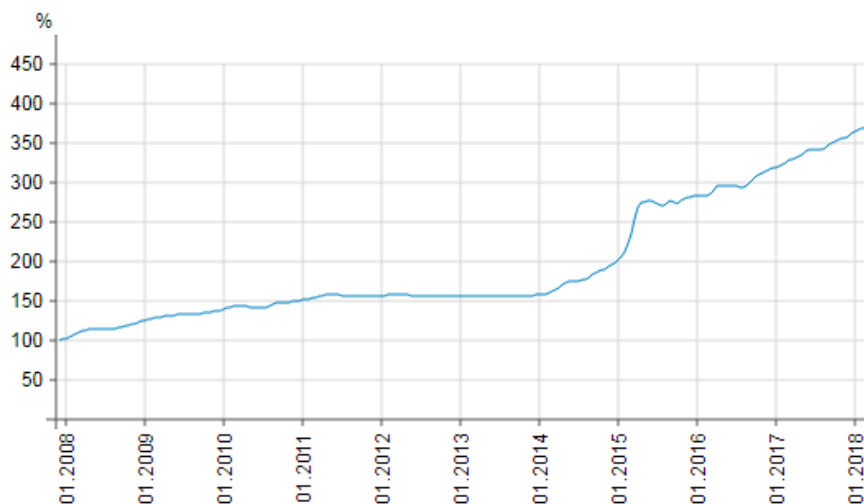

Рис. 2. Динаміка індексу інфляції в Україні за 2008-2018 рр.
Джерело: [2]

Негативний вплив на стабільність діяльності підприємств має і політична ситуація в Україні. Впродовж сіх років незалежності управління країною здійснюється неефективно, за останні роки значно зріс вплив олігархів на прийняття державних рішень, реформи продемонстровані лише документально і не приносять задекларованих результатів, значна кількість новостворених антикорупційних органів веде боротьбу не з корупцією, а один з одним, відсутні результати їх діяльності, які б виправдовували мету їхнього створення та значні державні видатки на неї.

Таким чином, в Україні, порівняно з європейськими країнами, досягнути бажаного рівня конкурентоспроможності підприємствам набагато складніше у зв'язку із наявністю значної кількості дестабілізуючих чинників та проблем на макрорівні.

1. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. для вищ. навч. закладів / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 384 с.
2. Індекс інфляції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Матеріали
міжвузівської науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих вчених

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І
БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

за загальною редакцією
Я.Я. Пушака

макетування
Ю.П. Качмар

друк:
СПДФО Марусич М.М.
М. Львів, пл. Осмомисла. 5//11
Тел./факс. (032)261-51-31

Підписано до друку 10.04.2018 р.
Папір офсетний. Друк на різнографі. Гарнітура Times.
Умовн. друк. арк. 11,8
Тираж 100 прим.

Видавництво:
ТзОВ «Ліга-Прес»
79006 м. Львів, а/с 11018

